

Επίσημη Εφημερίδα C 161

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

50^ο έτοςΈκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

13 Ιουλίου 2007

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
	III Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	434η σύνοδος ολομέλειάς της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007	
2007/C 161/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Οι οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού»	1
2007/C 161/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την ανάγκη χάραξης συντονισμένης στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής COM(2006) 254 — 2006/0076 (COD)	8
2007/C 161/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Η στέγαση και η περιφερειακή πολιτική»	17
2007/C 161/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί των έμμεσων φόρων των επιβαλλόμενων επί των συγκεντρώσεων κεφαλαίων (Αναδιατυπωμένη έκδοση) COM(2006) 760 τελικό — 2006/0253 (CNS)	23
2007/C 161/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον μετεξοπλισμό με κάτοπτρα των ταξινομημένων στην Κοινότητα βαρέων φορτηγών οχημάτων» COM(2006) 570 τελικό — 2006/0183 (COD)	24
2007/C 161/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας» COM(2006) 604 τελικό/2 — 2006/0197 (COD)	28
2007/C 161/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το οπτικό πεδίο και τους υαλοκαθαριστήρες των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς» (Κωδικοποιημένη έκδοση) COM(2006) 651 τελικό — 2006/0216 (COD)	35
2007/C 161/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί ορισμένων στοιχείων και χαρακτηριστικών των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς (Κωδικοποιημένη έκδοση) COM(2006) 662 τελικό — 2006/0221(COD)	36

EL

Τιμή:
22 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

2007/C 161/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη μέγιστη εκ κατασκευής ταχύτητα και τις εξέδρες φορτώσεως των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς» (Κωδικοποιημένη έκδοση) COM(2006) 667 τελικό — 2006/0219 (COD)	37
2007/C 161/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το σύστημα διεύθυνσης των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς (Κωδικοποιημένη έκδοση) COM(2006) 670 τελικό — 2006/0225 (COD)	38
2007/C 161/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών» (Κωδικοποιημένη έκδοση) COM(2006) 692 τελικό — 2003/0099 (COD)	39
2007/C 161/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 71/304/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1971, περί καταργήσεως των περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στον τομέα των συμβάσεων δημοσίων έργων και στην ανάθεση συμβάσεων δημοσίων έργων μέσω πρακτορείων ή υποκαταστημάτων» COM(2006) 748 τελικό — 2006/0249 (COD)	40
2007/C 161/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων» (Κωδικοποιημένη έκδοση) COM(2006) 812 τελικό — 2006/0264 (COD)	44
2007/C 161/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «25 πράξεις που πρέπει να προσαρμοσθούν επειγόντως στην απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1999 για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2006/512/ΕΚ του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2006» COM(2006) 901, 902, 903, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926 τελικό	45
2007/C 161/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την: «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη αειφόρου χρήσης των φυτοφαρμάκων» COM(2006) 373 τελικό — 2006/0132 (COD)	48
2007/C 161/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 68/89/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ταξινόμηση της ακατεργάστου ξυλείας» COM(2006) 557 τελικό — 2006/0178 (COD)	53
2007/C 161/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Προστασία και καλή μεταχείριση των ζώων — επισήμανση»	54
2007/C 161/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας και καθορίζει το περιεχόμενο του παραρτήματος XI» COM (2006) 7 τελικό — 2006/0008 (COD)	61
2007/C 161/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Η οικογένεια και οι δημογραφικές εξελίξεις»	66
2007/C 161/20	Γνωμοδότηση του ειδικευμένου τμήματος «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» με θέμα: «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί προστασίας των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (κωδικοποιημένη έκδοση)» COM(2006) 657 τελικό	75
2007/C 161/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πράσινο Βιβλίο — Η διπλωματική και προξενική προστασία του υπηκόου της Ένωσης στις τρίτες χώρες» COM(2006) 712 τελικό	75

2007/C 161/22	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Εφαρμογή του κοινοτικού προγράμματος της Λισσαβώνας: κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» COM(2006) 177 τελικό	80
2007/C 161/23	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Η Ευρώπη σε συνεχή κίνηση — Βιώσιμη κινητικότητα στην ήπειρό μας Ενδιάμεση εξέταση της Λευκής Βίβλου του 2001 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις μεταφορές COM(2006) 314 τελικό	89
2007/C 161/24	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πρόγραμμα επισημάνσης της ενεργειακής απόδοσης του εξοπλισμού γραφείου COM(2006) 576 τελικό — 2006/0187 (COD)	97
2007/C 161/25	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού στους τομείς των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών» COM(2006) 722 τελικό — 2006/0241(COD)	100

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

434η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 14ΗΣ ΚΑΙ 15ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2007

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Οι οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού»

(2007/C 161/01)

Στις 16 Μαΐου 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: *Οι οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού*.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Φεβρουαρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση της κας FLORIO.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 109 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ απαντά στην επιστολή της Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κας Margot Wallström, παρουσιάζοντας αυτή τη διερευνητική γνωμοδότηση όπου λαμβάνονται υπόψη οι γνωμοδοτήσεις που η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει κατά τα τελευταία χρόνια, στις οποίες αντανακλώνται οι σκέψεις, οι αναλύσεις και οι προτάσεις που έχει διατυπώσει για τα θέματα αυτά.

Αγορά εργασίας

1.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να επιδιωχθεί η υλοποίηση των στόχων της Λισσαβώνας σε ό,τι αφορά τις δημογραφικές πολιτικές. Για τον λόγο αυτό, οι ταχείες δημογραφικές αλλαγές που σημειώνονται στην αγορά εργασίας καθιστούν επείγουσα τη λήψη μέτρων για την επίλυση των συναφών προβλημάτων. Τα μέτρα αυτά μπορούν να είναι:

- αύξηση του ποσοστού απασχόλησης της ομάδας των εργαζομένων άνω των πενήντα ετών, ει δυνατόν τόσο εκείνων που απασχολούνται σε θέσεις εξαρτημένης εργασίας όσο και εκείνων που ασκούν μη μισθωτή επαγγελματική δραστηριότητα·
- προώθηση μέσων που να ευνοούν την επανένταξη στην αγορά εργασίας και τη μετεδίκευση των ηλικιωμένων ανέργων, ούτως ώστε να μπορούν να εξασφαλίσουν μία αξιοπρεπή σύνταξη·
- καταπολέμηση του φαινομένου του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας των εργαζομένων άνω των πενήντα ετών που επιθυμούν να συνεχίσουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα.

1.3 Πρέπει να αποθαρρυνθεί ο αποκλεισμός των ηλικιωμένων εργαζομένων από τις θέσεις εργασίας· αντιθέτως, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην ένταξη των ηλικιωμένων εργαζομένων στον κύκλο παραγωγής.

1.4 Η θέση εργασίας πρέπει να ανταποκρίνεται στην κατάρτιση και στην επαγγελματική εμπειρία των εργαζομένων, χωρίς καμιά διάκριση για λόγους ηλικίας. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν και να θέσουν σε εφαρμογή το ενωρίτερο δυνατό την οδηγία που έχει εκδοθεί για το σκοπό αυτό με τίτλο «Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία».

1.5 Η καλύτερη οργάνωση της εργασίας απαιτεί την αξιολόγηση της τυπολογίας των καθηκόντων (επικίνδυνες, κοπιώδεις ή επαναλαμβανόμενες εργασίες).

Μάθηση σε όλη τη διάρκεια του βίου

1.6 Τα προγράμματα διαρκούς κατάρτισης αποτελούν το κλειδί για την καλύτερη αξιοποίηση των εργαζομένων άνω των 50 ετών τόσο στο εσωτερικό της επιχείρησης όσο και εκτός αυτής. Εν προκειμένου πρέπει να διαδοθούν και να παρακολουθούνται οι περιπτώσεις των βέλτιστων πρακτικών, όπως προβλέπουν οι ετήσιες εκθέσεις παρακολούθησης που υποβάλλουν οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι.

1.7 Μία πολιτική υπέρ της ποιοτικής απασχόλησης πρέπει να κατευθύνει και να διαμορφώνει ολόκληρες γενιές πολιτών καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους. Τούτο συνεπάγεται την παρέμβαση των κοινωνικών εταίρων και όλων των ενδιαφερόμενων οικονομικών και κοινωνικών φορέων σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Προς ένα σύμφωνο μεταξύ των γενεών

1.8 Η έρευνα και η καινοτομία αποτελούν επένδυση καθοριστικής σημασίας τόσο για τις μελλοντικές γενιές όσο και για τους ευρωπαίους πολίτες του σήμερα. Για τον λόγο αυτό οι νέοι πρέπει να παροτρύνονται να εγγράφονται σε σχολές θετικών επιστημών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να καλύψει το χάσμα που την χωρίζει από άλλες χώρες, όπως η Κίνα και η Ινδία, οι οποίες τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιήσει, σε αυτούς τους τομείς, θεαματική πρόοδο.

1.9 Οι επενδύσεις στις μειονεκτικές περιοχές βοηθούν τους νέους να μην τις εγκαταλείψουν και να καταστούν ένα μέσο που θα επιτρέψει την τοπική ανάπτυξη και αναβάθμιση.

1.10 Κατά το 2007, έτος αφιερωμένο στις ίσες ευκαιρίες για όλους, οι αναλύσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στη διευκόλυνση του συνδυασμού ιδιωτικού και επαγγελματικού βίου, ούτως ώστε η επιλογή της μητρότητας και της πατρότητας να μην εξαρτάται από προσωρινές και δυσάρεστες καταστάσεις ή από την απομόνωση που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν οι μελλοντικοί γονείς όταν τίθεται το θέμα της κάλυψης του κόστους, και όχι μόνον του οικονομικού, που συνεπάγεται η γέννηση ενός παιδιού.

Γυναίκες και αγορά εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

1.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να προωθηθεί η χρήση σημαντικών οδηγιών, όπως η οδηγία που αφορά τη γονική άδεια, και να εξασφαλιστούν υπηρεσίες προστασίας της παιδικής ηλικίας και περίθαλψης και συνδρομής των ηλικιωμένων. Είναι εξάλλου πεπεισμένη ότι πρέπει γρήγορα να καλυφθεί το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών και να καταπολεμηθεί η προσωρινότητα και η αστάθεια της θέσης εργασίας που ευθύνονται για την ανέχεια πολλών ευρωπαίων γυναικών. Πρέπει επίσης να προσφερθούν κίνητρα που να ωθήσουν τους άνδρες να αναλαμβάνουν μεγαλύτερο μέρος των οικογενειακών ευθυνών απ' ό,τι σήμερα. Η γεννητικότητα και η απασχόληση των γυναικών δεν πρέπει να είναι αντίπαλες έννοιες: για το σκοπό αυτό απαιτείται να υιοθετηθούν όλα τα αναγκαία μέσα προκειμένου να εξασφαλιστεί ο συνδυασμός του επαγγελματικού βίου των μητέρων και της φροντίδας των παιδιών τους.

1.12 Ακόμη και στον επιχειρηματικό κόσμο πρέπει να υιοθετηθούν τα κατάλληλα μέτρα που να εξασφαλίζουν στις γυναίκες δυνατότητες και ευκαιρίες πρόσβασης σε διευθυντικές θέσεις.

Ο ρόλος και η σημασία της μετανάστευσης ενώπιον των δημογραφικών αλλαγών

1.13 Μία από τις αναγκαίες απαντήσεις στις προκλήσεις που θέτει η γήρανση του πληθυσμού είναι η μετανάστευση. Η υιοθέτηση

συνεκτικών πολιτικών κοινωνικής ένταξης και απασχόλησης μπορεί να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη και στην οικονομική μεγέθυνση. Θα πρέπει να αξιοποιηθούν οι δεξιότητες, οι επαγγελματικές εμπειρίες και οι τίτλοι σπουδών των μεταναστών.

Η βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

1.14 Η βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας πρέπει να εξασφαλιστεί με μια σειρά μέτρων που να μην ζημιώσουν τον τελικό στόχο, όπως αυτός ορίζεται στις Συνθήκες της ΕΕ (άρθρ. 2). Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητο, αφενός, να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και, αφετέρου, να επιδιωχθούν οι στόχοι της καθολικότητας και της ισότητας που το χαρακτηρίζουν.

1.15 Πρέπει να εξασφαλιστούν οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας και να υποστηριχθούν για το έργο που προσφέρουν, όπως και οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας. Οι εθελοντικές ενώσεις στις οποίες οι ηλικιωμένοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους αναπτύσσουν σημαντική κοινωνική δράση που πρέπει να υποστηριχτεί και να αξιοποιηθεί.

Η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων

1.16 Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση στις μελλοντικές γενιές ήρεμων και αξιοπρεπών γηρατειών και κατά συνέπεια κατάλληλων συνταξιοδοτικών συστημάτων. Οι συμπληρωματικές συντάξεις, εάν χρειαστεί, θα πρέπει να είναι αξιόπιστες, ασφαλείς και να μην επηρεάζονται από τις απρόβλεπτες διακυμάνσεις των χρηματοοικονομικών αγορών.

1.17 Καταπολέμηση της αβεβαιότητας της εργασίας σημαίνει εξασφάλιση αξιοπρεπούς σύνταξης ακόμη και στους νέους εργαζόμενους, αλλά και επίσπευση της εισόδου τους στην αγορά εργασίας.

1.18 Η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων θα πρέπει να αναλυθεί με βάση μια σειρά πολύπλοκων στοιχείων και όχι μόνο αυτών που αφορούν τη γήρανση του πληθυσμού.

1.19 Σε ορισμένα κράτη της ΕΕ, ο βασικός στόχος που θα πρέπει να τεθεί για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων είναι η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής που μαστιίζουν ορισμένες χώρες της ΕΕ.

Συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού για την υγεία

1.20 Σε ό,τι αφορά την υγεία, η γήρανση του πληθυσμού θα απαιτήσει κυρίως την πραγματοποίηση επενδύσεων υπέρ της πρόληψης, της βελτίωσης της ποιότητας της περίθαλψης και της έρευνας, ιδιαίτερα στον τομέα της παθολογίας των ηλικιωμένων, όπου είναι σκόπιμο να εσπαστούν τόσο οι πόροι όσο και οι μελέτες.

1.21 Ακόμη και στον κόσμο της εργασίας τα θέματα της υγείας και της ασφάλισης θα λάβουν άλλη μορφή ενώπιον της γήρανσης του πληθυσμού και θα υποστούν αλλαγές που θα πρέπει να αναλυθούν και να αξιολογηθούν με μεγάλη προσοχή.

1.22 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ οφείλουν να υλοποιήσουν, σε συμφωνία με τους κοινωνικούς εταίρους, κοινά προγράμματα για την πρόληψη των επαγγελματικών ατυχημάτων και ασθενειών, ιδιαίτερα δε εκείνων που συνδέονται με την ηλικία των εργαζομένων. Ο έλεγχος και η ανταλλαγή πληροφοριών αποτελούν σημαντικά μέσα στο πλαίσιο αυτό.

1.23 Στους ηλικιωμένους εργαζόμενους θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα της ελεύθερης επιλογής όσον αφορά την παράταση του επαγγελματικού τους βίου, αφού πρώτα λαμβάνεται υπόψη το είδος της εργασίας, η επαναληπτικότητα της, η αξιολόγηση των σχετικών με αυτήν κινδύνων, καθώς και η φθορά που προκαλεί.

1.24 Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να συνεχίσει το έργο της διεξοδικής εξέτασης, αξιολόγησης και υποβολής προτάσεων όσον αφορά τις δημογραφικές αλλαγές, έχοντας συνείδηση της πολυπλοκότητας του θέματος το οποίο τα επόμενα χρόνια θα απαιτήσει τη συμμετοχή όλων των θεσμικών, οικονομικών και κοινωνικών φορέων για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων. Σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό, η ΕΟΚΕ αναλαμβάνει τη δέσμευση να δώσει συνέχεια και να εμβαθύνει τα θέματα που εξετάζονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

2. Εισαγωγή

2.1 Η κα Margot Wallström, Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση για την έκθεση που η Επιτροπή, από κοινού με την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής, δημοσίευσε πρόσφατα σχετικά με τις οικονομικές και δημοσιονομικές συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2 Λόγω της ευρύτητας του θέματος και των σχετικών πολιτικών, η κα Wallström κάλεσε, με την αίτησή της αυτή, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να εκφράσει τις απόψεις της για θέματα που συνδέονται, άμεσα ή έμμεσα, με την αγορά εργασίας και με ορισμένους συναφείς τομείς όπως η υγεία, τα συνταξιοδοτικά συστήματα και η δια βίου μάθηση.

2.3 Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας (Ίδρυμα του Δουβλίνου) έχει αφιερώσει πολυάριθμες μελέτες στην αντιμετώπιση του προβλήματος της γήρανσης του πληθυσμού και στην ανάλυση των αντικτύπων της στους ευρωπαίους πολίτες και εργαζομένους.

2.4 Είναι πολυάριθμοι οι παράγοντες που καθορίζουν τη γήρανση του πληθυσμού: η μείωση της γεννητικότητας, η συνεχιζόμενη αύξηση του προσδόκιμου ζωής, η προοδευτική απόσυρση από τον ενεργό οικονομικό βίο της γενιάς που γεννήθηκε μετά τον πόλεμο και, εντός ολίγου, της γενιάς του baby-boom (ανάκαμψη της γεννητικότητας) της δεκαετίας του '60⁽¹⁾, στοιχείο που έχει και θα έχει άμεσες επιπτώσεις στον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας.

2.5 Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat, οι άνω των εξήντα πέντε ετών στην ΕΕ των 25, από 75 εκατομμύρια το 2005, θα φθάσουν τα 135 περίπου εκατομμύρια το 2050. Το ποσοστό τους στο σύνολο του πληθυσμού των 25 κρατών μελών προβλέπεται να φθάσει το 30 %, με ανώτατα επίπεδα στην Ισπανία (36 %) και την Ιταλία (35 %) και κατώτατα στο Λουξεμβούργο (22 %) και την Ολλανδία (23 %).

⁽¹⁾ Η ΕΟΚΕ είχε την ευκαιρία να υπογραμμίσει την αναγκαιότητα στοχοθετημένων ερευνών και να αναλύσει το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού στην ΕΕ· βλέπε, σχετικά με το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα, τη γνωμοδότηση «Ερευνητικές ανάγκες στο πλαίσιο των δημογραφικών μεταβολών», ΕΕ C 74 της 23.3.2005, σελ. 44 και πρβλ. σημ. 1.

2.6 Η γήρανση του πληθυσμού έχει σημαντικές συνέπειες τόσο στις κοινωνικές όσο και στις οικονομικές πτυχές των χωρών και καθιστά αναγκαίο τον εκσυγχρονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών και των πολιτικών κοινωνικής πρόνοιας.

2.7 Το σύνολο της οικονομίας μιας χώρας υφίσταται τις συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού: η αγορά εργασίας, η παραγωγικότητα, η τεχνολογική καινοτομία, η οικονομική μεγέθυνση, εφόσον αναπόφευκτα μεταβάλλονται οι ανάγκες και οι δυνατότητες του πληθυσμού.

3. Γήρανση και αγορά εργασίας

3.1 Στη στρατηγική της Λισσαβόνας λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων, και το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων: ο αρχικός στόχος, που δεν έχει όμως ακόμη επιτευχθεί, ήταν, το 2010, το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων να είναι μεγαλύτερο του 50 %.

3.2 Εάν, με τη γήρανση του πληθυσμού, από τη μια πλευρά σημειώνεται αύξηση του μέσου όρου της ηλικίας του πληθυσμού, από την άλλη παρατηρείται μείωση του συνολικού αριθμού των πολιτών σε ηλικία εργασίας, διότι οι παλαιότερες γενιές δεν αντικαθίστανται από επαρκή αριθμό νέων. Εξάλλου, οι νέοι εισέρχονται στην αγορά εργασίας με ολοένα μεγαλύτερη καθυστέρηση⁽²⁾.

3.3 Η αγορά εργασίας επηρεάζεται συνεπώς σημαντικά και μεταβάλλεται από το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού. Οι συνέπειες αυτές καθιστούν επείγουσα τη λήψη μέτρων για την επίλυση των προβλημάτων που συνδέονται με την επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- αύξηση του ποσοστού απασχόλησης της ομάδας των εργαζομένων άνω των πενήντα ετών σε θέσεις εξαρτημένης εργασίας και μη παρεμπόδιση της άσκησης εκ μέρους τους ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας·
- προώθηση μέσων που να ευνοούν την επανένταξη στην αγορά εργασίας (συμπεριλαμβανομένης της μετειδίκευσης) των ηλικιωμένων ανέργων, ούτως ώστε να εξασφαλίζουν μία αξιοπρεπή σύνταξη·
- καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας των εργαζομένων άνω των πενήντα ετών που επιθυμούν να συνεχίσουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα·
- διευκόλυνση της πρόσβασης των νέων στην αγορά εργασίας, με κανονικές συμβάσεις εργασίας που συμβάλλουν στη συνοχή και στη βελτίωση του ενεργού επαγγελματικού βίου.

⁽²⁾ Βλ. την πρόσφατη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *Το δημογραφικό μέλλον της Ευρώπης, μετατροπή μιας πρόκλησης σε ευκαιρία*, COM(2006) 571.

3.4 Οι συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού δεν αφορούν μόνο τους εργαζόμενους, αλλά και τους επιχειρηματίες. Στο πλαίσιο της διαδοχής των γενεών, είναι σημαντικό να προβλεφθούν μέσα που θα διευκολύνουν την μεταβίβαση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, κυρίως όταν πρόκειται για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Πράγματι, ακόμη και μεταξύ των επιχειρηματιών διαπιστώνεται μια σταδιακή αύξηση του μέσου όρου ηλικίας και τούτο έχει άμεσες και έμμεσες συνέπειες για την καινοτομία, την αγορά κεφαλαίων και γενικότερα για ολόκληρο τον βιομηχανικό ιστό της Ευρώπης. Πληθυσμός με ηλικιωμένους επιχειρηματίες σημαίνει ότι ένα μεγάλο μέρος τους έχει ήδη αποσυρθεί ή ετοιμάζεται να αποσυρθεί από τον ενεργό επαγγελματικό βίο χωρίς να αντικαθίσταται από νέες γενιές επιχειρηματιών νεαρής ηλικίας. Μείωση του αριθμού των επιχειρηματιών σημαίνει μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων και κατά συνέπεια μείωση του αριθμού των θέσεων εργασίας.

3.5 Ο αποκλεισμός των ηλικιωμένων εργαζομένων είναι ένα φαινόμενο ολοένα πιο ανησυχητικό, όχι μόνο για τη βιομηχανία αλλά και για τον τριτογενή τομέα. Η δυσκολία ένταξης σε ένα νέο εργασιακό πλαίσιο, το μειονέκτημα της επαγγελματικής εμπειρίας που συνδέεται με μία μόνον ή με λίγες θέσεις εργασίας, οι διακρίσεις τις οποίες ασφαλώς υφίστανται οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι κατά την αναζήτηση νέας εργασίας, αποτελούν επίσης προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν όλοι οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι.

3.6 Μεγαλύτερη προσοχή θα πρέπει συνεπώς να δοθεί στην ένταξη των ηλικιωμένων εργαζομένων στον παραγωγικό κύκλο, δεδομένου ότι, σε ορισμένους τομείς, η εμπειρία τους αποτελεί τη βάση μιας καλύτερης ποιοτικά παραγωγικότητας: είναι απαραίτητη, και από την πλευρά των επιχειρηματιών, η μετάβαση από μία απλή θεώρηση που συνδέεται με την ηλικία σε μία θεώρηση που να επικεντρώνεται σε συγκεκριμένα προσόντα. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να εφαρμοστούν, και στη συνέχεια η εφαρμογή τους να αποτελέσει αντικείμενο παρακολούθησης, οι ευρωπαϊκές οδηγίες κατά της άσκησης οιασδήποτε μορφής διακρίσεων (2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΚ).

3.7 Όλοι οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν μία εργασία που να ανταποκρίνεται όσο το δυνατό περισσότερο στην κατάρτιση και την εμπειρία τους: τούτο θα συμβάλει στην αύξηση της παραγωγικότητας πράγμα που θα αντισταθμίσει, τουλάχιστον εν μέρει, τις επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού⁽³⁾.

3.8 Οι ισχύουσες πολιτικές υπέρ της απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να λαμβάνουν υπόψη το είδος της εργασίας: εργασίες επικίνδυνες, κοπώδεις ή με επαναληπτικό χαρακτήρα χρήζουν πράγματι μίας πιο στοχοθετημένης ανάλυσης και απαιτούν από τους ενδιαφερόμενους να επιδείξουν μεγαλύτερη προθυμία⁽⁴⁾.

4. Δια βίου μάθηση

4.1 Ένα από τα θέματα που τίθενται σαφώς προκειμένου να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων είναι η χάραξη αποδοτικών και αποτελεσματικών προγραμμάτων δια βίου μάθησης (*lifelong learning*), με την ανταλλαγή των ορθών

πρακτικών μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ, και η διεξαγωγή συνεχούς διαλόγου με τους κοινωνικούς εταίρους, επιθυμία την οποία έχουν διατυπώσει πολλοί ευρωπαϊκοί οργανισμοί⁽⁵⁾.

4.2 Μέσα από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση (ΕΣΑ) και ήδη από την διάσκεψη κορυφής του Λουξεμβούργου (1997), έχουν χαραχθεί, χρόνο με τον χρόνο, οι κατευθυντήριες γραμμές για τη δια βίου μάθηση. Σε όλες τις περιπτώσεις υπογραμμίζονται πάντα η σημασία της απασχολησιμότητας των ηλικιωμένων εργαζομένων και, κατά συνέπεια, της επαγγελματικής προετοιμασίας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί η γήρανση του πληθυσμού.

4.3 Γίνεται λόγος για τη δια βίου μάθηση (*lifelong learning*) προκειμένου να επισημανθεί κάθε σημαντική δραστηριότητα μάθησης που αποσκοπεί στη βελτίωση των ικανοτήτων, των γνώσεων και των δεξιοτήτων. Ενδεικνύεται συνεπώς να προβούμε σε μία θεώρηση των δραστηριοτήτων αυτών σε ολόκληρο το φάσμα του ενεργού επαγγελματικού βίου ακριβώς διότι είναι στους πλέον ηλικιωμένους εργαζόμενους που γίνονται αισθητές κατά τρόπο πιο θεαματικό ή αρνητικό οι συνέπειες της απώλειας των ικανοτήτων ή της απουσίας επαγγελματικής επιμόρφωσης.

4.4 Επίσης η ΕΟΚΕ δεν παρέλειψε να υπογραμμίσει το πόσο συχνά υπάρχει έλλειψη ισορροπίας μεταξύ των γενεών όσον αφορά τη γνώση των τεχνολογιών και την απόκτηση των διαφόρων δεξιοτήτων⁽⁶⁾.

4.5 Ένα αποτελεσματικό μέσο προκειμένου να ευνοηθεί η προσαρμοστικότητα των εργαζομένων είναι η κατάρτιση στο εσωτερικό της επιχείρησης. Ορισμένα κράτη μέλη (Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία, Πορτογαλία, Ολλανδία, Αυστρία), αν και σε διαφορετικό βαθμό το καθένα, προωθούν αυτά τα μαθήματα κατάρτισης και ενημέρωσης στις επιχειρήσεις με την παροχή φορολογικών κινήτρων και απαλλαγών.

4.6 Στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας τονίστηκε ότι οι μέθοδοι και τα συστήματα κατάρτισης που λειτουργούν σωστά και ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας αποτελούν καθοριστικής σημασίας στοιχείο για την επίτευξη ενός εκ των κυριοτέρων στόχων της εν λόγω στρατηγικής, ήτοι της οικοδόμησης μιας οικονομίας που να βασίζεται στη γνώση.

4.7 Μείωση των εμποδίων που τίθενται στην απασχόληση των ηλικιωμένων εργαζομένων σημαίνει πρόληψη των συνεπειών των δημογραφικών αλλαγών.

5. Προς ένα σύμφωνο μεταξύ των γενεών

5.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή είχε υπογραμμίσει, ήδη από το 2004, τη σημασία της προώθησης ενός συμφώνου μεταξύ των γενεών προκειμένου να εξασφαλιστεί στους πολίτες των ευρωπαϊκών χωρών μία ικανοποιητική διαδοχή των γενεών στην αγορά εργασίας, ένα κοινωνικό κράτος προσαρμοσμένο στις νέες δημογραφικές πραγματικότητες και ευρωπαϊκές ρυθμίσεις που να ευνοούν τις πολιτικές απασχόλησης, την επαγγελματική επιμόρφωση και την προσέγγιση σχολείου και επιχείρησης⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Εν προκειμένου, βλ. την πρόσφατη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ Ποιότητα της επαγγελματικής ζωής, παραγωγικότητα και απασχόληση ενόψει της παγκοσμιοποίησης και των δημογραφικών μεταβολών, ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σελ. 157.

⁽⁴⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση CESE 92/2007: Προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.

⁽⁵⁾ Βλ. το Πλαίσιο δράσεων με σκοπό την ανάπτυξη προσόντων και δεξιοτήτων δια βίου μάθησης, (*Framework of actions for the lifelong learning development of competencies and qualifications*) που συνυπέγραψαν η ΕΣΣ, η UNICE και η CEEP.

⁽⁶⁾ Βλ., για παράδειγμα, τις πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ Βασικές ικανότητες για τη δια βίου μάθηση, ΕΕ C 195 της 18.8.2006, σελ. 109 και Οι σχέσεις μεταξύ των γενεών, ΕΕ C 157 της 28.6.2005, σελ. 150.

⁽⁷⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ Οι σχέσεις μεταξύ των γενεών, ΕΕ C 157 της 28.6.2005, σελ. 150.

5.2 Σε κάθε περίπτωση, οι πολιτικές υπέρ της «καλής» απασχόλησης πρέπει να προσανατολίζονται και προς την προώθηση της εισόδου των νέων στον κόσμο εργασίας, συνοδεύοντάς τους καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους ⁽⁶⁾, δίχως ωστόσο αυτό να οδηγήσει σε ένα «ψηφιακό χάσμα» μεταξύ των νέων εργαζόμενων και των ηλικιωμένων που προτιμούνται να παραμείνουν στην θέση εργασίας τους.

5.3 Η ΕΟΚΕ διατύπωσε τότε μία πρόκληση: «να αναπτυχθεί, στο μέλλον, περισσότερο η συνεννόηση σχετικά με ένα θέμα πρωταρχικής σημασίας, το οποίο απαιτεί τη συντονισμένη και παρατεταμένη παρέμβαση πολλαπλών παραγόντων και για το οποίο επιβάλλεται να αποφευχθεί η επικράτηση βραχυπρόθεσμων συμφερόντων, ενώ είναι απαραίτητο ένα εποικοδομητικό σχέδιο με συνέχεια. Πρόκειται για την προοδευτική κατάρτιση ενός νέου συμφώνου μεταξύ των γενεών στα εδάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (CESE 1655/2004, σημείο 4.6).

5.4 Η έρευνα και η καινοτομία είναι τομείς στους οποίους πρέπει να πραγματοποιηθούν επενδύσεις εάν θέλουμε να εξασφαλίσουμε στις μελλοντικές γενιές της Ευρώπης ένα μέλλον ευημερίας και ικανοποιητική και σταθερή ποιότητα ζωής. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη και ο μέσος όρος ηλικίας των ευρωπαϊκών ερευνητών και επιστημόνων και η ανάγκη εισόδου των νέων σε αυτούς τους τόσο σημαντικούς τομείς.

5.5 Η απουσία επαρκών επενδύσεων υπέρ της έρευνας σε όλη την Ευρώπη, η οποία εξακολουθεί ακόμη να απέχει από την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής της Λισσαβώνας, δεν επιτρέπει στους νέους ερευνητές, οι οποίοι συχνά υποχρεώνονται να εργάζονται υπό συνθήκες αυξημένης αβεβαιότητας, να οικοδομήσουν ένα μέλλον και μία σταδιοδρομία στον τομέα της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας. Μία Ευρώπη με επιστήμονες με μέσο όρο ηλικίας υψηλότερο από αυτόν των άλλων παγκόσμιων δυνάμεων αποτελεί κίνδυνο για το μέλλον.

Στην Ινδία και στην Κίνα, για παράδειγμα, ο αριθμός των πτυχιούχων σε επιστημονικούς κλάδους αυξάνεται τόσο, ώστε στις ΗΠΑ το 60 % των ερευνητών και των επιστημόνων προέρχεται από τις χώρες αυτές. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, αντιθέτως, στα επιστημονικά ιδρύματα σημειώνεται μείωση των εγγραφών κατά τα τελευταία χρόνια.

5.6 Το πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού έχει άμεσες συνέπειες και στην εδαφική συνοχή: οι νέοι έχουν την τάση να εγκαταλείπουν ορισμένες περιφέρειες για να αναζητήσουν εργασία σε ζώνες όπου οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας είναι καλύτερες. Τούτο επαυξάνει τη διαφορά μεταξύ των περιφερειών με πιο αναπτυγμένη οικονομία και των άλλων, που, κατ'επέκταση, φτωχαίνουν και γηράσκουν ταχύτερα.

5.7 Η δυνατότητα συνδυασμού του ιδιωτικού και του επαγγελματικού βίου αποτελεί τον πυλώνα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Η αύξηση του μέσου όρου ηλικίας του ευρωπαϊκού πληθυσμού θέτει το πρόβλημα της ανάκαμψης της γεννητικότητας. Τούτο πρέπει να νοείται μόνον ως παροχή της δυνατότητας τεκνοποιίας σε όλα τα ζευγάρια χωρίς ωστόσο να χρειάζεται να απαρνηθούν τον ενεργό επαγγελματικό βίο ή να μειώσουν σημαντικά το βιοτικό επίπεδο του νοικοκυριού τους, και να φτάσουν, όπως δυστυχώς συμβαίνει συχνά, στο όριο της φτώχειας. Οι νέοι του σήμερα, αντιμέτωποι με αβέβαιες συνθήκες εργασίας που δεν τους

εξασφαλίζουν καμία βεβαιότητα για το μέλλον, έχουν την τάση να κάνουν λιγότερα παιδιά ή μάλιστα και καθόλου.

5.8 Για την επίτευξη του στόχου της σταδιακής αύξησης της γεννητικότητας πρέπει όλες οι κοινωνικές, υγειονομικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες (βρεφονηπιακοί σταθμοί, ιατρική περιθαλψη, πρόληψη, οικονομικές ενισχύσεις, κλπ.) να ενισχυθούν, να βελτιωθούν και να προσαρμοστούν στη δημογραφική πραγματικότητα των χωρών της ΕΕ.

6. Απασχόληση των γυναικών και γεννητικότητα

6.1 Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών το 2005 στην ΕΕ των 25 ήταν 56,3 %. Το πρόβλημα είναι λιγότερο έντονο στις χώρες της Βόρειας Ευρώπης και πιο σοβαρό στις μεσογειακές χώρες. Αλλά και οι γυναίκες που βρίσκονται ήδη στην αγορά εργασίας κοπιάζουν περισσότερο για μια επαγγελματική πορεία που θα τους επιτρέψει να πληρώσουν επαρκείς εισφορές προκειμένου να αποκτήσουν συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Πράγματι, στο πλαίσιο της σχέσης τους με τον κόσμο εργασίας, οι γυναίκες καλούνται συχνά να αντιμετωπίσουν πολυάριθμα προβλήματα:

- οι γυναίκες είναι αυτές που σήμερα πλήττονται περισσότερο από την αβεβαιότητα και την αστάθεια της απασχόλησης, καθώς και από την οικονομική αστάθεια, και που ζουν συχνά σε συνθήκες ανέχειας,
- οι μισθολογικές διαφορές σε σχέση με τους άνδρες αποτελούν ακόμη ένα εξαιρετικά αρνητικό στοιχείο σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΕ (κατά μέσο όρο 24 % λιγότερο για την ίδια εργασία),
- σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΕ, η ανεπάρκεια υπηρεσιών βρεφονηπιακών σταθμών και υπηρεσιών φροντίδας και βοήθειας για τους ηλικιωμένους υποχρεώνει, κυρίως τις γυναίκες, να θυσιάσουν τη σταδιοδρομία τους για να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο στα αγαπημένα τους πρόσωπα,
- σημαντικές οδηγίες, όπως η οδηγία που αφορά τη γονική άδεια, δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη και οι γυναίκες αναγκάζονται να επιλέξουν μεταξύ μητρότητας και σταδιοδρομίας,
- η απασχόληση των γυναικών και η γεννητικότητα δεν πρέπει να είναι αντίπαλες έννοιες: για το σκοπό αυτό πρέπει, π.χ., να ληφθεί υπόψη το παράδειγμα των ορθών πρακτικών των κρατών εκείνων το φορολογικό σύστημα των οποίων επιτρέπει στις γυναίκες να επανεντάσσονται εύκολα στην αγορά αγοράς μετά τη γέννηση ενός παιδιού, δίχως να ζημιώνεται η καριέρα τους ή να μειώνεται ο μισθός τους. Πρέπει εξάλλου να υπογραμμιστεί ότι εξακολουθούν να παραμένουν ανεπαρκή τα κίνητρα που παρέχονται στους άντρες προκειμένου να μοιράζονται τις ευθύνες που απορρέουν από τη γέννηση ενός παιδιού.

6.2 Η Επιτροπή υποστηρίζει, ορθά, ότι η μείωση του αριθμού των πολιτών σε ηλικία εργασίας μπορεί εν μέρει να αντισταθμιστεί με μία σειρά μέτρων μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Οι πολιτιστικές αλλαγές που κατά τις τελευταίες δεκαετίες επέτρεψαν στις γυναίκες να εργάζονται και να αποκτούν ανεξαρτησία, αντικατοπτρίζονται στις διαφορές των ποσοστών απασχόλησης των γυναικών των διαφόρων γενεών. Πράγματι, στην Ευρώπη, οι νέες γυναίκες έχουν μεγαλύτερη παρουσία στην αγορά εργασίας απ' ό,τι οι γυναίκες μέσης ηλικίας.

⁽⁶⁾ Βλ., για παράδειγμα, όσον αφορά την ποιότητα της εργασίας, την ανακίνηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COM(2003) 728 με θέμα Βελτίωση της ποιότητας της εργασίας: επισκόπηση της πρόσφατης προόδου.

6.3 Το γεγονός ότι η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας αυξάνεται αποτελεί αναμφισβήτητο θετικό στοιχείο και στοιχείο πολιτισμού· ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία διάφορων πρόσφατων στατιστικών αναλύσεων, τούτο δεν επαρκεί ακόμη, ενώ θα πρέπει εξάλλου να ισχύουν στην πράξη οι ίδιες συνθήκες εργασίας και αμοιβής με αυτές που ισχύουν για τους άνδρες, καθώς και να προστατεύονται οι γυναίκες από καταχρήσεις και διακρίσεις στους χώρους εργασίας και στην κοινωνία. Διαφορές στην απασχόληση των γυναικών και των ανδρών υπάρχουν επίσης και στον επιχειρηματικό κόσμο: υπάρχουν πράγματι εμφανείς διαφορές μεταξύ του αριθμού των ανδρών και των γυναικών επιχειρηματιών. Κράτη μέλη και Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλουν συνεπώς να ενισχύσουν τα υφιστάμενα μέσα και να αναζητήσουν νέα προκειμένου να προωθήσουν και να προστατεύσουν την εργασία των γυναικών.

7. Ρόλος και βάρος της μετανάστευσης ενώπιον των δημογραφικών αλλαγών

7.1 Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η μετανάστευση είναι μια πραγματικότητα σε συνεχή αύξηση. Η μακροσκοπική διαφορά μεταξύ των ευρωπαϊκών οικονομιών και προτύπων διαβίωσης και των αντίστοιχων των αναπτυσσόμενων χωρών ευνοεί τη μετανάστευση προς τις δικές μας χώρες που είναι πλουσιότερες. Η μετανάστευση δεν πρέπει να θεωρείται απειλή αλλά φαινόμενο το οποίο, με τη βοήθεια συνεκτικών πολιτικών, μπορεί να αποτελέσει πιθανό παράγοντα ανάπτυξης, οικονομικής μεγέθυνσης και ολοκλήρωσης.

7.2 Σε ένα πλαίσιο γενικευμένης γήρανσης του πληθυσμού και, εκ παραλλήλου, μείωσης του ενεργού πληθυσμού, οι εργαζόμενοι μετανάστες επιτελούν στην ΕΕ καθήκοντα που συνδυάζονται αποτελεσματικά με τις παραγωγικές, οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες της χώρας υποδοχής. Οι πολιτικές απασχόλησης και κοινωνικής ενσωμάτωσης πρέπει να αποσκοπούν στον καταμερισμό με τον καλύτερο δυνατό τρόπο των διαθέσιμων ανθρώπινων πόρων στις διάφορες εργασίες, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, αξιοποιώντας τις ικανότητές τους, τις επαγγελματικές τους εμπειρίες και τους τίτλους σπουδών τους⁽⁹⁾.

7.3 Πράγματι, ακόμη και η Επιτροπή επιβεβαιώνει ότι η μετανάστευση μπορεί να διαδραματίσει θετικό ρόλο στις προσαρμογές της αγοράς εργασίας. Υπό την προϋπόθεση ότι εργάζονται επισημως, οι εργαζόμενοι μετανάστες συμβάλλουν στη χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας με την πληρωμή των φόρων και των εισφορών υπέρ των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και αποτελούν συνεπώς σημαντικό στοιχείο ανανέωσης για το μέλλον της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας των προσεχών ετών. Εξάλλου, δεν πρέπει να υποτιμηθεί η σημασία της οικονομικής υποστήριξης που αποτελούν τα εμβάσματα των μεταναστών στις οικογένειές τους, τα οποία συχνά αποτελούν τα μοναδικά τους μέσα διαβίωσης. Γι αυτόν συνεπώς τον λόγο, η καλύτερη ένταξη των μεταναστών αποτελεί απαραίτητο στόχο των κρατών μελών της ΕΕ⁽¹⁰⁾.

7.4 Η ανάγκη ένταξης στην επίσημη οικονομία δεν αφορά εξάλλου μόνον τους μετανάστες εργαζόμενους: η γήρανση του πληθυσμού θέτει επείγοντως στην ημερήσια διάταξη θέματα όπως η καταπολέμηση της μαύρης εργασίας και της αβεβαιότητας ούτως ώστε οι εθνικές οικονομίες να καταστούν πιο υγιείς και βιώσιμες.

⁽⁹⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση, Ε.Ε. C 80 της 30.03.2004, σελ. 92.

⁽¹⁰⁾ Βλ. εν προκειμένω την πρόσφατη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα: Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ΕΕ C 80 της 30.3.2004, σελ. 92.

8. Βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας στην ΕΕ

8.1 Σε πολλά ήδη έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τονίζεται ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί με σαφή τρόπο η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών των κρατών μελών, πρέπει να υπάρξει παρέμβαση ώστε να τεθεί υπό έλεγχο ή να μειωθεί το δημόσιο χρέος σημαντικά, προοδευτικά και σταθερά. Ως προς τούτο απαιτείται αποτελεσματικός καταμερισμός των πόρων, χωρίς ωστόσο αυτό να έχει επιπτώσεις στην ποιότητα και στην καθολικότητα των δημόσιων υπηρεσιών.

8.2 Λόγω κυρίως των δημογραφικών αλλαγών που προκαλούν μεγάλες ανησυχίες για τη βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας, τα διάφορα συστήματα χρηματοδότησης της κοινωνικής προστασίας των κρατών μελών της ΕΕ πρέπει να εξασφαλίσουν, παρ' όλες τις διαφορές και τις ιδιαιτερότητές τους, μια αποτελεσματική, ίση και διαφανή λειτουργία για την εξυπηρέτηση των πολιτών.

8.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, για την υποστήριξη των οικογενειών και των ηλικιωμένων, οι κοινωνικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος και οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Εφόσον αναγνωρίζεται η σημασία των δραστηριοτήτων αυτών, πρέπει, με βάση κοινά κριτήρια, να υποστηριχθούν με συγκεκριμένους τρόπους αυτές οι ομάδες που διαδραματίζουν χρήσιμο ρόλο στην κοινωνία.

8.4 Εν προκειμένω ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να είναι σημαντικός: η στρατηγική της Λισαβώνας (ενοποίηση της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης) αποτέλεσε μια απόλυτα καινοτόμο προσέγγιση και ένα από τα μέσα της, η «ανοικτή μέθοδος συντονισμού» μπορεί να θεωρηθεί ως ο πιο ενδιαφέρων νεωτερισμός της κοινοτικής πολιτικής κατά τα τελευταία χρόνια. Δυστυχώς πρόκειται για ένα μέσο που χρησιμοποιήθηκε ελάχιστα και συχνά υποτιμήθηκε, ενώ την ίδια στιγμή εγκαταλείπονταν το μέσο της κοινοτικής νομοθεσίας. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο παραμένει, πρέπει να το αναγνωρίσουμε, ακόμη ένας στόχος που δεν έχει υλοποιηθεί, αλλά σαφώς δεν αποτελεί ένα εμπόδιο το οποίο πρέπει να θυσιαστεί στο όνομα της εσωτερικής αγοράς.

8.5 Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες — πόσο δε μάλλον ενώπιον μακροφαινομένων όπως η αύξηση του μέσου όρου ηλικίας του πληθυσμού ή χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας και συνταξιοδότησης απειλείται σοβαρά από την μάλιστα της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής. Κάθε βούληση για μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους, της κοινωνικής πρόνοιας, της υγείας και των πολιτικών υπέρ της απασχόλησης δεν είναι δυνατόν να παραβλέπει το ζήτημα της καταπολέμησης αδικημάτων όπως η φοροδιαφυγή και η εισφοροδιαφυγή που, πρώτα αυτά, θέτουν σε κίνδυνο την ύπαρξη βιώσιμων κρατικών προϋπολογισμών.

8.6 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί συνεπώς να υπογραμμίσει πόσο σημαντική είναι, κατά την αναζήτηση λύσεων και προσαρμογών στις δημογραφικές αλλαγές, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής, όπως επίσης και του φαινομένου της μείωσης του αριθμού των υποκείμενων σε φορολογία.

9. Συνταξιοδοτικά συστήματα

9.1 Η μείωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας και η αύξηση των συνταξιούχων, φαινόμενα και τα δύο που οφείλονται στην αύξηση του προσδόκιμου ζωής, αποτελούν κεντρικό θέμα πολλών εγγράφων που έχει υποβάλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων.

9.2 Κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών, τα συνταξιοδοτικά συστήματα πρέπει να είναι σε θέση να εξασφαλίσουν στις μελλοντικές γενιές ήρεμα και αξιοπρεπή γηρατειά. Για τον λόγο αυτό, το πρόβλημα των συνεπειών της γήρανσης του πληθυσμού στα συνταξιοδοτικά συστήματα δεν μπορεί, καταρχάς, να λυθεί αποκλειστικά με την παροχή κινήτρων με σκοπό την προσφυγή σε συμπληρωματικές ή ιδιωτικές συντάξεις: αυτό θα ήταν μια επικίνδυνη απλοποίηση του προβλήματος. Είναι καλύτερα να καταβληθούν προσπάθειες και να βρεθούν αποτελεσματικά μέσα ώστε αυτές οι μορφές των συμπληρωματικών συντάξεων να είναι απλούστερες, ασφαλέστερες και πιο αξιόπιστες και να προστατεύονται από τις απρόβλεπτες διακυμάνσεις των χρηματοοικονομικών αγορών. Θα πρέπει, επιπλέον, να ενισχυθεί η επαγρύπνηση σχετικά με τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά ταμεία, ούτως ώστε να επεκταθεί το σύστημα ελέγχου και να εξασφαλιστεί μια αυστηρή διαχείριση.

9.3 Σε πολλές χώρες της ΕΕ, η κρίση των συνταξιοδοτικών συστημάτων δεν οφείλεται μόνο στην γήρανση του πληθυσμού, αλλά και στη μείωση των εισφορών χωρίς ταυτόχρονη ανάκτηση των πόρων από άλλη πηγή (π.χ. με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής), ενώ η ζήτηση συντάξεων εκ μέρους των πολιτών συνεχώς αυξάνεται.

9.4 Το φαινόμενο γίνεται πιο σοβαρό και από το γεγονός ότι οι νέες γενιές εισέρχονται στη αγορά εργασίας ολοένα και αργότερα και συχνά με βάση προσωρινές και μη καλά αμειβόμενες συμβάσεις και κατά συνέπεια καταβάλλουν λιγότερες εισφορές από τις εισφορές που πλήρωναν οι γονείς τους στην ίδια ηλικία.

9.5 Η γήρανση του πληθυσμού ενδέχεται να καταστήσει απαραίτητη την παράταση του ενεργού επαγγελματικού βίου, αλλά, ειδικά για ορισμένες χώρες της Ένωσης, επείγει ακόμη περισσότερο να μειωθεί η καθυστέρηση της εισόδου στην αγορά εργασίας και, γενικότερα, να εξασφαλιστούν καλύτερες συνθήκες και ευκαιρίες εργασίας στην αρχή της επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

9.6 Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έως το 2050 εκτιμούν ότι θα σημειωθεί αύξηση των συνταξιοδοτικών δαπανών σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, εκτός της Αυστρίας λόγω των μεταρρυθμίσεων στις οποίες προέβη η χώρα αυτή το 2000. Εάν για την Ιταλία και τη Σουηδία προβλέπονται ελαφρές αυξήσεις των συνταξιοδοτικών δαπανών, δεδομένου ότι τα δημόσια συνταξιοδοτικά τους συστήματα βασίζονται στο καθεστώς των εισφορών, για τις άλλες χώρες προβλέπονται πολύ σημαντικές αυξήσεις που φθάνουν έως και το 9,7 % στην περίπτωση της Πορτογαλίας.

9.7 Το πρόβλημα της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων δεν μπορεί επομένως να αναλυθεί και να επιλυθεί ως μεμονωμένο στοιχείο: πρέπει να υπάρχει σαφής εικόνα των αιτίων του, τα οποία δεν περιορίζονται στη γενικευμένη γήρανση του πληθυσμού, ενδογενές φαινόμενο της ευρωπαϊκής κοινωνίας, αλλά συνδέονται με τις διάφορες πραγματικότητες της αγοράς εργασίας, της οικονομικής ανάπτυξης και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας των διαφόρων χωρών της ΕΕ.

9.8 Οι στόχοι που πρέπει να τεθούν για την αντιμετώπιση του προβλήματος της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων υπερβαίνουν την απλή αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης: πράγματι, το μέτρο αυτό, εάν χρησιμοποιηθεί χωρίς συγκεκριμένα κριτήρια, ενδέχεται να αποδειχτεί εντελώς αναποτελεσματικό, ακόμη δε και επίζημιο, για την ποιότητα ζωής των ευρωπαίων πολιτών.

9.9 Λαμβανομένων υπόψη των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων τύπων εργασίας, και της παρουσίας μεταξύ αυτών της κοπώδους, της επαναλαμβανόμενης ή της κουραστικής εργασίας, η λύση για τη γήρανση του πληθυσμού δεν μπορεί να είναι απλώς η αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης: «εργασία για περισσότερα χρόνια» δεν σημαίνει το ίδιο για όλα τα επαγγέλματα και πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαφορά που υπάρχει μεταξύ νομίμου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης και πραγματικής ηλικίας εξόδου από τον κόσμο της εργασίας.

9.10 Η καταπολέμηση της ανασφάλειας και της μαύρης εργασίας, η υποστήριξη των μισθολογικών πολιτικών, η πιο υγιής κατανομή του πλούτου και η αποτελεσματικότερη κοινωνική συνοχή συνάδουν με την αναπόφευκτη, σταδιακή και εκούσια αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης, που θα πρέπει να συμφωνηθεί και να υποστηριχθεί μέσα από συνεχή διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών.

10. Ο τομέας της υγείας

10.1 Είναι σαφές ότι η αύξηση της μέσης ηλικίας του πληθυσμού συνεπάγεται αύξηση των δαπανών στον τομέα της υγείας. Η πρόβλεψη όμως της πορείας των δαπανών στον τομέα της υγείας και η επιλογή των συγκεκριμένων τομέων όπου θα χρειαστεί να επικεντρωθούν κατά κύριο λόγο οι επενδύσεις κατά τις προσεχείς δεκαετίες είναι μια ιδιαίτερα πολύπλοκη άσκηση. Δεν είναι δυνατό να προβλεφθεί πόσο δημόσιο χρήμα θα χρειαστεί να επενδυθεί στην υγεία με βάση μόνο τις δημογραφικές τάσεις: οι δαπάνες στον τομέα της υγείας εξαρτώνται και από το είδος των πολιτικών που θα αποφασιστεί να εφαρμοστούν στον τομέα αυτό, από την πρόοδο της ιατρικής επιστήμης, αλλά και από την εξέλιξη των ασθενειών, από τα επίπεδα της μόλυνσης και από τις πολιτικές και τεχνολογικές επιλογές που θα πραγματοποιηθούν για την αντιμετώπισή τους.

10.2 Όπως έχει λεχθεί, όλες οι αναλύσεις δείχνουν ότι το πιθανότερο σενάριο είναι η παράταση του ενεργού επαγγελματικού βίου. Οι πιο ηλικιωμένοι εργαζόμενοι, για «ληξιαρχικούς» λόγους, υφίστανται αναπόφευκτα τον κίνδυνο ασθενειών και φυσικής κατάρρευσης σε σχέση με τους νεότερους συναδέλφους τους. Δεδομένου ότι βαινούμε προς έναν συνεχώς αυξανόμενο πληθυσμό ηλικιωμένων εργαζομένων, πρέπει άμεσα να προβλεφθεί και να εφαρμοστεί ένα υγειονομικό σύστημα που να είναι ικανό, σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, να εξασφαλίζει αποτελεσματικές πολιτικές πρόληψης. Εξάλλου, οι εργαζόμενοι που εργάζονται επί μακρό χρονικό διάστημα υπό αβέβαιο καθεστώς θα βρεθούν σε κατάσταση ανάγκης όταν θα έρθει η ώρα της συνταξιοδότησής τους: το σχετικό κόστος θα χρειαστεί να καλυφθεί με διάφορους τρόπους με βάση την αρχή της συλλογικής αλληλεγγύης, ανάλογα με τα όσα ισχύουν σχετικά στα επιμέρους κράτη μέλη, το ίδιο δε ισχύει και για την υγειονομική περίθαλψη και αρωγή. Κατά συνέπεια, μία αύξηση της αβεβαιότητας στον επαγγελματικό τομέα θα έχει άμεσες συνέπειες στο κόστος της κοινωνικής προστασίας.

10.3 Εάν στόχος είναι η συγκράτηση των δημόσιων δαπανών σε βιώσιμα επίπεδα, τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ενώσουν τις προσπάθειές τους ώστε να θέσουν σε εφαρμογή τα κατάλληλα προγράμματα περίθαλψης, πρόληψης των ατυχημάτων, ελέγχου και ανταλλαγής πληροφοριών, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό μια στενότερη και αποτελεσματικότερη σχέση μεταξύ της αγοράς εργασίας και του τομέα της υγείας.

10.4 Όλοι οι εργαζόμενοι δεν είναι ίσοι. Η γήρανση του πληθυσμού επηρεάζει με διαφορετικούς τρόπους το εργατικό δυναμικό και λόγω του γεγονότος ότι υπάρχουν εργασίες λιγότερο ή περισσότερο κοπιαστικές, λιγότερο ή περισσότερο επικίνδυνες, λιγότερο ή περισσότερο επαναλαμβανόμενες: η προχωρημένη ηλικία έχει διαφο-

ρετικές επιπτώσεις ανάλογα με το επάγγελμα. Ο ηλικιωμένος εργαζόμενος δεν μπορεί να εκτελέσει κοπιαστική χειρωνακτική εργασία, ενώ μπορεί ευκολότερα να εκτελέσει καθήκοντα γραφείου ή πνευματική εργασία.

10.5 Η παράταση του ενεργού επαγγελματικού βίου δημιουργεί συνεπώς προβλήματα υγείας σαφώς σοβαρότερα όταν πρόκειται για εργαζόμενους που εκτελούν κοπιαστική εργασία. Τούτο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη. Εάν υπάρχει η σκέψη συνταξιοδότησης, μελλοντικά, σε μια όλο και μεγαλύτερη ηλικία, σε τομείς όπου αυτό είναι δυνατό, πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες στον τομέα της υγείας και στον τομέα της ασφάλειας στον χώρο εργασίας.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την ανάγκη χάραξης συντονισμένης στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής

COM(2006) 254 — 2006/0076 (COD)

(2007/C 161/02)

Στις 31 Μαΐου 2006, η Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 της ΣΕΚ, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Φεβρουαρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. ΙΟΖΙΑ.

Η ΕΟΚΕ στις 15 Μαρτίου 2007, κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 1 αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει την λύπη της που μέχρι σήμερα οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής δεν υποστηρίζονται δεόντως από τη συνεργασία των κρατών μελών, υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες που θα ληφθούν μεταγενέστερα προς την κατεύθυνση αυτή και καλεί την Επιτροπή να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που αναγνωρίζουν σήμερα οι συνθήκες στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής είναι επαρκώς διαρθρωμένη και θέτει υπό τη σωστή οπτική γωνία τα προβλήματα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, εντοπίζοντας στην ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, το κύριο μέσο καταπολέμησης της διάδοσης του φαινομένου.

1.3 Στην ανακοίνωση αντιμετωπίζεται συγκεκριμένα το πρόβλημα των σχέσεων με τις τρίτες χώρες και προτείνεται μια κοινωτική προσέγγιση. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση αυτή.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση «επανεξέτασης του ΦΠΑ», για την οποία εξάλλου έχει εκφράσει την επιθυμία σε διάφορες ευκαιρίες, εξετάζοντας τη σκοπιμότητα σύγκλησης μιας «think tank» (ομάδας προβληματισμού) με σκοπό την αντικατάσταση του ΦΠΑ, με τη δέσμευση ότι ένας ενδεχόμενος νέος φόρος δεν θα επιβαρύνει φορολογικά τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

1.5 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να χρησιμοποιήσει πλήρως τις υφιστάμενες αρμοδιότητες της OLAF, χάρη στις οποίες ανατίθενται σημαντικά καθήκοντα στον ευρωπαϊκό οργανισμό καταπολέμησης της απάτης. Η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει εάν η OLAF διαθέτει τα κατάλληλα μέσα για την εκτέλεση των θεσμικών της καθηκόντων.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εντελώς πρωταρχική την πρόταση να καταστεί αποτελεσματικότερη η συνεργασία μεταξύ των εθνικών οργάνων καταπολέμησης της απάτης, με τη σύνδεση ενδεχομένως σε δίκτυο των αστυνομικών δυνάμεων και των φορέων διερεύνησης, ώστε να τους επιτραπεί να μοιράζονται μεταξύ τους τις διαθέσιμες τράπεζες δεδομένων, και συνιστά την περαιτέρω εξέταση των συναφών τεχνικών και νομικών θεμάτων.

1.7 Η πρόταση του φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη διοικητική συνεργασία είναι σωστή και είναι πραγματικά ακατανόητες οι γραφειοκρατικές αντιστάσεις και τα εμπόδια που τίθενται στην υλοποίηση αυτής της ιδέας.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αποτελεσματική την ενσωμάτωση στην κοινοτική νομοθεσία των όσων έχουν ήδη υλοποιηθεί σε ορισμένα κράτη μέλη, με την εισαγωγή του κριτηρίου της «κανονικής αξίας της αγοράς» για την καταπολέμηση της απάτης.

1.9 Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή κατά την εισαγωγή μέτρων αλληλεγγύης μεταξύ εκχωρητή και δικαιοδόχου, με την πρόβλεψη, ωστόσο, της αντιστροφής του βάρους της αποδείξεως σε περίπτωση εμφανώς αδικαιολόγητων συναλλαγών, ακόμη και υπό το φως των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

1.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση της Επιτροπής χρήζει περαιτέρω εξέτασης, προκειμένου να εισαχθούν απλοποιημένες διατάξεις για τους φορείς που συνεργάζονται με τη Διοίκηση και, αντιστρόφως, πιο δεσμευτικοί έλεγχοι και διαδικασίες για τους υποκείμενους στο φόρο με «επικίνδυνη» συμπεριφορά.

1.11 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να συνεχίσει τη χρηματοδότηση των κοινοτικών προγραμμάτων δράσης στον τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας, όπως το πρόγραμμα Hercule II.

1.12 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εναρμονιστούν οι διατάξεις της οδηγίας 77/799/ΕΟΚ με τα όσα προβλέπονται ήδη για την έμμεση φορολογία και να καταστούν ομοιογενή τα διάφορα συστήματα επιβολής του ΦΠΑ.

2. Τα κύρια σημεία της ανακοίνωσης

2.1 Στην ανακοίνωση της Επιτροπής προτείνεται η «ανάγκη χάραξης συντονισμένης στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής», λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι, αν και το νομικό κοινοτικό πλαίσιο για τη διοικητική συνεργασία ενισχύθηκε πριν από μερικά έτη, δεν χρησιμοποιείται επαρκώς και το επίπεδο χρησιμοποίησης της διοικητικής συνεργασίας είναι δυσανάλογο προς τις διαστάσεις του ενδοκοινοτικού εμπορίου.

2.2 Η Επιτροπή επιστρέφει σε ένα θέμα που έχει εξεταστεί επανειλημμένα, στην ανάγκη, δηλαδή, ενίσχυσης της διοικητικής συνεργασίας των φορολογικών διοικήσεων των κρατών μελών, η οποία αποτελεί ένα από τα μέσα καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, φαινόμενα που μπορούν να οδηγήσουν σε απώλειες δημοσιονομικών πόρων και σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, ζημιώνοντας τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2.3 Με την ευκαιρία της παρουσίασης, ο κ. László Kovács, Επίτροπος αρμόδιος για θέματα φορολογίας και τελωνειακής ένωσης, δήλωσε: «Πιστεύω ακράδαντα ότι είναι καιρός να βρεθούν νέοι και αποτελεσματικότεροι τρόποι καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Είναι πραγματικά ανησυχητική η έκταση του φαινομένου αυτού».

2.4 Οι οικονομολόγοι αναφέρουν γενικά ότι η φοροδιαφυγή ανέρχεται περίπου στο 2 έως 2,5 % του ΑΕγχΠ, επί συνόλου 200-250 δις ευρώ. Οι απάτες ΦΠΑ που αποκαλούνται «αλυσιδωτές απάτες» («καρουσέλ») αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα, αλλά το λαθρεμπόριο και η παραποίηση προϊόντων καπνού και αλκοόλ και οι απάτες όσον αφορά την άμεση φορολογία είναι εξίσου σοβαρά θέματα. Μετά το 1993, η ελευθερία διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών, προσώπων και κεφαλαίων εντός της εσωτερικής αγοράς κατέστησε ακόμη πιο δύσκολη την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής για τα κράτη μέλη.

2.5 Στον τομέα της άμεσης φορολογίας, η κοινοτική νομοθεσία προβλέπει για τα κράτη μέλη κοινούς κανόνες (ενιαία διαδικασία, προσδιορισμός των αρμόδιων αρχών, τρόπος διαβίβασης των δεδομένων) για την προώθηση της διοικητικής συνεργασίας και την ανταλλαγή πληροφοριών.

2.6 Η Επιτροπή αναγνωρίζει τρεις τομείς άμεσης παρέμβασης:

2.6.1 Βελτίωση της διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών

2.6.1.1 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η βελτίωση των αποτελεσμάτων των δράσεων καταπολέμησης της φοροδιαφυγής θα επιτευχθεί με:

— αποτελεσματικότερους μηχανισμούς συνεργασίας. Η απουσία κοινοτικού διοικητικού πνεύματος αποτελεί εμπόδιο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, αυτή δε η απουσία συχνά οφείλεται σε γλωσσικά προβλήματα, ανεπάρκεια ανθρώπινων πόρων ή άγνοια των διαδικασιών συνεργασίας από τους αρμόδιους υπαλλήλους. Σε λειτουργικό επίπεδο, τα προβλήματα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα την μη τήρηση των προβλεπόμενων προθεσμιών όσον αφορά την απάντηση σε αιτήματα άλλων κρατών μελών για φορολογική συνεργασία·

— την ενίσχυση της νομοθεσίας όσον αφορά τη συνεργασία στον τομέα της άμεσης φορολογίας και της συνδρομής για την είσπραξη·

- ταχύτερη διαπίστωση και καλύτερη διαχείριση των κινδύνων, ώστε τα κράτη μέλη να είναι εγκαίρως ενημερωμένα για τους πιθανούς κινδύνους απάτης στους οποίους μπορεί να εκτεθούν, ειδικότερα στην περίπτωση νέων ξένων επιχειρήσεων που προτίθενται να εγκατασταθούν για πρώτη φορά στο έδαφός τους·
- δημιουργία μόνιμου φόρουμ για τη διοικητική συνεργασία σε κοινοτικό επίπεδο, για όλους τους άμεσους και έμμεσους φόρους.

2.6.2 Νέα κοινοτική προσέγγιση για τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες

2.6.2.1 «Η φοροδιαφυγή δεν σταματά στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης». Η Επιτροπή προτείνει μία κοινοτική προσέγγιση για τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες η οποία διέπεται σήμερα από διμερείς συμφωνίες μεταξύ των επιμέρους κρατών με αποτέλεσμα να προκύπτουν διαφορετικές καταστάσεις τις οποίες εύκολα εκμεταλλεύονται οι φοροφυγάδες. Η Επιτροπή προτείνει εξάλλου, την ενσωμάτωση ρητρών συνεργασίας στο φορολογικό τομέα, στο πλαίσιο των συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης τις οποίες η Ένωση συνάπτει με τους εταίρους της.

2.6.3 Τροποποίηση του υφιστάμενου συστήματος ΦΠΑ

2.6.3.1 Η Επιτροπή ανοίγει τη συζήτηση αναφερόμενη στη δυνατότητα ενίσχυσης της αρχής της αλληλέγγυας ευθύνης για την καταβολή του ΦΠΑ, σε σχέση με τις αρχές της αναλογικότητας και της ασφάλειας του δικαίου.

2.6.3.2 Η Επιτροπή προτιμάται εξάλλου να εξετάσει το ενδεχόμενο εφαρμογής του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης — η χρήση του οποίου είναι σήμερα υποχρεωτική μόνον για ορισμένες συναλλαγές, ενώ για άλλες επιβάλλεται κατά τη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών — στις συναλλαγές στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οποιαδήποτε αλλαγή αποφασιστεί στην ισχύουσα νομοθεσία για τον ΦΠΑ, θα πρέπει να μειώνει σημαντικά τις δυνατότητες απάτης, να αποκλείει την εμφάνιση νέων κινδύνων και, κυρίως, να μη συνεπάγεται δυσανάλογο διοικητικό φόρτο για τις επιχειρήσεις και τις φορολογικές διοικήσεις, να εξασφαλίζει δε την φορολογική ουδετερότητα καθώς και ίση μεταχείριση στους φορολογικούς φορείς.

2.7 Άλλες καινοτόμες κατευθύνσεις

2.7.1 Η Επιτροπή προτείνει εξάλλου, να εξεταστούν και άλλα ειδικά μέτρα όπως:

- η ενίσχυση των υποχρεώσεων φορολογικής δήλωσης για τους υποκείμενους στον φόρο με επικίνδυνη συμπεριφορά,
- η μείωση των εν λόγω υποχρεώσεων για τις επιχειρήσεις, στις οποίες θα παρέχεται άδεια μέσω της σύναψης εταιρικής σχέσης με τη φορολογική διοίκηση,
- η χρήση τυποποιημένων και υψηλής ποιότητας ηλεκτρονικών συστημάτων για την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών.

3. Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο

3.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα νομικά μέσα που παρέχει το ισχύον κοινοτικό νομικό πλαίσιο επαρκούν για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Ωστόσο, απαραίτητο και επείγον είναι να πιεστούν τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν περισσότερο τα υφιστάμενα μέσα διοικητικής συνεργασίας και να σέβονται τις προβλεπόμενες προθεσμίες και διαδικασίες. Πράγματι, στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο οικονομικό σενάριο, στο οποίο ακόμη και οι απάτες λαμβάνουν διακρατικές διαστάσεις, είναι απαραίτητη η διάθεση των αιτούμενων πληροφοριών σε χρόνους συμβατούς με τη διενέργεια των ερευνών.

3.2 Σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να υπάρχει ένα πιο ομοιογενές σύστημα μεταξύ άμεσης και έμμεσης φορολογίας, η Επιτροπή θα μπορούσε να προβεί στην εναρμόνιση των διατάξεων της οδηγίας 77/799/ΕΟΚ με τα όσα προβλέπονται για την έμμεση φορολογία και να προβλέψει αποτελεσματικότερες μεθόδους ανταλλαγής πληροφοριών, χρησιμοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία της πληροφορικής. Είναι επίσης σημαντικό να καταστούν ομοιογενή τα διάφορα συστήματα επιβολής του ΦΠΑ, ιδίως όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των υποκείμενων στο φόρο.

3.3 Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο μπορεί να διαρθρωθεί σε πέντε βασικούς άξονες:

- αμοιβαία συνδρομή·
- συνεργασία στον τομέα του ΦΠΑ·
- συνεργασία όσον αφορά τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης·
- είσπραξη των φόρων·
- πρόγραμμα Fiscalis.

3.4 Οι αναφορές στην κοινοτική νομοθεσία, μαζί με μια σύντομη σύνοψη των σχετικών διατάξεων, περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η αυξανόμενη διάδοση της φοροδιαφυγής πρέπει να αντιμετωπιστεί με μεγαλύτερο δυναμισμό και εκφράζει την λύπη της που η δράση των κρατών μελών και η συνεργασία τους θεωρούνται από την Επιτροπή εντελώς ανεπαρκείς, παρά το πολύπλοκο και διαρθρωμένο νομικό πλαίσιο.

4.2 Η στρέβλωση που προκαλούν η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή στην εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας και της εσωτερικής αγοράς αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα που μέχρι σήμερα έχει υποτιμηθεί, όπως επίσης έχει υποτιμηθεί η σύνδεση μεταξύ των κεφαλαίων που δεν έχουν δηλωθεί στην εφορία, της ανακύκλωσης βρώμικου χρήματος και του οικονομικού εγκλήματος. Πράγματι, διάφορες δολιές πρακτικές που αποσκοπούν στην αδικαιολόγητη είσπραξη εθνικών ή κοινοτικών επιδοτήσεων εφαρμόζονται συχνά μέσω της υποβολής πλαστών φορολογικών εγγράφων και, αντιστρόφως, τα κεφάλαια που είναι καρπός φορολογικής απάτης, ακόμη και στο πλαίσιο διασυνοριακών πράξεων, χρησιμοποιούνται συχνά για την εκτέλεση άλλων παράνομων ή εγκληματικών πράξεων.

4.3 Σχετικά με τη σημασία της φοροαποφυγής — η οποία, εν αντιθέσει με τη φοροδιαφυγή, συνίσταται στην υιοθέτηση συμπεριφορών οι οποίες καθ' εαυτές δεν είναι απαγορευμένες, αποσκοπούν ωστόσο αποκλειστικά στην εξοικονόμηση, κατά τρόπο παράνομο, φόρων — η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι εθνικές νομοθεσίες δεν έχουν αντιμετωπίσει με ενιαίο τρόπο το θέμα. Προκειμένου να αποφευχθεί η επέκταση του συνακόλουθου διοικητικού και κοινωνικού κόστους σε μια όχι πάντα γραμμική νομοθεσία, κρίνεται σκόπιμη μια παρέμβαση με σκοπό την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών στον τομέα αυτό, με την εισαγωγή μιας γενικής ρήτρας κατά της φοροαποφυγής ή με την κατάρτιση ενός κοινού καταλόγου των περιπτώσεων στις οποίες οι φορολογικές διοικήσεις δύνανται να ασκήσουν το δικαίωμα άρνησης — για φορολογικούς λόγους — των ένομων αποτελεσμάτων που προκύπτουν από πράξεις που κρίνεται ότι αποσκοπούν σε φοροαποφυγή.

4.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι προτάσεις της Επιτροπής είναι υπερβολικά προσεκτικές όσον αφορά την αντιμετώπιση του θέματος, παρόλο που, σύμφωνα με τις Συνθήκες, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα να υιοθετήσει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστεί η δημοσιονομική ισορροπία των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Πράγματι, η Επιτροπή διαθέτει σημαντικές εκτελεστικές αρμοδιότητες, οι οποίες της έχουν εκχωρηθεί από το Συμβούλιο, όπως προβλέπει η απόφαση του Συμβουλίου 1999/468/ΕΚ, της 28ης Ιουνίου 1999. Εν προκειμένω, απαιτείται η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας — σύμφωνα με το άρθρο 5 της Συνθήκης της ΕΕ — που επιβάλλει την κοινοτική παρέμβαση ακόμη και σε θέματα που δεν είναι της αποκλειστικής της αρμοδιότητας, όταν οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατο να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, ή όταν μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αξιολογήσει πλήρως τις αρμοδιότητες αυτές.

4.5 Η Επιτροπή, ήδη από τον Ιούνιο του 2001 με την ανακοίνωσή της *Φορολογική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση — προτεραιότητες για τα προσεχή έτη* (COM(2001) 260 τελικό), είχε επισημάνει την ανάγκη να υιοθετηθούν όλα τα άλλα διαθέσιμα μέσα, εκτός των νομοθετικών, για την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας. Τότε, είχε υπογραμμιστεί ότι η φορολογική πολιτική ήταν, και είναι μέχρι σήμερα, εξαρτημένη από τη λήψη αποφάσεων με ομοφωνία ⁽¹⁾.

4.6 Η ΕΟΚΕ υποστήριξε, έως τώρα, την ανάγκη τροποποίησης του μεταβατικού καθεστώτος και ταχείας μετάβασης στο οριστικό καθεστώς, το οποίο βασίζεται στην αρχή της φορολόγησης στη χώρα προέλευσης. Με κάποια έμφαση, η ΕΟΚΕ αναρωτιόταν τότε: «πόσα χρόνια ακόμη μεταβατικού καθεστώτος πρέπει να περάσουν πριν επιτευχθεί ο στόχος αυτός», ζητώντας την απλοποίηση και τον εκσυγχρονισμό των κανόνων, την ομοιόμορφη εφαρμογή τους και την ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας. Δεν έχει, ως φαίνεται, επιτευχθεί καμία πρόοδος.

4.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη γενική κατεύθυνση της ενίσχυσης της συνεργασίας και με άλλους τρόπους εκτός από το ισχύον σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τον ΦΠΑ (VIES), καθώς και με την ανάπτυξη μέτρων αυτόματων ή αυθόρμητων ανταλλαγών πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών.

4.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έναρξη του διαλόγου για την τροποποίηση του συστήματος ΦΠΑ, υπογραμμίζει όμως την ανάγκη να πραγματοποιηθεί μία διεξοδική μελέτη των επιπτώσεων, με βάση την προϋπόθεση ότι οι ενδεχόμενες τροποποιήσεις θα συμβάλουν στην αποτελεσματικότητα και στην απλοποίηση και δεν θα αποτελέσουν

μέσο για τη αύξηση των φορολογικών επιβαρύνσεων που επιβάλλονται στους πολίτες και στις επιχειρήσεις. Εν προκειμένω αναφέρεται η πρόταση που έχει ήδη διατυπώσει η ΕΟΚΕ ⁽²⁾, να εξεταστούν εναλλακτικά συστήματα τα οποία να διασφαλίζουν ίσο επίπεδο εισπραξίας με το σημερινό, τα οποία όμως να είναι λιγότερο δαπανηρά για ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο και πιο αποτελεσματικά από την άποψη της εισπραξης.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Φόρος προστιθέμενης αξίας

Το σημερινό σύστημα φορολόγησης ΦΠΑ των ενδοκοινοτικών συναλλαγών βασίζεται στην αρχή της φορολόγησης στη χώρα προορισμού, ώστε να εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση εθνικών και κοινοτικών προϊόντων, που έχει υλοποιηθεί μέσα από τον μηχανισμό της μη φορολόγησης συναλλαγών εκχώρησης και της επακόλουθης φορολόγησης των αγορών που πραγματοποιούνται στη χώρα προορισμού με τον ίδιο συντελεστή που προβλέπεται για τις εγχώριες συναλλαγές.

Το σύστημα αυτό είχε εισαχθεί — κατά το μεταβατικό καθεστώς και, ως εκ τούτου προσωρινά — όταν κατά την εφαρμογή της αρχής φορολόγησης στη χώρα προέλευσης είχε ζητηθεί η απαιτούμενη προδεσμία για την υιοθέτηση μιας κατάλληλης δομής που θα επέτρεπε την ορθή ανακατανομή, μεταξύ των κρατών μελών, των εσόδων οπουδήποτε και αν είχαν εισπραχθεί, ανάλογα με την αντίστοιχη κατανάλωση. Συνεπάγεται ότι η υιοθέτηση του συστήματος αυτού δεν μπορεί να διαχωριστεί από την προσέγγιση των φορολογικών συντελεστών, ούτως ώστε να αποτραπεί η εμφάνιση φαινομένων στρέβλωσης του ανταγωνισμού.

5.1.1 Οι αλυσιδωτές απάτες του ΦΠΑ (ή απάτες «τύπου καρουσέλ»)

Το μεταβατικό καθεστώς των ενδοκοινοτικών συναλλαγών, αν και παρέχει ευρείες δυνατότητες για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, εκθέτει τα επιμέρους κράτη μέλη στις ζημιές που προκαλούν μεγάλες φοροδιαφυγές και φορολογικές απάτες.

5.1.1.1 Μια από τις χαρακτηριστικότερες απάτες του ΦΠΑ με ιδιαίτερα επικίνδυνα στοιχεία, σε σχέση με το ποσό της φοροδιαφυγής, και με δολιότητα λόγω των δυσκολιών εντοπισμού είναι η αποκαλούμενη αλυσιδωτή απάτη (τύπου καρουσέλ) που συνίσταται στη χρήση συστημάτων που αποσκοπούν στην μη καταβολή του ΦΠΑ, μέσω της δημιουργίας επιχειρήσεων ad hoc που δρουν σε διεθνές επίπεδο. Στόχος είναι η μη πληρωμή του οφειλόμενου ΦΠΑ ούτως ώστε οι άλλοι κρίκοι της αλυσίδας της απάτης να εκπίπτουν πλασματικά ποσά από τη φορολογία, προκειμένου να επιτυγχάνουν επιστροφή ή μείωση του οφειλόμενου ΦΠΑ. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, κατά κανόνα, ο φορέας που δεν πληρώνει δεν ασκεί πραγματική οικονομική δραστηριότητα, δεν διαθέτει επιχειρησιακές δομές και συχνά η έδρα της επιχείρησης περιορίζεται σε μια ταχυδρομική θυρίδα. Ο φορολογούμενος αυτός εξαφανίζεται, χωρίς να υποβάλει τη σχετική φορολογική δήλωση και χωρίς να πληρώσει τους οφειλόμενους φόρους, μετά από μερικούς μήνες «επίσημης δραστηριότητας», πράγμα που καθιστά δύσκολο τον εντοπισμό του από τις φορολογικές διοικήσεις.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ αριθ. 1486/2001, εισηγητής ο κ. Morgan — ΕΕ C 48 της 21.2.2002, σ. 73-79.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ για την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ όσον αφορά τον τόπο παροχής υπηρεσιών — ΕΕ C 117 της 30.4.2004, σελ. 15-20.

5.1.1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι αλυσιδωτές απάτες κατέστησαν επίσης δυνατές λόγω της ανεπαρκούς συνεργασίας των κρατών μελών, καθώς και λόγω των διαφορετικών συντελεστών. Η ΕΟΚΕ προτείνει συνεπώς να ενεργοποιηθούν όλες οι απαιτούμενες μορφές συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών με τις οποίες μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο αυτό.

5.1.2 Η διοικητική συνεργασία στον τομέα του ΦΠΑ

5.1.2.1 Τα φοροδιαφυγόντα ποσά στον τομέα του ΦΠΑ οδήγησαν τις φορολογικές διοικήσεις των κρατών μελών να τελειοποιήσουν, με ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή, τις τεχνικές έρευνας για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση του φαινομένου.

Η διοικητική συνεργασία διαδραματίζει καθοριστικής σημασίας ρόλο για την καταπολέμηση των απατών στον τομέα του ΦΠΑ όταν αυτές διαπράττονται μέσω πολλών υποκείμενων στο φόρο που είναι εγκατεστημένοι στα διάφορα κράτη μέλη.

Η χρήση κατάλληλων συμβατικών μέσων επέτρεψε στα κράτη μέλη να έχουν ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών που αποδείχτηκε χρήσιμο για τον προσδιορισμό της φορολογικής κατάστασης των φορολογουμένων και για την καταπολέμηση και των διακρατικών φοροδιαφυγών.

Αναφορικά με τη συνεργασία, η ΕΟΚΕ έχει από καιρό επισημάνει την ανάγκη να διαδραματίσει η Επιτροπή πιο ενεργό ρόλο και, κατά συνέπεια, επικροτεί την οργάνωση ενός συστήματος εποπτείας και επαλήθευσης της παρεχόμενης συνδρομής.

5.1.2.2 Μέχρι σήμερα, πράγματι, η ανταλλαγή πληροφοριών δεν αποτελεί συνήθη πρακτική λόγω διαφορών νοστρωπίας, διαφορετικού βαθμού μηχανοργάνωσης, έλλειψης κανόνων επιβολής κυρώσεων για την αδράνεια των κρατών. Είναι συνεπώς απαραίτητο να καταστεί συνείδηση ότι η αποστολή πληροφοριών στο εξωτερικό δεν πρέπει να χρησιμοποιείται σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις αλλά ως μια κανονική διαδικασία διαπίστωσης κάθε φορά που το απαιτούν οι έλεγχοι.

Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να ξεπεραστούν τα εμπόδια που τίθενται στη διάδοση ενός κοινοτικού διοικητικού πνεύματος, με την προώθηση της πλήρους αξιοποίησης των υφιστάμενων μέσων συνεργασίας, με την τήρηση των προθεσμιών και των προβλεπόμενων όρων ούτως ώστε τα ερευνητικά όργανα να διαθέτουν τις απαιτούμενες πληροφορίες παράλληλα με τη διεξαγωγή των ερευνών.

5.1.2.3 Εξάλλου, σύμφωνα με όσα δηλώνει η Επιτροπή σχετικά με τη χρήση τυποποιημένων μηχανογραφημένων συστημάτων για την ανταλλαγή πληροφοριών, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα δικτυακής σύνδεσης των αστυνομικών δυνάμεων και των ερευνητικών οργανισμών των επιμέρους κρατών μελών που έχουν αναλάβει την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, για την άμεση ανταλλαγή πληροφοριών μέσω ενός συστήματος πιστοποιημένου ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και από κοινού χρήσης των τραπεζών δεδομένων που

αφορούν πληροφορίες για τις δηλώσεις εισοδήματος των επιμέρους κρατών μελών, όπως συμβαίνει με τα στοιχεία VIES I και II επιπέδου.

Η πρωτοβουλία αυτή, η οποία ωστόσο απαιτεί εκ των προτέρων συμφωνία για το περιεχόμενο των στοιχείων που καταγράφονται στα αρχεία αυτά και τη συμβατότητα με τις εθνικές νομοθεσίες σε ό,τι αφορά την προστασία της ιδιωτικής ζωής, θα αποτελέσει σημαντικό βήμα προς τα εμπρός όσον αφορά τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, εφόσον θα καταστήσει δυνατή την άμεση διάθεση των απαιτούμενων πληροφοριών στις ερευνητικές αρχές, σε πραγματικό χρόνο και χωρίς ανώφελες γραφειοκρατικές διαδικασίες.

5.1.2.4 Εξάλλου, αν και οι κανόνες που διέπουν τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών είναι διαρθρωμένοι και ικανοποιητικοί, το εύρος για την αναχαίτιση των φαινομένων φοροδιαφυγής που σημειώνονται στο εσωτερικό της ΕΕ οφείλεται στην ανομοιογένεια της νομοθεσίας που διέπει την άσκηση των ανακριτικών εξουσιών των επιμέρους εθνικών διοικήσεων καθώς και στην διαφορετική ένταση των μέτρων καταστολής.

Πράγματι, είναι σαφές ότι τα φαινόμενα φοροδιαφυγής εντοπίζονται σε χώρες όπου οι εποπτικές αρμοδιότητες των οργάνων που έχουν αναλάβει του ελέγχους είναι λιγότερο διεισδυτικές ή όπου οι κυρώσεις που επιβάλλονται αποδεικνύονται ακατάλληλες να διαδραματίσουν τον προληπτικό τους ρόλο.

5.1.2.5 Σύμφωνα με την αρχή της κυριαρχίας των κρατών μελών, ενδείκνυται συνεπώς να εναρμονιστούν, εντός της ΕΕ, τα συστήματα επιβολής κυρώσεων για θέματα ανάλογης σοβαρότητας, όπως ήδη προβλέπεται, για παράδειγμα, στη νομοθεσία κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Και τούτο προκειμένου να αποφευχθεί ώστε νομοθεσίες λιγότερο αυστηρές ή λιγότερο αποδοτικά φορολογικά συστήματα να προσδιορίζουν — εκ των πραγμάτων — την επιβίωση «παραδείσιων επιβολής κυρώσεων» στους οποίους συρρέουν έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες ή βρίσκονται οι τελικοί αποδέκτες των αλυσιδωτών απατών.

5.1.3 Η κανονική αξία ως κριτήριο καθορισμού της φορολογικής βάσης σε σχέση με την καταπολέμηση της απάτης

5.1.3.1 Η καταπολέμηση των πρακτικών φοροδιαφυγής πρέπει να αντιμετωπιστεί σύμφωνα με τις κοινοτικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των αρχών της μη διάκρισης και της αναλογικότητας όπως επανειλημμένα έχει υπογραμμίσει το Δικαστήριο. Μεταξύ των στοιχείων στα οποία υπάρχουν οι περισσότερες διαφορές είναι αυτό που αφορά τη χρήση παραμέτρων καθορισμού της φορολογικής βάσης διαφορετικών από αυτές που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των συμβαλλομένων, όχι μόνο στην περίπτωση της ίδιας κατανάλωσης ή για σκοπιμότητες εκτός της επιχείρησης αλλά και σε όλες τις περιπτώσεις όπου υπάρχει κίνδυνος απάτης ή φοροδιαφυγής.

Εν προκειμένω, παρατηρείται ότι σε όλες τις διατάξεις των κρατών μελών το κριτήριο καθορισμού της φορολογικής βάσης αξιοποιεί την διαπραγματευτική βούληση των μερών και αποσκοπεί στην εξασφάλιση της φορολόγησης της πραγματικής τιμής εφόσον η φορολογική βάση εκφράζεται γενικά με τη συμφωνηθείσα σύμβαση για την εκχώρηση του αγαθού ή για την παροχή υπηρεσιών. Μαζί με αυτό το κριτήριο «βάσης» χρησιμοποιείται επίσης η «κανονική αξία της αγοράς», με στόχο τη διόρθωση ή τον εκ νέου καθορισμό της βάσης υπολογισμού του φόρου, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

5.1.3.2 Η έννοια της κανονικής αξίας της αγοράς για τον ΦΠΑ είναι σχεδόν η ίδια σε όλα τα κράτη μέλη και ουσιαστικά προκύπτει από την οδηγία αριθ. 77/388/ΕΟΚ της 17ης Μαΐου 1977 (Εκτη οδηγία) η οποία την ορίζει με βάση τη μέση τιμή αγοράς αγαθών και υπηρεσιών του ίδιου είδους υπό συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού, κατά το ίδιο στάδιο εμπορίας και στον χρόνο και στον τόπο που πραγματοποιείται η πράξη, ή ελλείπει τούτου, στον πλησιέστερο χρόνο και τόπο.

5.1.3.3 Σε όλες τις κοινοτικές διατάξεις, η χρήση της κανονικής αξίας αποτελεί εναλλακτική μέθοδο καθορισμού της φορολογικής βάσης:

— όταν λείπει εντελώς ή μερικώς χρηματικό αντάλλαγμα. Στην περίπτωση αυτή, η χρήση της κανονικής αξίας ανταποκρίνεται στην αναγκαιότητα καθορισμού ενός κριτηρίου που να εκφράζει με χρηματικούς όρους τη φορολογική βάση, η οποία να καταπολεμά και τη φοροδιαφυγή·

— όταν ο νομοθέτης εκτιμά ότι υπάρχει πιθανόν ο κίνδυνος ⁽³⁾ φοροδιαφυγής.

5.1.3.4 Μαζί με τα ανωτέρω, υπάρχουν περιπτώσεις παρέκκλισης από την αρχή του καθορισμού της φορολογικής βάσης, με βάση το αντάλλαγμα, σε περιπτώσεις:

— πρόβλεψης κανονιστικών ή διοικητικών αρμοδιοτήτων για τον καθορισμό των ελάχιστων ή ίσων με την κανονική αξία φορολογικών βάσεων σε σχέση με συγκεκριμένα αγαθά ή εμπορικούς τομείς, ιδιαίτερα δε του τομέα πωλήσεων ακινήτων·

— διατάξεων κατά τις οποίες φορολογική βάση θεωρείται η κανονική αξία αγαθών ή υπηρεσιών, όταν καταβάλλεται ενιαία τιμή για διαφορετικά αγαθά και υπηρεσίες·

— κανόνων, που παρά την ύπαρξη χρηματικών ανταλλαγμάτων, καθορίζουν τη φορολογική βάση σύμφωνα με την κανονική αξία, την αξία εισαγωγής ή το κόστος αγοράς, όταν υπάρχουν σχέσεις εξάρτησης μεταξύ των μερών που εκτελούν την πράξη·

⁽³⁾ Ο εν λόγω κίνδυνος πρέπει να είναι πραγματικός και να αποδεικνύεται η απάτη, προκειμένου να τηρείται η κοινοτική νομιμότητα.

— εκχώρησης ή σύστασης εμπράγματος δικαιώματος ή των δικαιωμάτων χρήσης ακίνητης περιουσίας.

5.1.3.5 Εν προκειμένω το Δικαστήριο ⁽⁴⁾ έχει δηλώσει ότι οι εθνικές διατάξεις που αφορούν την πρόληψη των απατών ή τη φοροδιαφυγή μπορούν να αποκλίνουν, το πολύ, από την αρχή καθορισμού της φορολογικής βάσης του ΦΠΑ με βάση το συμφωνηθέν αντάλλαγμα, που περιλαμβάνεται στην έκτη οδηγία, μόνο στα αυστηρώς απαραίτητα όρια για την επίτευξη του στόχου αυτού.

5.1.3.6 Με άλλα λόγια, η κανονική αξία αποτελεί το σημείο αναφοράς για την επισήμανση ενδεχόμενης απάτης. Η φορολογική βάση, αποτελούμενη από το συμφωνηθέν αντάλλαγμα, εάν είναι κατώτερη από την κανονική αξία, δεν αντικαθίσταται από αυτή, αλλά η φορολογική διοίκηση μπορεί να εικάσει την ύπαρξη απάτης με την αντιστροφή του βάρους της αποδείξεως.

5.1.4 Η αλληλέγγυα ευθύνη για την καταβολή του φόρου

5.1.4.1 Στο πλαίσιο των νομοθετικών πρωτοβουλιών που έχουν ως στόχο να ανακόψουν τη διάδοση της λεγόμενης «αλυσιδωτής απάτης» (ή απάτης τύπου «καρουσέλ»), σε ορισμένες εθνικές νομοθεσίες εισήχθησαν κανόνες που καθιερώνουν την αλληλέγγυα ευθύνη του εκδοχέα για την παράλειψη καταβολής του ΦΠΑ εκ μέρους του εκχωρητή στην περίπτωση της πώλησης αγαθών, τα οποία εμπίπτουν σε συγκεκριμένες κατηγορίες, σε τιμές κατώτερες της κανονικής αξίας τους.

5.1.4.1.1 Οι εν λόγω διατάξεις βρίσκουν έρεισμα στο άρθρο 21 της έκτης οδηγίας που αναγνωρίζει στα κράτη τη δυνατότητα να επιβαρύνουν άλλο πρόσωπο, διάφορο του οφειλέτη του φόρου, με την αλληλέγγυα ευθύνη για την καταβολή του φόρου αυτού, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

5.1.4.2 Μια τέτοια επιλογή αιτιολογείται με βάση το σκεπτικό ότι μια συναλλαγή που πραγματοποιείται με τιμές διαφορετικές από την αγοραία αξία ενδέχεται να κρύβει στην πραγματικότητα μια άλλη κατάσταση, όπως την ύπαρξη ενός δόλιου σχεδίου. Στην ουσία, κατά την χρήση των όρων που προβλέπονται από τον κανόνα εικάζεται η κακή πίστη του εκδοχέα, με το σκεπτικό ότι, λόγω της καταβληθείσας τιμής, ο αγοραστής δεν θα μπορούσε να μην γνωρίζει τη συντελούμενη απάτη ⁽⁵⁾. Το εν λόγω τεκμήριο θεωρείται σχετικό, δεδομένου ότι ο εκδοχέας μπορεί να τεκμηριώσει το γεγονός ότι η κατώτερη τιμή έναντι της κανονικής αξίας προέκυψε από αντικειμενικά γεγονότα και καταστάσεις ή βάσει νομοθετικών διατάξεων και ότι, επομένως, δεν σχετίζεται με την αθέτηση της καταβολής του φόρου επιφέροντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, την κατάργηση των σκεπτικών περί αλληλέγγυας ευθύνης σε σχέση με τη μη καταβολή του φόρου εκ μέρους του εκχωρητή.

⁽⁴⁾ Αποφάσεις αριθ. 324/82 και 131/91, σχετικά με την εμπορία καινούργιων ή μεταχειρισμένων αυτοκινήτων και πιο πρόσφατα, απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2005 C-412/03.

⁽⁵⁾ Ως προς τούτο, επισημαίνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή — η οποία, με την ανακοίνωση αριθ. 2004/260/ΕΚ της 16ης Απριλίου 2004, είχε εκφέρει θετική γνώμη σχετικά με τα αποτρεπτικά αποτελέσματα που καταγράφηκαν σε ορισμένα κρατικά μέλη λόγω της καθιέρωσης του θεσμού της από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνης — έκανε αναφορά σε έναν λειτουργικό μηχανισμό που απαιτεί να καταδειχθεί η ύπαρξη σχέσης συνενόχης μεταξύ του εκχωρητή και του εκδοχέα.

5.1.4.3 Η ΕΟΚΕ συµµερίζεται τις ανησυχίες που διατυπώθηκαν από πολλούς φορείς σχετικά µε την αρχή της αλληλεγγύας ευθύνης και, υπό το φώς της νοµολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ⁽⁶⁾, εκτιµά ότι τα ενδεχόµενα µέτρα πρέπει να περιορίζονται στην αναζήτηση εγγυήσεων πληρωµής από εκείνους που ορίζεται σαφώς ότι είναι πραγµατικά υποχρεωµένοι να καταβάλλουν το φόρο. Θα µπορούσε εποµένως να προβλεφθεί ότι, σε περίπτωση που η εκχώρηση πραγµατοποιηθεί σε τιµή κατώτερη της κανονικής αξίας ενός αγαθού, ο εκδοχέας είναι αλληλεγγύως υπόχρεος µε τον προμηθευτή του αγαθού. Ενώπιον µιας τόσο δραστηκής πρόβλεψης, η οποία ζηµιώνει τον αγοραστή επιβάλλοντάς του την υποχρέωση να καταβάλει έναν φόρο τον οποίο κάποιος άλλος αποφεύγει, απαιτείται να οριοθετηθεί σαφώς η απτή εφαρµογή του εν λόγω κανόνα µε την καθιέρωση των εξής συγκεκριµένων προϋποθέσεων:

- η εκχώρηση πρέπει να πραγµατοποιείται µεταξύ των υποκειµένων στο φόρο προστιθέµενης αξίας, αποκλείοντας ρητά τους τελικούς καταναλωτές·
- να έχει παραλείψει ο εκχωρητής να καταβάλει το σύνολο ή ένα µέρος, του οφειλόμενου ΦΠΑ
- το αγαθό που αποτελεί αντικείµενο της συναλλαγής πρέπει να εµπίπτει µια από τις κατηγορίες που προσδιορίζονται ρητά µε ειδική διάταξη·
- η εκχώρηση πρέπει να έχει διενεργηθεί σε τιµή κατώτερη της κανονικής αξίας του αγαθού·
- η απόκλιση µεταξύ της αµοιβαίως συµφωνηθείσας τιµής και της κανονικής αξίας δεν µπορεί να δικαιολογηθεί βάσει αντικειµενικών γεγονότων ή καταστάσεων.

5.1.5 Η ΕΟΚΕ συµφωνεί µε τη δυνατότητα επέκτασης της χρησιµοποίησης του µηχανισµού αντιστροφής επιβάρυνσης στις συναλλαγές που πραγµατοποιούνται στο εσωτερικό των κρατών µελών. Σε πρόσφατη γνωµοδότησή της, η ΕΟΚΕ εξέφρασε την άποψη ότι ο µηχανισµός αυτός «αποτελεί εργαλείο το οποίο µπορεί να είναι απαραίτητο για την παρεµπόδιση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Είναι ιδιαίτερα αποτελεσµατικό όταν ο πωλητής αντιµετώπιζει οικονοµικές δυσχέρειες» ⁽⁷⁾. Η ίδια η Επιτροπή επέκτεινε το πεδίο προαιρετικής εφαρµογής της αντιστροφής επιβάρυνσης έπειτα από τα θετικά αποτελέσµατα που παρατηρήθηκαν στον τοµέα των δοµικών υλικών και των υπηρεσιών που σχετίζονται µε τις κατασκευές. Τα µέτρα αυτά δεν θα πρέπει εντούτοις να καταφέρουν πλήγµα στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές εµπορευµάτων και υπηρεσιών, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι διαφορετικές υποχρεώσεις τιµολόγησης µπορούν να υπονοµεύσουν την αποτελεσµατικότητα της εσωτερικής αγοράς.

5.2 Άµεσοι φόροι

5.2.1 Η προσπάθεια καταπολέµησης της φοροδιαφυγής πρέπει επίσης να αναληφθεί και στο γενικότερο επίπεδο της εναρµόνισης των νοµοθεσιών των κρατών µελών στον τοµέα της άµεσης φορολογίας και της επαλήθευσης.

5.2.1.1 Λόγω της αύξησης του αριθµού των χωρών που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι διαφορές µεταξύ των φορολογικών συστηµάτων αναµένεται ότι θα επηρεάζουν ολοένα και περισσότερο τις αποφάσεις περί κατανοµής των κεφαλαίων στις διάφορες χώρες, καθώς και τον τρόπο διαχείρισης των επιχειρηµατικών δραστηριοτήτων. Είναι γεγονός ότι εάν επιτευχθεί ένας σηµαντικός συντονισµός των οικονοµικών πολιτικών, οι διάφοροι εθνικοί φορολογικοί

κανόνες θα αποτελέσουν το µέσο µε το οποίο τα κράτη µέλη θα είναι σε θέση να επηρεάσουν τις αποφάσεις σχετικά µε την τοποθέτηση των επενδύσεων και των πόρων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εντούτοις, οι αξιοσηµείωτες διαφορές που υφίστανται ακόµη µεταξύ των ποικίλων συστηµάτων άµεσης φορολογίας των κρατών µελών ενδέχεται να παρεµποδίσουν σε ορισµένες περιπτώσεις τη διαδικασία ολοκλήρωσης των αγορών ⁽⁸⁾, προκαλώντας αρνητικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονοµίας.

5.2.2 Η προσέγγιση των φορολογικών νοµοθεσιών των κρατών µελών αποτέλεσε αντικείµενο ανάλυσης εκ µέρους της Επιτροπής στην ανακοίνωση COM (2003) 726 της 24.11.2003. Εντούτοις, στην περίπτωση της φορολόγησης των επιχειρήσεων, κυρίως όσον αφορά τα λεγόµενα περιεκτικά µέτρα («comprehensive measures») που προορίζονται να διευκολύνουν την καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού φόρου εταιρειών σύµφωνα µε µια κοινή ενοποιηµένη φορολογική βάση ⁽⁹⁾, εξακολουθούν να υφίστανται σηµαντικές δυσκολίες εφαρµογής λόγω της ύπαρξης µόνιµων αποκλίσεων µεταξύ των διαφόρων κρατών µελών ως προς τα κριτήρια καθορισµού της φορολογικής βάσης. Εξάλλου, η υιοθέτηση µιας κοινής φορολογικής βάσης, εκτός από ένα υψηλό επίπεδο σύγκλισης των οικονοµικών πολιτικών, προϋποθέτει επίσης και ένα ενδεδειγµένο νοµικό πλαίσιο. Επί του παρόντος, το άρθρο 94 της Συνθήκης ΕΚ προβλέπει ότι το Συµβούλιο, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, αποφασίζει οµόφωνα σχετικά µε τις οδηγίες για την προσέγγιση των νοµοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών µελών οι οποίες έχουν άµεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της κοινής αγοράς.

5.2.3 Η ύπαρξη τέτοιων διατάξεων και η διαιώνιση της φορολογικής κυριαρχίας των κρατών µελών, τα οποία δεν φαίνονται διατεθειµένα να διευκολύνουν τις πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη δηµιουργία µιας κοινής ενοποιηµένης φορολογικής βάσης για τις εταιρείες που λειτουργούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εξακολουθούν να παρακωλύουν σηµαντικά τη διαδικασία προσέγγισης των συστηµάτων φορολόγησης των εταιρειών είτε εξαιτίας της αύξησης του αριθµού των κρατών µελών, γεγονός το οποίο καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την επίτευξη οµοφωνίας, είτε ελλείψει πρόβλεψης — στο τελικό κείµενο του Συντάγµατος για την Ευρώπη — σχετικά µε τον κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας για τη θέσπιση νόµων και νόµων-πλαισίων οι οποίοι να καθορίζουν τα προς ανάληψη µέτρα στον τοµέα της φορολογίας των εταιρειών.

5.2.4 Ενόψει της ενδεχόµενης παράκαµψης του κανόνα της οµοφωνίας, ένα από βήµα προς την κατεύθυνση της αποτελεσµατικής εναρµόνισης των φορολογικών βάσεων για την επιβολή του φόρου εταιρειών συντελείται µε την ανάλυση — η οποία περιλαµβάνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής (έγγρ. SEC(2005) 1785 της 23.12.2005) µε τίτλο «Εξάλειψη των εµποδίων όσον αφορά την φορολόγηση των µικροµεσαίων επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά — περιγραφή ενός πιθανού πιλοτικού καθεστώτος φορολόγησης βάσει των κανόνων του κράτους εγκατάστασης» σχετικά µε την πειραµατική εφαρµογή του καθεστώτος φορολόγησης βάσει των κανόνων του κράτους εγκατάστασης (*Home State Taxation*) στις µικροµεσαίες επιχειρήσεις ⁽¹⁰⁾. Από τη µελέτη αυτή, προέκυψε ότι οι 23 εκατοµµύρια µικροµεσαίες επιχειρήσεις που υπάρχουν στην Ένωση των 25 χωρών αντιπροσωπεύουν το σηµαντικότερο τµήµα της ευρωπαϊκής οικονοµίας — απαρτίζοντας ποσοστό ανερχόµενο

⁽⁸⁾ Πρβλ. L. KOVACS, *The future of Europe and the role of taxation and customs policy* (Το μέλλον της Ευρώπης και ο ρόλος της φορολογικής και τελωνειακής πολιτικής), στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.europa.eu.int/comm/commission_barroso/kovacs/speeches/speech_amcham.pdf. www.europa.eu.int/comm/commission_barroso/kovacs/speeches/speech_amcham.pdf.

⁽⁹⁾ Γνωµοδότηση ΕΟΚΕ: «Δηµιουργία µιας κοινής, ενοποιηµένης βάσης για τη φορολογία επιχειρήσεων στην Ε.Ε.» ΕΕ, 11 Απριλίου 2006, C 88/48.

⁽¹⁰⁾ Γνωµοδότηση ΕΟΚΕ: «Εξάλειψη των εµποδίων όσον αφορά την φορολόγηση των µικροµεσαίων επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά» ΕΕ, 18 Αυγούστου 2006, C 195/58.

⁽⁶⁾ Αποφάσεις C-354/03, C-355/03, C-484/03 και C-384/04.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σελ. 103-104.

σε 99,8 % του συνόλου των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων — και διασφαλίζουν περίπου το 66 % της ιδιωτικής απασχόλησης ⁽¹¹⁾. Η έμπρακτη υιοθέτηση του προαναφερθέντος καθεστώτος θα συνέβαλε σε περαιτέρω διεθνοποίηση της δραστηριότητας των εν λόγω επιχειρήσεων, χάρη στον περιορισμό του κόστους συμμόρφωσης (*compliance*) ⁽¹²⁾ που επιβαρύνει τις επιχειρήσεις αυτές πολύ περισσότερο από ό,τι τις μεγάλες επιχειρήσεις ⁽¹³⁾, ενώ θα επεκταθεί η δυνατότητα μεταφοράς των ζημιών που αποτελεί το βασικό εμπόδιο για την ανάπτυξη διασυνοριακών οικονομικών δραστηριοτήτων, συνεισφέροντας στην προσέγγιση των νομοθεσιών περί φορολόγησης των εταιρειών, σε κοινοτικό πλαίσιο.

5.3 Ηλεκτρονικό εμπόριο

5.3.1 Η ανάπτυξη και η τεχνολογική εξέλιξη του ηλεκτρονικού εμπορίου παρέχουν νέες ευκαιρίες στους οικονομικούς φορείς, αλλά οι νέες μέθοδοι συναλλαγής επιβάλλουν διάφορες προσαρμογές των φορολογικών συστημάτων, ειδικότερα όσον αφορά τις πτυχές που συνδέονται με την καταβολή των φόρων κατανάλωσης. Στην πράξη, τα φορολογικά συστήματα, τα οποία εδράζονται κυρίως στους κανόνες του παραδοσιακού εμπορίου, πρέπει να συνεκτιμήσουν τις αλλαγές αυτές και να προσαρμοστούν στις νέες μορφές εμπορίου που θα αναπτυχθούν.

5.3.2 Το κυριότερο πρόβλημα που σχετίζεται με τη φορολόγηση των τηλεματικών συναλλαγών αφορά το ενδεχόμενο διακριτικής μεταχείρισης που θα μπορούσε να προκύψει λόγω διαφορετικής αντιμετώπισης μιας συναλλαγής ανάλογα με τους διαφορετικούς τρόπους παράδοσης του αγαθού που αποτελεί αντικείμενο της συναλλαγής.

5.3.2.1 Κατά την αξιολόγηση των δυνατοτήτων εφαρμογής των παραδοσιακών αρχών του φορολογικού δικαίου στις ιδιαίτερες συνθήκες της ψηφιακής εποχής, απαιτείται να επιβληθεί η τήρηση της φορολογικής ουδετερότητας με στόχο την αποφυγή φαινομένων διακριτικής μεταχείρισης για ανάλογες συναλλαγές οι οποίες, στην προκειμένη περίπτωση, διαφέρουν μόνον ως προς τον τρόπο παράδοσης (με ή χωρίς απευθείας σύνδεση — *on line* ή *off line*).

5.3.3 Πιο συγκεκριμένα, τα σημαντικότερα προβλήματα σχετίζονται με τη φορολογία, άμεση και έμμεση, που επιβάλλεται στα άυλα (ή ψηφιοποιημένα) αγαθά, δεδομένου ότι όλα τα στάδια της εμπορικής συναλλαγής (εγκύρωση και παράδοση) αναλαμβάνονται δια της τηλεματικής οδού (ηλεκτρονικό εμπόριο), μέσω της δικτυακής προμήθειας εικονικών προϊόντων. Στην πράξη, οι υπηρεσίες και τα αγαθά «εξαίλωνονται» από τον παρέχοντα κατά την αποστολή τους και υλοποιούνται από τον αποδέκτη κατά την άφιξη τους. Σε αυτήν την υποθετική περίπτωση, δεν υφίσταται ένα αγαθό με απτή φυσική

υπόσταση το οποίο να μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο «υλικής» εξακρίβωσης, ακόμη και ενόψει της διενέργειας επιθεώρησης.

5.4 Οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)

5.4.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι δυνάμει της ισχύουσας κοινοτικής νομοθεσίας, η οποία αποτελεί τη νομική βάση αναφοράς για τη σύσταση της OLAF, ανατίθενται ήδη σημαντικά καθήκοντα στην εν λόγω υπηρεσία, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 της Απόφασης 1999/352/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ της Επιτροπής. Κατά συνέπεια, προτρέπει την Επιτροπή να δραστηριοποιηθεί εποικοδομητικά για την απτή υλοποίηση των υφισταμένων αρμοδιοτήτων, παρέχοντας στην OLAF — εφόσον τούτο κριθεί αναγκαίο — πρόσθετα μέσα για την εκπλήρωση της θεσμικής αποστολής της, χρησιμοποιώντας, παραδείγματος χάρι, το πρότυπο των άρθρων 81/86 της Συνθήκης τα οποία ρυθμίζουν τον ανταγωνισμό.

5.4.2 Σε αυτό το πλαίσιο, η OLAF θα μπορούσε να αποκτήσει καθήκοντα ανάλυσης και συντονισμού σε επίπεδο ΕΕ επιπέδων για την καταπολέμηση της απάτης ακόμη και φορολογικής φύσεως, με την ανάθεση στην εν λόγω υπηρεσία καθηκόντων και αρμοδιοτήτων όσον αφορά τη διοικητική συνεργασία στο φορολογικό τομέα (άμεσοι και έμμεσοι φόροι, καθώς και ειδικοί φόροι κατανάλωσης), στο στόχο να διευκολυνθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των οργανισμών οι οποίοι καλούνται, σύμφωνα με τις εκάστοτε εθνικές νομοθεσίες, να αναλάβουν την πάταξη των φαινομένων φοροδιαφυγής.

5.5 Η ανάπτυξη του ενδοκοινοτικού εμπορίου συνηγορεί υπέρ της επίτασης της συνεργασίας για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων. Η Επιτροπή δεν προτείνει, όμως, συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, πέραν της προτροπής προς τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τον *Οδηγό διαχείρισης του κινδύνου για τις φορολογικές διοικήσεις*. Σχετικά με το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να δημιουργηθεί μια κεντρική βάση δεδομένων για τη ροή των πληροφοριών μεταξύ των διοικήσεων, οι οποίες επί του παρόντος είναι τυποποιημένες μόνον στον τελωνειακό τομέα και σε διμερή βάση.

5.5.1 Εν προκειμένω, θα μπορούσαν να προσδιορισθούν τυπολογίες προϊόντων τα οποία — σύμφωνα με τα πορίσματα των ερευνών που διενεργούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες των μεμονωμένων κρατών μελών — υπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος να χρησιμοποιηθούν για τη διάπραξη αλυσιδωτής απάτης. Για επεξηγηματικούς λόγους, αναφέρονται τα μηχανοκίνητα οχήματα και τα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας, όπως τα μέσα που χρησιμοποιούνται στους τομείς της πληροφορικής και της τηλεφωνίας. Αυτή η δραστηριότητα ανάλυσης θα μπορούσε να ανατεθεί στην OLAF, η οποία θα ήταν σκόπιμο να διαβιβάζει περιοδικά τα σχετικά πορίσματα στα κράτη μέλη, με στόχο τον προανατολισμό της μετέπειτα δράσης για την παρακολούθηση του φαινομένου και τη διευκόλυνση συνακόλουθων στοχοθετημένων λειτουργικών παρεμβάσεων. Κρίνεται, επίσης, σκόπιμο να προβλεφθεί και να ρυθμισθεί κανονιστικά μια ανάλογη επικοινωνιακή ροή από τα κράτη μέλη προς την OLAF.

⁽¹¹⁾ Πηγή στοιχείων: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, *SMEs in Europe 2003 (Οι ΜΜΕ στην Ευρώπη 2003)*, Observatory of European SMEs 2003/No. 7, DG Enterprise Publications and European Commission (2003): «The impact of EU enlargement on European SMEs» («Ο αντίκτυπος της διεύρυνσης της ΕΕ στις ευρωπαϊκές ΜΜΕ»), Observatory of European SMEs 2003/No.6, DG Enterprise Publications, σε συνεργασία με την EUROSTAT. Σχετικά με την οικονομική σημασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πρβλ. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ανακοίνωση SEC(2005) 1785 της 23.12.2005, σελ. 15-17.

⁽¹²⁾ Στην προαναφερθείσα ανακοίνωση SEC(2005) 1785 προσδιορίζεται ότι το κόστος συμμόρφωσης έγκειται στις υπηρεσίες παροχής νομικών και φορολογικών συμβουλών, στη μετάφραση των εγγράφων, στα έξοδα ταξιδιού και στους οικονομικούς και επιχειρηματικούς κινδύνους.

⁽¹³⁾ Σύμφωνα με μελέτη της European Association of Craft, Small and medium-sized Enterprises (Ευρωπαϊκή Ένωση Βιοτεχνιών και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων), η οποία δημοσιεύθηκε στις 11.6.2004 και παρατίθεται στην προαναφερθείσα ανακοίνωση SEC (2005) 1785, «το κόστος συμμόρφωσης προς τους φορολογικούς κανόνες για τις μικρές επιχειρήσεις είναι εκατό φορές μεγαλύτερο από ό,τι για τις μεγάλες επιχειρήσεις». Όσον αφορά τις μεθόδους προσδιορισμού του κόστους συμμόρφωσης, πρβλ το έγγραφο εργασίας του προσωπικού της Επιτροπής SEC(2004) 1128 της 10.9.2004, με τίτλο *Ευρωπαϊκή Φορολογική Έρευνα*.

5.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η προοπτική μιας κοινοτικής προσέγγισης για τις σχέσεις με τις τρίτες χώρες είναι σίγουρα προτιμότερη από τις διμερείς συμφωνίες. Προς το σκοπό αυτό, θα μπορούσαν να εισαχθούν ειδικές διατάξεις στο σχέδιο έγκρισης του κοινοτικού υποδείγματος σύμβασης περί αποφυγής της διπλής φορολογίας που προβλέπεται από τις ανακοινώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: SEC (2001) 1681, «Φορολογία επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά» και COM (2003) 726, «Μία εσωτερική αγορά χωρίς φορολογικά εμπόδια των επιχειρήσεων — επιτεύγματα, τρέχουσες πρωτοβουλίες και εναπομένοντα προβλήματα», η οποία εξετάστηκε επίσης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο έγγραφο A5-0048/2003. Απαιτείται να υποστηριχθεί το ενδεχόμενο κατάρτισης μιας ειδικής σύμβασης συνεργασίας, προς ενσωμάτωση στις Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης. Ελλείψει ξεκάθαρης και αποφασιστικής βούλησης εκ μέρους των κρατών μελών, θεωρείται εν πάση περιπτώσει απολύτως αναγκαίο να συνεχίσει να ακολουθείται η οδός των διμερών συμφωνιών, χωρίς τις οποίες επέρχεται αναπόφευκτα η διακοπή των διαδικασιών που τελούν υπό διαμόρφωση.

5.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ενίσχυση των υποχρεώσεων υποβολής δήλωσης, που τίθεται ως ενδεχόμενο από την Επιτροπή, πρέπει να διαπνέεται πλήρως από την αρχή της αναλογικότητας και της απλοποίησης. Η επιβεβλημένη προσπάθεια για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής δεν θα πρέπει να επιβαρύνει αδικαιολόγητα την πλειονότητα των έντιμων φορολογουμένων και επιχειρήσεων. Προς το σκοπό αυτό θεωρείται ενδεδειγμένη η σημαντική ελάφρυνση των επιβαρύνσεων για τις «ανάρετες» επιχειρήσεις που συνεργάζονται ενεργά με τη Φορολογική Διοίκηση και η δίκαιη επίδειξη μεγαλύτερης αυστηρότητας έναντι των υποχρεώσεων εκείνων οι οποίοι θεωρούνται, σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια, επικίνδυνοι.

5.8 Η ΕΟΚΕ δεν συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής όσον αφορά τη φορολόγηση των καπνών και των αλκοολούχων ποτών που αντιμετωπίζονται ως «κανονικά» εμπορεύματα. Ορισμένα κράτη μέλη επέλεξαν τη διαχείριση των ειδικών φόρων κατανάλωσης επί των καπνών και των αλκοολούχων ποτών ως λύση για την αντιμετώπιση των συναφών προβλημάτων υγείας, τα οποία προφανώς αποτελούν προτεραιότητα έναντι της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Η Επιτροπή προτείνει την εξάλειψη των στρεβλώσεων αυτών, αλλά για να γίνει αυτό θα χρειαστεί πολύς καιρός ακόμη, δεδομένης της μεγάλης απόκλισης των εισοδηματικών επιπέδων μεταξύ των κρατών

μελών και των διαφορετικών στόχων και μέτρων των πολιτικών τους για τη φορολογία και την υγεία. Εν αναμονή ενός λογικού βαθμού εναρμόνισης των φορολογικών συντελεστών, θα πρέπει να βρεθούν άλλες λύσεις που να εγγυώνται ότι το κάθε κράτος μέλος διατηρεί πλήρως τη δυνατότητά του να θέτει τους δικούς του στόχους πολιτικής στους τομείς της φορολογίας και της υγείας. Πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη ότι το λαθρεμπόριο προϊόντων καπνού όντως προκαλείται σε ελάχιστο βαθμό από τις κοινοτικές χώρες και ελέγχεται από τις πολυεθνικές του εγκλήματος. Η ΕΟΚΕ — παρότι έχει επίγνωση του υψηλού κοινωνικού και υγειονομικού κόστους που συνεπάγεται η κατάχρηση τέτοιων ουσιών και προσβλέπει στην υιοθέτηση ενδεδειγμένων μέτρων από τις αρμόδιες αρχές για τον έλεγχο της χρήσης τους — εκτιμά ότι οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης που επιβάλλονται στα προϊόντα καπνού και στα οιοπνευματώδη ποτά απαιτείται να παραμείνουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών.

5.9 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει το πρόγραμμα «Hercule II», ευελπιστώντας στην ταχεία έγκριση εκ μέρους του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου του εγγράφου COM(2006) 339 τελικό, στο οποίο ζητείται να παραταθεί η κοινοτική δράση για την προώθηση δράσεων στον τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας. Το πρόγραμμα αυτό έχει ήδη αποφέρει αξιοσημείωτα αποτελέσματα, με 19 δράσεις κατάρτισης στις οποίες συμμετείχαν 2.236 άτομα προερχόμενα από διάφορα κράτη μέλη, από 5 τρίτες χώρες και από άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την απαίτηση περί ενίσχυσης της συνεργασίας ενόψει της διεύρυνσης της Ένωσης με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, χωρών οι οποίες θα επωφεληθούν επίσης από τέτοιες δράσεις.

5.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί χρήσιμη τη σύσταση ενός φόρουμ συζήτησης ή/και διαβούλευσης σε υψηλό επίπεδο, με στόχο μια πιο σφαιρική προσέγγιση των ζητημάτων που άπτονται της φοροδιαφυγής και της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Ο υφιστάμενος κατακερματισμός των δραστηριοτήτων διαβούλευσης σε μια πληθώρα επιτροπών υψηλού επιπέδου, ανάλογα με τις αρμοδιότητες, δεν επιτρέπει την επωφελή ανταλλαγή των πρακτικών για την ενίσχυση της συνεργασίας και των συμπεριφορών των διοικήσεων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ακατανόητες και κατακριτέες τις γραφειοκρατικές αντιδράσεις και δυσκολίες που ενέκυψαν στο Ecofin.

Βρυξέλλες, 15 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Η στέγαση και η περιφερειακή πολιτική»

(2007/C 161/03)

Στις 26 Σεπτεμβρίου 2006 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Η στέγαση και η περιφερειακή πολιτική».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Φεβρουαρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. GRASSO (εισηγητή) και της κ. PRUD'HOMME (συνεισηγήτριας).

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειας της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 90 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά, και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το δικαίωμα στέγασης είναι πρωτίστως θεμελιώδες δικαίωμα, η πρόσβαση στο οποίο αποτελεί προϋπόθεση για την πρόσβαση στα λοιπά θεμελιώδη δικαιώματα και τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης. Αυτό αναγνωρίζεται στο Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και στα συντάγματα πολλών ευρωπαϊκών κρατών. Η διάθεση στέγης είναι ουσιώδους σημασίας προκειμένου ένα άτομο να μπορέσει να εξελιχθεί και να ενταχθεί σε μια κοινωνία.

1.2 Ο Χάρτης Κατοικίας της διακομματικής ομάδας «Αστική ανάπλαση — στέγαση» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

1.2.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκίμαζε τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Κατοικίας που υιοθέτησε η διακομματική ομάδα «Αστική ανάπλαση — στέγαση» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που επισημαίνει τις αυξανόμενες και πολυάριθμες αλληλεπιδράσεις των ευρωπαϊκών πολιτικών και των στεγαστικών πολιτικών και υπενθυμίζει τη σημασία του δικαιώματος στέγασης.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ ζητά, κατά συνέπεια, ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Κατοικίας να ενσωματωθεί στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με θέμα τη στέγαση και την περιφερειακή πολιτική.

1.3 Ενίσχυση του δικαιώματος στέγασης

1.3.1 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να προταθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο μια σειρά κοινών στόχων για την πρόσβαση σε στέγη, καθώς και ελάχιστες προδιαγραφές για την ποιότητα της στέγης οι οποίες να προσδιορίζουν τον όρο «αξιοπρεπής στέγη». Χωρίς αυτά τα κριτήρια, θα είναι δύσκολο να εφαρμοστεί στην πράξη το δικαίωμα στέγασης, και φαίνεται ότι η πρόσβαση σε στέγη αποτελεί την ελάχιστη προϋπόθεση για αξιοπρεπή διαβίωση.

1.3.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ο τομέας των κοινωνικών και κατ' οίκον υπηρεσιών καθίσταται όλο και περισσότερο πρόκληση σε μια γηράσκουσα κοινωνία και ότι οι υπηρεσίες αυτές συχνά προσφέρονται σε σχέση με τη στέγη και ζητά οι εν λόγω υπηρεσίες να αποτελέσουν αντικείμενο ευρωπαϊκών ανταλλαγών και να ενισχυθεί η προβολή τους. Υπενθυμίζει ακόμη ότι η κοινωνική στέγη πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης μέριμνας και ότι αυτή, από τη φύση της, δεν είναι δυνατόν να εξαρτάται από τους νόμους της αγοράς, όπως αναγνωρίζεται στην οδηγία για τις υπηρεσίες.

1.4 Η στέγη και τα Διαρθρωτικά Ταμεία 2007/2013: για τη συγκέντρωση, την προβολή και την ανάπτυξη τεχνικής βοήθειας

1.4.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί πλήρως σήμερα η δυνατότητα χρησιμοποίησης των διαρθρωτικών ταμείων για τη βελτίωση των συνθηκών στέγασης όχι μόνο στα νέα 12 κράτη μέλη αλλά και στις χώρες της ΕΕ των 15, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων για δράσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης. Οι δαπάνες αυτές θα έχουν θετικό αντίκτυπο στην κοινωνική και εδαφική συνοχή και στην οικονομική ανάπτυξη. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ προτείνει να χορηγούν τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δάνεια με πολύ χαμηλά επιτόκια σε ολοκληρωμένα ευρωπαϊκά στεγαστικά προγράμματα υπέρ των νέων, των μεταναστών, των ηλικιωμένων, και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ευνοώντας την επαγγελματική κινητικότητα, την ανάμιξη των κοινωνικών τάξεων, και ένα κόστος προσιτό για τους ενοίκους.

1.4.2 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η χρησιμοποίηση του μέσου Jessica θα προσφέρει τα στοιχεία για τη δημιουργία ενός ταμείου εγγυήσεων για σχέδια κοινωνικών κατοικιών ευρύτερου πεδίου και ζητά κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση των Διαρθρωτικών Ταμείων να εξεταστεί το θέμα αυτό.

1.4.3 Για το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία ενός μηχανισμού τεχνικής βοήθειας για τα στεγαστικά σχέδια κατά την περίοδο 2007/2013 σε συνεργασία με τους εκπροσώπους και τα δίκτυα των τοπικών και περιφερειακών αρχών και με την υποστήριξη της Επιτροπής και των κρατών μελών. Ο μηχανισμός αυτός θα επιτρέψει τη συγκέντρωση των πρωτοβουλιών και των μεθόδων που πρέπει να ακολουθηθούν για την καλύτερη ενσωμάτωση των στεγαστικών σχεδίων στα προγράμματα για την ανάπλαση των πόλεων. Αυτό θα επέτρεπε, επίσης, τη συγκέντρωση εμπειρογνομοσύνης και θα διευκόλυνε τη μεταφορά των εμπειριών. Φαίνεται ότι έχει πρωταρχική σημασία η δημιουργία ενός ειδικού μέσου για τη στέγη με σκοπό την προώθηση της ορθής χρήσης των διαρθρωτικών κονδυλίων. Αυτό θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του άρθρου 45 του κανονισμού για τις γενικές διατάξεις σχετικά με τα Διαρθρωτικά Ταμεία, βάσει του οποίου ζητείται από την Επιτροπή η διευκόλυνση της δημιουργίας ενός μηχανισμού τεχνικής βοήθειας.

1.5 Κατοικία και ενέργεια

1.5.1 Επίσης, η ΕΟΚΕ προτείνει να δημιουργηθεί ένα δίκτυο ανταλλαγών με θέμα την κατοικία και την ενεργειακή απόδοση, το οποίο θα προωθήσει την ανταλλαγή εμπειριών και την αξιοποίηση και εμπάδυνση των εμπειριών των φορέων του τομέα προκειμένου να καθοριστούν εύστοχες και φιλόδοξες ενεργειακές πολιτικές. Το δίκτυο αυτό μπορεί να συνδεθεί με το μηχανισμό βοήθειας σχετικά με τα διαρθρωτικά ταμεία. Επειδή, όμως, οι δύο μηχανισμοί δεν έχουν τους ίδιους στόχους πρέπει να διασφαλιστεί ο κατάλληλος συντονισμός τους.

1.5.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει να αναληφθεί, σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε συνεργασία με τα δίκτυα που δραστηριοποιούνται σχετικά, μια εκστρατεία για την προβολή των δυνατοτήτων εξοικονόμησης ενέργειας στον τομέα της κατοικίας. Αυτή η εκστρατεία θα πρέπει να επιδιώκει την αλλαγή των συνηθειών των χρηστών. Η εν λόγω προσέγγιση θα απαιτήσει τη συμμετοχή των ευρωπαίων πολιτών και θα επιτρέψει την κινητοποίηση όλων των παραγόντων γύρω από μια θετική πρωτοβουλία. Η ευρωπαϊκή εκστρατεία για τη βιώσιμη ενέργεια δεν είναι επαρκώς στοχοθετημένη για να κερδίσει την απαιτούμενη προβολή και δεν διαθέτει επαρκείς πόρους.

1.5.3 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις βασισμένες σε μια προσέγγιση ευρύτερη από αυτή που ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα και με την οποία να επιδιώκεται κυρίως η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων. Είναι απαραίτητο να υπάρξει συνεργασία με τους διαμένοντες στις κατοικίες και να ληφθούν καλύτερα υπόψη τα υφιστάμενα κτήρια.

1.6 Η στέγη και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα

1.6.1 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής να συγκροτήσει διυπηρεσιακή ομάδα για τα αστικά ζητήματα. Προτείνει η διυπηρεσιακή ομάδα της Επιτροπής για τα αστικά ζητήματα να συμπεριλάβει μεταξύ των θεμάτων της και το θέμα της στέγης και να ορίσει έναν υπεύθυνο γι' αυτό.

1.6.2 Εξάλλου, φαίνεται σημαντικό να συμπεριληφθεί το θέμα της στέγης στην ημερήσια διάταξη των υπουργών περιφερειακών και αστικών θεμάτων.

2. Αιτιολογία

2.1 Δικαίωμα στη στέγαση: ένα θεμελιώδες δικαίωμα

2.1.1 Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, ο οποίος υιοθετήθηκε στη Νίκαια, στις 7 Δεκεμβρίου 2000, ορίζει (άρθρο II-34): «Η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές».

2.1.2 Υπενθυμίζοντας ότι η στέγαση δεν υπάγεται στις ευρωπαϊκές αρμοδιότητες και ότι η αρχή της επικουρικότητας εν προκειμένω ισχύει πλήρως, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το εν λόγω άρθρο θα πρέπει να εφαρμοστεί με την υλοποίηση ευρωπαϊκών πολιτικών για την αντιμετώπιση της επείγουσας κοινωνικής ανάγκης και της έλλειψης στέγης για τους απόρους (αλλά και για τους πολίτες χαμηλού εισοδήματος και τους νέους που αρχίζουν τον επαγγελματικό και οικογενειακό τους βίο).

2.1.3 Στη σύνοδο κορυφής του Λάακεν, το Δεκέμβριο του 2001, αναγνωρίστηκε, εντούτοις, η σημασία των ζητημάτων των σχετικών με τη στέγαση, προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος επιδείνωσης της φτώχειας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει ιδιαίτερη σημασία το γεγονός ότι η εν λόγω σύνοδος κορυφής σήμανε την έναρξη τη συζήτησης για την ανάγκη «ενίσχυσης της προσφοράς κοινωνικής κατοικίας για την καταπολέμηση της φτώχειας στην Ευρώπη.»

2.1.4 Το δικαίωμα στη στέγαση συμπεριλαμβάνεται στα συντάγματα πολυάριθμων κρατών μελών της ΕΕ, όπως του Βελγίου, της Ισπανίας, της Ελλάδας, της Πορτογαλίας, της Φινλανδίας και των Κάτω Χωρών. Είναι, επομένως, θεμιτή η πρόβλεψη ενός ευρωπαϊκού δικαιώματος στη στέγαση. Η ΕΟΚΕ κρίνει μεγάλης στρατηγικής σημασίας την προσθήκη της στέγασης στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος αποτελεί παράρτημα της ευρωπαϊκής συνταγματικής συνθήκης, και εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι το δικαίωμα στη στέγαση ή τουλάχιστον το δικαίωμα σε κατοικία δεν είχε συμπεριληφθεί σ' αυτόν.

2.1.4.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί κρίσιμης σημασίας τη χάραξη ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη στέγαση, δεδομένου ότι η διάθεση στέγης σε κάθε πολίτη αποτελεί προϋπόθεση για τον αποτελεσματικό σεβασμό των υπολοίπων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως είναι: «ο σεβασμός του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου, της κατοικίας και της επικοινωνίας» καθώς και το δικαίωμα «στο γάμο και τη δημιουργία οικογένειας».

2.1.5 Μετά από την αποδοχή της αρχής για δικαίωμα στη στέγαση, τίθεται το θέμα της επικλήσεως αυτού του δικαιώματος, δηλαδή της δυνατότητας προσφυγής ενός ατόμου, το οποίο δεν βρίσκει στέγη. Επομένως, η ΕΕ πρέπει να μεριμνήσει για τις συνθήκες αποτελεσματικότητας του δικαιώματος στη στέγαση. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατόν να εξευρεθεί ενιαία λύση, τότε κάθε κράτος μέλος που αναγνωρίζει το δικαίωμα στη στέγαση οφείλει να είναι σε θέση να διασαφηνίσει:

- ποια είναι η δημόσια αρχή, στην οποία πρέπει να απευθύνεται η επίκληση του δικαιώματος, και υπό ποια μορφή,
- ποια είναι τα μέσα που πρέπει, κατά συνέπεια, να παραχωρηθούν σε αυτή την αρχή ή ποια είναι τα μέσα που αυτή πρέπει να διαθέτει,
- ποιοι είναι οι δικαιούχοι αυτού του δικαιώματος και ποιες οι λεπτομέρειες άσκησης του,
- ποιο είναι το περιεχόμενο αυτού του δικαιώματος (στη στέγαση ή στην κατοικία, βάσει ελεύθερης επιλογής ή όχι).

2.1.6 Σε συνέχεια του ευρωπαϊκού χάρτη στέγασης, που υιοθετήθηκε από τη διακομματική ομάδα «Αστική Ανάπλαση — στέγαση» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 26 Απριλίου 2006, όπου η στέγαση ορίζεται ως «αγαθό πρώτης ανάγκης», η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία του ΕΚ να καταρτίσει έκθεση με θέμα «Η στέγαση και η περιφερειακή πολιτική». Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι το ΕΚ θα υποστηρίξει το αίτημά της για την αναγνώριση του δικαιώματος στέγασης και θα προτείνει μια εταιρική σχέση με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές προκειμένου «να υπάρξει ικανοποιητικό επίπεδο στέγασης και να καταστεί προσιτή η στέγαση σε εκείνους που δεν έχουν πρόσβαση στην αγορά στέγης».

2.1.7 Η μελέτη του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, η οποία δημοσιεύθηκε το 2006, σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης και τις κοινωνικές διαστάσεις της στέγης (¹), καταδεικνύει ότι υφίστανται αισθητές διαφορές μεταξύ των χωρών της ΕΕ των 15 και εκείνων της ΕΕ των 10 όσον αφορά την ποιότητα και την ποσότητα των κατοικιών. Θα ήταν, επίσης, σκόπιμο να υπενθυμιστεί ότι η πρόσβαση σε ζεστό νερό και εσωτερικά αποχωρητήρια δεν είναι διασφαλισμένη για όλους τους ευρωπαϊκούς πολίτες, μολονότι ότι τα δύο κριτήρια αυτά συμπεριλαμβάνονται μεταξύ εκείνων που καθορίζουν τις ελάχιστες συνθήκες για αξιοπρεπή στέγαση.

2.1.8 Δεδομένου ότι η στέγαση αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, οι προκλήσεις που τίθενται στην Ευρώπη σχετικά με τις κοινωνικές και δημογραφικές αλλαγές οφείλουν να μεταφραστούν σε πολιτικές για τη στέγαση. Η γήρανση του πληθυσμού, η φτώχεια των νέων γενεών που παραμένουν στην γονική κατοικία εξαιτίας της έλλειψης επαρκών πόρων, η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρίες σε κατάλληλα προσαρμοσμένη στέγη και η πρόσβαση στη στέγαση των μεταναστών αποτελούν διαστάσεις που πρέπει να ληφθούν, επίσης, υπόψη. Η ΕΟΚΕ προτείνει, σε συνέχεια των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λάακεν, του Δεκεμβρίου 2001, να υιοθετηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

- μια σειρά κοινών στόχων για την πρόσβαση στη στέγαση,
- τα ελάχιστα πρότυπα σχετικά με την ποιότητα της κατοικίας που να ορίζουν την έννοια της αξιοπρεπούς στέγασης.

2.1.9 Είναι, εξάλλου, ουσιώδες να ευνοηθεί η κινητικότητα στα συγκροτήματα κατοικιών προκειμένου να διασφαλιστεί η κινητικότητα των εργαζομένων. Πολυάριθμοι πολίτες είναι «αιχμάλωτοι» των κατοικιών τους, είτε αυτές είναι κοινωνικές είτε ιδιόκτητες, εξαιτίας της έλλειψης προσφοράς ή φορολογικών κινήτρων ή ακόμη εξαιτίας των συνθηκών δανεισμού. Η αύξηση της κινητικότητας όσον αφορά τη στέγη είναι αναγκαία για τη βελτίωση της κινητικότητας της αγοράς εργασίας.

2.1.10 Η στέγαση, εξαιτίας των συνεπειών της στον κοινωνικό βίο και στην οικονομία των πόλεων, δεν πρέπει πλέον να αποτελεί αντικείμενο επί μέρους στρατηγικών και ενεργειών. Η ΕΟΚΕ προτείνει, με πλήρη σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας, να θεωρηθεί η στέγαση σημαντικό πολιτικό ζήτημα, το οποίο έχει συνέπειες για την καθημερινή ζωή των πολιτών, και μέσο προσέγγισης των πολιτών προς ένα ευρωπαϊκό σχέδιο, το οποίο διαγράφεται όλο και πιο ασαφές.

2.1.11 Πρέπει να προσδιοριστεί η συμβολή της πολιτικής της στέγασης στην εκπλήρωση των στόχων της Λισαβόνας και κυρίως ως κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη. **Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι συνέπειες της πολιτικής αυτής επί της κινητικότητας των εργαζομένων την καθιστά συμπληρωματική πολιτική των ευρωπαϊκών πολιτικών που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση**, καθώς και πολιτική που συμβάλλει στην ενίσχυση της εδαφικής συνοχής, η οποία θα πρέπει να γίνει πραγματικότητα

κυρίως στα κράτη μέλη που προσχώρησαν πρόσφατα στην ΕΕ, μετά από σχετική προσαρμογή των μεθόδων χρηματοδότησης των αστικών και αγροτικών δικτύων υποδομών, και να συνδυαστεί με τις κατάλληλες ενεργειακές πολιτικές.

2.2 Στέγαση και εδαφική συνοχή

2.2.1 Ανέκαθεν, η κατοικία διαδραματίζει διαρθρωτικό ρόλο για τις κοινωνίες μας. Οι κοινοί χώροι που εγγυώνται τη συμβίωση δημιουργούνται σε σύνδεση με ζώνες ατομικών ή συλλογικών κατοικιών. Η πολεοδομία και η δημιουργία συνοικιών άνετης διαβίωσης, των οποίων η κατοικία αποτελεί θεμελιώδη συνιστώσα, επηρεάζουν την κοινωνική και εδαφική συνοχή.

2.2.2 Μολονότι η στέγαση και οι στεγαστικές πολιτικές διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, η ΕΕ χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα μεγάλη αστική πυκνότητα. Η ευρωπαϊκή πόλη είναι συμπαγής μολονότι χαρακτηρίζεται μάλλον από κτήρια μέσου μεγέθους και η κατοικία είναι εκείνη που διαμορφώνει το αστικό τοπίο.

2.2.3 Συνεπώς, η στέγαση, στο πλαίσιο των αστικών, οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών, έχει ιδιαίτερη σημασία σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες και οι διάφορες λύσεις που δίνονται στα προβλήματα θα έπρεπε να είναι στη διάθεση όλων, και ειδικότερα σε σχέση με τις κρίσεις που εκδηλώθηκαν στις υποβαθμισμένες συνοικίες πολλών κρατών μελών.

2.2.4 Η ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική στοχεύει στην ενίσχυση της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, με τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης των λιγότερο ευνοημένων περιοχών και, από το 2005, έχει λάβει συγκεκριμένη μορφή με την επιδίωξη των στόχων προτεραιότητας για ανάπτυξη και απασχόληση στο πλαίσιο της αναθεωρημένης ατζέντας της Λισαβόνας.

2.2.5 Για να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα όλων των περιοχών και να ευνοηθεί η επαγγελματική κινητικότητα, είναι ουσιώδους σημασίας η διαφοροποίηση της προσφοράς στέγης, όχι μόνον όσον αφορά τον τύπο κάλυψης αλλά και το μίγμα των δραστηριοτήτων στις συνοικίες (κατοικίας και οικονομικών δραστηριοτήτων), ή την κοινωνική ανάμειξη, η οποία αποτελεί εγγύηση της κοινωνικής συνοχής. Η γκετοποίηση ορισμένων συνοικιών καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την ανάληψη οικονομικών δραστηριοτήτων σ' αυτές.

2.2.6 Η τοποθεσία της οικονομικά προσιτής στέγης είναι η λογική συνέπεια των όσων έχουν αναφερθεί παραπάνω. Σχετικά με το δικαίωμα στη στέγαση, οι ενδιαφερόμενες αρχές οφείλουν να διασφαλίσουν, σε όλες τις περιοχές για τις οποίες είναι υπεύθυνες, τη διάθεση ποιοτικής στέγης, η οποία να είναι εντός των οικονομικών δυνατοτήτων των πολιτών τους.

2.2.7 **Η ανάπτυξη των οικιστικών ζωνών έχει έντονο αντίκτυπο επί των αγροτικών περιοχών** και για ένα επιτυχηθεί βιώσιμη ανάπτυξη είναι ουσιώδους σημασίας στις πολιτικές στέγασης να ληφθεί καλύτερα υπόψη η αλληλεπίδραση των αγροτικών και των αστικών περιοχών.

(¹) First European Quality of Life Survey: Social Dimensions of Housing («Πρώτη ευρωπαϊκή έρευνα για την ποιότητα ζωής: κοινωνικές διαστάσεις της στέγης»), 2006, ISBN 92-897-0935-9.

2.3 Στέγαση, οικονομική ανάπτυξη, κινητικότητα και απασχόληση

2.3.1 Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, ιδίως όσων επωφελούνταν των πόρων του ταμείου συνοχής κατά την παρελθούσα περίοδο προγραμματισμού, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης συνδέεται στενά με το δυναμισμό του στεγαστικού τομέα. Εντούτοις, αυτό δεν σημαίνει ότι οι πολίτες έχουν εύκολη πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγη. Το ιρλανδικό εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2006, στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας, υπογραμμίζει την περιορισμένη διάρκεια της ανάπτυξης ελλείπει εγγυημένης και προσιτής οικονομικά στέγης. Στο σχέδιο μεταρρυθμίσεων του 2006, για παράδειγμα, η Πορτογαλία υπενθυμίζει την ανάγκη μεγαλύτερης στήριξης του οικοδομικού τομέα και των δήμων, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη ανάπτυξη στον τομέα της στέγης.

2.3.2 Για να υπάρξει μια δυναμική πηγή αγοράς εργασίας, η προσφορά στέγης σε όλους τους υπαλλήλους και τους εργαζόμενους παραμένει ουσιώδης προϋπόθεση για την ανάπτυξη και πολυάριθμες περιοχές αγοράς εργασίας στην Ευρώπη εμφανίζουν περιορισμένη ανάπτυξη εξαιτίας της έλλειψης στέγης. Συνεπώς, η έλλειψη στέγης μπορεί να αποτελεί παράγοντα ακαμψίας των τοπικών αγορών εργασίας και να περιορίσει την κινητικότητα των εργαζομένων.

2.3.2.1 Αναφέρεται εν προκειμένω ένα ενδιαφέρον παράδειγμα: στη Γαλλία, οι εργοδότες συμμετέχουν σε ποσοστό 0,45 % επί του συνόλου της μισθοδοσίας στις στεγαστικές πολιτικές, ως συμπληρωματικό μέσον για την ανάπτυξη λύσεων για το στεγαστικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μισθωτοί. Οι κοινωνικοί εταίροι διαχειρίζονται, επίσης, ειδικούς μηχανισμούς για τους νέους και τα προβληματικά νοικοκυριά (κατάθεση εγγύησης).

2.3.3 Ειδικότερα, πρόκειται για μια πιεστική ανάγκη για τις περιοχές που υποδέχονται αυξανόμενο αριθμό μεταναστών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν δυσχέρειες στην εξεύρεση στέγης σε αγορές υψηλής ζήτησης και υφίστανται διακρίσεις που οδηγούν σε περιθωριοποίηση των εθνοτικών κοινοτήτων.

2.3.4 Ο τομέας κατασκευής κατοικιών αποτελεί έναν από τους τομείς με την υψηλότερη απασχόληση στην Ευρώπη. Υπάρχουν πολυάριθμα εργασιακά πεδία που δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμη, κυρίως στον τομέα των τεχνικών βιώσιμης και οικολογικής κατοικίας, τα οποία αναμένεται να αναπτυχθούν στο μέλλον. Εξάλλου, ο τομέας κατασκευών αποτελεί έναν από τους τομείς που αντιμετωπίζουν σημαντική έλλειψη εξειδικευμένων εργαζομένων.

2.3.5 Οι κατ' οίκον υπηρεσίες και, ειδικότερα, οι υπηρεσίες αρωγής στους πολίτες συνιστούν ένα ιδιαίτερα μεγάλο πεδίο δυνατοτήτων απασχόλησης και συχνά οργανώνονται και παρέχονται στο πλαίσιο των υπηρεσιών που συνδέονται με τη στέγη. Επομένως, οι φορείς κοινωνικών κατοικιών σε συνεργασία με τις οργανώσεις παροχής κοινωνικών υπηρεσιών προτείνουν κατ' οίκον υπηρεσίες για τους ηλικιωμένους ή τα άτομα με αναπηρίες, αλλά και ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης ή φύλαξης παιδιών, όπως για παράδειγμα οι κατοικίες όπου στεγάζονται άτομα διαφορετικών γενεών. Ο πολιτιστικός και κοινωνικός δυναμισμός των συνοικιών που αντιμετωπίζουν αναταραχές είναι δυνατόν να ενισχυθεί με την υποστήριξη τοπικών πρωτοβουλιών.

2.4 Πέραν του χαρακτήρα τους ως πεδίων δυνατοτήτων απασχόλησης, οι κατ' οίκον υπηρεσίες που συνδέονται με τη στέγη επιτρέπουν να αντιμετωπιστούν οι δημογραφικές προκλήσεις οι οποίες, εκ των πραγμάτων, έχουν αντίκτυπο στην απασχόληση σε περιφερειακό επίπεδο. Για παράδειγμα, οι κατοικίες όπου στεγάζονται άτομα διαφορετικών γενεών, οι οποίες, στη Γερμανία, αποτελούν αντικείμενο ειδικής πολιτικής, συνιστούν απάντηση στην ανάγκη κοινωνικής ανομοιογένειας και δίνουν τη δυνατότητα αποτελεσματικής καταπολέμησης του αποκλεισμού των μοναχικών ηλικιωμένων. Δεδομένης της γενικευμένης γήρανσης του ευρωπαϊκού πληθυσμού, θα πρέπει να υποστηριχθεί η ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

2.4.1 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το ζήτημα του δικαιώματος στέγασης δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνο από την οπτική γωνία της καταπολέμησης του αποκλεισμού, αλλά και από εκείνη της γήρανσης του πληθυσμού, των μεταναστευτικών εισροών και των νέων μορφών φτώχειας και τέλος, από την πλευρά της στρατηγικής της Λισαβόνας, η οποία προβλέπει την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας στην αγορά εργασίας.

2.4.2 Η κινητικότητα των εργαζομένων θα παραμείνει κενή περιεχομένου εφόσον δεν ενισχυθεί η πρόσβαση στα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το δικαίωμα στεγαστικής αρωγής. Αξίζει να σημειωθεί το φαινόμενο της αυξανόμενης φτώχειας που παρατηρείται μεταξύ των κατοίκων σε συγκροτήματα κοινωνικών κατοικιών, τα οποία αρχικά σχεδιάστηκαν για τη στέγαση των μισθωτών. Οι τελευταίοι δεν έχουν πλέον κατά προτεραιότητα πρόσβαση σε κατοικίες του τύπου αυτού και, στις ζώνες όπου υπάρχει μεγάλη ζήτηση αγοράς κατοικίας, αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσχέρειες να βρουν αξιοπρεπή στέγη.

2.4.3 Κατά την τελευταία δεκαετία, οι τιμές των κατοικιών παρουσίασαν σταθερή αύξηση σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΕ. Η αύξηση αυτή προκάλεσε τον περιορισμό των δυνατοτήτων των νοικοκυριών να καταναλώνουν άλλα αγαθά, γεγονός που συνιστά μακροχρόνιο εμπόδιο για βιώσιμη ανάπτυξη. Τα χαμηλά επιτόκια προκάλεσαν, επίσης, υπερβολικές επενδύσεις στον τομέα των κατοικιών, γεγονός που έθισε υπό πίεση τα χρηματοδοτικά μέσα που διατίθενται για τη στέγαση (βλ. το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Σουηδίας). Ο τομέας των κοινωνικών κατοικιών συνιστά όργανο ρύθμισης της τιμής της κατοικίας (μέσω της ενοικίασης) και της σταθερότητας του τομέα.

2.4.4 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει, εξάλλου, ότι οι όροι παρέμβασης των δημόσιων αρχών των κρατών μελών και των φορέων που σχετίζονται με τη στέγαση πλαισιώνονται όλο και περισσότερο από το κοινωνικό δίκαιο κατά την εφαρμογή των πολιτικών κοινωνικής στέγης. Είναι σημαντικό οι πολιτικές για τον ανταγωνισμό και την ενιαία αγορά να μην θέτουν εμπόδια στις στεγαστικές πολιτικές που έχουν ως στόχο τη διασφάλιση της πρόσβασης όλων σε αξιοπρεπή και οικονομικά προσιτή στέγη, δεδομένης της συμβολής τους στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη. Η αποστολή τους έχει εξελιχθεί και οι κοινωνικοί δανειστές υποχρεώθηκαν να αναπτύξουν κοινωνικές υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στην απουσία πολιτικής για την κοινωνική ένταξη κυρίως των μεταναστών.

2.5 Η απάντηση στην ευρωπαϊκή πρόκληση για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας

2.5.1 Η συμβολή της κατοικίας στην πρόκληση για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας είναι μεγάλης σημασίας και η διάσταση αυτή, λαμβανομένης υπόψη της τιμής της ενέργειας, θα καταστεί πηγή έλλξης για μια περιοχή.

2.5.2 Το σημαντικότερο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας βρίσκεται στον τομέα της κατοικίας (νοικοκυριά), όπου αυτό υπολογίζεται σε ποσοστό 27 % επί της χρησιμοποιούμενης ενέργειας, όπως επισημαίνει η Επιτροπή στο σχέδιο δράσης της για την ενέργεια.

2.5.3 Όλο και περισσότερα νοικοκυριά στην Ευρώπη ζουν σε συνθήκες ένδειας εξαιτίας των ενεργειακών δαπανών της κατοικίας τους (fuel poverty).

2.5.4 Οι δυνατότητες μείωσης της κατανάλωσης θα είναι ακόμη μεγαλύτερες, εάν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα παροχής κινήτρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.5.5 Από την άποψη αυτή, είναι απορίας άξιον το γεγονός ότι η προσέγγιση που υιοθέτησε η Επιτροπή στο σχέδιο δράσης της για την ενεργειακή απόδοση επικεντρώνεται κυρίως στον τομέα των νέων κατασκευών και προτείνεται η επέκταση του πεδίου των προτύπων σε αυτόν τον τομέα.

2.5.6 Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα μονομερής δεδομένου ότι δεν λαμβάνει υπόψη την επιτακτική ανάγκη αλλαγής των καθημερινών συνηθειών σε ένα πιο σφαιρικό πλαίσιο βιωσιμότητας, στο οποίο περιλαμβάνονται οι ατομικές συνήθειες (συμπεριλαμβανομένου του ιδεώδους της ατομικής κατοικίας για όλους, αλλά και των καθημερινών οικολογικών συνηθειών). Αυτό προκαλεί την αύξηση του κόστους παραγωγής, το οποίο είναι ήδη ιδιαίτερα υψηλό για τα νοικοκυριά μέσου και χαμηλού εισοδήματος, χωρίς παράλληλα να επιδιώκει τη βελτίωση του σύγχρονου κτιρίου και την αλλαγή των συμπεριφορών, τη στιγμή μάλιστα που πολυάριθμες μελέτες καταδεικνύουν τη σπουδαιότητά τους.

2.5.7 Η ενίσχυση των ευρωπαϊκών περιφερειακών πολιτικών για τη βελτίωση της συνοχής και των συνθηκών ζωής αποτελεί πλέον αδήριτη ανάγκη. Ωστόσο, η καλύτερη συνεκτίμηση του στεγαστικού τομέα σε αυτές τις πολιτικές θα συνέβαλε στη δημιουργία θετικών συνεργιών.

2.5.8 Οι πολιτικές για την εξοικονόμηση ενέργειας βασίζονται στις νέες κατασκευές, χωρίς να ασχολούνται με τις υφιστάμενες κατασκευές, ή εφαρμόζουν στις κατασκευές αυτές τους κανόνες που αφορούν τις νέες. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη όχι μόνο η ύπαρξη αλλά και η ανάπτυξη προσεγγίσεων προσαρμοσμένων στα χαρακτηριστικά του συνόλου των παραδοσιακών κατοικιών και στο ιδιαίτερα υψηλό κόστος της εφαρμογής των κανόνων.

2.5.8.1 Κατά τη χορήγηση των κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ιδιαιτερότητα των κοινωνικών κατοικιών: περιορισμένη πιστωτική επιφάνεια των κατοίκων, φορολογικές ενισχύσεις λιγότερο προσαρμοσμένες απ' ό,τι στον ιδιωτικό τομέα.

2.5.8.2 Το ζήτημα της βιώσιμης ανάπτυξης δεν περιορίζεται στην ενέργεια αλλά αφορά και το νερό, τη διαχείριση των αποβλήτων, τη δυνατότητα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες, την ασφάλεια, την ποιότητα του αέρα, και την υγιεινή της κατοικίας. Η κατοικία μπορεί να έχει αποφασιστική συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά προϋποθέτει την ύπαρξη προσαρμοσμένων μέσων, κυρίως όσον αφορά την υπάρχουσα κτιριακή κληρονομιά.

2.6 Τα ευρωπαϊκά μέσα για την ενίσχυση της συμβολής του στεγαστικού τομέα στις περιφερειακές πολιτικές

2.6.1 Η ΕΟΚΕ υποστήριξε τη διεύρυνση της επιλεξιμότητας του ΕΤΠΑ για τη χρηματοδότηση έργων στέγασης στα 12 νέα κράτη μέλη και έργων που συνδέονται με τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και την ενεργειακή απόδοση στις χώρες της ΕΕ των 15, καθώς και στο πλαίσιο ολοκληρωμένων προσεγγίσεων ανάπτυξης των υποβαθμισμένων συνοικιών. Λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της διάστασης της κατοικίας, κρίνεται σκόπιμο να ενθαρρυνθούν και να βοηθηθούν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες προκειμένου να προγραμματίσουν την αναδιάρθρωση των συνοικιών και τη βελτίωση της στέγης στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων.

2.6.2 Είναι, πράγματι, δύσκολο να εφαρμοστούν ολοκληρωμένες στρατηγικές ανάπτυξης των συνοικιών χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο στεγαστικός τομέας. Από την άποψη αυτή, η προσέγγιση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη που συμπεριλάμβανε έναν στόχο για την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και αξιοπρεπή στέγη, ως προϋπόθεση επιτυχίας της κοινωνικής ένταξης, παραμένει επίκαιρη. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι καθοριστικής σημασίας να ενεργοποιηθούν όλα τα ευρωπαϊκά μέσα για την καλύτερη κοινωνική ένταξη όλων των πολιτών.

2.6.3 Για το σκοπό αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο οφείλει να στηρίζει περισσότερο τις δράσεις για την κοινωνική ένταξη, πέραν της ένταξης στην αγορά εργασίας διότι, όπως υποστηρίχθηκε, η αγορά στέγης και η αγορά εργασίας συνδέονται άρρηκτα. Επίσης, οι πολιτικές για τη μετανάστευση, οι οποίες επί του παρόντος καθορίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δεν είναι δυνατόν να μην λαμβάνουν υπόψη τους και τη στέγαση, προκειμένου να αποτρέπεται ο διαχωρισμός στο χώρο. Οι κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να δημοσιεύσει η Επιτροπή σχετικά με την ένταξη των μεταναστών μέσω της στέγασης αναμένεται να αποτελέσουν την πρώτη φάση μιας διαδικασίας που θα έχει ως στόχο, στο πλαίσιο το προγράμματος PROGRESS⁽²⁾, τη μεγαλύτερη υποστήριξη σχεδίων στεγαστικού χαρακτήρα.

2.6.4 Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στα κτίρια δεν αποτελεί προτεραιότητα μόνο για τα νέα 10 κράτη μέλη αλλά για το σύνολο της Ένωσης. Η ενεργειακή απόδοση συνίσταται, όπως και η βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων, στη χρησιμοποίηση και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στην εφαρμογή μέτρων για την κοινωνική ένταξη, η οποία αποτελεί επιλέξιμο στόχο για τα κοινωνικά ταμεία σε όλα τα κράτη μέλη.

⁽²⁾ Το πρόγραμμα PROGRESS έχει ως στόχο τη χρηματοδοτική συμβολή στην υλοποίηση των στόχων της ΕΕ στον τομέα της απασχόλησης και των κοινωνικών υποθέσεων. Κατ' αυτό τον τρόπο συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

2.6.5 Η ΕΟΚΕ επιδοκμάζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) για τη δημιουργία ενός νέου χρηματοδοτικού μέσου, του Jessica ⁽³⁾, για την ειδική υποστήριξη της ανάπτυξης των υποβαθμισμένων αστικών συνοικιών, συμπεριλαμβανομένου και του θέματος της στέγασης στις εν λόγω συνοικίες. Αξίζει να σημειωθεί ότι το μέσο αυτό, με την παροχή δανείων αλλά και εγγυήσεων στους φορείς που δραστηριοποιούνται για την ανάπτυξη των πόλεων και τις κοινωνικές κατοικίες, θα μπορούσε να κινητοποιήσει τα απαιτούμενα κεφάλαια για την αναβάθμιση των συνοικιών. Αυτό το μέσο θα πρέπει να το διαχειρίζονται εξειδικευμένοι φορείς που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της ανάπτυξης των πόλεων και στέγασης, σε στενή συνεργασία με τις τοπικές αρχές. Αυτό το μέσο πρέπει να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης των συνοικιών για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων τους. Το μέσον Jeremie ⁽⁴⁾ προσφέρει επίσης δυνατότητες στους φορείς κοινωνικής στέγης που δραστηριοποιούνται για τη δημιουργία βιώσιμων και ευχάριστων για όλους συνοικιών.

2.6.6 Στον τομέα των πολιτικών για την ενέργεια, η Επιτροπή πρότεινε στο πλαίσιο του προγράμματος **Intelligent Energy** (ευφυής ενέργεια) μια πειραματική δράση για τον τομέα των κοινωνικών κατοικιών, η οποία έδωσε τη δυνατότητα να επιλεγούν και να προωθηθούν υποδειγματικά σχέδια στο πεδίο της ενεργειακής απόδοσης και των ανταλλαγών μεταξύ των παραγόντων του τομέα. Δεδομένων των ευρωπαϊκών φιλοδοξιών για τη χάραξη κοινής ενεργειακής πολιτικής, η οποία να συντονίζει με τον καλύτερο τρόπο τις δράσεις των κρατών μελών στον εν λόγω τομέα, κρίνεται σημαντική η διασφάλιση της συνέχειας της δράσης αυτού του μέσου και πέραν της υποστήριξης πιλοτικών δράσεων.

Βρυξέλλες, 15 Μαρτίου 2007.

2.6.7 Τέλος, στον τομέα της τεχνικής αλλά και κοινωνικής καινοτομίας, η υποστήριξη του έβδομου προγράμματος πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη θα δώσει τη δυνατότητα εντοπισμού των δυναμικών στον στεγαστικό τομέα όσον αφορά τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης αλλά και τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

2.6.8 Η τυποποίηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο αφορά κυρίως την κατοικία και τις υπηρεσίες που συνδέονται με αυτήν. Επιπλέον, πρόκειται για έναν τομέα όπου οι τεχνικές ή πολεοδομικές επιλογές περιορίζουν τις επιλογές της κοινωνίας και δεν είναι αποδεκτό να επιβληθούν κανόνες στους φορείς μόνο βάσει των πορισμάτων των ομάδων εργασίας χωρίς να διασφαλίζονται τα μέσα πολιτικού ελέγχου επί της διαδικασίας τυποποίησης. Το παράδειγμα του κανόνα «πρόληψη των κακόβουλων προθέσεων διαμέσου της πολεοδομίας και της κατασκευής», που υιοθετήθηκε χωρίς πραγματική πολιτική θεώρηση του αστικού προτύπου που προέκυψε από τις κλιμακικές ανάλυσης του κινδύνου, μας επιβάλλει την επανεξέταση της κανονιστικής διαδικασίας σε αυτόν τον τομέα.

2.6.9 Τέλος, η Επιτροπή επεξεργάστηκε στρατηγική για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, η οποία αναμένεται να ενθαρρύνει τις πόλεις να μελετήσουν την ανάπτυξη τους, κυρίως από την άποψη των πολιτικών για τις μεταφορές. Ωστόσο, η εν λόγω στρατηγική είναι μόνο ενδεικτική και υπάρχει ο κίνδυνος να μην μπορέσει να αναπτυχθεί στο σύνολο του δυναμικού της, εάν δεν ληφθεί υπόψη η κοινωνική διάσταση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽³⁾ Jessica: Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas (Κοινή ευρωπαϊκή ενίσχυση για βιώσιμες επενδύσεις στις αστικές περιοχές).

⁽⁴⁾ Jeremie: Joint Resources for Micro to Medium Enterprises (Κοινοί ευρωπαϊκοί πόροι για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί των έμμεσων φόρων των επιβαλλόμενων επί των συγκεντρώσεων κεφαλαίων (Αναδιατυπωμένη έκδοση)

COM(2006) 760 τελικό — 2006/0253 (CNS)

(2007/C 161/04)

Στις 16 Ιανουαρίου 2007 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Φεβρουαρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. BURANI.

Κατά την 434 σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 159 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Αιτιολογία

1.1 Η υπό εξέταση πρόταση αφορά την αναδιατύπωση της οδηγίας 69/335/ΕΟΚ του Συμβουλίου η οποία αναφέρεται στον φόρο εισφοράς του κεφαλαίου των επιχειρήσεων και έχει τροποποιηθεί επανειλημμένα. Η οδηγία αυτή — η οποία στην αρχή είχε σκοπό να εναρμονίσει τα φορολογικά συστήματα και να αποτρέψει τα κράτη μέλη από την επιβολή άλλων παρόμοιων φόρων — τροποποιήθηκε με διάφορες ευκαιρίες, μέχρις ότου το 1985 η οδηγία 85/303/ΕΟΚ αναγνώρισε ότι ο φόρος εισφοράς πρέπει να **καταργηθεί** λόγω των αρνητικών οικονομικών του επιπτώσεων στις επιχειρήσεις.

1.2 Η απώλεια φορολογικών εσόδων που θα προέκυπτε από την κατάργηση του φόρου θεωρήθηκε ωστόσο απαράδεκτη από ορισμένα κράτη μέλη. Συνεπώς, η οδηγία του 1985 έπρεπε να χορηγήσει παρέκκλιση, αναγνωρίζοντας στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να **απαλλάσσουν** τις πράξεις από το φόρο εισφοράς ή να **επιβάλλουν φόρο με ενιαίο συντελεστή** ο οποίος δεν θα υπερβαίνει το 1 %.

1.3 Στην υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, που αποτελεί απλή αναδιατύπωση των προηγούμενων κειμένων, ισχύει φυσικά η ίδια αρχή. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει απλώς γνώση και εγκρίνει. Η έκθεση της Επιτροπής δίδει λαβή για ορισμένες σκέψεις τις οποίες το Συμβούλιο θα μπορούσε ίσως να εκμεταλλευτεί σε μεταγενέστερες πρωτοβουλίες.

2. Συμπεράσματα και συστάσεις

2.1 Τα περισσότερα από τα 25 κράτη μέλη υιοθέτησαν τις κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου του 1985 και κατήρ-

γησαν εντελώς το φόρο. Προς το παρόν μόνο 7 κράτη μέλη τον επιβάλλουν ακόμη: η Πολωνία και η Πορτογαλία με συντελεστή 0,50 % ή χαμηλότερο, η Κύπρος με 0,60 %, ενώ η Ελλάδα, η Ισπανία, το Λουξεμβούργο και η Αυστρία επιβάλλουν ολόκληρο το 1 %. Αυτή η άνιση μεταχείριση δημιουργεί εμπόδιο στην επίτευξη **ίσης μεταχείρισης** έναντι των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, που είναι μία από τις συνθήκες για την καλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Αληθεύει βέβαια ότι στον φορολογικό τομέα υφίστανται ακόμη άλλες αποκλίσεις και εμπόδια, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα έπρεπε να καταργηθεί εξολοκλήρου αυτός ο φόρος.

2.2 Τα κράτη μέλη που ακόμη κάνουν χρήση της παρέκκλισης θα μπορούσαν να αντιπαραθέσουν τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τα φορολογικά έσοδα στην πιθανή (και σε ένα βαθμό μετρήσιμη) απώλεια των επενδύσεων από άλλες κοινοτικές ή τρίτες χώρες, που αποδαρρύνονται από την επιβολή ενός φόρου που έχει πλέον εξαλειφθεί σχεδόν παντού. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αποποίηση της παρέκκλισης θα αποτελούσε πλεονέκτημα για τους ενδιαφερόμενους και ένα βήμα προς τα εμπρός για την καλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς στο σύνολό της.

2.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί άλλωστε να επιστήσει την προσοχή σε μια πρακτική που υιοθέτησαν ορισμένα κράτη μέλη: την εισαγωγή νέων επιβαρύνσεων μετά την κατάργηση του φόρου, που κατ' αυτό τον τρόπο αντικαθίσταται κατά τρόπο αθέμιτο. Σε ορισμένες περιπτώσεις η Επιτροπή επενέβη και έδωσε σε κίνηση μια διαδικασία παραβάσεως, αλλά δεν θα πρέπει να αποκλεισθεί η πιθανότητα και άλλων επεισοδίων που δεν επισημάνθηκαν. Η επαγρύπνηση των κοινωνικών εταίρων θα μπορούσε να συνεισφέρει στην εξάλειψή τους.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον μετεξοπλισμό με κάτοπτρα των ταξινομημένων στην Κοινότητα βαρέων φορτηγών οχημάτων»

COM(2006) 570 τελικό — 2006/0183 (COD)

(2007/C 161/05)

Στις 10 Νοεμβρίου 2006, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 71, παράγραφος 1γ) της ΣΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. RANOCCHIARI.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 139 ψήφους υπέρ και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ, εφόσον συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσον αφορά την αναζήτηση μιας ολοένα και μεγαλύτερης ασφάλειας στην οδική κυκλοφορία, υποστηρίζει πλήρως την υπό εξέταση πρόταση, που εντάσσεται δικαίως στις πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί για την επίτευξη του στόχου αυτού.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την Επιτροπή η οποία, πριν υποβάλει την πρόταση, προέβη σε προσεκτική ανάλυση κόστους — οφέλους και σε αξιολόγηση του αντίκτυπου: τούτο συνέβαλε ώστε να διαρθρωθεί μια πραγματιστική πρόταση, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πτυχές του προβλήματος και παρέχοντας τη δέουσα προτεραιότητα στην προστασία των πλέον ευάλωτων χρηστών του δρόμου.

1.3 Ωστόσο η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι πρέπει να επισημανθούν ορισμένα κρίσιμα σημεία που προκύπτουν από την πρόταση όπως είναι τώρα διατυπωμένη, προτείνοντας προσθήκες και διευκρινίσεις που θα καταστήσουν ορθότερη και πιο ευέλικτη των εφαρμογή της, όσον αφορά τα χρονοδιαγράμματα, την πιστοποίηση και τον έλεγχο της θέσης σε λειτουργία.

1.4 Η ΕΟΚΕ εύχεται η Επιτροπή να λάβει σοβαρά υπόψη της τις συστάσεις της για την ανάγκη μια πραγματικής ομοιομορφίας στη μεταχείριση ώστε να αποφεύγει στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών, όπως επίσης και τις συστάσεις που αφορούν τη σημασία παροχής στα κράτη μέλη περισσότερων ενδείξεων για τα συστήματα πιστοποίησης που να εφαρμόζονται εύκολα από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

1.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο η προτεινόμενη οδηγία να εφαρμοστεί το ταχύτερο δυνατό και να καλύψει το μεγαλύτερο τμήμα των οχημάτων που ήδη κυκλοφορούν ούτως ώστε να σωθούν όσο το δυνατόν περισσότερες ανθρώπινες ζωές.

2. Αιτιολογία και νομοθετικό πλαίσιο της πρότασης της Επιτροπής

2.1 Η οδική ασφάλεια αποτελεί ανέκαθεν πρώτη και απόλυτη προτεραιότητα των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Σημαντική στιγμή για την αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος γύρω από αυτό το θέμα υπήρξε η δημοσίευση της Λευκής Βίβλου για την πολιτική

μεταφορών ⁽¹⁾, η οποία έδρε μεταξύ των στόχων της τη μείωση κατά το ήμισυ του αριθμού των θυμάτων από τροχαία ατυχήματα έως το 2010.

2.2 Μετέπειτα πρωτοβουλίες, όπως το *Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για την Οδική Ασφάλεια (Road safety action programme)* ⁽²⁾, η πρωτοβουλία «e-safety» και πολλές άλλες, οδήγησαν σε ολοκληρωμένη προσέγγιση του προβλήματος με τη συμμετοχή της βιομηχανίας, των δημόσιων αρχών και των ενώσεων των χρηστών των δρόμων και υπερέβησαν με τον τρόπο αυτό τα όρια που είχαν τεθεί κατά το παρελθόν, ακόμη και στο όνομα της αρχής της επικουρικότητας, για την υλοποίηση συγκεκριμένων και υποχρεωτικών δράσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.3 Έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος: αρκεί να αναφερθεί ότι κατά τα τελευταία 30 χρόνια, ενώ έχει τριπλασιαστεί η οδική κυκλοφορία, ο αριθμός των θυμάτων από τροχαία ατυχήματα έχει μειωθεί κατά το ήμισυ. Ωστόσο τα στοιχεία αυτά δεν πρέπει με κανένα τρόπο να μας καθησυχάζουν, διότι η Ευρώπη πληρώνει ακόμη πολύ ακριβά τη συνεχή αύξηση της κινητικότητας, με περίπου 40 000 θανάτους το χρόνο και η ενθαρρυντική πρόβλεψη που έδρε η Λευκή Βίβλος το 2001 κινδυνεύει να μην επαληθευτεί.

2.4 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι σημαντική πρόοδος από πλευράς οδικής ασφάλειας μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την από κοινού βελτίωση των τριών «πυλώνων» που την αποτελούν, δηλαδή αυτοκινητοβιομηχανία, υποδομές και συμπεριφορά των χρηστών. Τούτο δεν σημαίνει ωστόσο ότι δεν πρέπει να ενθαρρύνεται οιαδήποτε πρωτοβουλία, που αν και αναφέρεται σε έναν μόνον από τους τρεις «πυλώνες», αποσκοπεί στην προσέγγιση του φιλόδοξου στόχου του 2001.

2.5 Υπ' αυτό το πρίσμα εξάλλου η ΕΟΚΕ είχε υποστηρίξει ⁽³⁾ τότε την έγκριση της οδηγίας 2003/97/ΕΚ ⁽⁴⁾ με την οποία προτεινόταν, με στόχο πάντα την οδική ασφάλεια, μια ενιαία λύση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη μείωση των κινδύνων λόγω ελλειπών πλευρικής ορατότητας των οδηγών των βαρέων οχημάτων εμπορευματικών μεταφορών.

⁽¹⁾ Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών (COM(2001) 370 τελικό).

⁽²⁾ COM(2003) 311 τελικό.

⁽³⁾ CESE 512/2002 — ΕΕ C 149 της 21.6.2002.

⁽⁴⁾ «... σχετικά με την έγκριση τύπου των συστημάτων έμμεσης όρασης, καθώς και των οχημάτων που είναι εξοπλισμένα με τις εν λόγω διατάξεις, με την οποία τροποποιείται ...» — ΕΕ L 25 της 29.1.2004.

2.6 Πράγματι, ο στόχος της οδηγίας 2003/97/ΕΚ ήταν να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος πιθανών ατυχημάτων, επειδή τα βαρέα φορτηγά οχήματα έχουν ένα τυφλό πλευρικό σημείο στην πλευρά του συνοδηγού, με την τοποθέτηση αποτελεσματικότερων κατόπτρων από το 2006-2007.

2.7 Πράγματι, πολλά ατυχήματα συμβαίνουν διότι οι οδηγοί οχημάτων μεγάλων διαστάσεων, ακριβώς λόγω του τυφλού σημείου του οχήματός τους, δεν αντιλαμβάνονται την παρουσία άλλων χρηστών του οδικού δικτύου πολύ κοντά ή δίπλα στο δικό τους όχημα.

2.8 Ειδικότερα, ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος σε διασταυρώσεις και σε κυκλικούς κόμβους όταν ο οδηγός αλλάζοντας κατεύθυνση, λόγω του τυφλού σημείου στην πλευρά του συνοδηγού, δεν βλέπει άλλους χρήστες πολύ κοντά ή δίπλα στο δικό του όχημα, όπως πεζούς, ποδηλάτες και μοτοσικλετιστές, που είναι και οι πλέον ευάλωτοι.

2.9 Υπολογίζεται ότι περίπου 400 άτομα ετησίως χάνουν τη ζωή τους σε τέτοιες περιστάσεις και τούτο εξηγεί γιατί η ΕΟΚΕ, και όχι μόνον η ΕΟΚΕ, είχε υποστηρίξει ανεπιφύλακτα την έγκριση της οδηγίας 2003/97/CE που κατάργησε και αντικατέστησε την πρώτη οδηγία για την έγκριση τύπου συσκευών έμμεσης όρασης (71/127/ΕΟΚ) και τις μετέπειτα τροποποιήσεις. Η οδηγία που καταργήθηκε όριζε απαιτήσεις για τον τρόπο τοποθέτησης των κατόπτρων οδήγησης στα οχήματα και για την κατασκευή τους, χωρίς πάντως να θίγει τις εθνικές απαιτήσεις για το θέμα αυτό. Μόνο με την οδηγία 2003/97/ΕΚ η τοποθέτηση συγκεκριμένης σειράς κατόπτρων ή άλλων συσκευών έμμεσης όρασης καθίσταται υποχρεωτική, από εθελοντική που ήταν, σε ολόκληρη την Ευρώπη.

2.10 Όσον αφορά τους τύπους των βαρέων οχημάτων, η οδηγία 2003/97/ΕΚ αφορούσε τα οχήματα εμπορευματικών μεταφορών τύπου N2 άνω των 7,5 τόνων και N3⁽⁵⁾: και αυτή ωστόσο τροποποιήθηκε από την οδηγία 2005/27/ΕΚ⁽⁶⁾ η οποία — υπό ορισμένους όρους — επιβάλλει την υποχρέωση εγκατάστασης κατόπτρων κλάσης IV και V⁽⁷⁾ στα οχήματα βάρους 3,5 τόνων και όχι 7,5 τόνων όπως προηγούμενος.

2.11 Οι προδιαγραφές της οδηγίας 2003/97/ΕΚ εφαρμόζονται στα οχήματα με έγκριση τύπου (νέου τύπου) από τις 26 Ιανουαρίου 2006 και στα οχήματα νέας ταξινόμησης (νέα οχήματα) από τις 26 Ιανουαρίου 2007. Τούτο σημαίνει ότι για τα οχήματα που ήδη κυκλοφορούν, και τα οποία αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα των οχημάτων, δεν θα ισχύουν οι ίδιες προδιαγραφές.

2.12 Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει περισσότερα από πέντε εκατομμύρια βαρέα οχήματα (>= 3,5 t). Δεδομένης της διάρκειας ζωής των οχημάτων αυτών (16 έτη) και του αργού ρυθμού αντικατάστασής τους (300 000 ταξινομήσεις ετησίως), με την έναρξη του *turn over* το 2007, η πλήρης ανανέωση όλων των οχημάτων με τα νέα κάτοπτρα θα ολοκληρωθεί το 2023.

⁽⁵⁾ N2: μέγιστο βάρος στο έδαφος > t 3,5 και <= t 12; N3: μέγιστο βάρος στο έδαφος > t 12.

⁽⁶⁾ EE L 81 της 30.5.2005.

⁽⁷⁾ Κλάση I εσωτερικά κάτοπτρα· κλάσεις II και III κύρια εξωτερικά κάτοπτρα· κλάση IV εξωτερικά ευρυγώνια κάτοπτρα· κλάση V εξωτερικά κάτοπτρα άμεσης εγγύτητας· κλάση VI πρόδια κάτοπτρα.

2.13 Η πρόταση της Επιτροπής την οποία καλείται να εξετάσει τώρα η ΕΟΚΕ, θέτει ως στόχο την εξεύρεση λύσεων προκειμένου να καταστούν ασφαλέστερα το συντομότερο δυνατό τα οχήματα που ήδη κυκλοφορούν.

3. Κύρια σημεία της πρότασης

3.1 Πολύ συνοπτικά, με την υπό εξέταση πρόταση, που διαμορφώνεται ως προσωρινή διάταξη, η Επιτροπή ζητά να επεκταθούν στα οχήματα των κατηγοριών N2 και N3 που ήδη κυκλοφορούν οι διατάξεις της οδηγίας 2003/97/ΕΚ όσον αφορά τα νέα κάτοπτρα των κλάσεων IV και V (ορατότητα από την πλευρά του συνοδηγού), με τις ακόλουθες εξαιρέσεις:

— Οχήματα που έχουν ταξινομηθεί περισσότερο από 10 έτη πριν την ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία (περίπου το 1998),

— οχήματα στα οποία δεν είναι δυνατό να τοποθετηθούν κάτοπτρα των κλάσεων IV και V και που πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) κανένα τμήμα των κατόπτρων δεν απέχει λιγότερο από 2 μέτρα (± 10 εκ.) από το έδαφος, ανεξαρτήτως ρύθμισης, όταν το όχημα είναι φορτωμένο με το ανώτατο τεχνικά επιτρεπόμενο βάρος·

β) τα κάτοπτρα είναι πλήρως ορατά από τη θέση οδήγησης·

— οχήματα που ήδη υπόκεινται σε εθνικά μέτρα⁽⁸⁾ που απαιτούν την τοποθέτηση άλλων μέσων έμμεσης όρασης ικανών να καλύπτουν τουλάχιστον το 95 % του συνολικού οπτικού πεδίου στην επιφάνεια του εδάφους το οποίο εξασφαλίζουν τα κάτοπτρα που προβλέπονται από την οδηγία 2003/97/CE.

3.2 Τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να εφαρμόσουν την οδηγία, και κατά συνέπεια να επιβάλουν την τοποθέτηση των νέων κατόπτρων, ένα έτος μετά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της οδηγίας, με ορισμένες πιθανές εξαιρέσεις:

— η τήρηση των απαιτήσεων της παρούσας οδηγίας θεωρείται ότι έχει επιτευχθεί εφόσον τα οχήματα είναι εξοπλισμένα με κάτοπτρα που παρέχουν οπτικά πεδία των οποίων ο συνδυασμός καλύπτει τουλάχιστον το 99 % του συνολικού οπτικού πεδίου στην επιφάνεια του εδάφους που εξασφαλίζουν τα κάτοπτρα των κλάσεων IV και V βάσει της οδηγίας 2003/97/ΕΚ,

— τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν τη δυνατότητα στα οχήματα που έχουν ταξινομηθεί 4 έως 7 έτη πριν την έναρξη ισχύος της οδηγίας ένα επιπλέον έτος για την προσαρμογή τους και στα οχήματα που έχουν ταξινομηθεί από 7 έως 10 πριν δύο επιπλέον έτη.

⁽⁸⁾ Οι χώρες που αποκαλούνται παππούδες («grandfather»): Βέλγιο, Δανία και Ολλανδία. Σε αυτές τις χώρες θα προστεθεί και η Γερμανία όπου μια εθελοντική συμφωνία μεταξύ κυβέρνησης και κατασκευαστών φορτηγών επιθυμεί να επιτύχει τα ίδια αποτελέσματα με τις χώρες «grandfather» για τα οχήματα που κατασκευάστηκαν μετά το 2000.

3.3 Τα οχήματα που είναι αδύνατον να εξοπλιστούν με κάτοπτρα σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, λόγω έλλειψης διαθέσιμων τεχνικών λύσεων, επιτρέπεται να εξοπλιστούν με άλλα συστήματα έμμεσης όρασης (ηλεκτρονικές κάμερες ή άλλα ηλεκτρονικά μέσα) υπό τον όρο ότι αυτά καλύπτουν τουλάχιστον το 99 % του προαναφερθέντος συνολικού οπτικού πεδίου. Σε αυτές τις περιπτώσεις τα οχήματα θα πρέπει να λαμβάνουν χωριστή έγκριση από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών.

3.4 Τα κράτη μέλη έχουν την δυνατότητα να επεκτείνουν την εφαρμογή της οδηγίας και σε οχήματα με παλαιότητα πέραν των 10 ετών.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Αξίζει τον κόπο να υπογραμμιστεί ότι η πρόταση έχει νόημα εάν εφαρμοστεί σε σύντομο χρονικό διάστημα ώστε να επηρεάσει σημαντικά τα οχήματα που ήδη κυκλοφορούν. Πράγματι, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής η προοδευτική αύξηση των οχημάτων που είναι εξοπλισμένα με τα νέα κάτοπτρα θα συμβάλει στη διάσωση 1 200 ακόμη ανθρώπινων ζωών.

4.2 Ωστόσο η ίδια η Επιτροπή, στην αξιολόγηση του αντικτύπου που συνοδεύει την πρόταση⁽⁹⁾, αναγνωρίζει ότι η άμεση και αυστηρή εφαρμογή των νέων διατάξεων ενδέχεται να δημιουργήσει πολλά προβλήματα τεχνικής φύσεως, με αρνητικές συνέπειες ακόμα και οικονομικού χαρακτήρα, για τους φορείς του τομέα, καθώς και πιθανές στρεβλώσεις της αγοράς.

4.3 Η Επιτροπή προβλέπει ότι για πάνω από το ήμισυ των οχημάτων που ήδη κυκλοφορούν, η αντικατάσταση των κατόπτρων είναι εφικτή και με λογικό κόστος, δηλαδή γύρω στα 150 ευρώ⁽¹⁰⁾. Για τα υπόλοιπα οχήματα, υπάρχουν απλές λύσεις, όπως μια ελαφρά αναθεώρηση προς τα κάτω των προδιαγραφών ορατότητας (> 99 %) αλλά και πιο πολύπλοκες για τα παλαιότερα οχήματα για τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτούνται ουσιαστικές μετατροπές του θαλάμου οδήγησης, αβέβαιης αποτελεσματικότητας εξάλλου, που κοστίζουν χιλιάδες ευρώ.

4.4 Μπροστά σε αυτές τις εναλλακτικές λύσεις, και σε σχέση με τις δύσκολες ή με τις φαινομενικά δισεπίλυτες περιπτώσεις (λόγω του μοντέλου του οχήματος), η Επιτροπή «καλεί τις εθνικές αρχές ελέγχου να επιδείξουν ευελιξία και να αποδεχτούν κατ' εξαίρεση λύσεις με λογικό κόστος»⁽¹¹⁾.

4.5 Η ΕΟΚΕ, αν και κατανοεί τους λόγους αυτής της απροσδιόριστης κατάστασης, εξαιτίας της πληθώρας των τεχνικών προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν, θεωρεί ότι η πρόταση όπως είναι διατυπωμένη ενέχει κινδύνους σημαντικά διαφορετικών ερμηνειών, με αρνητικές συνέπειες στην ευρωπαϊκή αγορά των εμπορευματικών μεταφορών.

4.6 Τα κρίσιμα σημεία που επισημαίνει η ΕΟΚΕ στην πρόταση, έτσι όπως είναι διατυπωμένη, είναι κυρίως δύο: ο κίνδυνος άنيσης μεταχείρισης των φορέων στον τομέα των εμπορευματικών μεταφορών, με αποτέλεσμα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, και η

απουσία ενός απλού, ομοιογενούς και αξιόπιστου συστήματος πιστοποίησης και ελέγχου των νέων διατάξεων.

4.6.1 Σε ό,τι αφορά το πρώτο σημείο, αντενδίδκνται να ζητηθεί για τα νέα κάτοπτρα ποσοστό κάλυψης του οπτικού πεδίου κατά 99 %, ενώ παράλληλα επιτρέπεται στα κράτη μέλη που έχουν ήδη νομοθετήσει για το θέμα αυτό το ποσοστό του 95 %. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πιο δίκαιο, αλλά και πιο απλό για τους ελέγχους, να καθιερωθεί ενιαίο ποσοστό που να ισχύει για ολόκληρη την ΕΕ.

4.6.2 Όσον αφορά δε την ίση μεταχείριση, η δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη να καθυστερούν αυτόνομα την εφαρμογή των νέων μέτρων για τα παλαιότερα οχήματα⁽¹²⁾, ενδέχεται να δημιουργήσει στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στα οχήματα που κυκλοφορούν διεθνώς. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των προβλεπόμενων μέτρων να είναι το ίδιο σε όλα τα κράτη μέλη.

4.6.2.1 Εν προκειμένω, λόγω του μεγάλου αριθμού των οχημάτων και της πολυπλοκότητας της πιστοποίησης, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μία περίοδος προσαρμογής δύο ετών μετά την μεταφορά της οδηγίας είναι απαραίτητη, αλλά και επαρκής. Για το θέμα αυτό, οι γενικοί προσανατολισμοί του τελευταίου Συμβουλίου Μεταφορών⁽¹³⁾ φαίνεται να συμφωνούν με την προτεινόμενη λύση. Αντιθέτως, το ίδιο Συμβούλιο μοιάζει να θέλει να εφαρμόσει την οδηγία στα οχήματα που έχουν ταξινομηθεί όχι από το 1998, αλλά μετά την 1η Ιανουαρίου 2000, αποκλείοντας με τον τρόπο αυτό το 15 % των οχημάτων που ήδη κυκλοφορούν.

4.6.3 Ακόμη πιο κρίσιμο είναι για την ΕΟΚΕ το δεύτερο πρόβλημα που επισημάνθηκε σχετικά με την πιστοποίηση και τον έλεγχο των νέων προδιαγραφών. Είναι πράγματι αμφίβολο εάν ο έλεγχος και η πιστοποίηση μπορούν να πραγματοποιηθούν αποτελεσματικά σε κάθε όχημα στα πλαίσια του περιοδικού τεχνικού ελέγχου. Ο προσδιορισμός του πεδίου ορατότητας αποτελεί πράγματι ένα έργο δύσκολο στο οποίο εμπλέκονται διαφορετικές και πολύπλοκες παράμετροι και ενδείξεις.

4.6.3.1 Κανονικά η εγκεκριμένη σήμανση, όπως στην περίπτωση της επανειλημμένα αναφερθείσας οδηγίας 2003/97/ΕΚ, αφορά την πιστοποίηση ενός συνόλου (κάτοπτρο, βραχίονας, θάλαμος οδήγησης, κάθισμα και ύψος του κατόπτρου από το έδαφος) που δεν εξαρτάται μόνον από το κάτοπτρο, αλλά και από τον τύπο του οχήματος στο οποίο θα τοποθετηθεί. Οι δοκιμές αυτές πραγματοποιήθηκαν σε ένα πρωτότυπο η αποδοχή του οποίου συνεπάγεται και εξασφαλίζει την αποδοχή της μετέπειτα μαζικής παραγωγής. Κατά συνέπεια τα κάτοπτρα εγκρίνονται ως ένα ενιαίο σύνολο στοιχείων, με ένα σήμα έγκρισης που τίθεται επί του πλαισίου του κατόπτρου ώστε σε περίπτωση αντικατάστασης του γυαλιού του κατόπτρου να μη χρειάζεται και η αντικατάσταση του σήματος. Επομένως, τα οχήματα που ήδη κυκλοφορούν με έγκριση τύπου της παλιάς οδηγίας 71/127/ΕΟΚ, εάν αντικαταστήσουν μόνο το γυαλί του κατόπτρου θα βρεθούν να έχουν ένα σήμα έγκρισης το οποίο θα αναφέρεται σε μια οδηγία που έχει καταργηθεί.

⁽⁹⁾ SEC(2006) 1238 και SEC(2006) 1239.

⁽¹⁰⁾ Ποσό λογικό εάν υπολογίσει κανείς μόνο την αντικατάσταση του γυαλιού του κατόπτρου, αλλά που αυξάνεται σημαντικά εάν τοποθετηθεί ένα ολόκληρο κάτοπτρο.

⁽¹¹⁾ Αξιολόγηση αντικτύπου, ιταλικό κείμενο, σελ. 5.

⁽¹²⁾ Πρβλ. σημείο 3.2.

⁽¹³⁾ Συμβούλιο ΜΤΕ της 12.12.2006.

4.6.3.2 Ωστόσο, εάν δεν προβλεφθεί μια κάποια εγγύηση πιστότητας (σήμα, πιστοποιητικό, κλπ.), υπάρχει ο κίνδυνος να πρέπει να ελεγχθούν όλα τα οχήματα και να υποβληθούν στις δοκιμές που προβλέπονται από την οδηγία 2003/97/ΕΚ, σαν να έπρεπε να εγκριθεί εκ νέου το οπτικό πεδίο κάθε μεμονωμένου οχήματος, σύμφωνα με όσα προβλέπονται για τις περιπτώσεις όπου για να επιτευχθεί το προβλεπόμενο οπτικό πεδίο πρέπει να χρησιμοποιούνται ηλεκτρονικά μέσα. Εύκολα φαντάζεται κάποιος τι συνέπειες μπορεί να έχει αυτό στον φόρτο εργασίας των αρχών πιστοποίησης και ελέγχου, εάν σκεφτεί ότι πρόκειται για εκατομμύρια οχημάτων.

4.6.3.3 Με τη λύση που προτείνει η Επιτροπή και το Συμβούλιο η πιστοποίηση συμμόρφωσης ανατίθεται στους ετήσιους τεχνικούς ελέγχους (*road worthiness test*) που ορίζονται με την οδηγία 96/96/ΕΚ της 20ής Δεκεμβρίου 1996 για τα οχήματα βάρους άνω των 3,5 τόνων.

4.6.3.4 Οι έλεγχοι αυτοί, σε ό,τι αφορά τα κάτοπτρα, περιορίζονται στην επισήμανση της παρουσίας τους στα επίμαχα σημεία, στην ακεραιότητά τους και στην ασφάλεια της τοποθέτησής τους. Είναι όμως απίθανο να πιστοποιήσουν ότι το συνολικό αποτέλεσμα ορατότητας, όπως αναφέρεται παραπάνω, επιτυγχάνει το απαιτούμενο ποσοστό.

4.6.3.5 Η λύση που προτείνει η ΕΟΚΕ και η οποία είναι πιο πρακτική στην εκτέλεσή της και πιο αξιόπιστη ως προς τα αποτελέσματά της συνίσταται στην πρόβλεψη δήλωσης πιστότητας από τον υπεύθυνο τοποθέτησης των νέων κατόπτρων. Θα μπορούσε να είναι ένα έγγραφο με την υπογραφή του υπεύθυνου της επιχείρησης, στο οποίο θα αναφέρονται, πέραν όλων των στοιχείων του οχήματος, και τα στοιχεία που αφορούν τα κάτοπτρα ή τα γυαλιά κατόπτρων που αντικαταστάθηκαν. Η δήλωση αυτή θα φυλάσσεται στο όχημα και θα ισχύει τόσο στα πλαίσια του ετήσιου τεχνικού ελέγχου όσο και στην περίπτωση οδικού ελέγχου. Εξάλλου, επειδή πρόκειται για έγγραφο που θα περιλαμβάνει μόνο αριθμητικούς κωδικούς, δεν θα παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα μετάφρασης στις κοινοτικές γλώσσες.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης υπενθυμίζεται ότι η οδηγία 2003/97/ΕΚ τροποποιήθηκε με την οδηγία 2005/27/ΕΚ της Επιτροπής για να επεκταθεί η γενική υποχρέωση τοποθέτησης κατόπτρων των κλάσεων IV και V στα οχήματα των 3,5 τόνων αντί των αρχικά προβλεπόμενων 7,5 τόνων.

5.1.1 Η διατύπωση αυτή είναι όμως απαιτηλή εφόσον μπορεί να διαβαστεί ως μία διάταξη που ισχύει για όλα τα οχήματα της κατηγορίας N2 κάτω των 7,5 τόνων. Στην πραγματικότητα, η οδηγία 2005/27/ΕΚ προβλέπει την υποχρέωση μόνον για τα οχήματα της κατηγορίας N2 των οποίων ο θάλαμος οδήγησης είναι παρόμοιος με εκείνον των οχημάτων της κατηγορίας N3, όπου ένα κάτοπτρο της κλάσεως V μπορεί να τοποθετηθεί σε απόσταση δύο μέτρων από το έδαφος. Μόνο σε αυτή την περίπτωση μπορεί να ζητηθεί η εγκατάσταση των δύο νέων κατόπτρων.

5.1.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει συνεπώς, για μεγαλύτερη σαφήνεια, να αναθεωρηθεί το άρθρο 2 β) της πρότασης και να προστεθεί ειδική εξαίρεση που να αφορά τα οχήματα της κατηγορίας N2 βάρους όχι ανώτερου των 7,5 τόνων στα οποία είναι αδύνατο να τοποθετηθεί κάτοπτρο της κλάσεως V, σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην οδηγία 2005/27/ΕΚ.

5.2 Στην αιτιολογική σκέψη 8, προβλέπονται εξαιρέσεις για «τα οχήματα με μικρό υπόλοιπο διάρκειας ζωής» και εννοούνται βεβαίως τα οχήματα που κυκλοφορούν ήδη εδώ και αρκετά χρόνια και κατά συνέπεια έχουν περιορισμένο υπόλοιπο ζωής. Δεδομένου ότι η μέση διάρκεια ζωής των οχημάτων που κυκλοφορούν ποικίλει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, ενδείκνυται η Επιτροπή να διασαφηνίσει καλύτερα την έννοια αυτή θέτοντας αριθμητικά όρια.

5.3 Σε πολλά οχήματα που ήδη κυκλοφορούν έχει τοποθετηθεί προαιρετικά ένα ευρυγώνιο κάτοπτρο (κλάση IV) στην πλευρά του οδηγού. Με την υποχρέωση που θεσπίζεται τώρα για την εγκατάσταση νέου ευρυγωνίου κατόπτρου στην πλευρά του συνοδηγού θα πρέπει να αντικατασταθεί και το πρώτο κάτοπτρο. Πράγματι, ο οδηγός, οποίος πρέπει να ελέγχει μία σειρά κατόπτρων, ενδέχεται να έχει πρόβλημα εκτίμησης με δύο ευρυγώνια κάτοπτρα διαφορετικής καμπυλότητας.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας»

COM(2006) 604 τελικό/2 — 2006/0197 (COD)

(2007/C 161/06)

Στις 20 Δεκεμβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 157, παράγραφος 3, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Η ΕΟΚΕ αποφάσισε να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στο ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» κ. PEZZINI.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 432η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της ...), όρισε ως γενικό εισηγητή τον κ. PEZZINI και υιοθέτησε με 93 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 1 αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και Συστάσεις

1.1 Υψηλές αποδόσεις στον επιστημονικό και τεχνικό τομέα, και η μετατροπή τους σε ανταγωνιστική, οικονομική δύναμη, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση του μέλλοντός μας, όσον αφορά για παράδειγμα τη ναυτοτεχνολογία, την κοινωνία των πληροφοριών, την ενέργεια και το ζήτημα του κλίματος, τη διαφύλαξη και βελτίωση της τρέχουσας θέσης μας στον κόσμο, και την ανάπτυξη αντί για τη θέση σε κίνδυνο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί πάντα οιαδήποτε πρωτοβουλία αποσκοπεί:

- στην ενίσχυση της ικανότητας καινοτομίας της Κοινότητας και των κρατών μελών,
- στην προώθηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης του τριπτούχου της γνώσης ⁽¹⁾,
- στην εδραίωση των σχέσεων ακαδημαϊκού και επιχειρηματικού κόσμου,
- στη στήριξη όλων των προσπαθειών που αποσκοπούν στην προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας,
- στην επέκταση της εταιρικής σχέσης ιδιωτικού-δημόσιου τομέα και στο πεδίο της ΕΤΑ,
- στην αύξηση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις νέες γνώσεις.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει θερμά την ιδέα δημιουργίας ενός μέσου, όπως το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας (ΕΙΤ), που θα έχει ως στόχο να συμβάλει στην ανάπτυξη της ποιότητας της εκπαίδευσης, της καινοτομίας και της έρευνας και θα ενθαρρύνει τη συνεργασία και την ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών κέντρων αριστείας στον τομέα της βιομηχανίας, των πανεπιστημίων και της επιστήμης.

1.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της συνεκτικής ανάπτυξης της πρότασης του ΕΙΤ με τη νομική του βάση που αποσκοπεί κυρίως «να επιταχύνει την προσαρμογή της βιομηχανίας στις διαρθρωτικές μεταβολές, να προαγάγει ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάληψη πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του συνόλου της Κοινότητας, και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,

να προαγάγει περιβάλλον που να ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, να βελτιώσει την εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης ⁽²⁾».

1.5 Ωστόσο, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, για να επιτύχει αυτό το νέο ολοκληρωμένο μέσο της γνώσης, της έρευνας και της καινοτομίας θα πρέπει να χαρακτηριστεί και να διαφοροποιηθεί από τα υφιστάμενα ήδη ολοκληρωμένα μέσα, όπως είναι για παράδειγμα οι ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες, οι ευρωπαϊκές κοινές πρωτοβουλίες, τα ευρωπαϊκά δίκτυα αριστείας, τα ολοκληρωμένα προγράμματα ή τα ευρωπαϊκά σχέδια υψηλού επιπέδου πτυχίων ⁽³⁾.

1.6 Η ΕΟΚΕ έχει πλήρη συνείδηση του γεγονότος ότι θα ήταν άστοχο να πραγματοποιηθούν απλοί παραλληλισμοί μεταξύ του μελλοντικού ΕΙΤ και ενός ινστιτούτου όπως το MIT των Ηνωμένων Πολιτειών, από τη στιγμή το MIT δεν υπήρξε ποτέ ένα ομοιογενικό σχέδιο αριστείας, αλλά ένα άριστο πανεπιστήμιο που χαρακτηρίζεται από την παρουσία μιας σύμπραξης MIT (MIT corporation), με την υποστήριξη μιας εταιρείας επενδύσεων και διαχείρισης (Investment management company). Επίσης η επιτυχία ιδρυμάτων όπως το MIT αποδεικνύει ότι η αριστεία είναι το αποτέλεσμα μιας εξελικτικής διεργασίας που βασίζεται σε σωστές αρχές και σε επαρκή υποστήριξη.

1.7 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ωστόσο ότι το μελλοντικό ΕΙΤ, εάν θέλει να καταστεί «performer» και «world class player», δηλαδή ένα πρότυπο αναφοράς και ένα σύμβολο απόδοσης της ευρωπαϊκής αριστείας, πρέπει να ξεφύγει από τη λειτουργία του απλού συλλέκτη πόρων.

1.8 Για τον σκοπό αυτό, όχι μόνον ο σχεδιασμός του, η δομή του, και οι διαρθρώσεις του πρέπει να ανταποκρίνονται πλήρως και με συνέπεια στους στόχους της Συνθήκης, που αποτελούν την κατ'εξοχήν νομική βάση, αλλά και να αναπτυχθεί ένα πνεύμα ανταγωνισμού και αριστείας προς την κατεύθυνση της επιστήμης και της τεχνολογίας που να προσελκύει τους καλύτερους σπουδαστές και να διαμορφώνει τους καλύτερους επιστήμονες και μηχανικούς. Τούτο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία νέας γνώσης και συνεχούς καινοτομίας.

⁽¹⁾ Παραγωγή γνώσης μέσω της έρευνας, διάδοση της γνώσης μέσω της εκπαίδευσης, εφαρμογή της γνώσης μέσω της καινοτομίας.

⁽²⁾ Βλ. Το άρθρο 157 της ΣΕΚ, που αποτελεί τη νομική βάση της πρότασης της Επιτροπής.

⁽³⁾ Πρβ για παράδειγμα το σχέδιο EMM-Nano στα πλαίσια του Erasmus Mundus, www.emm-nano.org.

1.9 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι εξίσου σημαντικό να προωθηθεί η ιδέα της «Ναυαρχίδας της γνώσης διεθνούς ακτινοβολίας» (*), απαιτείται όμως η δύναμη όλων των εμπλεκόμενων φορέων για να υπάρξουν σημαντικά αποτελέσματα που να χαρακτηρίζουν τις κοινότητες γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ) και να αναζητηθεί η επιδίωξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων με αντίκτυπο στην αγορά:

- όσον αφορά τη μεταφορά της γνώσης και των επιτευγμάτων της έρευνας σε μια πραγματική καινοτομία της αγοράς,
- με τη δημιουργία νέων πρωτοπόρων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων,
- με την προσέλκυση και διαμόρφωση εμπειρογνομόνων διεθνούς κύρους,
- με την προώθηση νέου τύπου σταθερών και ειδικευμένων θέσεων εργασίας.

1.10 Οι δομές και οι διαρθρώσεις του ΕΙΤ θα πρέπει να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν κατά τρόπον ώστε:

- να αφορούν τον κόσμο των επιχειρήσεων και της εργασίας στην Ευρώπη με την ενίσχυση των προσπαθειών προς την κοινωνία της γνώσης,
- να συμφωνούν με την οικονομική και κοινωνική διάσταση του κοινωνικού προτύπου και,
- να έχουν διεθνή χαρακτήρα προκειμένου να προσελκύσουν ερευνητές και επιχειρήσεις από όλον τον κόσμο.

1.10.1 Η μορφή της κοινής επιχείρησης θα πρέπει να ξεταστεί δεόντως.

1.11 Η επιτυχία του ΕΙΤ, στην αρχή τουλάχιστον, εξαρτάται κυρίως από την επαρκή χρηματοδότηση από πλευράς της Κοινότητας και των κρατών μελών, η οποία όμως δεν θα πρέπει να γίνει εις βάρος των άλλων προγραμμάτων που έχουν υιοθετηθεί για την έρευνα και την καινοτομία.

1.11.1 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, στο μελλοντικό ΕΙΤ θα αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία, αφενός οι μηχανισμοί προώθησης των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τα καθεστώτα διαχείρισης της πνευματικής ιδιοκτησίας και, αφετέρου, η ικανότητα ανάκτησης ιδιωτικών χρηματοδοτικών κεφαλαίων: τα εν λόγω κεφάλαια πρέπει να είναι κατά πολύ ανώτερα των κοινοτικών ούτως ώστε να μην αφαιρούνται πόροι από άλλα προγράμματα, κυρίως δε από προγράμματα που αφορούν την έρευνα και την καινοτομία.

1.11.2 Σχετικά με τους οικονομικούς πόρους είναι απαραίτητο, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, να προβλεφθεί μία αρχική χρηματοδότηση από κοινοτικούς πόρους, που θα μπορούσαν να βρεθούν στο πλαίσιο των πρόσθετων πόρων κατά την ενδιάμεση αναδιάρθρωση του 7ου προγράμματος πλαισίου ΕΤΑ, ενώ ένα σταθερό τμήμα θα πρέπει να προέρχεται από κατ' αναλογία εισφορές των κρατών μελών, χωρίς να αγνοηθεί η δυνατότητα ενεργοποίησης των δράσεων της ΕΤΕ για τα δίκτυα καινοτομίας και για την πανεπιστημιακή έρευνα.

1.12 Επίσης σημαντικές, είναι κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, οι δεξιότητες που θα αναπτύξει το ΕΙΤ στην αγορά της γνώσης, της καινοτομίας και της έρευνας, προκειμένου να εξασφαλιστεί μια σταδιακά αυξανόμενη αλληλεπίδραση μεταξύ του Ινστιτούτου και των διακλαδώσεων του δηλαδή των κοινοτήτων γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ).

1.12.1 Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μέσω δημόσιων διαγωνισμών που θα διοργανώσει το ΕΙΤ, με στόχο την αξιοποίηση ενός ενιαίου σήματος αριστείας, νοουμένου ως μιας δικτυακής αποκεντρωμένης δομής όσον αφορά την προσέλκυση και τη διάδοση πόρων γνώσης και καινοτομίας.

1.12.2 Η καινοτομία και η επιτυχία είναι αποτέλεσμα μιας λεπτής ισορροπίας μεταξύ στοχοθετημένων διαδικασιών και ατομικών ελευθεριών για την ανάπτυξη νέων ιδεών και σχεδίων που να μπορούν να εφαρμοστούν στο πεδίο δοκιμής του ανταγωνισμού. Η ικανοποίηση ποιοτικών και τυποποιημένων, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κριτηρίων ασφάλειας πρέπει να αποτελεί τη βάση της δράσης έρευνας, γνώσης και καινοτομίας ολόκληρης της δικτυακής διάρθρωσης του ΕΙΤ. Χωρίς μια κατευθυνόμενη προς την αγορά αλληλεπίδραση της έρευνας, της καινοτομίας και της βιομηχανίας, η δημόσια χρηματοδότηση για την έρευνα θα έχει περιορισμένο αντίκτυπο στην οικονομία.

1.13 Το σύστημα επιλογής των δικτύων επιχειρήσεων, των κέντρων ερευνών, των εργαστηρίων και των πανεπιστημίων, υποψηφίων να καταστούν ΚΓΚ, θα πρέπει κατά την άποψη της ΕΟΚΕ να διέπεται από την αρχή της «εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση», και να βασίζεται σε σαφή και διαφανή κριτήρια, μεταξύ των οποίων κυρίως, η αριστεία και η επαγγελματική επιτυχία, οι δεξιότητες και οι εμπειρίες σε διαδικασίες μεταφοράς τεχνολογίας, ιδίως προς τις ΜΜΕ.

1.13.1 Εν πάση περιπτώσει, το νέο καθεστώς των ΚΓΚ δεν πρέπει να θεωρείται ότι αποκτάται επ' αόριστον, αλλά να υποβάλλεται σε περιοδικές αξιολογήσεις σε ό,τι αφορά την ποιότητα και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα και τούτο παρά την ανάγκη μιας κατάλληλης περιόδου προσαρμογής.

1.14 Η ΕΟΚΕ εκτιμά επίσης ότι το σύστημα ΕΙΤ θα πρέπει να αποσκοπεί -όπου κρίνεται σκόπιμο- στην ενσωμάτωση επιλεγμένων κέντρων αριστείας που ήδη υπάρχουν στην ΕΕ, αλλά να αποφύγει να καταστεί μία γραφειοκρατική υπερκατασκευη υποστηρίξεις όλων των κέντρων αριστείας που υφίστανται ήδη στην Ένωση για τον λόγο αυτό στόχος θα πρέπει να είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αξιοποίηση της βιομηχανικής συνιστώσας και της διεπιστημονικής έρευνας, τόσο εντός των οργάνων που προβλέπονται από το καταστατικό όσο και εντός των οργάνων επιλογής.

1.14.1 Εν προκειμένω ενδείκνυται να συσταθεί μία «εταιρεία επενδύσεων και διαχείρισης του ΕΙΤ» (*IET investment management company*) που να μπορεί να προβάλλεται με καινοτόμους όρους σε σχέση με τις παραδοσιακές ελλείψεις οι οποίες χαρακτηρίζουν συχνά τις σχέσεις βιομηχανίας, ακαδημαϊκής κοινότητας και έρευνας.

1.15 Τέλος η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι απαιτείται μεγαλύτερη διαφάνεια σε ό,τι αφορά τον ορισμό και την απονομή των πτυχίων ΕΙΤ από τα δίκτυα των ΚΓΚ και από το ίδιο το ΕΙΤ. Τουλάχιστον για μια μεγάλη αρχική περίοδο, η απονομή των πτυχίων θα πρέπει να παραμείνει αρμοδιότητα και ευθύνη αυτών των πανεπιστημίων και/ή των τεχνικών επιστημονικών κέντρων (τεχνολογικά ιδρύματα) των κρατών μελών, που έχουν επιλεγεί ως εταίροι σε κάθε ΚΓΚ· εφόσον πληρούνται οι ελάχιστες απαιτήσεις, τα πτυχία τους θα μπορούν να λάβουν και το σήμα ΕΙΤ.

(*) COM(2006) 77 τελικό της 22 Φεβρουαρίου 2006.

1.16 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η απόδοση του σήματος ΕΙΤ στα πτυχία των δικτύων των ΚΓΚ θα είναι δυνατή υπό τον όρο ότι οι πραγματοποιηθείσες έρευνες και μελέτες έχουν διεξαχθεί σε τουλάχιστον τρία διαφορετικά ιδρύματα τριών κρατών μελών, ώστε να εξασφαλίζεται η ευρωπαϊκή διεπιστημονική διάσταση του ίδιου του πτυχίου, ότι οι εν λόγω έρευνες και μελέτες έχουν επαρκή αντίκτυπο σε ό,τι αφορά την καινοτομία, και, ότι τέλος υποστηρίζονται από το κεντρικό ΕΙΤ.

1.17 Όσον αφορά το καταστατικό του ΕΙΤ, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ενδείκνυται να συσταθεί παράλληλα με το διοικητικό συμβούλιο και την εκτελεστική επιτροπή^(?), που προβλέπονται από την πρόταση καταστατικού της Επιτροπής, μία επιτροπή παρακολούθησης αποτελούμενη από εκπροσώπους των κρατών μελών και υπό την προεδρία εκπροσώπου της Επιτροπής, και μία εκτελεστική επιτροπή απαρτιζόμενη από δύο εκπροσώπους η κάθε μια του επιχειρηματικού κόσμου, των ερευνητικών κέντρων και των πανεπιστημίων και υπό τη διεύθυνση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου, ενός διοικητικού διευθυντή και ενός πρύτανη.

2. Εισαγωγή

2.1 Στην ενδιάμεση έκθεση προς το εαρινό Συμβούλιο του 2005 *Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισσαβώνας*⁽⁶⁾ είχαν οριστεί ορισμένες βασικές αρχές για το νέο ξεκίνημα, όπως ανάληψη καλύτερα στοχοθετημένων πρωτοβουλιών, ευρεία συμμετοχή, αποδοχή των στόχων και τέλος ύπαρξη καλά καθορισμένων επιπέδων ευθύνης.

2.2 Μεταξύ των στοιχείων της στρατηγικής της Λισσαβώνας έχει περιληφθεί και το στοιχείο της διάδοσης της γνώσης, που θα εφαρμοστεί κυρίως σε ένα σύστημα υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να καταβάλει προσπάθειες προκειμένου τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να μπορούν να ανταγωνιστούν τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου: για την επίτευξη τούτου όμως απαιτείται η υλοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου ανώτερης εκπαίδευσης, μέσω του οποίου να προκύπτει ευκολότερα η παραγωγή και η διάδοση της γνώσης σε ολόκληρη την επικράτεια της Ένωσης.

2.3 Για την υλοποίηση του στόχου αυτού, η Επιτροπή είχε δηλώσει την πρόθεσή της να προτείνει τη δημιουργία ενός «Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας» και τη βούλησή της να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να καταστούν ανταγωνιστικά σε διεθνές επίπεδο, εφόσον οι «υφιστάμενες στρατηγικές για τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την ποιότητα, είναι ακόμη ανεπαρκείς ενόψει της πρόκλησης αυτού που έχει καταστεί μία παγκόσμια αγορά για τους ακαδημαϊκούς, τους σπουδαστές και για την ίδια τη γνώση».

2.4 Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα εκφράσει τη γνώμη της για το θέμα αυτό⁽⁷⁾, υποστηρίζοντας μεταξύ άλλων στη διερευνητική της

γνωμοδότηση με θέμα «*Η πορεία προς την ευρωπαϊκή κοινωνία της γνώσης — Η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη στρατηγική της Λισσαβώνας*»⁽⁸⁾, την ανάγκη δημιουργίας ενός ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου της Γνώσης, που να βασίζεται στη συνεργασία στους τομείς της μάθησης, της καινοτομίας και της έρευνας. Στην γνωμοδότηση αυτή, η ΕΟΚΕ καλούσε επίσης τον επιχειρηματικό κόσμο, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τα ιδιωτικά ιδρύματα να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να αυξήσουν τις επενδύσεις στην οικονομία της γνώσης, υποστηρίζοντας μεταξύ άλλων τις συμφωνίες συμπράξεων ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (ΣΙΑ) σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.5 Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, το Massachusetts Institute of Technology — MIT, που ιδρύθηκε στη Βοστώνη το 1861, αριθμεί σήμερα 10.000 σπουδαστές και ένα σώμα καθηγητών αποτελούμενο από 10 000 άτομα που απασχολούνται σε ένα σύστημα διεπιστημονικού χαρακτήρα υψηλής ποιότητας, που εκτείνεται από την οικονομία έως το δίκαιο, από την αρχιτεκτονική έως τη μηχανολογία, από τις τεχνικές διαχείρισης, τα μαθηματικά και τη φυσική έως τη βιολογία. Το MIT κοστίζει πάνω από 1 000 εκατομμύρια δολάρια τον χρόνο, αλλά στον αποκαλούμενο «κατάλογο της Σαγκάης», στον οποίο περιλαμβάνονται τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου⁽⁹⁾, κατέχει την 5η θέση.

2.6 Όσον αφορά την Ευρώπη, έως το 2010 θα πρέπει να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί στα πλαίσια της διαδικασίας της Μπολόνιας, δηλαδή της πρωτοβουλίας που ξεκίνησε η Ευρωπαϊκή Ένωση το 1999 για την σύγκλιση των διαφόρων ευρωπαϊκών συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης με στόχο τη δημιουργία ενός «Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτερης Εκπαίδευσης» και την προώθηση σε παγκόσμια κλίμακα του ευρωπαϊκού συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης, με τους ακόλουθους στόχους:

- υιοθέτηση ενός συστήματος εύκολα αναγνώσιμων και συγκρίσιμων ακαδημαϊκών βαθμών,
- σύγκλιση των εκπαιδευτικών συστημάτων, που να θεμελιώνονται σε τρεις βασικούς κύκλους (πτυχίο, μεταπτυχιακό δίπλωμα, διδακτορικό),
- εδραίωση του συστήματος σώρευσης και μεταφοράς μονάδων, που βασίζεται στο σύστημα ECTS⁽¹⁰⁾, οι οποίες μπορεί να αποκτήθηκαν και σε διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους,
- προώθηση της κινητικότητας (των σπουδαστών, των διδασκόντων, των ερευνητών και του διοικητικού προσωπικού) και εξάλειψη όλων των φραγμών στην ελευθερία κυκλοφορίας,

⁽⁸⁾ EE C 65 της 17.3.2006, εισηγητές OLSSON, BELABED e van IERSEL.

⁽⁹⁾ Βλ. τον «κατάλογο της Σαγκάης 2005», των καλύτερων 50 πανεπιστημίων. Μεταξύ των πρώτων 30 υπάρχουν μόνο 4 κοινοτικά πανεπιστήμια: 1 Harvard University USA, 2 **Cambridge University UK**, 3 Stanford University USA, 4 University of California — Berkeley USA, 5 Massachusetts Inst tech (MIT) USA, 6 California Inst Tech USA, 7 Columbia University USA, 8 Princeton University USA, 9 University Chicago USA, 10 **Oxford University UK**, 11 Yale University USA, 12 Cornell University USA, 13 University of California — San Diego USA, 14 University of California — Los Angeles USA, 15 University of Pennsylvania USA, 16 University of Wisconsin — Madison USA, 17 University of Washington — Seattle USA, 18 University of California — San Francisco USA, 19 Johns Hopkins University USA, 20 Tokyo University Asia/Pac, 21 University of Michigan — Ann Arbor USA, 22 Kyoto University Asia/Pac, 23 **Imperial College London UK**, 24 University of Toronto Canada, 25 University of Illinois — Urbana Champaign USA, 26 **University College London UK**, 27 Swiss Fed Inst Tech — Zurich Switzerland, 28 Washington University — St. Louis USA, 29 New York University USA, 30 Rockefeller University USA.

⁽¹⁰⁾ ECTS, Ευρωπαϊκό Σύστημα Ακαδημαϊκών Μονάδων μεταφερόμενων σε όλη την Κοινότητα.

^(?) Βλ. σημ. 28.

⁽⁶⁾ COM(2005) 24 τελικό, της 2.2.2005.

⁽⁷⁾ (EE C 120 της 20.5.2005) εισηγητές EHNMARK, VEVEER, SIMPSON (EE C 120 της 20.5.2005) εισηγητής ΚΟΡΥΦΙΔΗΣ· CESE 135/2005 (EE C 221 της 8.9.2005), εισηγητής GREIF· (EE C 221 της 8.9.2005), εισηγητής ΚΟΡΥΦΙΔΗΣ.

- προώθηση της συνεργασίας στα πλαίσια της αξιολόγησης της ποιότητας σε ευρωπαϊκή κλίμακα,
- προβολή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της αναγκαίας ευρωπαϊκής διάστασης, που επηρεάζει τα σχέδια μελέτης, τη συνεργασία των πανεπιστημίων, την κινητικότητα, τα ολοκληρωμένα προγράμματα, την κατάρτιση και την έρευνα.

2.7 Στις 26 Σεπτεμβρίου 2006 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε ένα ψήφισμα για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων ⁽¹¹⁾, στο οποίο λαμβάνεται υπόψη η διαδικασία της Μπολόνιας καθώς και η διαδικασία της Κοπεγχάγης του 2002 και βασίζεται στην περαιτέρω προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας, για θέματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, με στόχο μια σειρά συγκεκριμένων αποτελεσμάτων ⁽¹²⁾.

2.8 Το 2005 η Επιτροπή δημοσίευσε τη δεύτερη έκθεση για την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά τους στόχους της Λισσαβώνας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ⁽¹³⁾: σε αυτή επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, η δυσκολία αύξησης του αριθμού των πτυχιούχων στην Ευρώπη, η ανάγκη ενθάρρυνσης και ενσωμάτωσης των γνώσεων, των αρμοδιοτήτων και των δεξιοτήτων κατά τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου μέσω προχωρημένων συστημάτων συνεχούς μάθησης και τέλος η ανάγκη αύξησης των δημόσιων επενδύσεων στην ανώτερη εκπαίδευση και κατάρτιση συμπληρώνοντας με ιδιωτικές επενδύσεις καθώς και η εκπαίδευση καθηγητών και διδακτικού προσωπικού, στον βαθμό που απαιτείται για την διαδοχή των γενεών (περίπου 1.000.000 άτομα, για την περίοδο 2005-2015).

2.9 Το 2006 ολοκληρώθηκε, στα πλαίσια του ΟΟΣΑ, μία μελέτη που πραγματοποιήθηκε από την πλευρά της ζήτησης ⁽¹⁴⁾ και με θέμα *Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών (PISA)* ⁽¹⁵⁾, που παρέχει ένα γενικό πλαίσιο των χαρακτηριστικών, των θέσεων και των ικανοτήτων των σπουδαστών να χρησιμοποιούν τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει.

⁽¹¹⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων 26.9.2006 (2006/2002/INI).

⁽¹²⁾ Στόχοι της διαδικασίας της Κοπεγχάγης:

- Ένιαίο πλαίσιο για τη διαφάνεια των αρμοδιοτήτων και των προσόντων (ευρωπαϊκό cv, πιστοποιητικά, πτυχία, σήμα ευρωπαϊκό διαβατηρίου κατάρτισης, κλπ).
- Σύστημα μεταφοράς μονάδων για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, ανάλογο με αυτό που ισχύει για την ανώτατη εκπαίδευση,
- Κοινές αρχές ποιότητας για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, στη βάση ενός πυρήνα κοινών κριτηρίων εγγύησης της ποιότητας που να χρησιμεύσει ως βάση για πρωτοβουλίες ευρωπαϊκού επιπέδου *guidelines* και *checklist* για την εκπαίδευση και την κατάρτιση,
- Κοινές αρχές για την κατοχύρωση της επίσημης και ανεπίσημης εκπαίδευσης, ιδιαίτερα για να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη συμβατότητα μεταξύ των διαφόρων εθνικών προσεγγίσεων σε διάφορα επίπεδα,
- Ευρωπαϊκή διάσταση του εκπαιδευτικού προσανατολισμού και των συμβουλευτικών υπηρεσιών ώστε να μπορέσουν οι πολίτες να έχουν καλύτερη πρόσβαση στη δια βίου μάθηση.

⁽¹³⁾ SEC(2005) 419 της 22.3.2005 — Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής. Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον τους στόχους της Λισσαβώνας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, 2005.

⁽¹⁴⁾ στις 2.10.2006 Ο ΟΟΣΑ είχε δημοσιεύσει το προγραμματικό πλαίσιο 2009-2015, που προβλέπει την εισαγωγή 3 νέων ζωνών έρευνας:

- 1) την αξιολόγηση της διαδικασίας μάθησης με την πρόοδο του χρόνου και τη σύγκριση της προόδου μεταξύ των διαφόρων χωρών και τη σχέση που υπάρχει μεταξύ ορισμένων πτυχών της εκπαίδευσης και των αποτελεσμάτων της μάθησης,
- 2) την αξιολόγηση των δεξιοτήτων ΤΠΕ καθώς και τη χρήση της τεχνολογίας ως μέσου κατανόησης ευρύτερου φάσματος καθηκόντων αξιολόγησης.

⁽¹⁵⁾ PISA, *Assessing Scientific, Reading and Mathematical Literacy: a framework for PISA 2006*, OECD 11.9.2006. (Αξιολόγηση των δεξιοτήτων στις επιστήμες, στην ανάγνωση και στα μαθηματικά: ένα πλαίσιο για την Πίζα, ΟΟΣΑ 11.9.2006).

2.10 Οι αδυναμίες του ευρωπαϊκού πανεπιστημιακού εκπαιδευτικού συστήματος οφείλονται κυρίως σε τέσσερις αιτίες ⁽¹⁶⁾:

- **υπερβολική ομοιομορφία**: δεν υπάρχει επαρκής ευελιξία και πολυμορφία για την ικανοποίηση των νέων απαιτήσεων,

— **«νησιωτικός χαρακτήρας»**: πολύ συχνά τα πανεπιστήμια βρίσκονται μέσα σε έναν «γυάλινο πύργο», και δεν έχουν καμιά σύνδεση με την κοινωνία και τον κόσμο των επιχειρήσεων,

- **υπερβολικές ρυθμίσεις**: πολύ συχνά τα πανεπιστήμια δεν μπορούν να εκσυγχρονιστούν λόγω της ύπαρξης αυστηρών εθνικών ρυθμίσεων,

— **υποχρηματοδότηση**: οι δαπάνες στην Ευρώπη για την έρευνα, την εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι κατώτερου επιπέδου σε σύγκριση με τους άμεσους ανταγωνιστές της. Για να καλύψει αυτό το κενό η ΕΕ θα πρέπει να δαπανά 150 δις ευρώ ετησίως, δηλαδή ένα ποσό που υπερβαίνει το σύνολο του κοινοτικού προϋπολογισμού ⁽¹⁷⁾.

2.11 Τα κυριότερα προβλήματα γενικού χαρακτήρα τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας (EIT), είναι τα ακόλουθα:

- χαμηλό επίπεδο επενδύσεων στην ανώτερη εκπαίδευση και στην ΕΤΑ και ελλιπής συγκέντρωση επενδύσεων σε κέντρα αριστείας ικανά να αντιμετωπίσουν τον διεθνή ανταγωνισμό,

— ανεπάρκεια των μέσων και των επιπέδων μετατροπής των αποτελεσμάτων της γνώσης και της ΕΤΑ σε ανταγωνιστικές οικονομικές δραστηριότητες και σε θέσεις εργασίας, σε σύγκριση με τους μεγάλους ανταγωνιστές της ΕΕ,

- ανεπαρκής καινοτόμος χαρακτήρας των προτύπων διαχείρισης και οργάνωσης των ευρωπαϊκών ινστιτούτων έρευνας και ανώτερης εκπαίδευσης, τα οποία χαρακτηρίζονται από έλλειψη ευελιξίας και υπερβολικές ρυθμίσεις,

— απουσία ολοκληρωμένης προσέγγισης του τριπτύχου «εκπαίδευση/έρευνα/καινοτομία»,

- ανικανότητα προσέλκυσης και διατήρησης των καλύτερων διδασκόντων και διδασκόμενων.

2.12 Στο ψήφισμά του για τον ετήσιο προϋπολογισμό του 2007, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εάν από τη μια πλευρά τάχθηκε υπέρ της ιδέας της αύξησης του δυναμικού του τριπτύχου της γνώσης (εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία) και της ενίσχυσης των σχέσεων, από την άλλη φάνηκε επιφυλακτικό εφόσον προειδοποιεί ότι η ίδρυση ενός νέου Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας «ίσως να υπονομεύσει υφιστάμενες δομές ή να συνεπάγεται αλληλοεπικάλυψη με αυτές και άρα ίσως να μην αποτελεί την πλέον αποτελεσματική χρήση πόρων σχετικά» ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Βλ. «Can Europe close the education gap?» — Friends of Europe 27.9.2005. (Η Ευρώπη μπορεί να καλύψει το χάσμα της εκπαίδευσης; — Φίλοι της Ευρώπης 27.9.2005).

⁽¹⁷⁾ Ο προϋπολογισμός της ΕΕ για το 2006 ανέρχεται σε 121,2 δις ευρώ: από το ποσό αυτό 7,9 δις διατίθενται για την ανταγωνιστικότητα, και εξ αυτών το 0,7 στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση.

⁽¹⁸⁾ Ψήφισμα του ΕΚ της 28.4.2006 για τον προϋπολογισμό του 2007: Ετήσια στρατηγική πολιτικής της Επιτροπής (PE 371.730V03-00) (A6-0154/2006).

2.13 Από την πλευρά του, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 15-16 Ιουνίου 2006 επανέλαβε ότι «η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας (ΕΙΤ), που θα συνεργάζεται με τα υπάρχοντα εθνικά ιδρύματα, θα αποτελέσει σημαντικό βήμα για την κάλυψη του σημερινού χάσματος μεταξύ τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας, μαζί με άλλες δράσεις που ενισχύουν τη δημιουργία δικτύων και συνεργειών μεταξύ άριστων κοινοτήτων έρευνας και καινοτομίας στην Ευρώπη», και κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει «επίσημη πρόταση για την ίδρυσή του». Ανταποκρινόμενη στην πρόσκληση αυτή η Επιτροπή υπέβαλε τον Νοέμβριο του 2006 την πρόταση που αποτελεί αντικείμενο της παρούσης γνωμοδότησης⁽¹⁹⁾, και που αποτελεί συνέχεια των δύο προηγούμενων σχετικών ανακοινώσεων της⁽²⁰⁾.

2.13.1 Στη συνέχεια, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2006 επιβεβαίωσε τη θετική του στάση που τονίστηκε προηγουμένως.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Η αρχική ιδέα της πρότασης κανονισμού της Επιτροπής για την ίδρυση του ΕΙΤ βασίζεται στο ότι το ΕΙΤ μπορεί συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας ενισχύοντας την καινοτομική ικανότητα των κρατών μελών και της Κοινότητας. Οι στόχοι της πρότασης για το ΕΙΤ είναι:

- να βελτιωθεί η ανταγωνιστική βάση των κρατών μελών μέσω της συμμετοχής των οργανισμών εταίρων σε ολοκληρωμένες δραστηριότητες καινοτομίας, έρευνας και εκπαίδευσης κατά τα υψηλότερα διεθνή πρότυπα,
- να προωθηθεί η καινοτομία σε τομείς με βασικό ενδιαφέρον για την οικονομία και την κοινωνία, με την εφαρμογή μιας διεπιστημονικής και υπερεπιστημονικής στρατηγικής έρευνας και εκπαίδευσης,
- να δημιουργηθεί μια «κρίσιμη μάζα» ανθρώπων και υλικών πόρων στους τομείς της γνώσης, προσελκύνοντας και διατηρώντας επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα στην καινοτομία, στην εκπαίδευση και στην Ε&Α, καθώς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, υποψήφιους διδάκτορες και ερευνητές,
- να γίνει το σύμβολο του ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού χώρου καινοτομίας, έρευνας και εκπαίδευσης,
- να γίνει σημείο αναφοράς, για τη διαχείριση της καινοτομίας, και για τον εκσυγχρονισμό των ανώτατων εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων στην ΕΕ,
- να αποκτήσει μια παγκόσμια φήμη και να δημιουργήσει ένα ελκυστικό περιβάλλον για τα καλύτερα ταλέντα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η συμμετοχή στις κοινότητες γνώσης και καινοτομίας του θα είναι ανοικτή σε οργανισμούς-εταίρους, φοιτητές και ερευνητές εκτός της Ένωσης.

3.2 Η Επιτροπή προτείνει το ΕΙΤ να έχει μια ολοκληρωμένη διοικητική δομή που να συνδυάζει την προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή με την προσέγγιση από την κορυφή προς τη βάση, σύμφωνα με το ακόλουθο σχήμα:

- το ΕΙΤ αυτό καθ' εαυτό, υπό τη διεύθυνση ενός διοικητικού συμβουλίου. Το νομικό πρόσωπο του ΕΙΤ θα απαρτίζεται από το διοικητικό συμβούλιο, επικουρούμενο από περιορισμένο αριθμό (60) ατόμων, επιστημονικών και διοικητικών συνεργατών. Το διοικητικό συμβούλιο απαρτίζεται από 15 μέλη που αντιπροσωπεύουν ισόρροπα τον επιχειρηματικό κόσμο και την

ακαδημαϊκή κοινότητα, στα οποία θα προστεθούν άλλα 4 μέλη που θα αντιπροσωπεύουν το προσωπικό και τους σπουδαστές του ΕΙΤ και των ΚΓΚ (βλέπε κατωτέρω). Προβλέπεται εξάλλου μία εκτελεστική επιτροπή, ένας διευθυντής για την καθημερινή διαχείριση και τη νόμιμη εκπροσώπηση και μία ελεγκτική επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού του ΕΙΤ που επισυνάπτονται στην πρόταση κανονισμού,

- οι κοινότητες γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ), που βασίζονται στην προσέγγιση δικτύου. Οι ΚΓΚ είναι όμοιοι οργανισμών-εταίρων, εκπρόσωποι πανεπιστημίων ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων που ενώνονται, όπως ζητεί το ΕΙΤ, σε μια ολοκληρωμένη εταιρική σύμπραξη για να υποβάλουν προτάσεις. Οι ΚΓΚ διαθέτουν υψηλή αυτονομία εσωτερικής οργάνωσης, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους που θέτουν στη συμβατική συμφωνία που υπογράφουν με το ΕΙΤ.

3.3 Ο γενικός προϋπολογισμός του ΕΙΤ για την περίοδο 2007-2013 υπολογίζεται γύρω στα 2 367,1 εκατομμύρια ευρώ, προερχόμενα από:

- a) εξωτερικές και εσωτερικές πηγές, όπως οι συνεισφορές των κρατών μελών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών, οι συνεισφορές του ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις, ταμεία επιχειρηματικών κεφαλαίων, τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της ΕΤΕ)· οι πόροι που προέρχονται από τη δραστηριότητα του ΕΙΤ και των ΚΓΚ (π.χ. από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας)· οι πόροι που μπορεί να συγκεντρώσει το ΕΙΤ από δωρεές,
- β) κοινοτικές πηγές: προϋπολογισμός ΕΚ, από τα περιθώρια των μη διατεθέντων πόρων (308,7 εκατομμύρια ευρώ), διαρθρωτικά ταμεία, 7ο Πρόγραμμα Πλάισιο ΕΤΑ, κοινοτικά προγράμματα συνεχούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, ΠΑΚ (Πρόγραμμα Πλάισιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία).

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί οποιαδήποτε πρωτοβουλία αποσκοπεί στην ενίσχυση της ικανότητας καινοτομίας της Κοινότητας και των κρατών μελών, προωθώντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του τριπτύχου της γνώσης, και ειδικότερα μεταξύ του ακαδημαϊκού και του επιχειρηματικού κόσμου. Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ του καλύτερου συντονισμού των ερευνητικών προσπαθειών, της ενίσχυσης της καινοτομίας και της εκπαίδευσης στην ΕΕ, της αποτελεσματικότερης σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα σε θέματα ΕΤΑ καθώς και υπέρ της καλύτερης πρόσβασης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στις νέες γνώσεις⁽²¹⁾.

4.2 Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί ωστόσο να απομακρυνθεί από τις τρεις βασικές αρχές που τέθηκαν κατά την επαναδρομολόγηση της στρατηγικής της Λισαβώνας, δηλαδή:

- απαίτηση για μεγαλύτερη στήριξη των στοχοθετημένων πρωτοβουλιών της ΕΕ,
- καταμερισμός των στόχων,
- σαφής προσδιορισμός των επιπέδων ευθύνης.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά ο τρόπος ένταξης της παρούσας πρωτοβουλίας στην πληθώρα των άλλων τρεχουσών πρωτοβουλιών, οι οποίες προωθούνται από διάφορες άλλες πολιτικές όπως η πολιτική έρευνας, η πολιτική για τις επιχειρήσεις, για τη περιφερειακή ανάπτυξη, για την κοινωνία των πληροφοριών και για τον πολιτισμό.

⁽¹⁹⁾ COM(2006) 604 τελικό της 18.10.2006.

⁽²⁰⁾ COM(2006) 77 τελικό της 22.2.2006 και COM(2006) 276 της 8.6.2006.

⁽²¹⁾ ΕΕ C 120 της 20.5.2005, εισηγητές: VEVER, EHNMARK και SIMPSON.

4.3.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι για να καταστεί σημείο αναφοράς και σύμβολο ευρωπαϊκής αριστείας το μελλοντικό Ινστιτούτο δεν θα πρέπει να αρκείται στο να γίνει ένας συλλέκτης πόρων, αλλά πρέπει να οργανωθεί, στο επίπεδο του σχεδιασμού του, της διοίκησης του και της διάρθρωσης του, προκειμένου να υλοποιήσει το γράμμα της Συνθήκης που αποτελεί τη νομική του βάση.

4.3.2 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι καθοριστικό στοιχείο για την επιτυχία του μελλοντικού ΕΙΤ πρέπει να είναι η ικανότητα αξιοποίησης της εμπορίας ενός ενιαίου σήματος αριστείας, αποτελούμενο από αποκεντρωμένη δικτυακή δομή, σε ό,τι αφορά την προσέλκυση και τη διάθεση των πόρων της γνώσης και της καινοτομίας.

4.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη να δοθεί στο ΕΙΤ μια όσο το δυνατό περισσότερο ελαφριά, ευέλικτη και δυναμική δομή, που θα του επιτρέψει να δεχτεί και να ικανοποιήσει τις νέες απαιτήσεις: θεωρεί δε ότι θα πρέπει να εξεταστεί η πιθανότητα σύστασης μιας κοινής επιχείρησης⁽²²⁾, υπογραμμίζει ωστόσο την ανάγκη ότι η δομή αυτή πρέπει να στρέφεται αποφασιστικά στον κόσμο των επιχειρήσεων και της απασχόλησης και επαναλαμβάνει ότι το ΕΙΤ πρέπει να επικεντρωθεί στον πρωταρχικό του στόχο που είναι η μετατροπή των αποτελεσμάτων της έρευνας και της ανάπτυξης σε ευκαιρίες αγοράς.

4.4.1 Για τον λόγο αυτό τα κριτήρια επιλογής των άμεσων οργάνων του πρέπει να αφορούν όχι μόνο την επιστημονική αριστεία, αλλά και την ικανότητα προσέλκυσης καινοτόμων κεφαλαίων, τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, τη δημιουργία και αξιοποίηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας καθώς και την προσέλκυση ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων χωρίς να αγνοούνται οι ΜΜΕ.

4.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο προσανατολισμός αυτός πρέπει να αντικατοπτρίζεται στα κριτήρια επιλογής των ΚΓΚ, οι συμπράξεις των οποίων πρέπει να παραμένουν ανοικτές, στα πλαίσια των προτεραιοτήτων του πολυετούς κοινοτικού προγράμματος έρευνας και καινοτομίας, προκειμένου να διευκολύνεται η συμμετοχή μικρότερων επιχειρήσεων και οντοτήτων, να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή ευελιξία και ο ελάχιστος διοικητικός φόρτος.

4.5.1 Τα κριτήρια επιλογής των ΚΓΚ θα πρέπει να καθοριστούν καλύτερα:

- εξασφάλιση της ευρωπαϊκής τους διάστασης, με εννέα οντότητες τριών τουλάχιστον κρατών μελών,
- το επίπεδο εμπειρογνωμοσύνης να αντανakλά το επίπεδο αριστείας που προβλέπει το ίδιο το ΕΙΤ,
- εξασφάλιση του επιπέδου διεπιστημονικότητας · η σύνδεση πρέπει να αντανakλά τις σωστές ισορροπίες μεταξύ των διαφόρων στοιχείων που χαρακτηρίζουν το τρίπτυχο έρευνα, γνώση και καινοτομία,
- τήρηση της ισορροπίας μεταξύ ιδιωτικής και δημόσιας συνιστώσας· πρέπει να δοκιμαστούν οι ικανότητες του αντικτύπου της αριστείας στο πεδίο της έρευνας, της γνώσης, των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και μεταφοράς τεχνολογίας από τις επιμέρους συνιστώσες κατά την προηγούμενη πενταετία,
- υποβολή ενιαίου σχεδίου κοινών δράσεων, σε χρονοδιάγραμμα τουλάχιστον πέντε ετών.

⁽²²⁾ Πρώην άρθρο 171 της Συνθήκης

4.6 Στα πλαίσια της στρατηγικής της Λισαβώνας, εάν θέλουμε να προωθήσουμε τον ευρωπαϊκό χώρο της γνώσης, πρέπει να δημιουργηθούν κίνητρα, για να προαχθεί η κινητικότητα μεταξύ των διαφόρων πνευματικών επαγγελματιών και μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, για να ευνοηθεί η μεταφορά των διαφόρων διοικητικών θέσεων μεταξύ στελεχών, ερευνητών και μηχανικών και τέλος για να διευκολυνθεί η μετάβαση από θεσμικούς κλάδους σε ιδιωτικούς τομείς και το αντίστροφο⁽²³⁾: η κινητικότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να αποτελεί στοιχείο ποιότητας της πορείας της εκπαίδευσης, της έρευνας και των τεχνολογικών εφαρμογών.

4.7 Όσον αφορά τους οικονομικούς πόρους που θα στηρίξουν τις δραστηριότητες του ΕΙΤ, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η αρχική χρηματοδότηση που προτείνεται είναι πολύ περιορισμένη, ενώ οι πηγές χρηματοδότησης μοιάζουν να στρέφονται προς παραδοσιακά προγράμματα⁽²⁴⁾ και να φτάνουν τις ήδη μειωμένες πιστώσεις του προϋπολογισμού 2007-2013 για την έρευνα, την καινοτομία και την εκπαίδευση, από κοινού με άλλα όργανα ολοκληρωμένης προσέγγισης αποδεδειγμένης αποτελεσματικότητας, όπως τα ΟΕ/ολοκληρωμένα έργα, τα ΔΑ/δίκτυα αριστείας και άλλα που δημιουργήθηκαν πιο πρόσφατα όπως οι ΙΤΙ/κοινές τεχνολογικές πρωτοβουλίες ή οι ΕΤΠ/ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες.

4.7.1 Η χρηματοδότηση που προβλέπεται για το 7ο Πρόγραμμα πλαίσιο ΕΤΑ, για την περίοδο 2007/2013, και που αντιστοιχεί στο σχεδόν 5,8 % του συνολικού προϋπολογισμού της Κοινότητας, αποδεικνύεται ανεπαρκής για να στηρίξει την πολιτική ενθάρρυνσης της έρευνας, και δεν είναι δυνατή η εξεύρεση πόρων από αυτή παρά μόνον μέσω των συνηθών μηχανισμών συμμετοχής σε διαγωνισμούς, στους οποίους θα πρέπει να μπορούν να συμμετέχουν και το ΕΙΤ και οι ΚΓΚ, επί ίσοις όροις με τους άλλους διαγωνιζόμενους.

4.7.2 Στην αρχή τουλάχιστον η επιτυχία του ΕΙΤ θα εξαρτηθεί κυρίως από την επαρκή κοινοτική χρηματοδότηση, η οποία ωστόσο δεν θα πρέπει να αποβεί εις βάρος των άλλων προγραμμάτων που έχουν υιοθετηθεί σχετικά με την έρευνα και την καινοτομία· στην πραγματικότητα, είναι υποτιμημένες οι εκτιμήσεις της Επιτροπής για την περίοδο 2007-2013 για το σύνολο του συστήματος του ΕΙΤ ενώ είναι πολύ περιορισμένοι οι κοινοτικοί πόροι που προέρχονται από πλεονάσματα του προϋπολογισμού. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα μπορούσε να μελετηθεί η δυνατότητα προσφυγής σε μια μορφή όπως η κοινή επιχείρηση σύμφωνα με το πρώην άρθρο 171 της Συνθήκης με την άμεση συμμετοχή των ενδιαφερόμενων κρατών μελών (βλέπε για παράδειγμα τη μορφή που έχει χρησιμοποιηθεί για την κοινή επιχείρηση Galileo)⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ (ΕΕ C 110, 30.4.2004) εισηγητής ο κ. WOLF

⁽²⁴⁾ Υπενθυμίζεται ότι δεν έχει ληφθεί καμιά ειδική διάταξη για το ΕΙΤ στις νέες νομοθετικές προτάσεις κατά τις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη διοργανική συμφωνία της 17ης Μαΐου 2006 για την δημοσιονομική πειθαρχία και την χρηστή οικονομική διαχείριση.

⁽²⁵⁾ Τα όργανα της κοινής επιχείρησης είναι:

- Το Διοικητικό Συμβούλιο που απαρτίζεται από τα ιδρυτικά μέλη. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, με εξαίρεση ορισμένες σημαντικές αποφάσεις, για τις οποίες απαιτείται πλειοψηφία 75 %.
- Το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει όλες τις στρατηγικές αποφάσεις σε ό,τι αφορά τον προγραμματισμό, τα οικονομικά θέματα και τον προϋπολογισμό. Επίσης, διορίζει το Διευθυντή της κοινής επιχείρησης.
- Η Εκτελεστική Επιτροπή: η οποία επικουρεί το Διοικητικό Συμβούλιο και το Διευθυντή
- Ο Διευθυντής: Είναι το εκτελεστικό όργανο που επιφορτίζεται με την καθημερινή διαχείριση της κοινής επιχείρησης και ο νόμιμος αντιπρόσωπος της. Διοικεί το προσωπικό της κοινής επιχείρησης, ενημερώνει το σχέδιο ανάπτυξης του προγράμματος, καταρτίζει και υποβάλλει στο Διοικητικό Συμβούλιο τους λογαριασμούς και τους ετήσιους ισολογισμούς και, τέλος, συντάσσει τις ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο του προγράμματος και την οικονομική του κατάσταση.

4.7.3 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η απαραίτητη αρχική χρηματοδότηση θα μπορούσε να αναζητηθεί στο πλαίσιο των πρόσθετων πόρων, της ενδιάμεσης αναθεώρησης του 7ου προγράμματος πλαισίου ΕΤΑ · οι πόροι αυτοί θα πρέπει να προστεθούν στις κατ' αναλογία άμεσες εισφορές των κρατών μελών.

4.7.4 Μια άλλη πηγή χρηματοδότησης θα μπορούσε να προκύψει από τις δραστηριότητες της ΕΤΕ στο πλαίσιο της «Πρωτοβουλίας για την Καινοτομία 2010» (i2i) και από τη δράση της ΕΤΕ για την πανεπιστημιακή έρευνα ⁽²⁶⁾ και τα πανεπιστημιακά δίκτυα.

4.8 Η κοινοτική πολιτική ΕΤΑ απαιτεί από την άλλη πλευρά συστηματικότερο έλεγχο όλων των πτυχών που εμποδίζουν την κινητικότητα των ερευνητών, η οποία σήμερα τιμωρείται λόγω της ποικιλίας των διατάξεων που αφορούν την αναγνώριση των ακαδημαϊκών τίτλων καθώς και λόγω των φορολογικών, ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών κανόνων ⁽²⁷⁾.

4.9 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι εάν το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας (ΕΙΤ) θέλει να γίνει σύμβολο αναφοράς σε παγκόσμιο επίπεδο, ικανό να ενθαρρύνει και τους άλλους φορείς και τα άλλα ευρωπαϊκά δίκτυα του τριπτύχου της γνώσης να βελτιώσουν τα αποτελέσματά τους, θα πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την προσέλκυση σημαντικού όγκου ιδιωτικών κεφαλαίων, που θα πρέπει σταδιακά να καταστούν η κύρια πηγή χρηματοδότησης του.

4.10 Εν προκειμένω θα συνέβαλλε σημαντικά η λύση που θα δοθεί στα προβλήματα της πνευματικής ιδιοκτησίας, που ίσως θα πρέπει να διευκρινιστούν μεταγενέστερα στην πρόταση, αλλά και στα προβλήματα που αφορούν τον προσδιορισμό των πτυχίων του ΕΙΤ και την απονομή τους.

4.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να διευκρινιστεί καλύτερα ο προσδιορισμός των πτυχίων ΕΙΤ από τα δίκτυα των ΚΓΚ και από το ίδιο το ΕΙΤ.

4.11.1 Τουλάχιστον για μια μεγάλη αρχική περίοδο, η απονομή των πτυχίων θα πρέπει να παραμείνει αρμοδιότητα και ευθύνη αυτών των πανεπιστημίων και/ή των πολυτεχνείων των κρατών μελών, που έχουν επιλεγεί ως εταίροι σε κάθε ΚΓΚ. Ωστόσο, ακόμη και την εν λόγω αρχική περίοδο, η απονομή των πτυχίων θα πρέπει να πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις.

4.11.2 Οι απαιτήσεις αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στοιχεία:

— οι μελέτες και οι έρευνες να έχουν διεξαχθεί σε τουλάχιστον τρία διαφορετικά ιδρύματα τριών κρατών μελών, ώστε να εξασφαλίζεται η ευρωπαϊκή διάσταση του ίδιου του πτυχίου,

— οι εν λόγω έρευνες και μελέτες έχουν επαρκή αντίκτυπο σε ό,τι αφορά την καινοτομία, και να υποστηρίζονται από το κεντρικό ΕΙΤ

4.12 Όσον αφορά το καταστατικό του ΕΙΤ, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ενδείκνυται να συσταθούν δίπλα στο **διοικητικό συμβούλιο** με τη σύνθεση της εκτελεστικής επιτροπής όπως προτείνεται στην πρόταση καταστατικού της Επιτροπής, με πέντε εκπροσώπους από τον επιχειρηματικό κόσμο, πέντε από τα δημόσια και ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα και πέντε από τα δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια, στα οποία θα προστεθούν άλλα 4 μέλη που θα αντιπροσωπεύουν το προσωπικό και τους σπουδαστές του ΕΙΤ και των ΚΓΚ ⁽²⁸⁾, υπό την προεδρία εκπροσώπου της Επιτροπής:

— μία **επιτροπή παρακολούθησης** απαρτιζόμενη από **εκπροσώπους των κρατών μελών** και υπό την προεδρία ενός εκπροσώπου της Επιτροπής,

— μία **εκτελεστική επιτροπή** απαρτιζόμενη από δύο εκπροσώπους του επιχειρηματικού κόσμου και δύο των ερευνητικών κέντρων και των πανεπιστημίων υπό την προεδρία του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου,

— ένας **διευθυντής** και ένας **πρύτανης** που μπορεί να διορίσει και να ανακαλέσει το διοικητικό συμβούλιο, με τη σύμφωνη γνώμη της επιτροπής παρακολούθησης.

4.12.1 Εάν υιοθετηθεί η λύση της κοινής επιχείρησης ΕΙΤ, τα μέλη του διοικητικού και επιστημονικού προσωπικού της κοινής επιχείρησης θα πρέπει να έχουν σύμβαση ορισμένης διάρκειας, σύμφωνα με το καθεστώς που εφαρμόζεται στο λοιπό προσωπικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ⁽²⁹⁾.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽²⁶⁾ Βλ. προγράμματα πανεπιστημιακής έρευνας Starebei, Eiburs και πανεπιστημιακά δίκτυα ΕΤΕ

⁽²⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 22.

⁽²⁸⁾ Με τη σύνθεση αυτή θα διασφαλισθεί η δέουσα παρουσία των κοινωνικών εταίρων.

⁽²⁹⁾ Βλέπε άρθρο 11 του καταστατικού της κοινής επιχείρησης Galileo — κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 876/2002 του Συμβουλίου της 21 Μαΐου 2002 για τη σύσταση της κοινής επιχείρησης Galileo. ΕΕ L 138 της 28.5.2002.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το οπτικό πεδίο και τους υαλοκαθαριστήρες των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς» (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2006) 651 τελικό — 2006/0216 (COD)

(2007/C 161/07)

Στις 22 Νοεμβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Burns.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 146 ψήφους υπέρ, και 7 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σκοπός της πρότασης είναι η κωδικοποίηση της οδηγίας 74/347/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 1974, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στο οπτικό πεδίο και στους υαλοκαθαριστήρες των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς.
2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι χρησιμότερη η κωδικοποίηση όλων των κειμένων αυτών σε μια οδηγία. Παρέχεται η διαβεβαίωση ότι η κωδικοποιημένη αυτή συλλογή δεν συνεπάγεται καμία ουσιαστική αλλαγή, και ότι μοναδικός στόχος είναι να καταστεί σαφής και διαφανής η κοινοτική νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με τον στόχο αυτό και αφού έλαβε την ανωτέρω διαβεβαίωση επιδοκιμάζει την πρόταση.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί ορισμένων στοιχείων και χαρακτηριστικών των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2006) 662 τελικό — 2006/0221(COD)

(2007/C 161/08)

Στις 22 Νοεμβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Burns.

Κατά τη 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και της 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 147 ψήφους υπέρ και 8 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σκοπός της πρότασης είναι η κωδικοποίηση της οδηγίας 74/151/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 4ης Μαρτίου 1974 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων σε ορισμένα στοιχεία και χαρακτηριστικά των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς.
2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η κωδικοποίηση όλων των κειμένων αυτών σε μια οδηγία είναι εξαιρετικά χρήσιμη. Παρέχεται η διαβεβαίωση ότι η κωδικοποιημένη αυτή συλλογή δεν συνεπάγεται καμία ουσιαστική αλλαγή και ότι μοναδικός της στόχος είναι να καταστεί σαφής και διαφανής η κοινοτική νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με τον στόχο αυτό και, αφού έλαβε την ανωτέρω διαβεβαίωση, εγκρίνει την πρόταση.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη μέγιστη εκ κατασκευής ταχύτητα και τις εξέδρες φορτώσεως των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς» (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2006) 667 τελικό — 2006/0219 (COD)

(2007/C 161/09)

Στις 22 Νοεμβρίου 2006 και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του **κ. Burns**.

Κατά τη 434η σύνοδο ολομέλειάς της της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 151 ψήφους υπέρ και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σκοπός της παρούσας πρότασης είναι η κωδικοποίηση της οδηγίας 74/152/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 4ης Μαρτίου 1974 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στη μέγιστη εκ κατασκευής ταχύτητα και στις εξέδρες φορτώσεως των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς.
2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι χρησιμότερη η κωδικοποίηση όλων των κειμένων αυτών σε μια οδηγία. Παρέχεται η διαβεβαίωση ότι η κωδικοποιημένη αυτή συλλογή δεν συνεπάγεται καμία ουσιαστική αλλαγή, και ότι μοναδικός στόχος είναι να καταστεί σαφής και διαφανής η κοινοτική νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με τον στόχο αυτό και, αφού έλαβε την ανωτέρω διαβεβαίωση, εγκρίνει την πρόταση.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το σύστημα διευθύνσεως των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2006) 670 τελικό — 2006/0225 (COD)

(2007/C 161/10)

Στις 29 Νοεμβρίου 2006 και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του **κ. Burns**.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 157 ψήφους υπέρ και 6 αποχές.

1. Σκοπός της παρούσας πρότασης είναι η κωδικοποίηση της οδηγίας 75/321/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 1975 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στο σύστημα διευθύνσεως των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς.
2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι χρησιμότερη η κωδικοποίηση όλων των κειμένων αυτών σε μια οδηγία. Παρέχεται η διαβεβαίωση ότι η κωδικοποιημένη αυτή συλλογή δεν συνεπάγεται καμία ουσιαστική αλλαγή και ότι μοναδικός στόχος είναι να καταστεί σαφής και διαφανής η κοινοτική νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με τον στόχο αυτό και, αφού έλαβε την ανωτέρω διαβεβαίωση, εγκρίνει την πρόταση.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών» (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2006) 692 τελικό — 2003/0099 (COD)

(2007/C 161/11)

Στις 11 Δεκεμβρίου 2006 και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2007. Εισηγητής ήταν ο κ. **PEGADO LIZ**.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση, με 153 ψήφους υπέρ και 7 αποχές.

1. Η παρούσα πρόταση οδηγίας για την κωδικοποίηση της οδηγίας 98/27/ΕΚ⁽¹⁾ της 19ης Μαΐου 1998, επαναλαμβάνει, με τροποποιήσεις, την πρόταση για το ίδιο θέμα, η οποία είχε υποβληθεί στις 12 Μαΐου του 2003⁽²⁾, και για την οποία η ΕΟΚΕ είχε εκδώσει σύμφωνη γνώμη⁽³⁾.

2. Η κατάρτιση της κατέστη αναγκαία μετά από τη δημοσίευση, εν τω μεταξύ, της οδηγίας 2005/29/ΕΚ της 11ης Ιουνίου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, στην οποία αναγνωρίζεται ρητώς ότι οι εν λόγω πρακτικές είναι δυνατόν να αποτελούν αντικείμενο των αγωγών παραλείψεων που προβλέπονται στην προαναφερθείσα οδηγία, με σκοπό την πρόληψη και τη διακοπή αυτού του είδους των παράνομων πρακτικών, και νομιμοποιούνται οι οργανώσεις που εκπροσωπούν τα συλλογικά συμφέροντα των καταναλωτών να ασκούν τις αγωγές αυτές.

3. Όπως αναφέρεται στην προαναφερόμενη γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τη διοργανική συμφωνία, της 20ής Δεκεμβρίου 1994, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, δεν είναι δυνατόν να εισαχθούν ουσιαστικές αλλαγές ως μέρος μίας κωδικοποίησης. Μετά από τη λεπτομερή εξέταση των τροποποιήσεων που προτείνονται επί του παρόντος, διαπιστώνεται η τήρηση της ανωτέρω αρχής. Εξάλλου, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή ανταποκρίθηκε στο αίτημα της ΕΟΚΕ, το οποίο διατυπώθηκε στην προηγούμενη γνωμοδότησή της, η προτεινόμενη οδηγία να συνοδεύεται από το πλήρες κείμενο της τροποποιούμενης πρότασης, με σαφή επισήμανση όλων των προτεινόμενων αλλαγών.

4. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ οφείλει να υπενθυμίσει ότι, στη γνωμοδότησή της για την πρώτη πρόταση της Επιτροπής επί του θέματος⁽⁴⁾, επί της οποίας βασίζεται η παρούσα οδηγία 98/27/ΕΚ,

είχε επισημάνει ότι η αναφορά στο άρθρο 1, παρ. 1, σε ένα «παράρτημα» που περιλαμβάνει κατάλογο των οδηγιών προκαλεί, πράγμα μη επιθυμητό, την ανάγκη συνεχούς ενημέρωσής του, όποτε, όπως έχει ήδη συμβεί, δημοσιεύεται μία νέα οδηγία οι ουσιαστικές διατάξεις της οποίας απαιτούν την εφαρμογή τους μέσω αγωγών του τύπου του προβλεπόμενου στο διατακτικό της παρούσας πρότασης, με σκοπό την προστασία συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών⁽⁵⁾.

4.1 Επιπλέον, αυτός ο τρόπος κατάρτισης των άρθρων αντιπροσωπεύει μία άσκοπα περίπλοκη μορφή του νομοθετην, η οποία έρχεται σε αντίφαση με τους στόχους της «καλύτερης νομοθεσίας» και της «απλούστευσης της νομοθεσίας», τους οποίους, από κοινού με την Επιτροπή, συμμερίζεται η ΕΟΚΕ.

5. Εξάλλου, η δημοσίευση της οδηγίας 2005/29/ΕΚ⁽⁶⁾, και ειδικότερα οι διατάξεις των άρθρων 11 και 14, ενισχύει τη σύσταση, η οποία διατυπώθηκε στην προαναφερόμενη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, του 1996, σύμφωνα με την οποία είχε ήδη τότε θεωρηθεί ότι «αξίζει να εξετασθεί κατά πόσον είναι σκόπιμη η άσκηση αγωγής αποζημίωσης, η οποία θα λειτουργούσε συμπληρωματικά προς την αγωγή παραλείψεως».

5.1 Συνεπώς, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να επανεξετάσει τη σκοπιμότητα της επέκτασης του πεδίου εφαρμογής των ενεργειών εκπροσώπησης συλλογικών συμφερόντων, ιδίως δε των συμφερόντων των καταναλωτών.

⁽¹⁾ Οδηγία 98/27/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1998 περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών (ΕΕ L 166 της 11.6.1998).

⁽²⁾ COM(2003) 241 τελικό

⁽³⁾ Γνωμοδότηση CESE, εισηγητής ο κ. BURANI (ΕΕ C 10 της 14.1.2004).

⁽⁴⁾ COM(1995) 712 τελικό (ΕΕ C 107 της 13.4.1996).

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση CESE (ΕΕ C 30 της 30.1.1997), εισηγητής ο κ. RAMAÈKERS. Η εν λόγω γνωμοδότηση απηχεί τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις, μεταξύ άλλων, της ECLG, του BEUC και της επικρατέστερης θεωρίας του δικαίου (Βλ., για όλα αυτά, Jerome FRANCK και Monique GOYENS «La proposition de directive relative aux actions en cessation en matière de protection des intérêts des consommateurs: quelques impressions préliminaires» (REDC, 1996,95).

⁽⁶⁾ ΕΕ L 149 της 11.6.2005. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 108 της 30.4.2004.

6. Συμπερασματικά, εντός των αυστηρών ορίων της κωδικοποίησης στην οποία προέβη η Επιτροπή βάσει της απόφασης της 1ης Απριλίου 1987 [COM(1987) 868 PV], η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει

την παρούσα πρόταση, όπως έχει πράξει και στο παρελθόν, όσον αφορά την ίδια οδηγία.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 71/304/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1971, περί καταργήσεως των περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στον τομέα των συμβάσεων δημοσίων έργων και στην ανάθεση συμβάσεων δημοσίων έργων μέσω πρακτορείων ή υποκαταστημάτων»

COM(2006) 748 τελικό — 2006/0249 (COD)

(2007/C 161/12)

Στις 13 Δεκεμβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Εσωτερική αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. WILMS.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 87 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 13 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Δεδομένου ότι μετά από 50 χρόνια αδιάλειπτης ευρωπαϊκής νομοθετικής δραστηριότητας, μέσω συνθηκών, οδηγιών, κανονισμών και συστάσεων, αλλά και μέσω της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και άλλων κοινοτικών κειμένων, δεν έχει γίνει καμία ολοκληρωμένη απόπειρα ενοποίησης των νομικών κειμένων, η ευρωπαϊκή νομοθεσία έχει καταστεί εξαιρετικά αδιαφανής και δυσπρόσιτη ακόμη και για τους ειδικούς.

1.2 Σε ορισμένους τομείς της Νομοθεσίας εκδίδονται, για παράδειγμα, νέες οδηγίες χωρίς να εξετάζεται ενδελεχώς αν οι ισχύουσες οδηγίες καθίστανται με τον τρόπο αυτό παρωχημένες ή αν θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στις νέες οδηγίες και να καταργηθούν, κατά συνέπεια, οι ισχύουσες οδηγίες με το ίδιο αντικείμενο. Σε άλλες περιπτώσεις, ορισμένες πτυχές συναφών νομικών τομέων ρυθμίζονταν επί σειρά ετών ξεχωριστά, στο πλαίσιο νέων ανεξάρτητων οδηγιών. Άλλοτε πάλι, ορισμένες οδηγίες αποτέλεσαν εκ των υστέρων αντικείμενο μερικής τροποποίησης μέσω νομικών πράξεων, χωρίς συγχρόνως να υιοθετηθεί ένα νέο, νομικά δεσμευτικό και ενοποιημένο κείμενο.

1.3 Η κατάσταση αυτή πρέπει, πράγματι, επειγόντως να αλλάξει. Κάθε ενοποίηση τεχνικού χαρακτήρα είναι απολύτως θεμιτή, όσο πραγματοποιείται με ελικρινείς προθέσεις και δεν χρησιμοποιείται ως μέσο για την επίτευξη άλλων στόχων, όπως η επίλυση διαφορών με άλλα κοινοτικά όργανα ή η επιβολή, μέσω αυτής της οδού, οικείων θέσεων, που δεν θα ήταν δυνατό να γίνουν δεκτές μέσω της κανονικής πολιτικής διαδικασίας.

Συνεπώς, η διατυπωθείσα πρόθεση της Επιτροπής να βάλει μία τάξη, από καθαρά νομοτεχνική άποψη, στο κοινοτικό κεκτημένο γίνεται γενικά δεκτή.

1.4 Επίσης, επιδοκιμάζεται η δήλωση της Επιτροπής να συμβάλει, μέσω της απλούστευσης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, στην κατάργηση της γραφειοκρατίας και των αλόγιστων επιβαρύνσεων στα κράτη μέλη.

1.5 Ωστόσο, οι προτάσεις οδηγίας της Επιτροπής με αντικείμενο την κατάργηση ή την τροποποίηση ισχυουσών νομικών πράξεων στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, θα πρέπει να εξετασθούν και αυτές με βάση τις δύο προαναφερθείσες πτυχές.

2. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής ⁽¹⁾ και της οδηγίας 71/304/ΕΟΚ

2.1 Η Επιτροπή προτείνει την κατάργηση της ισχύουσας οδηγίας 71/304/ΕΟΚ μέσω της θέσπισης νέας οδηγίας ⁽²⁾.

2.2 Η οδηγία 71/304/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουλίου 1971, είχε εκδοθεί με στόχο να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να άρουν τους περιορισμούς που ετίθεντο στην πρόσβαση, την ανάθεση, την εκτέλεση — ή την συμμετοχή στην εκτέλεση — συμβάσεων δημοσίων έργων για λογαριασμό του κράτους ή περιφερειακών ή τοπικών αρχών ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και να διευκολύνουν την πρόσβαση στον τομέα αυτό αλλοδαπών φορέων παροχής υπηρεσιών. Η οδηγία στόχευε στην καταπολέμηση των άμεσων ή έμμεσων διακρίσεων σε βάρος αλλοδαπών φορέων παροχής υπηρεσιών κατά την ανάθεση δημοσίων έργων από τα κράτη μέλη και υποχρέωνε επίσης τα κράτη μέλη να φροντίζουν ώστε οι αλλοδαποί εργολάβοι να έχουν την ίδια πρόσβαση στις πιστώσεις, τις ενισχύσεις και τις επιδοτήσεις με τους ημεδαπούς, για «να μπορούν να χρησιμοποιούν χωρίς περιορισμούς και εν πάση περιπτώσει με τους ίδιους όρους όπως οι ημεδαποί τις δυνατότητες εφοδιασμού επί των οποίων το κράτος ασκεί ακόμη έλεγχο, και τις οποίες έχουν ανάγκη για την εκτέλεση της συμβάσεώς τους».

2.3 Η Επιτροπή αιτιολογεί την υπό εξέταση πρότασή της με το επιχειρήμα ότι η ισχύουσα οδηγία είναι πλέον παρωχημένη λόγω των τροποποιήσεων που έχει υποστεί στο μεταξύ.

2.3.1 Καταρχάς, ο τομέας των δημοσίων συμβάσεων ρυθμίζεται πλέον από τις οδηγίες 2004/17/ΕΟΚ και 2004/18/ΕΟΚ και συνεπώς η οδηγία είναι παρωχημένη.

2.3.2 Επιπλέον, στο βαθμό που η οδηγία 71/304/ΕΟΚ αφορά γενικά την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, η οδηγία είναι επίσης παρωχημένη λόγω της εξέλιξης της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Προκειμένου να αποδείξει την ορθότητα των θέσεων της, η Επιτροπή παραθέτει κατά λέξη μια παράγραφο από τη δικογραφία της υπόθεσης C-76/90 Säger: «Πρέπει να επισημανθεί καταρχήν ότι το άρθρο 59 [που έχει μετατραπεί σε άρθρο 49] της Συνθήκης απαιτεί όχι μόνον την εξάλειψη κάθε διάκρισης έναντι του παρόχου υπηρεσιών για λόγους εθνικότητας, αλλά επίσης την κατάργηση κάθε περιορισμού, ακόμη και εάν αυτός εφαρμόζεται αδιακρίτως και στους ημεδαπούς παρόχους και στους παρόχους των άλλων κρατών μελών, όταν ο περιορισμός αυτός μπορεί να απαγορεύσει ή να παρακωλύσει με άλλο τρόπο τις δραστηριότητες του παρόχου που είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, στο οποίο παρέχει επίσης ανάλογες υπηρεσίες».

2.3.3 Στην αιτιολόγηση της πρότασής της, η Επιτροπή συνοψίζει τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ως εξής: «Έτσι, είναι σαφές ότι το άρθρο 49 της συνθήκης ΕΚ απαγορεύει τα αδιακρίτως εφαρμόζόμενα μέτρα, τα οποία μπορούν να παρακωλύσουν την άσκηση ελεύθερης παροχής υπηρεσιών».

2.4 Στις αιτιολογικές σκέψεις, η Επιτροπή παραπέμπει εκ νέου στις νέες οδηγίες ανάθεσης δημοσίων έργων και στην απόφαση για την υπόθεση Säger, τονίζοντας ότι οι οδηγίες αυτές επιτρέπουν να επιτευχθεί, για τους παράγοντες της οικονομίας, επίπεδο προστασίας

ίσο ή ανώτερο από εκείνο που διασφαλίζεται με την οδηγία που πρόκειται να καταργηθεί.

2.5 Το κείμενο της οδηγίας αποτελείται από τέσσερα άρθρα. Με το άρθρο 1 καταργείται η οδηγία 71/304/ΕΟΚ. Το άρθρο 2 απαιτεί από τα κράτη μέλη να θέσουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι απαραίτητες για τη συμμόρφωση προς τη νέα οδηγία, να κοινοποιήσουν αμέσως στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω διατάξεων καθώς και τον πίνακα αντιστοιχίας μεταξύ των εθνικών διατάξεων και της νέας οδηγίας, και να μεριμνούν ώστε οι διατάξεις που θα θεσπίζουν σχετικά να περιέχουν ή θα συνοδεύονται, κατά την επίσημη δημοσίευσή τους, από παραπομπή στην νέα οδηγία. Ο τρόπος της παραπομπής αποφασίζεται από τα κράτη μέλη. Το άρθρο 3 ορίζει ότι η νέα οδηγία αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της και το άρθρο 4 ορίζει ότι η οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

3. Αξιολόγηση της πρότασης της Επιτροπής

3.1 Δυστυχώς, η πρόταση οδηγίας για την κατάργηση της οδηγίας 71/304/ΕΟΚ δεν ανταποκρίνεται σε όλα τα κριτήρια που αναφέρονται στο σημείο 1 της παρούσας γνωμοδότησης.

3.2 Σε γενικές γραμμές, πρέπει να σημειωθεί ότι η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, με την οποία επιδιώκεται η κατάργηση μιας άλλης οδηγίας, είναι μια από τις πρώτες μιας ολόκληρης σειράς από οδηγίες αυτού του είδους. Για το λόγο αυτό, τίθεται το ερώτημα εάν ο αποτελεσματικότερος τρόπος υλοποίησης του προγράμματος εργασίας, κατά τους επόμενους μήνες και χρόνια, είναι πράγματι η θέσπιση οδηγιών για την κατάργηση κάθε μεμονωμένης οδηγίας που έχει καταστεί παρωχημένη. Στο πλαίσιο της περαιτέρω υλοποίησης του προγράμματος εργασίας, πρέπει να εξετασθεί και πάλι αν θα ήταν ενδεχομένως περισσότερο αποτελεσματικό να θεσπίζεται μία μόνο νέα οδηγία με την οποία να καταργείται ένα σύνολο οδηγιών. Επειδή δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη υιοθετούν ένα νομοσχέδιο με το οποίο τίθενται ταυτόχρονα σε εφαρμογή περισσότερες της μιας οδηγίες, με τη μέθοδο αυτή θα μπορούσε να αποφευχθεί η υποχρέωση της αλλητάλληλης προσαρμογής, στα κράτη μέλη, των ίδιων νόμων σε μικρό χρονικό διάστημα.

3.3 Όσον αφορά την υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, πρέπει μία ακόμη φορά να εξεταστεί κατά πόσον η μέθοδος εφαρμογής που προβλέπεται στο άρθρο 2 όντως δεν παρέχει τη δυνατότητα εναλλακτικών λύσεων και μήπως θα αρκούσε να κληθούν τα κράτη μέλη να εξετάσουν τη νομοθεσία τους προκειμένου να διαπιστώσουν αν χρήζει προσαρμογής και, στην περίπτωση που αυτό είναι απαραίτητο, να προβούν στις δέουσες τροποποιήσεις.

3.4 Βασικός στόχος της οδηγίας του 1971 της οποίας προτείνεται η κατάργηση ήταν πράγματι η άρση των νομοθετικών διατάξεων και κανονιστικών ρυθμίσεων που εισήγαγαν διακρίσεις, την εποχή εκείνη, στα κράτη μέλη και η προώθηση των γενικών αρχών της κοινοτικής νομοθεσίας στο χώρο των ανάθεσης συμβάσεων δημοσίων έργων, αρχών οι οποίες εν τω μεταξύ επαναλαμβάνονται και περιγράφονται λεπτομερέστερα σε νεότερες οδηγίες.

⁽¹⁾ COM(2006) 748 τελικό.

⁽²⁾ COM(2006) 748 τελικό.

3.5 Η κατάργηση των εθνικών νομοθετικών διατάξεων που εισήγαγαν διακρίσεις επιτεύχθη στα επιμέρους κράτη μέλη κατά τη δεκαετία του '70, στο πλαίσιο της μεταφοράς της οδηγίας 71/304/ΕΟΚ στις εθνικές τους νομοθεσίες, ή, όσον αφορά τις χώρες που προσχώρησαν αργότερα στην ΕΕ, στο πλαίσιο της υιοθέτησης εκ μέρους τους του κοινοτικού κεκτημένου. Εάν σήμερα καταργηθεί, όπως προτείνεται, η οδηγία αυτή, αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να ανακληθεί η κατάργηση των παλαιών ρυθμίσεων που εισήγαγαν διακρίσεις στα κράτη μέλη. Συνεπώς, οι νόμοι που θεσπίσθηκαν τότε από τα κράτη μέλη με σκοπό την κατάργηση των εν λόγω ρυθμίσεων δεν χρειάζεται να τροποποιηθούν με την αντικατάσταση της οδηγίας 71/304/ΕΟΚ, επειδή ο σκοπός για τον οποίο θεσπίσθηκαν — δηλαδή η κατάργηση των διακρίσεων — έχει επιτευχθεί και η Συνθήκη, καθώς και όλες οι νεότερες οδηγίες, προβλέπουν ούτως ή άλλως ρητώς την κατάργηση ή την απαγόρευση παρόμοιων διακρίσεων.

3.6 Άλλωστε, με την υιοθέτηση, πιο πρόσφατα, των οδηγιών 2004/18/ΕΟΚΕ και 2004/17/ΕΟΚ, η νομοθεσία των κρατών μελών στον τομέα της ανάθεσης συμβάσεων δημοσίων έργων έχει πλέον προσαρμοστεί στο επίπεδο που αντιστοιχεί στην εξέλιξη της ευρωπαϊκής νομοθεσίας από το 1971 και μετά. Στους τομείς όπου δεν έχουν ακόμη γίνει οι σχετικές προσαρμογές, η Επιτροπή μπορεί πάντοτε να εφαρμόζει τις νέες οδηγίες. Εφόσον κατά κανόνα όλες οι

οδηγίες απευθύνονται στον νομοθέτη των κρατών μελών, η απλή κατάργηση της οδηγίας 71/304/ΕΟΚ σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η απαίτηση να διενεργούν τα κράτη μέλη τους απαραίτητους σχετικούς ελέγχους θα αρκούσαν χωρίς άλλο για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος στόχος. Στις περισσότερες περιπτώσεις, χρειάζεται απλώς να διαγραφεί η παραπομπή στην παρωχημένη οδηγία 71/304/ΕΟΚ, στο μέτρο που υπάρχει βεβαίως τέτοια παραπομπή.

3.7 Παρόλο που τα πράγματα δεν μπορούν πλέον να αντιστραφούν, είναι λυπηρό που η οδηγία 71/304/ΕΟΚ δεν καταργήθηκε με την υιοθέτηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ. Για το λόγο αυτό, στο μέλλον συνιστάται να εξετάζεται συστηματικά κάθε πρόταση οδηγίας προκειμένου να διαπιστώνεται κατά πόσον καθιστά παρωχημένες προηγούμενες οδηγίες και κατά πόσον οι οδηγίες αυτές πρέπει ενδεχομένως να καταργούνται αμέσως. Πρόκειται για ένα ακόμη μέτρο που μπορεί να συμβάλει στη σταδιακή βελτίωση της συνοχής και της σαφήνειας της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

4. Η ΕΟΚΕ συνεπώς προτείνει να τροποποιηθεί η πρόταση οδηγίας έτσι ώστε να δηλώνει απλώς την κατάργηση της οδηγίας και να καλεί τα κράτη μέλη να προβούν σε εξέταση της νομοθεσίας τους προκειμένου να διαπιστώσουν αν χρήζει προσαρμογής και, στην περίπτωση που αυτό είναι απαραίτητο, να προβούν στις δέουσες τροποποιήσεις.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τα ακόλουθα σημεία της γνωμοδότησης του ειδικευμένου τμήματος διαγράφηκαν μετά από σχετικές τροπολογίες που υιοθετήθηκαν στην Ολομέλεια, συγκέντρωσαν ωστόσο τουλάχιστον το εν τέταρτο των ψήφων υπέρ:

- 3.9 Πίσω από την αιτιολογική έκθεση και το δεύτερο αιτιολογικό σημείο της πρότασης κρύβεται η προσπάθεια επιβολής μιας κάπως μονόπλευρης ερμηνείας του ευρωπαϊκού πρωτογενούς δικαίου.
- 3.10 Όπως και στην περίπτωση της πρότασης της Επιτροπής για την οδηγία για τις υπηρεσίες, ο στόχος αυτός επιδιώκεται μέσω μιας σύντομης και μονόπλευρης παράθεσης της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στον τομέα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, στην συγκεκριμένη περίπτωση της απόφασης της 25ης Ιουλίου 1991 στην υπόθεση C-76/90 Säger, η οποία συνοψίζεται ως εξής «Έτσι, είναι σαφές ότι το άρθρο 49 της συνθήκης ΕΚ απαγορεύει τα αδιακρίτως εφαρμόζομενα μέτρα, τα οποία μπορούν να παρακωλύσουν την άσκηση ελεύθερης παροχής υπηρεσιών». Για την απόδειξη της ορθότητας αυτής της θέσης, παρατίθεται στην υποσημείωση 7 απόσπασμα της απόφασης.
- 3.11 Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το ΔΕΚ δεν αναφέρεται, με την διατύπωση αυτής της βασικής πρότασης, σε όλα γενικά τα μέτρα που μπορεί να ισχύουν αλλά μόνο στις διακρίσεις και τους περιορισμούς, η Επιτροπή παραγνωρίζει με την σύντομη και τη μερική μόνο παράθεση της απόφασης μian άλλη, εξαιρετικά σημαντική αρχή της απόφασης του Δικαστηρίου η οποία περιλαμβάνεται στην παράγραφο 15 της απόφασης αυτής -που η Επιτροπή περιέργως παραλείπει- αλλά και άλλων αποφάσεων: ενώ απαγορεύονται όλες οι διατάξεις και απαιτήσεις των κρατών μελών που άμεσα ή έμμεσα εισάγουν διακρίσεις, το ΔΕΚ επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν μέτρα και να προβάλλουν απαιτήσεις που δεν δημιουργούν διακρίσεις, όταν αυτό επιβάλλεται για λόγους γενικού συμφέροντος και είναι ταυτόχρονα απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμόζονται μόνον όσα μέτρα είναι απολύτως απαραίτητα.

- 3.12 Από αυτή την μονόπλευρη σύνοψη της απόφασης του Δικαστηρίου, διαφαίνεται σαφώς η άποψη της Επιτροπής ότι, στο μέλλον, το κράτος μέλος που προκηρύσσει το διαγωνισμό δεν θα εφαρμόζει πλέον κανένα κανόνα, κανένα κριτήριο ή μέτρο έναντι των διασυνοριακών παρόχων υπηρεσιών, ακόμη και όταν τα μέτρα αυτά δεν είναι αντίθετα προς το ευρωπαϊκό δίκαιο, εφαρμόζονται χωρίς καμία διάκριση και ανταποκρίνονται προφανώς πλήρως στις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.
- 3.12.1 Εάν ήταν ορθή η άποψη αυτή, θα έπρεπε να θεωρηθούν παράνομες όλες οι απαιτήσεις που ισχύουν έναντι παρόχων που συμμετέχουν σε σχέδια τα οποία χρηματοδοτούνται με κοινοτικούς πόρους, ακόμη και στην περίπτωση που οι απαιτήσεις αυτές βασίζονται σε ρητούς κανόνες της ΕΕ σε ό,τι αφορά τη διάθεση ευρωπαϊκών πόρων χρηματοδότησης. Το ίδιο θα ίσχυε επίσης και για τις υποχρεώσεις τήρησης ορισμένων προτύπων στο πεδίο που δεν έχει ακόμη εναρμονιστεί και που εξυπηρετούν την ασφάλεια των μεταφορών, όπως για παράδειγμα για τις εθνικές διατάξεις που ισχύουν για τα χρώματα, την αντανακλαστικότητα και το μέγεθος των πινακίδων στην είσοδο πόλεων. Το ίδιο θα ίσχυε επίσης για τα εθνικά πρότυπα για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας στον χώρο εργασίας που καλύπτουν, όπως για παράδειγμα στις Κάτω Χώρες, το μέγιστο βάρος και τις διαστάσεις των πέτρινων κρασπέδων, σε μια προσπάθεια για τη μείωση των ποσοστών αναπηρίας μεταξύ των εργαζομένων σε οδικά έργα.
- 3.12.2 Τα παραδείγματα αυτά αποδεικνύουν τον παράλογο χαρακτήρα αυτής της υπερβολικά ευρείας ερμηνείας της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το άρθρο 49 της Συνθήκης ΕΚ θα μετατραπεί, σε αντίθεση προς το περιεχόμενό του και τη νομική του σχέση με άλλα άρθρα των Ευρωπαϊκών Συνθηκών, σε ένα είδος «γενικού υπερδικαιώματος» των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διασυνοριακό επίπεδο, με αποτέλεσμα να αναρριεί όλες τις γενικές διατάξεις που θεσπίστηκαν για βάσιμους λόγους και συμφωνούν με τις γενικές νομικές αρχές της ΕΕ και των κρατών μελών της σχετικά με τη ρύθμιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το σκεπτικό αυτό θα ήταν σχεδόν αδύνατο να γίνει δεκτό από τους πολίτες της Ένωσης και έχει ήδη απορριφθεί από όλα τα άλλα κοινοτικά όργανα κατά την εξέταση της οδηγίας για τις υπηρεσίες.
- 3.13 Παρόμοια νομική θεώρηση θα ήταν αντίθετη όχι μόνο προς το περιεχόμενο των νεότερων οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, αλλά και προς το πνεύμα και το γράμμα των Ευρωπαϊκών Συνθηκών καθώς και των διατάξεων και συμπληρωματικών πρωτοκόλλων σχετικά με την αρχή της επικουρικότητας και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.
- 3.14 Άλλωστε, ο ρόλος της Επιτροπής, ή οποιουδήποτε άλλου ευρωπαϊκού οργάνου, δεν είναι να ερμηνεύει δεσμευτικά τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Συνεπώς, ο ρόλος της δεν μπορεί επίσης να είναι να τροποποιεί το περιεχόμενο των αποφάσεων αυτών μέσω μιας συνοπτικής παράθεσης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε αυτό που προκύπτει να είναι σαφώς αντίθετο προς τη βούληση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, όπως αυτή απορρέει από τις εκάστοτε αποφάσεις.
- 3.15 Σε περίπτωση που με την υποβολή πρότασης οδηγίας παρόμοιες μονόπλευρες ερμηνείες αναχθούν σε παράγωγο ευρωπαϊκό δίκαιο, θα δημιουργηθούν νέες δυνατότητες ερμηνείας των παλαιότερων οδηγιών 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, με αποτέλεσμα να μην επιτευχθεί μεγαλύτερη νομική σαφήνεια και ασφάλεια, αλλά ακριβώς το αντίθετο.
4. Η ΕΟΚΕ συνεπώς προτείνει, να τροποποιηθεί η πρόταση οδηγίας έτσι ώστε να περιορίζεται στη διαπίστωση της κατάργησης της οδηγίας και να καλεί τα κράτη μέλη να εξετάσουν τη νομοθεσία τους για να διαπιστώσουν αν χρήζει προσαρμογής και, στην περίπτωση που αυτό αληθεύει, να προβλέψουν τα δέοντα, αιτιολογώντας την κατάργηση αυτή με καθαρά τεχνικά κριτήρια, δηλαδή με βάση το ότι εν τω μεταξύ έχουν θεσπισθεί οι οδηγίες 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ.

Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για τη διαγραφή των ανωτέρω παραγράφων είχε ως εξής:

Ψήφοι υπέρ: 43 Ψήφοι κατά: 38 Αποχές: 12

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων» (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2006) 812 τελικό — 2006/0264 (COD)

(2007/C 161/13)

Στις 17 Ιανουαρίου 2007 και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. GRASSO

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 157 ψήφους υπέρ και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η σαφήνεια και η διαφάνεια του κοινοτικού δικαίου εξαρτώνται επίσης από την κωδικοποίηση των τροποποιημένων πράξεων.

1.2 Η κωδικοποίηση πρέπει να πραγματοποιείται με πλήρη τήρηση της κανονικής νομοθετικής διαδικασίας της Κοινότητας.

1.3 Σκοπός της παρούσας πρότασης είναι η κωδικοποίηση της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1988

για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων. Η νέα οδηγία θα αντικαταστήσει τις διάφορες πράξεις που αποτελούν αντικείμενο της κωδικοποίησης· η παρούσα πρόταση σέβεται πλήρως την ουσία των κωδικοποιούμενων κειμένων και αρκείται στη συγκέντρωσή τους, επιφέροντας μόνο τις τυπικές τροποποιήσεις που απαιτούνται από την ίδια τη διαδικασία κωδικοποίησης.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με αυτή την κωδικοποίηση.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «25 πράξεις που πρέπει να προσαρμοσθούν επείγοντως στην απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1999 για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2006/512/ΕΚ του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2006»

COM(2006) 901, 902, 903, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926 τελικό

(2007/C 161/14)

Μεταξύ της 18ης Ιανουαρίου και της 8ης Φεβρουαρίου 2007, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με τα άρθρα 37, 44, 47, 55, 95, 152, 175 και 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ανωτέρω προτάσεις.

Στις 14 Ιανουαρίου 2007, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντα χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, κατά την 434η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 και (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007), να ορίσει γενικό εισηγητή τον κ. Retureau, και υιοθέτησε με 96 ψήφους υπέρ, μία ψήφο κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Περίληψη της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εισαγωγή, στο σύστημα της επιτροπολογίας, της κανονιστικής διαδικασίας με έλεγχο, η οποία επιτρέπει στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο να ελέγχουν και ενδεχομένως να τροποποιούν τους εκτελεστικούς κανονισμούς που εκδίδει η Επιτροπή όταν η νομοθετική πράξη της αναγνωρίζει τη δυνατότητα να ασκεί εκτελεστικές αρμοδιότητες σε ορισμένους τομείς, χωρίς όμως να της επιτρέπει να επιφέρει ουσιαστικές τροποποιήσεις, αλλά μόνο, κατ' αρχήν, να προβαίνει στις προσαρμογές και τις εξελίξεις που απαιτούνται για την ορθή εφαρμογή της πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 251 της ΣΕΚ.

1.2 Παρατηρεί ότι η επείγουσα τροποποίηση ορισμένων πράξεων που προτείνει η Επιτροπή⁽¹⁾ συνάδει τόσο με την απόφαση 2006/512/ΕΚ όσο και με την κοινή δήλωση που περιέχει τον κατάλογο των πράξεων που πρέπει να προσαρμοστούν το συντομότερο δυνατό και καταργεί τους χρονικούς περιορισμούς για την άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής.

2. Οι προτάσεις της Επιτροπής

2.1 Η απόφαση 2006/512/ΕΚ του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2006⁽²⁾ τροποποίησε την απόφαση του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1999 για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή (1999/468/ΕΚ)⁽³⁾, προσθέτοντας συγκεκριμένα ένα άρθρο 5α, το οποίο θεσπίζει μια νέα κανονιστική διαδικασία με έλεγχο.

2.2 Προστίθεται, έτσι, άλλη μία δυνατότητα επιλογής στις διαδικασίες επιτροπολογίας με τις οποίες εξασφαλίζεται ο έλεγχος της εφαρμογής κάθε νομοθετικής πράξης, η οποία θα ενισχύσει τον ρόλο του Κοινοβουλίου στην άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται από τη νομοθετική πράξη στην Επιτροπή, όποτε πρόκειται για πράξεις που προβλέπουν αυτή τη νέα δυνατότητα και εκδίδονται με συναπόφαση ή εμπίπτουν στη διαδικασία Lamfalussy για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

2.3 Σε κοινή τους δήλωση⁽⁴⁾, η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο συμφώνησαν επί ενός καταλόγου πράξεων που θεωρούν ότι πρέπει να προσαρμοσθούν επείγοντως στην τροποποιημένη απόφαση, προκειμένου να αντικατασταθεί η διαδικασία που πρόβλεπαν αρχικά με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο. Στη δήλωση αυτή προβλέπεται επίσης ότι, σύμφωνα με τις αρχές της καλής νομοθεσίας, οι εκτελεστικές αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Επιτροπή δεν πρέπει να έχουν χρονικό περιορισμό.

2.4 Η Επιτροπή προτείνει τώρα να τροποποιηθούν αναδρομικά 25 νομοθετικές πράξεις που θεωρούνται προτεραιότητας⁽⁵⁾, προκειμένου να προβλεφθεί σε αυτές η νέα διαδικασία και, αν χρειάζεται, να καταργηθούν οι χρονικοί περιορισμοί που ενδεχομένως προβλέπουν για την άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής.

2.5 Σε τρεις περιπτώσεις, οι πράξεις συναπόφασης που περιλαμβάνονται στον κατάλογο όχι μόνο τροποποιούν ήδη υφιστάμενες βασικές πράξεις, αλλά και περιέχουν παραπομπή σε διατάξεις επιτροπολογίας οι οποίες πρέπει να εναρμονιστούν στις εν λόγω πράξεις. Ως εκ τούτου, για τις τρεις αυτές περιπτώσεις, η Επιτροπή πρότεινε την προσαρμογή τους. Πιο συγκεκριμένα:

2.5.1 Για την εναρμόνιση της οδηγίας 2005/1/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 2005, η Επιτροπή προτείνει να προσαρμοσθούν οι εξής πράξεις:

— οδηγία 91/675/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1991 για τη σύσταση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων·

— οδηγία 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 1992 για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 88/357/ΕΟΚ (τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής)·

⁽¹⁾ ΕΕ C 255 της 21.10.2006, σελ. 11.

⁽²⁾ Πρόκειται για τα έγγραφα COM(2006) 901 έως 926, που εισάγονται με την ανακοίνωση COM(2006) 900 τελικό. Σημειώνεται, εντούτοις, ότι δεν ζητήθηκε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το έγγραφο COM(2006) 904 τελικό.

⁽¹⁾ COM(2006) 901 έως 926.

⁽²⁾ ΕΕ L 200 της 22.7.2006, σ. 11.

⁽³⁾ ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σ. 23.

— οδηγία 2002/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Νοεμβρίου 2002 σχετικά με την ασφάλιση ζωής·

— οδηγία 2005/68/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Νοεμβρίου 2005 σχετικά με τις αντασφαλίσεις και την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου, καθώς και των οδηγιών 98/78/ΕΚ και 2002/83/ΕΚ.

2.5.2 Για την εναρμόνιση της οδηγίας 2003/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Ιουνίου 2003, για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών, η Επιτροπή προτείνει να προσαρμοσθεί η εξής πράξη:

— οδηγία 2002/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (προαναφέρεται).

2.5.3 Για την εναρμόνιση της οδηγίας 2001/107/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Ιανουαρίου 2002, η Επιτροπή προτείνει να προσαρμοσθεί η εξής πράξη:

— οδηγία 85/611/ΕΟΚ για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ).

2.6 Ο πλήρης κατάλογος των πράξεων που πρέπει να εναρμονισθούν κατά προτεραιότητα έχει ως εξής:

(1) οδηγία 2006/49/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2006 για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων·

(2) οδηγία 2006/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2006 σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων·

(3) οδηγία 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 2006 για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών, για την τροποποίηση των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 84/253/ΕΟΚ του Συμβουλίου·

(4) κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006 για τη θέσπιση του κοινοτικού κώδικα σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν)·

(5) οδηγία 2005/68/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Νοεμβρίου 2005 σχετικά με τις αντασφαλίσεις και με την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου, καθώς και των οδηγιών 98/78/ΕΚ και 2002/83/ΕΚ·

(6) οδηγία 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2005 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας·

(7) οδηγία 2005/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6ης Ιουλίου 2005 για θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον

αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια και για τροποποίηση της οδηγίας 92/42/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών 96/57/ΕΚ και 2000/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου·

(8) κανονισμός 396/2005/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Φεβρουαρίου 2005 για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα η πάνω στα τρόφιμα και τις ζωτροφές φυτικής και ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου·

(9) οδηγία 2004/109/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 2004 για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/34/ΕΚ·

(10) οδηγία 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004 για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την αντικατάσταση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου·

(11) οδηγία 2003/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την θέσπιση τους προς διαπραγμάτευση και την τροποποίηση της οδηγίας 2001/34/ΕΚ·

(12) κανονισμός 1829/2003/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα και ζωτροφές·

(13) οδηγία 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιανουαρίου 2003 για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς (κατάχρηση αγοράς)·

(14) οδηγία 2002/96/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ)·

(15) οδηγία 2002/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού·

(16) οδηγία 2002/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2002 σχετικά με τη συμπληρωματική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων, ασφαλιστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων επενδύσεων χρηματοπιστωτικού ομίλου ετερογενών δραστηριοτήτων και για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 73/239/ΕΟΚ, 79/267/ΕΟΚ, 92/49/ΕΟΚ, 92/96/ΕΟΚ 93/6/ΕΟΚ και 93/22/ΕΟΚ και των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 98/78/ΕΚ και 2000/12/ΕΚ·

(17) οδηγία 2002/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Νοεμβρίου 2002 σχετικά με την ασφάλιση ζωής·

- (18) κανονισμός 1606/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002 για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων·
- (19) οδηγία 2001/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6ης Νοεμβρίου 2001 περί κοινοτικού κώδικος για τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση·
- (20) οδηγία 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2001 για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου·
- (21) οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων·
- (22) οδηγία 2000/53/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους·
- (23) οδηγία 98/8/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Φεβρουαρίου 1998 για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά·
- (24) οδηγία 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 1992 για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 88/357/ΕΟΚ (τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής)·
- (25) οδηγία 91/675/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1991 για τη σύσταση επιτροπής ασφαλιστικών θεμάτων·
- (26) οδηγία 85/611/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1985 για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ).

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ ήταν ανέκαθεν της άποψης ότι οι διαδικασίες επιτροπολογίας, στις οποίες συμμετέχουν αποκλειστικά εκπρόσωποι της Επιτροπής και των κυβερνήσεων των κρατών μελών και αποσκοπούν, ανάλογα με τη φύση της εκάστοτε επιτροπής, στη διαχείριση, τη διαβούλευση ή τη ρύθμιση που αποδεικνύονται αναγκαίες από τον έλεγχο και την εφαρμογή των νομοθετικών πράξεων, θα έπρεπε να είναι πιο διαφανείς και πιο ευνόητες για τους κατοίκους της ευρωπαϊκής επικράτειας και ιδιαίτερα για εκείνους που αφορούν αυτές οι πράξεις.

3.2 Επικροτεί, συνεπώς, την απόφαση να θεσπιστεί μια νέα κανονιστική διαδικασία με έλεγχο για τις πράξεις που εκδίδονται με συναπόφαση, διότι, εφόσον το Κοινοβούλιο δεν συμμετείχε άμεσα στις επιτροπές, ήταν επιθυμητό να υπάρχει ένα σύστημα ελέγχου των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, το οποίο να επιτρέπει να επαληθεύεται ότι η Επιτροπή δεν υπερβαίνει αυτές τις αρμοδιότητες στους εκτελεστικούς κανονισμούς που εκδίδει αυτόνομα.

3.3 Η κατάργηση των χρονικών περιορισμών, που προβλέπονταν σε ορισμένες πράξεις για τις εκτελεστικές αρμοδιότητες, απορρέει λογικά από την ενίσχυση του ελέγχου του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και από τη δυνατότητά τους να τροποποιούν τους εκτελεστικούς κανονισμούς που εκδίδει η Επιτροπή, όταν οι πράξεις υπάγονται στη διαδικασία συναπόφασης και στη διαδικασία Lamfalussy.

3.4 Η κοινή δήλωση της 21/10/2006 ζητούσε από την Επιτροπή να παρουσιάσει επείγοντως προτάσεις κατ' εφαρμογή της απόφασης της 17/7/2006 και η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η Επιτροπή ανταποκρίθηκε δεόντως σ' αυτό το αίτημα.

3.5 Παρατηρεί, επίσης, ότι οι τροποποιούμενες πράξεις συνάδουν με τις προτεραιότητες που είχαν καθοριστεί στην εν λόγω απόφαση.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την: «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη αειφόρου χρήσης των φυτοφαρμάκων»

COM(2006) 373 τελικό — 2006/0132 (COD)

(2007/C 161/15)

Στις 15 Σεπτεμβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 19 Φεβρουαρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. PEZZINI.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 147 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι σημαντικό να καταστεί η χρήση των φυτοφαρμάκων περισσότερο αειφόρος προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα θετικά αποτελέσματά τους και να μειωθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις τους στο περιβάλλον, στους καταναλωτές, στους χρήστες των φυτοφαρμάκων και στην κοινωνία συνολικά.

1.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει κατ' αρχήν την πρόταση της Επιτροπής, δεδομένου ότι ασχολείται με ένα ζήτημα που είναι πολύ σημαντικό για την ευημερία των ευρωπαίων πολιτών, για τη διαφύλαξη της ποιότητας ζωής και για την προστασία του οικοσυστήματος, για την αγροτική ανάπτυξη, καθώς επίσης και για την προώθηση των προϊόντων ώστε να παραμείνουν ανταγωνιστικά τόσο στην εσωτερική όσο και στη διεθνή αγορά με συνεχώς βελτιούμενη ποιότητα.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να καταρτίζονται τα σχέδια δράσης σε εθνικό επίπεδο για τον καθορισμό των στόχων μείωσης των κινδύνων και για τη χάραξη μιας πραγματικής πολιτικής εναρμόνισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

1.3.1 Το περιεχόμενο των σχεδίων πρέπει να υλοποιείται σε κατάλληλα εθνικά, περιφερειακά και τοπικά μέτρα, αφού ληφθούν υπόψη οι τρεις πτυχές αειφορίας, δηλαδή ο οικονομικός, ο κοινωνικός και ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος.

1.4 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η κατάρτιση και η ενημέρωση αποτελούν ουσιαστικές συνιστώσες μιας ορθολογικής και αειφόρου χρήσης των συστημάτων προστασίας της γεωργικής παραγωγής και καθιστούν δυνατή την αποφυγή ενδεχόμενων δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

1.4.1 Η κατάρτιση πρέπει να επεκταθεί σε όλους τους ενδιαφερομένους κλάδους, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων αρχών και οργανισμών, καθώς και των μη επαγγελματιών χρηστών. Είναι προφανές ότι πρέπει να διατηρηθούν τα εθνικά συστήματα κατάρτισης, τα οποία αποτελούν ήδη αντικείμενο διαχείρισης δεόντως εγκεκριμένων οργανισμών.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να είναι αντικειμενικές και ουδέτερες, να προβάλλουν τα οφέλη και τους κινδύνους για την παραγωγή και να απευθύνονται ειδικότερα στους μη επαγγελματίες χρήστες, κυρίως δε στις τοπικές δημόσιες υπηρεσίες και αρχές.

1.6 Κατά τη θέσπιση προληπτικών μέτρων σε ιδιαίτερα ευαίσθητες καταστάσεις, όπως ο καθορισμός των κανόνων για τους αεροψεκασμούς, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα ήταν προτιμότερο να εξασφαλίζεται ένας ορισμένος βαθμός επικουρικότητας.

1.7 Η ΕΟΚΕ κρίνει σημαντικό να προωθηθεί δεόντως η γεωργική έρευνα και η έρευνα για τη φυτοπροστασία, με στόχο την ελαχιστοποίηση του κινδύνου που είναι πάντοτε υπαρκτός όταν χρησιμοποιούνται χημικές ουσίες και μείγματα χημικών ουσιών.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να τύχει ενδεδειγμένης αντιμετώπισης η συνεργασία τόσο με τους διεθνείς οργανισμούς, όπως ο FAO (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ), ο ΟΟΣΑ και η ΠΟΥ, όσο και με τις γειτονικές περιοχές.

1.9 Η παγκοσμιοποίηση της αγοράς των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων απαιτεί, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, μια κοινοτική δράση, για τη διάδοση των ευρωπαϊκών παραγωγικών και υγειονομικών προτύπων ποιότητας σε παγκόσμια κλίμακα, ιδίως μέσω της μεταφοράς τους στον Codex Alimentarius.

2. Αιτιολόγηση

2.1 Με τον όρο «φυτοφάρμακα» υποδεικνύονται οι δραστικές ουσίες και τα προϊόντα που έχουν σχεδιαστεί για να επιδρούν σε θεμελιώδεις λειτουργίες των ζωντανών οργανισμών και που έχουν, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα να θανατώνουν ή να καταπολεμούν επιβλαβείς οργανισμούς⁽¹⁾. Στην πρόταση της Επιτροπής γίνεται ωστόσο αναφορά ακόμη και στον ειδικότερο ορισμό των «φυτοπροστατευτικών προϊόντων»⁽²⁾.

⁽¹⁾ Διεθνής Κώδικας Δεοντολογίας σχετικά με τη διανομή και τη χρήση των φυτοφαρμάκων, FAO, Νοέμβριος 2002, Άρθρο 2, Ψήφισμα 1/123, της 123ης συνόδου του Συμβουλίου του FAO, 2002.

⁽²⁾ Βλ. COM(2006) 388, Άρθρο 2, παράγραφος 1.

2.2 Τα φυτοφάρμακα θεωρούνται βασικά για την προστασία των καλλιεργειών από τα έντομα, τα τρωκτικά και τους φυσικούς παθογόνους μικροοργανισμούς, αλλά μπορούν επίσης να συσσωρευτούν στο περιβάλλον και να προκαλέσουν σοβαρούς κινδύνους στην υγεία του ανθρώπου και των ζώων, ιδιαίτερα όταν καταλήγουν να μολύνουν το πόσιμο νερό. Μεταξύ των πιθανών κινδύνων για τον άνθρωπο περιλαμβάνεται ο καρκίνος, οι γενετικές διαταραχές, καθώς και η πρόκληση μόνιμων βλαβών στο ανοσοποιητικό σύστημα.

2.3 Οι κίνδυνοι για την υγεία του ανθρώπου είναι δυνατόν να προκύψουν από άμεση ή έμμεση έκθεση σε φυτοφάρμακα, από την ακατάλληλη χρήση τους, από ακούσια γεγονότα, ιδίως κατά ή μετά τη χρήση τους στη γεωργία, στην αρχιτεκτονική τοπίου ή σε άλλες δραστηριότητες.

2.4 Οι κίνδυνοι που ενέχει κάθε επιμέρους δραστική ουσία των φυτοφαρμάκων αξιολογούνται στο πλαίσιο των αντίστοιχων διαδικασιών έγκρισης, δεν διενεργείται όμως ικανοποιητική αξιολόγηση σε επίπεδο κρατών μελών, των αποτελεσμάτων της έκθεσης σε μείγματα χημικών ουσιών. Είναι επομένως ιδιαίτερα δύσκολο να αξιολογηθεί το σύνολο των επιπτώσεων όλων των χρησιμοποιούμενων σήμερα ουσιών στην υγεία του ανθρώπου ⁽³⁾.

2.5 Η έμμεση έκθεση διερχόμενων, κατοίκων (μέσω της μετακίνησης του ψεκαστικού νέφους) και καταναλωτών (μέσω των υπολειμμάτων των φυτοφαρμάκων στα γεωργικά προϊόντα ή στο νερό) μπορεί να έχει μεγαλύτερες συνέπειες στην περίπτωση των ιδιαίτερα ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, πρόσφατες μελέτες ⁽⁴⁾ έχουν καταδείξει την ειδική ευαισθησία των εμβρύων, η νευρολογική ανάπτυξη των οποίων επηρεάστηκε στις περιπτώσεις που οι μητέρες τους εκτέθηκαν στα φυτοφάρμακα.

2.6 Πρέπει να ληφθούν υπόψη οι κίνδυνοι για το περιβάλλον από τις ακούσιες και υπέρμετρες ροές χημικών ουσιών στο νερό, στην ατμόσφαιρα και στο έδαφος με δυσμενείς επιπτώσεις στα φυτά, στην άγρια χλωρίδα και πανίδα, στην ποιότητα των στοιχείων του περιβάλλοντος και στη βιοποικιλότητα εν γένει.

2.6.1 Δεν πρέπει, επίσης, να αγνοηθεί το γεγονός ότι η σύγχρονη κοινωνία στηρίζεται στη χρήση ευρείας ποικιλίας λιπασμάτων, βιοκτόνων, προσθέτων τροφίμων, εντομοκτόνων, φυτοφαρμάκων και ζιζανιοκτόνων τα οποία έχουν πολυάριθμα ευεργετικά αποτελέσματα εφόσον εξασφαλίζουν υψηλότερα επίπεδα ποιότητας ασφάλειας των τροφίμων.

2.7 Εφόσον χρησιμοποιούνται υπεύθυνα, οι ουσίες αυτές εξασφαλίζουν την ύπαρξη στην αγορά πρώτων υλών, ειδών διατροφής και οπωροκηπευτικών προϊόντων υψηλής ποιότητας σε χαμηλές τιμές, προσιτές σε όλους τους καταναλωτές. Η χρήση προστατευτικών προϊόντων των καλλιεργειών εξασφαλίζει υψηλές αποδόσεις, μειώνει τα φυσικά επίπεδα τοξινών, που προκαλούνται από τους μύκητες και τα βακτηρίδια, μειώνει τις απώλειες της συγκομιδής και βοηθά ώστε να εξασφαλιστεί επαρκής και βιώσιμη προσφορά τροφίμων στην εσωτερική και στην παγκόσμια αγορά.

2.7.1 Άλλωστε, όλα τα μυκητοκτόνα, τα εντομοκτόνα και τα ζιζανιοκτόνα υπόκεινται ήδη σε μια αυστηρή διαδικασία έγκρισης προτού επιτραπεί η εμπορία και η χρήση τους.

⁽³⁾ Πρέπει να επισημανθεί ότι σε παγκόσμιο επίπεδο, υπάρχουν ήδη διαδεδομένες μεθοδολογίες, κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Πρβ. <http://www.epa.gov/ord/html/innovations.htm>.

⁽⁴⁾ Αυξητική νευροτοξικότητα των βιομηχανικών χημικών, Lancet 2006-368:2167-78.

2.8 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι σημαντικό να καταστεί η χρήση των φυτοφαρμάκων περισσότερο αειφόρος προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα θετικά αποτελέσματά τους και να μειωθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις τους στο περιβάλλον, στους καταναλωτές και στους καλλιεργητές, με στόχο να βελτιωθεί η εικόνα των καλλιεργειών και των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που χρησιμοποιούν τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα με προσοχή.

2.9 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι πρέπει να προβληθούν περισσότερο τα οφέλη που συνεπάγεται για τους αγρότες μια πιο ορθολογική και εκλογικευμένη χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Οι ίδιοι οι αγρότες έχουν δεσμευτεί, εδώ και αρκετά χρόνια, για την ανάπτυξη ορθολογικότερων τεχνικών, όπως, παραδειγματος χάρη, η ολοκληρωμένη διαχείριση καλλιεργειών και η ολοκληρωμένη διαχείριση επιβλαβών οργανισμών, επιδιώκοντας την προώθηση της ολοκληρωμένης καλλιέργειας με περισσότερο από τρόπο, τάση η οποία πρέπει να ενθαρρυνθεί.

2.10 Η πραγματική πρόκληση για το μέλλον δεν αφορά μόνον την παροχή προϊόντων υψηλής ποιότητας και συμβατικών και βιολογικών προϊόντων τα οποία να είναι ασφαλή για τους «πιο προσεκτικούς καταναλωτές», αλλά και την ικανοποίηση εκείνων που αναζητούν προϊόντα σε «συγκρατημένη» τιμή τα οποία όμως να παρέχουν εξίσου έγκυρες εγγυήσεις ποιότητας.

2.11 Η προβληματική σχετικά με την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων της χρήσης των φυτοφαρμάκων εντάσσεται στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων που καθορίζονται στο Έκτο Πρόγραμμα Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον (2002-2012), το οποίο προβλέπει τη χάραξη και την ανάληψη επτά θεματικών στρατηγικών.

2.12 Υπάρχει μια σαφής αλληλεπίδραση μεταξύ των όσων προτείνονται στις εγκριθείσες θεματικές στρατηγικές — και ιδιαίτερα σε εκείνες που αφορούν την προστασία των υδροφόρων οριζώντων και των φυσικών πόρων πανίδας και χλωρίδας, την προστασία του εδάφους, τη διαχείριση των αποβλήτων, τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας — και της υπό εξέταση πρότασης οδηγίας.

2.12.1 Στη θεματική στρατηγική για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων προβλέπονται τέσσερα νέα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, συμπεριλαμβανομένης και της πρότασης οδηγίας για τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη αειφόρου χρήσης των φυτοφαρμάκων, η οποία είναι το θέμα της παρούσας γνωμοδότησης.

2.12.2 Η Επιτροπή διενήργησε επίσης μια εκτίμηση του αντικτύπου των διαφόρων σεναρίων, τα οποία ενδέχεται να προκύψουν από την εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονται για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων, και του κόστους των εν λόγω μέτρων: «οι ζημιές (για τη βιομηχανία ΦΠΠ και για τους γεωργούς που πληρώνουν για την κατάρτιση καθώς και για την πιστοποίηση και τη συντήρηση του εξοπλισμού εφαρμογής) και τα οφέλη (για τους γεωργούς που καταναλώνουν μικρότερες ποσότητες φυτοφαρμάκων και για τις εταιρείες που αναλαμβάνουν την κατάρτιση, συντήρηση ή πιστοποίηση) εξισώνονται» ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Βλ. SEC (2006) 914μ σημείο 5, παράγραφος 2.

2.13 Η καθαρή συνολική επίπτωση που αντιστοιχεί στη μείωση του εξωτερικού κόστους είναι συνεισφορά θετική: «Η παρέκταση των αποτελεσμάτων συνολικής μελέτης που εκπονήθηκε στη Γερμανία καταδεικνύει ότι η βελτιστοποιημένη χρήση φυτοφαρμάκων αναμένεται να αποφέρει, στην ΕΕ, συνολικό όφελος άνω των 200 εκατ. ευρώ ετησίως, χάρη στη μείωση εξωτερικών συντελεστών κόστους, όπως επί παραδείγματι των δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και στην υγεία του ανθρώπου»⁽⁶⁾.

2.14 Η ΕΟΚΕ είχε ήδη την ευκαιρία, το 2003⁽⁷⁾, να υποστηρίξει την πρωτοβουλία της Επιτροπής σχετικά με τη χάραξη μιας θεματικής στρατηγικής για τα φυτοφάρμακα. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης σκόπιμη τη ρητή αναφορά τόσο στην λειτουργία της προστασίας των καλλιεργειών που μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση των φυτοφαρμάκων, όσο και σε άλλες τεχνικές, όπως π.χ. βιολογικά φυτοφάρμακα, εκχυλίσματα φυτών, προληπτικές μέθοδοι, βιολογικές μέθοδοι και ανθεκτικότητα των φυτών σε συγκεκριμένα φυτοφάρμακα των οποίων οι κίνδυνοι και τα οφέλη πρέπει να αξιολογηθούν σύμφωνα με μια στέρεη επιστημονική βάση.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Η πρόταση της Επιτροπής αποσκοπεί στην προστασία τόσο της υγείας του ανθρώπου και των ζώων όσο και του περιβάλλοντος από την επικίνδυνη, ακατάλληλη ή υπερβολική χρήση των φυτοφαρμάκων στη γεωργία και στο οικοσύστημα, με τη μείωση των κινδύνων και των δυσμενών επιπτώσεων τους «κατά τρόπο που να συμβιβάζεται με την αναγκαία προστασία των καλλιεργειών».

3.2 Η πρόταση προβλέπει, ειδικότερα, τα εξής:

- την υποχρεωτική κατάρτιση Εθνικών Σχεδίων Δράσης (ΕΣΔ) για τον προσδιορισμό των καλλιεργειών, των δραστηριοτήτων ή των περιοχών που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο και θα πρέπει να καλυφθούν κατά προτεραιότητα, με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων στην κατάρτιση, την εφαρμογή και την προσαρμογή των ΕΣΔ·
- τη δημιουργία συστήματος κατάρτισης και ευαισθητοποίησης των διανομέων και των επαγγελματιών χρηστών φυτοφαρμάκων, καθώς και την ενημέρωση του πληθυσμού με εκστρατείες ευαισθητοποίησης και με τη διάδοση πληροφοριών·
- τον υποχρεωτικό τακτικό έλεγχο του εξοπλισμού εφαρμογής φυτοφαρμάκων, με στόχο τον περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον κατά την εφαρμογή των φυτοφαρμάκων·
- την απαγόρευση των αεροψεκασμών, με δυνατότητα παρέκκλισης, ώστε να περιοριστεί ο κίνδυνος δυσμενών επιπτώσεων στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον·
- ορισμένα ειδικά μέτρα για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος από τη ρύπανση από φυτοφάρμακα·
- τον καθορισμό περιοχών σημαντικά μειωμένης ή μηδενικής χρήσης φυτοφαρμάκων (ZPU, Zero Pesticide Use), κατ' αναλογία προς τα μέτρα που λαμβάνονται βάσει άλλων νομοθετημάτων·
- τη διαχείριση και την αποθήκευση των φυτοφαρμάκων, συμπεριλαμβανομένων των συσκευασιών και των υπολειμμάτων τους (pesticides life-cycle)·
- την εκπόνηση κοινωτικών προτύπων ολοκληρωμένης διαχείρισης των επιβλαβών οργανισμών (Integrated Pest Management ή IPM)

— τα οποία θα καταστούν υποχρεωτικά από το 2014 — και τη δημιουργία των αναγκαίων συνθηκών για την εφαρμογή τους·

- την καθιέρωση συστήματος εναρμονισμένων δεικτών για την υποχρεωτική συγκέντρωση και αναφορά των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση των φυτοφαρμάκων για την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά τη μείωση του συνολικού κινδύνου.

4. Παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής, δεδομένου ότι ασχολείται με ένα ζήτημα το οποίο είναι πολύ σημαντικό για την ευημερία των ευρωπαίων πολιτών και καταναλωτών, για τη διαφύλαξη της ποιότητας ζωής και για την προστασία της γεωργίας και του οικοσυστήματος.

4.2 Η αξία των ετήσιων πωλήσεων φυτοφαρμάκων, παγκοσμίως, υπολογίζεται σε 25 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου και η χρήση τους εξακολουθεί να είναι πολύ εκτεταμένη στις αναπτυσσόμενες χώρες, ακόμη και εάν πρόκειται για στάσιμες ή συρρικνούμενες αγορές⁽⁸⁾. Από την άλλη πλευρά, η παγκοσμιοποίηση των γεωργικών αγορών και των αγορών τροφίμων απαιτεί ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή όσον αφορά την καθολική τήρηση των κατάλληλων παραγωγικών και υγειονομικών προτύπων του Codex Alimentarius, προκειμένου να αποφευχθεί να αντικατοπτριστεί και σε αυτές τις αγορές ο νόμος του Γκρέσαμ⁽⁹⁾.

4.3 Επιπλέον, σε διάφορα μέρη του κόσμου, σπαταλιέται ή χρησιμοποιείται άνευ λόγου τεράστια ποσότητα φυτοφαρμάκων και ένας μεγάλος αριθμός ατόμων παθαίνει δηλητηρίαση επειδή οι αγρότες, οι χρήστες και οι τοπικές αρχές δεν γνωρίζουν ή δεν έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις νέες τεχνολογικές εφαρμογές, καθώς και επειδή ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται για τα φυτοφάρμακα είναι συχνά πεταλαιωμένος ή κακοσυντηρημένος. Εξάλλου, επικίνδυνες ουσίες που έχουν ήδη απαγορευτεί στην ΕΕ εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται σε αναπτυσσόμενες χώρες⁽¹⁰⁾.

4.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η καθιέρωση Εθνικών Σχεδίων Δράσης με ποσοτικούς στόχους και χρονοδιαγράμματα είναι εξαιρετικά ενδεικτική προκειμένου να καθοριστούν τα κατάλληλα μέτρα για τη μείωση των κινδύνων, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τις τρεις πτυχές της αειφορίας, δηλαδή τον οικονομικό, τον κοινωνικό και τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

4.5 Η κοινωνικά υπεύθυνη χρήση προϊόντων για την προστασία της γεωργικής παραγωγής είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την επίτευξη ολοένα και σημαντικότερων κοινωνικών στόχων, κατά τρόπο ώστε να αναλάβουν οι αγρότες τις ευθύνες τους εντός της τροφικής αλυσίδας, εξασφαλίζοντας στους καταναλωτές τρόφιμα υψηλής ποιότητας, καθώς και να διασφαλιστούν ικανοποιητικά επίπεδα γεωργικής ανταγωνιστικότητας στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβώνας τόσο στην εσωτερική όσο και στην παγκόσμια αγορά.

4.6 Η οικονομική πτυχή της αειφορίας εγγυάται ότι τα προϊόντα χρησιμοποιούνται στον βαθμό που επιτρέπουν να διατηρούνται τα παράσιτα και οι υπόλοιπες ασθένειες κάτω από το όριο κινδύνου, βελτιώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το επίπεδο απόδοσης και διαθεσιμότητας των γεωργικών προϊόντων, πέραν της αποδοτικότητας της γεωργικής διαχείρισης.

⁽⁸⁾ FAO www.fao.org, Ψήφισμα 1/123 του Συμβουλίου του FAO, Νοέμβριος 2002.

⁽⁹⁾ http://en.wikipedia.org/wiki/Gresham's_Law.

⁽¹⁰⁾ Π.χ. το λινδάνιο που έχει απαγορευτεί στην αγορά της ΕΕ εξακολουθεί να χρησιμοποιείται σε αναπτυσσόμενες χώρες

⁽⁶⁾ Πρβ SEC (2006) 914.

⁽⁷⁾ ΕΕ αριθ. C 85 της 8.4.2003, σελ. 112-118.

4.7 Σε επίπεδο περιβάλλοντος, θα πρέπει να αποφεύγονται οι κίνδυνοι που οφείλονται σε ακούσια και υπερβολική παρουσία χημικών ουσιών στο νερό, στο έδαφος, στον αέρα στα γεωργικά προϊόντα και στα μεταποιημένα τρόφιμα. Οι ουσίες αυτές έχουν βλαβερές συνέπειες στον άνθρωπο, στην πανίδα και στη χλωρίδα, στην ποιότητα του περιβάλλοντος και στην βιοποικιλότητα εν γένει. Ενδείκνυται επίσης να ληφθεί υπόψη ότι είναι απαραίτητη η πρόληψη της διάδοσης και του πολλαπλασιασμού των ασθενειών των φυτών.

4.8 Κατά την καθιέρωση Εθνικών Σχεδίων Δράσης, κρίνεται σημαντικό — προς αποφυγήν στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά — τα μέτρα τα οποία θα υιοθετηθούν να βασίζονται σε κοινά κριτήρια και οδηγίες για ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ.

4.9 Η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η πληροφόρηση αποτελούν ουσιαστικές συνιστώσες στο πλαίσιο μιας ορθολογικής και αειφόρου χρήσης των συστημάτων προστασίας της γεωργικής παραγωγής, αλλά και αναγκαίο προαπαιτούμενο τόσο για τη διασφάλιση των καλύτερων γεωργικών πρακτικών όσο και για την αποφυγή ενδεχόμενων δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, κυρίως όσον αφορά την ολοκληρωμένη κατάρτιση όλων των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων αρχών και οργανισμών, καθώς και των μη επαγγελματιών χρηστών.

4.10 Τα κράτη μέλη έχουν διαμορφώσει διαφορετικά συστήματα κατάρτισης, τα οποία βασίζονται σε εθνικές νομοθετικές διατάξεις και απαιτήσεις και εμπίπτουν ήδη στη διαχείριση δεόντως εγκεκριμένων οργανισμών. Κατά την ΕΟΚΕ, απαιτείται συνεπώς ένα ευρωπαϊκό κοινό πλαίσιο αναφοράς, το οποίο να καθιστά δυνατή την επίτευξη ολοκλήρωσης με τη συνεκτίμηση των απαιτήσεων των διαφόρων ομάδων χρηστών, κυρίως βάσει διδακτικών μεθόδων και εκπαιδευτικού περιεχομένου αποδεκτών από τους ενδιαφερομένους φορείς σε ευρωπαϊκό επίπεδο ⁽¹⁾ και εξεταζόμενων στο πλαίσιο τομεακού διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ των τοπικών κοινωνικών εταίρων.

4.11 Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση των εκστρατειών πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης, οι οποίες πρέπει να είναι αντικειμενικές και ουδέτερες όσον αφορά τα οφέλη των δυνητικών πρακτικών για την προστασία της παραγωγής και τους κινδύνους βλαβερών συνεπειών. Οι εκστρατείες αυτές θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν στα μεμονωμένα κράτη μέλη μέσω της επιβολής μιας εισφοράς στα προϊόντα προστασίας των καλλιεργειών. Τα χρήματα που θα συλλεχθούν κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν για την ευαισθητοποίηση των χρηστών, ιδιαίτερα των μη επαγγελματιών εξ' αυτών, παραδειγμάτων χάρη με τη βοήθεια απλών τεχνικών οδηγιών που θα ενημερώνονται μέσω του Διαδικτύου.

4.12 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να συγκροτήσουν τα κράτη μέλη συστήματα τακτικού τεχνικού ελέγχου και συντήρησης του εν χρήσει εξοπλισμού εφαρμογής φυτοφαρμάκων, σύμφωνα με κοινά και εναρμονισμένα πρότυπα, στηριζόμενα στις προβλεπόμενες βασικές απαιτήσεις.

4.13 Όσον αφορά τη θέσπιση προληπτικών μέτρων σε ιδιαίτερα ευαίσθητους τομείς, όπως η προστασία των υδάτων ⁽²⁾ — τα οποία πρέπει να είναι σύμφωνα προς τις διατάξεις της οδηγίας-πλαίσιο επί

του θέματος — και στους τομείς που καθορίζονται στο πλαίσιο του Δικτύου Natura 2000, κρίνεται σκόπιμη η συνεκτίμηση των τοπικών συνθηκών και του είδους των καλλιεργειών, όπως η ρυζοκαλλιέργεια.

4.13.1 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι ακολουθούνται οι βέλτιστες πρακτικές για τη μείωση των κινδύνων, καθορίζοντας — κατά τρόπο ισορροπημένο και ορθολογικό — κοινές διατάξεις και ελάχιστες παραμέτρους, ενώ η επιλογή των μέτρων και η αυστηρή παρακολούθηση της εφαρμογής τους θα πρέπει να εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, χωρίς την καθιέρωση γενικευμένης απαγόρευσης, την οποία η ΕΟΚΕ θεωρεί ως υπερβολικό μέτρο.

4.14 Όσον αφορά τη θέσπιση αυστηρών ορίων για τους αεροψεκασμούς, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να εξεταστεί με μεγάλη προσοχή το γεγονός ότι υπάρχουν γεωγραφικές περιοχές και καταστάσεις στις οποίες η πρακτική αυτή δεν μπορεί να αντικατασταθεί από άλλες τεχνικές και ότι, ενδεχομένως ενδείκνυται να επιτραπούν πολύ περιορισμένες παρεκκλίσεις γι' αυτού του είδους τις παρεμβάσεις, να εξασφαλιστεί το ύψιστο επίπεδο ασφάλειας και επαγγελματικής ικανότητας των χρηστών προκειμένου να αποφευχθούν δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον. Τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες στις διάφορες βαθμίδες δημόσιες αρχές θα πρέπει να προβαίνουν σε συστηματική παρακολούθηση των επιπέδων ασφάλειας και ικανότητας χρησιμοποιώντας ομοιόμορφες διαδικασίες αξιολόγησης των κινδύνων.

4.15 Στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής υποστηρίζεται ολοένα και περισσότερο η ανάπτυξη ⁽¹³⁾ τεχνικών ολοκληρωμένης διαχείρισης των καλλιεργειών (*Integrated Crop Management* — ICM) ⁽¹⁴⁾ στις οποίες θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθούν, σταδιακά και κατόπιν συμφωνίας, νέες μέθοδοι ολοκληρωμένης διαχείρισης επιβλαβών οργανισμών (*Integrated Pest Management* — IPM). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά τις τεχνικές ICM οι οποίες αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της αειφορίας των συστημάτων καλλιέργειας.

4.16 Εξάλλου, είναι πολύ δύσκολο να διαχωριστούν τα διάφορα αποτελέσματα της προστασίας των καλλιεργειών από τα αποτελέσματα μιας ολόκληρης σειράς άλλων γεωργικών πρακτικών (εναλλακτική καλλιέργεια, κλπ.): εάν αποφασισθεί η διαμόρφωση και η υποχρεωτική εφαρμογή γενικών προτύπων/στόχων εκ μέρους των κρατών μελών έως το 2014, τότε η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι θα απαιτηθεί προς το σκοπό αυτό η πλήρης συμμετοχή των χρηστών, καθώς και η πλήρης συνεκτίμηση των γενικών τεχνικών ICM, της τεχνικής προόδου και της τεχνολογικής έρευνας στον τομέα, που θα πρέπει να υποστηριχθεί και να ενισχυθεί και στα προγράμματα εργασίας του 7ου κοινοτικού προγράμματος πλαισίου Ε&ΤΑ.

4.17 Η ΕΟΚΕ κρίνει σημαντικό να προωθηθεί περαιτέρω η γεωργική έρευνα και η έρευνα για τη φυτοπροστασία όσον αφορά τα επίπεδα μη βλαβερότητας των νέων προηγμένων τεχνολογιών καθώς και να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος που σχετίζεται με τη χρήση χημικών ουσιών και μειγμάτων χημικών ουσιών, στο πλαίσιο των προγραμμάτων εργασίας και των προσκλήσεων υποβολής προσφορών που προβλέπονται από το Έβδομο Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Ε&ΤΑ 2007-2013.

⁽¹³⁾ CEAS (Κέντρο Μελέτης της Αειφόρου Γεωργίας) — «Report on CM Systems in the EU carried out for DG Environment» (Έκθεση σχετικά με τα συστήματα διαχείρισης των καλλιεργειών στην ΕΕ που εκπονήθηκε για τη ΓΔ «Περιβάλλον») και «Codex on Integrated Farming» Initiative on Sustainable development in Agriculture (EISA) (Κώδικας Ολοκληρωμένης Γεωργίας — Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για την Αειφόρο Ανάπτυξη της Γεωργίας (EISA). Ο Κώδικας αυτός αναγνωρίστηκε επίσης από την έκθεση του CEAS.

⁽¹⁴⁾ «Report on CM Systems in the EU» (Έκθεση σχετικά με τα συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης των καλλιεργειών στην ΕΕ), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2003. Σχολιασμός: PAN Ευρώπης και ΕΕΒ (Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος), 9/2002.

⁽¹⁾ Βλ. ECPA (Ευρωπαϊκός Σύλλογος Προστασίας των Καλλιεργειών) — «Training resource for trainers on ICM» (Υλικό κατάρτισης για εκπαιδευτές σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των καλλιεργειών) και «Guidelines on the Sustainable use of Crop protection products» (Οδηγίες για την αειφόρο χρήση των προϊόντων προστασίας των καλλιεργειών).

⁽²⁾ Βλ. τις ρητές πρακτικές που εισάγονται στο πλαίσιο της οδηγίας 91/414.

4.18 Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με θέμα «Το μέλλον της ΚΓΠ» ⁽¹⁵⁾, αναφέρονται διάφορες δυνατότητες για την καλύτερη ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πτυχών στη γεωργική πολιτική. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι στον αποκαλούμενο «δεύτερο πυλώνα» της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη, στη νέα περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 των διαρθρωτικών ταμείων και στα εθνικά και περιφερειακά σχέδια αγροτικής ανάπτυξης, πρέπει να αναπτύξουν μηχανισμούς για την ενίσχυση των γεωργών που μειώνουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η χρήση χημικών φυτοπροστατευτικών προϊόντων ⁽¹⁶⁾.

4.19 Ο καθορισμός των τεχνικών IPC πρέπει να είναι σύμφωνος προς τις νέες διατάξεις για τη διάθεση στην αγορά των προϊόντων προστασίας των καλλιεργειών, ενώ όσον αφορά τα πρότυπα για τις τεχνικές IPM κρίνεται σκόπιμη η συνεκτίμηση των διαφόρων φυσικών και κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν στην ΕΕ.

4.20 Ο χειρισμός και η αποθήκευση των προϊόντων προστασίας της γεωργικής παραγωγής πρέπει να πραγματοποιούνται κατά τρόπο ο οποίος να καθιστά δυνατή την αποτροπή παντός δυνητικού κινδύνου για την υγεία και το περιβάλλον. Πέραν των προτάσεων που διατυπώνονται, η ΕΟΚΕ θεωρεί ενδεδειγμένη τη διαμόρφωση, σε κοινοτικό επίπεδο, ενός πλαισίου ελαχίστων προτύπων για την αποθήκευση των εν λόγω προϊόντων από τους χονδρεμπόρους, τους λιανοπωλητές και τους γεωργούς ⁽¹⁷⁾.

4.21 Όσον αφορά το σύστημα εναρμονισμένων δεικτών για την υποχρεωτική συγκέντρωση και αναφορά των στατιστικών στοιχείων

σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση των φυτοφαρμάκων, η ΕΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα τόσο με το γεγονός ότι απαιτούνται στατιστικές πληροφορίες όσο και με την υποχρεωτική και τακτική συλλογή δεδομένων, βάσει εναρμονισμένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεικτών κινδύνου και χρήσης.

4.22 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της ομοιογένειας των στοιχείων που πρέπει να ζητούνται από όλους τους ενδιαφερομένους φορείς, αποφεύγοντας οποιαδήποτε επικάλυψη και κάθε υπερβολική επιβάρυνση, από πλευράς γραφειοκρατίας και τεχνικής πολυπλοκότητας.

4.23 Οι δείκτες θα ήταν προτιμότερο να βασίζονται στον κίνδυνο παρά στην ποσότητα των χρησιμοποιούμενων προϊόντων ή των υπαρχόντων υπολειμμάτων, στις επιπτώσεις στην υγεία, ακόμη και μέσω των αναλύσεων της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας και να αφορούν επίσης τα επίπεδα διάδοσης των ασθενειών και παθογόνων φαινομένων που πλήττουν τις καλλιέργειες.

4.24 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να τύχουν ενδεδειγμένη αντιμετώπιση οι διεθνείς πτυχές της συνεργασίας τόσο με τους διεθνείς οργανισμούς, όπως ο FAO (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ) ⁽¹⁸⁾ και ο ΟΟΣΑ ⁽¹⁹⁾, όσο και με τις γειτονικές περιοχές και κυρίως με τις χώρες της λεκάνης της Μεσογείου, με τα Βαλκάνια και με τις όμορες χώρες.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁵⁾ ΕΕ αριθ. C 125 της 27.5.2002, σελ. 87-99.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ αριθ. C 85 της 8.4.2003, σελ. 112-118.

⁽¹⁷⁾ Βλ. επίσης *Guidelines for Packaging and Storage of Pesticides* (Οδηγίες για τη συσκευασία και την αποθήκευση των φυτοφαρμάκων), FAO 1985. Σήμερα, η κοινοτική νομοθεσία σε ό,τι αφορά τη συντήρηση χημικών ουσιών προβλέπει πρότυπα μόνο για τις μεγάλες ποσότητες ενώ δεν υπάρχουν προδιαγραφές, όπως θα έπρεπε, για την περίπτωση των φυτοφαρμάκων που διαθέτουν μεμονωμένοι χρήστες σε περιορισμένες ποσότητες.

⁽¹⁸⁾ Ιδιαίτερα όσον αφορά την παρακολούθηση, την εφαρμογή και την επικαιροποίηση του Διεθνούς Κώδικα Δεοντολογίας για τη διανομή και χρήση των φυτοφαρμάκων (*International code of conduct on the Distribution and use of pesticides*), Νοέμβριος, 2002.

⁽¹⁹⁾ Ιδιαίτερα για τον καθορισμό των δεικτών.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 68/89/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ταξινόμηση της ακατεργάστου ξυλείας»

COM(2006) 557 τελικό — 2006/0178 (COD)

(2007/C 161/16)

Στις 11 Οκτωβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 19 Φεβρουαρίου 2007 με εισηγητή τον κ. Dorca.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 159 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Η πρόταση της Επιτροπής επιδιώκει την κατάργηση της οδηγίας του Συμβουλίου 68/89/ΕΟΚ της 23ης Ιανουαρίου 1968 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ταξινόμηση της ακατεργάστου ξυλείας.

1.2 Δεδομένου ότι, στα κράτη μέλη, ο τομέας της δασοκομίας και οι βιομηχανίες που συνδέονται με αυτόν ισχυρίζονται επί σειρά ετών ότι η εν λόγω οδηγία γενικά δεν εφαρμόζεται σε όλο το φάσμα του εμπορίου ξυλείας, η Επιτροπή προτείνει τώρα την κατάργησή της.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Στα μέσα του 2005, 19 κράτη μέλη και 11 εκπρόσωποι ομοσπονδιών εθνικών βιομηχανιών έλαβαν μέρος σε διαβουλεύσεις που στόχο είχαν να διαπιστωθεί κατά πόσον η εν λόγω οδηγία εφαρμόζοταν και κατά πόσον μια ενδεχόμενη κατάργησή της θα είχε ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Το πόρισμα της σχετικής έρευνας επιβεβαίωσε ότι η πλειοψηφία τόσο των κρατών μελών όσο και των βιομηχανικών ομοσπονδιών δεν τηρούν την οδηγία στο πλαίσιο του εμπορίου ξυλείας καθώς θεωρούν ότι η οδηγία δεν είναι επαρκώς αναλυτική, δεν λαμβάνει υπόψη τις προβλεπόμενες χρήσεις του ξύλου κι ότι δεν είναι προσανατολισμένη στις ανάγκες της αγοράς.

2.2 Μη όντας δεσμευτική, η εφαρμογή της οδηγίας του Συμβουλίου υπήρξε περιορισμένη, τα συστήματα ταξινόμησης και μέτρησης είναι ξεπερασμένα και κατά συνέπεια οι φορείς του τομέα της αγοράς ξυλείας αποφάσισαν — όπως και έγινε — να εφαρμόσουν άλλες μεθόδους μέτρησης και ταξινόμησης. Παρά το γεγονός αυτό, η εσωτερική αγορά ακατεργάστης ξυλείας επεκτάθηκε, όπως επίσης και το εμπόριο με τρίτες χώρες, και αυτό χωρίς προβλήματα.

Επιπλέον, στο μεταξύ καθιερώθηκαν ευρωπαϊκά πρότυπα για την μέτρηση και ταξινόμηση της ξυλείας· μπορούν, εάν χρειαστεί, να εφαρμοστούν στο πλαίσιο εμπορικών συναλλαγών του τομέα και θεωρούνται καλύτερη λύση.

2.3 Η ιδέα της κατάργησης της οδηγίας είναι συνεπώς σύμφωνη με τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν με εκπροσώπους των κρατών μελών και του τομέα της δασοκομίας και των βιομηχανιών που συνδέονται με αυτόν. Οι στόχοι της οδηγίας μπορούν να επιτευχθούν χωρίς την επιβολή κοινοτικής νομοθεσίας.

2.4 Για τους πιο πάνω λόγους και καθώς η κατάργηση της οδηγίας δεν θα έχει δημοσιονομικές επιπτώσεις, ενώ παράλληλα θα συμβάλει στην απλοποίηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της πρότασης της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ρυθμίσεις οι οποίες εφαρμόζονται σπάνια και οι οποίες δεν είναι καθοριστικής σημασίας για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα αυτό δεν πρέπει να παραμένουν σε ισχύ.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Προστασία και καλή μεταχείριση των ζώων — επισήμανση»

(2007/C 161/17)

Η γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, με την επιστολή της τής 28ης Νοεμβρίου 2006, ζήτησε από την ΕΟΚΕ, βάσει του άρθρου 262 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να εκδώσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα: «Προστασία και καλή μεταχείριση των ζώων — επισήμανση».

Οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες ανατέθηκαν στο ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον».

Λόγω του κατεπείγοντος του θέματος, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, στη 434η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου) όρισε ως γενικό εισηγητή τον κ. **Leif E. NIELSEN** και υιοθέτησε με ψήφους 92 υπέρ, 6 κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Έχοντας υπόψη το αυξανόμενο ενδιαφέρον που εκδηλώνεται στην Ε.Ε. για την προώθηση των μεθόδων παραγωγής και εκτροφής, η καλή μεταχείριση των κατοικίδιων ζώων θα πρέπει να λαμβάνεται πλέον περισσότερο από ποτέ υπόψη. Με βάση τα ανωτέρω, προτείνεται να συμπληρωθούν τα ισχύοντα υποχρεωτικά ελάχιστα πρότυπα για την καλή μεταχείριση των ζώων με μια εθελούσια ρύθμιση επισήμανσης, η οποία θα μπορεί να χρησιμοποιείται ως σύνηδες εμπορικό σήμα αλλά και ως σήμα με έμφαση στην ποιότητα, όπως και ως «ένδειξη ποιότητας (quality schemes)». Η ρύθμιση αυτή θα ενισχύσει τις δυνάμεις της αγοράς και δεν θα επιβαρύνει άσκοπα ούτε το πολιτικό σύστημα της Ε.Ε., ούτε τις εθνικές ελεγκτικές αρχές. Τα σήματα ποιότητας αποτελούν παράμετρο πρωταρχικής σημασίας για τον ανταγωνισμό που υπάρχει στον τομέα των τροφίμων, περιέχουν συχνά διάφορα στοιχεία που συνδέονται με την καλή μεταχείριση των ζώων και λαμβάνονται περισσότερο υπόψη σε σύγκριση με τα στοιχεία που αφορούν τα ισχύοντα υποχρεωτικά ελάχιστα πρότυπα. Είναι όμως δύσκολο για τους καταναλωτές να αντιληφθούν που βασίζεται η επισήμανση και το περιεχόμενο των κανόνων, εφόσον και οι πτυχές αυτών που σχετίζονται με την καλή μεταχείριση των ζώων δεν είναι πάντοτε επιστημονικά τεκμηριωμένες.

1.2 Ένα σύστημα, που θα βασίζεται στην αγορά και σε επιστημονικά κριτήρια για την ποσοτική απεικόνιση της καλής μεταχείρισης των ζώων θα είναι πιο ευέλικτο, αποτελεσματικό και προοδευτικό από τα κριτήρια που καθορίζονται για λόγους πολιτικής και έτσι η μελλοντική ανάπτυξη της παραγωγής θα είναι πιο προσαρμοσμένη και θα χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη διαφοροποίηση των συνθηκών παραγωγής, λόγω της διεύρυνσης της ΕΕ, της συνεχιζόμενης εξειδίκευσης και διαφοροποίησης της παραγωγής όπως και εξαιτίας των διαρθρωτικών αλλαγών στο λιανεμπόριο και των συμπράξεων γύρω από την ανάπτυξη προϊόντων και τα επώνυμα προϊόντα.

1.3 Όσον αφορά τις μεθόδους παραγωγής και εκτροφής που μπορούν να ανταποκριθούν περισσότερο στις απαιτήσεις της καλής μεταχείρισης των ζώων, είναι σημαντικό να προωθηθούν μέθοδοι τόσο άμεσα, μέσω της εκπαίδευσης και της διάδοσης των νέων ερευνητικών αποτελεσμάτων, όσον και μέσω των μηνυμάτων της αγοράς, τα οποία λόγω της φύσης τους θα αποτελέσουν συγχρόνως πολύ σημαντική αφηρητή για τον καθορισμό προτεραιοτήτων όσον αφορά την εκπαίδευση, τις επενδύσεις κ.λπ. Με τον τρόπο αυτό, ένα σύστημα επισήμανσης μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία της απαραίτητης συνολικής συνεργίας και στην ορθολογικότερη εκμετάλλευση των πόρων. Οι κτηνοτρόφοι χρειάζονται σταθερότητα, δεδομένου ότι σήμερα μπορεί να υποστούν τις λίγο ως πολύ δικαιω-

λογημένες μεταβολές σε άλλα σημεία της παραγωγικής αλυσίδας, πράγμα που επηρεάζει τον προγραμματισμό και τη στρατηγική επενδύσεων που εφαρμόζουν.

1.4 Έτσι, πρέπει να εφαρμοστεί ένα σύστημα επισήμανσης όσον αφορά την καλή μεταχείριση των ζώων, το οποίο θα είναι πιο βελτιωμένο σε σύγκριση με τις βασικές απαιτήσεις. Το σύστημα αυτό θα πρέπει να αποτελεί ευχέρεια που προσφέρεται στους παράγοντες της παραγωγής, του εμπορίου και της βιομηχανίας, και να στοχεύει στο να μπορούν οι ρυθμίσεις της ιδιωτικής επισήμανσης να αναφέρονται σε πρότυπα που βασίζονται σε επιστημονική και πρακτική βάση και προσαρμόζονται στις νέες επιστημονικές ανακαλύψεις. Η συγκεκριμένη διατύπωση μπορεί να είναι μια προσφορά με τη μορφή λογότυπου, σε συνδυασμό με έγχρωμη επισήμανση ή με σύστημα μορίων, που θα συμπληρώνει τα εμπορικά σήματα και θα αποτελεί την αντικειμενική βάση για την εμπορική προβολή που θα συνδυάζεται με κάποια μορφή ιδιωτικού και ανεξάρτητου ελέγχου. Καταρχήν το σύστημα θα μπορεί να χρησιμοποιείται για όλα τα είδη ζώων και τα ζωικά προϊόντα. Το σύστημα αυτό θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιείται, σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ, με τις ίδιες προϋποθέσεις, και για τα εισαγόμενα προϊόντα.

1.5 Η κλασική ρύθμιση στην οποία προβαίνουν οι αρχές πρέπει να συνεχισθεί να χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό των ελάχιστων απαιτήσεων της ΕΕ, όπως συνέβη μέχρι σήμερα για την επισήμανση των μεθόδων παραγωγής για τα αυγά ή τα βιολογικά προϊόντα. Αυτό το είδος ρύθμισης είναι εν τω μεταξύ επαχθές σε πολιτικό και διοικητικό επίπεδο, και ως εκ τούτου δεν είναι κατάλληλο ως κίνητρο για την ανάπτυξη μεθόδων παραγωγής και εκτροφής οι οποίες θα λαμβάνουν περισσότερο υπόψη την καλή μεταχείριση των ζώων. Συγχρόνως, οι παραγωγοί, η βιομηχανία και το εμπόριο κρίνουν το σύστημα ανελαστικό και γραφειοκρατικό, χωρίς να αντισταθμίζεται από σημαντικότερα πλεονεκτήματα για τους καταναλωτές.

1.6 Η προτεινόμενη ρύθμιση ομοιάζει σημαντικά με τις γενικές ρυθμίσεις βιολογικής επισήμανσης, δηλαδή με τα κοινά σήματα για το περιβάλλον της Ε.Ε. Έτσι, τα βιολογικά σήματα βασίζονται στην εφαρμογή των κοινών αρχών παραγωγής και στην χρησιμοποίηση πολύ διαφορετικών προϊόντων, πράγμα που επιτρέπει την επίτευξη περισσότερων συνεργιών και τη διασφάλιση της ευρείας διάδοσης του σήματος. Εν τω μεταξύ, οι φορείς του τομέα διατροφής δίνουν προτεραιότητα στα δικά τους σήματα ποιότητας, λόγω του μεταξύ τους ανταγωνισμού, πράγμα που δεν καθιστά άμεσα δυνατή τη χρήση του «πρότυπου για το περιβάλλον» όσον αφορά την επισήμανση για την καλή μεταχείριση των ζώων, εφόσον αυτή πρέπει οπωσδήποτε να βασίζεται σε συγκεκριμένη έρευνα και στην δική τους εκτίμηση των δεικτών καλής μεταχείρισης.

1.7 Έτσι, η έρευνα στην Ε.Ε. στον κτηνοτροφικό τομέα είναι καθοριστικής σημασίας για να καταστεί δυνατό, στο μέλλον, να ενσωματωθεί η καλή μεταχείριση των ζώων στη γεωργική αλυσίδα και ακολούθως στην αλυσίδα παραγωγής και εμπορίου με βάση επιστημονικά και αντικειμενικά δεδομένα. Εν τω μεταξύ πρέπει το ταχύτερο δυνατόν να καθοριστούν τα στοιχεία για τη ρύθμιση της επισήμανσης έτσι ώστε, μόλις παρουσιάζονται πορίσματα ερευνών και δείκτες που πρέπει να είναι αντικειμενικά μετρήσιμοι και αναπαραγώγιμοι, να χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση στρατηγικών και στο σύστημα επισήμανσης προκειμένου οι σχετικοί παράγοντες να εξοικειωθούν με τη ρύθμιση.

1.8 Πάντως, είναι απαραίτητο να αναληφθούν εκστρατείες ενημέρωσης μεγάλης εμβέλειας με στόχο τους καταναλωτές και το λιανεμπόριο κ.λπ. αλλά και με σκοπό τη διάδοση των υποχρεωτικών βασικών προτύπων της ΕΕ. Συγχρόνως, μπορεί να εξεταστεί η καθιέρωση διαδικτυακής πύλης και βάσης δεδομένων που θα υποστηρίζονται από την ΕΕ, με στόχο τη μεγαλύτερη διαφάνεια και την τήρηση ανοικτής στάσης στην περίπτωση που η εφαρμογή των κοινών προσανατολισμών προϋποθέτει τη γνωστοποίηση του ακριβούς περιεχομένου. Ακόμη, πρέπει να εξεταστεί η επιβολή αυστηρότερης απαγόρευσης και αυστηρότερου ελέγχου των ανακριβών και ψευδών ισχυρισμών, προκειμένου οι επιχειρήσεις να εκπληρώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό τις υποσχέσεις που περιέχονται στις δικές τους διαβεβαιώσεις.

2. Ιστορικό

2.1 Σύμφωνα με την αίτηση της γερμανικής Προεδρίας, η γνωμοδότηση αποσκοπεί στην περιγραφή των πιθανών συστημάτων για την επισήμανση της καλής μεταχείρισης των ζώων και τη διαμόρφωσή τους με στόχο την προώθηση των μεθόδων παραγωγής και εκτροφής τους, ώστε να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η καλή μεταχείρισή τους. Τα ανωτέρω πρέπει να συνδυαστούν με το αυξανόμενο ενδιαφέρον για την καλή μεταχείριση των ζώων στην Ε.Ε., όπου το ζήτημα αυτό όπως και άλλες δεοντολογικές συνθήκες όλο και περισσότερο εντάσσονται ως στοιχεία στο ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο. Οι καταναλωτές προσδοκούν δικαιολογημένα — όπως καταδεικνύουν οι μελέτες που πραγματοποιήθηκαν βάσει των αποτελεσμάτων του ευρωβαρομέτρου — να παράγονται τα ζωικά προϊόντα με τη χρήση συστημάτων που λαμβάνουν υπόψη τους όλους τους υφιστάμενους κανόνες της ΕΕ, και ειδικά εκείνους που αναφέρονται στην καλή μεταχείριση των ζώων, και να υπάρχουν αντικειμενικές και αξιόπιστες δυνατότητες για την επιλογή των τροφίμων τα οποία έχουν παραχθεί με ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά την καλή μεταχείριση των ζώων⁽¹⁾. Από πολλές απόψεις, η καλή μεταχείριση των ζώων και η υγεία έχουν σχέση με την εκδήλωση ασθενειών οι οποίες μπορούν να μεταδοθούν στον άνθρωπο.

(1) Σύμφωνα με την έρευνα με τον τίτλο «Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals» («σκέψεις των καταναλωτών για την καλή μεταχείριση των ζώων στα εκτροφεία»), Ευροβαρόμετρο ειδική έκδοση Ιουνίου 2005, το 43 % των καταναλωτών στην Ε.Ε. έχουν επίγνωση του προβλήματος της καλής μεταχείρισης των ζώων όταν αγοράζουν κρέας, και το 74 % των ερωτηθέντων φρονούν ότι θα μπορούν με τον τρόπο που αγοράζουν να ασκήσουν επιρροή στην καλή μεταχείριση των ζώων. Συγχρόνως σειρά επιστημονικών μελετών δείχνουν πάντως ότι οι ψυχολογικοί και συγκινησιακοί παράγοντες που επηρεάζουν τους καταναλωτές όταν τους απευθύνεται έκκληση για ηθικές και δεοντολογικές αξίες καθώς και η οργανωμένη παρουσίαση και η επισήμανση από το λιανικό εμπόριο τους δημιουργούν μεγάλες δυσκολίες. Υπάρχει βασικά μια διαφορά μεταξύ επιβεβαιωμένων πεποιθήσεων και πράξεων και το να λάβει κανείς σωστή πολιτικά θέση σε σχέση με μια επισήμανση που περιλαμβάνει δεοντολογικές ανησυχίες δεν μεταφράζεται αναγκάια σε αγορές προϊόντων επειδή παρήχθησαν κάτω από συνθήκες τήρησης των δεοντολογικών απαιτήσεων· οι αποφάσεις για την αγορά προϊόντος εξαρτώνται περισσότερο από την τιμή, τη διαθεσιμότητα, την υγιεινή κατάσταση του, και τη νοστιμιά. Ο κόσμος αντιδρά όμως πολύ έντονα, όταν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αναφέρονται σε θέματα μη ικανοποιητικών συνθηκών στα εκτροφεία παραγωγής ή στα περιματόζωα.

2.2 Σύμφωνα με τις περισσότερες έρευνες, οι καταναλωτές αντιλαμβάνονται την καλή μεταχείριση των ζώων ως παράμετρο ιδιαίτερης σημασίας για την ποιότητα των προϊόντων. Η αντίληψη αυτή μπορεί ωστόσο να είναι λιγότερο διαδεδομένη σε ορισμένα κράτη μέλη. Η καλή μεταχείριση των ζώων ή ποιότητα ζωής τους μπορεί να οριστεί ως το σύνολο των θετικών και αρνητικών καταστάσεων στις οποίες εκτίθεται το ζώο κατά τη διάρκεια της ζωής του. Πόνοι, ζωνόσοι, επιθετική ή προβληματική συμπεριφορά και χρόνιο στρες μπορούν να θεωρηθούν ως αρνητικές καταστάσεις για το ζώο, ενώ ανάπαυση, ύπνος, διατροφή, φροντίδα για τα νεογνά και φροντίδες για το δέρμα μπορούν να θεωρηθούν ως θετικές καταστάσεις. Εν τω μεταξύ, δεν έχει αναγνωριστεί ενιαίος ορισμός για την καλή μεταχείριση των ζώων.

2.3 Η Ε.Ε. έχει θεσπίσει, μεταξύ άλλων, με βάση τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης σειρά βασικών προτύπων για την καλή μεταχείριση των ζώων, με τη μορφή κλασικών ρυθμίσεων που επιβάλλονται από τις αρχές. Πολλά από τα πρότυπα αυτά πρέπει να αναθεωρηθούν, σύμφωνα με παλαιότερες αποφάσεις, τα προσεχή χρόνια. Έχουν εξάλλου θεσπισθεί ειδικοί κανόνες για την προαιρετική επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την υποχρεωτική επισήμανση των μεθόδων παραγωγής για τη διάθεση αυγών στο εμπόριο, καθώς και διάφοροι επικουρικοί κανόνες για τα πουλερικά που εκτρέφονται για την παραγωγή κρέατος και για το βόειο κρέας.

2.4 Η βιομηχανία τροφίμων και το λιανεμπόριο χαρακτηρίζονται όλο και περισσότερο από αύξηση των συγκεντρώσεων και του ανταγωνισμού και χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερη ακόμη έκταση ετικέτες ποιότητας, τα οποία στοχεύουν ιδιαίτερα στις διάφορες ποιοτικές ιδιότητες, καθώς και σε διαφορετικό βαθμό στην καλή μεταχείριση των ζώων. Παράλληλα οι οργανώσεις των παραγωγών και των συνεταιρισμών έχουν καθιερώσει ετικέτες ποιότητας με βάση την περιοχή, οι οποίες ενσωματώνουν συχνά την καλή μεταχείριση των ζώων και βιολογικά στοιχεία. Ορισμένες από τις εν λόγω παραγωγές μπορούν να χρησιμοποιήσουν το σύστημα της Ε.Ε. για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και τα παραδοσιακά προϊόντα⁽²⁾.

2.5 Από χώρα σε χώρα παρατηρούνται σημαντικές διαφορές, π.χ. μπορεί να αναφερθεί ότι η βρετανική αγορά κυριαρχείται από ετικέτες ποιότητας του εμπορίου, ενώ π.χ. στη Γαλλία και στην Ιταλία υπάρχει σημαντικός αριθμός ετικετών ποιότητας με βάση την περιοχή. Η ολλανδική παραγωγή κυριαρχείται παραδοσιακά από τις ετικέτες ποιότητας της βιομηχανίας μεταποίησης, ενώ το λιανικό εμπόριο και οι οργανώσεις των παραγωγών δημιουργούν όλο και περισσότερες ετικέτες. Στη Σουηδία κυριαρχούν οι ετικέτες που ανήκουν στον παραγωγό, όπου σύμφωνα με την παράδοση, όπως άλλωστε και σε πολλές άλλες χώρες, τα εθνικά προϊόντα θεωρούνται υψηλότερης ποιότητας, και λόγω της καλής μεταχείρισης των ζώων.

(2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 509/2006 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2006, για τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα που χαρακτηρίζονται ως εγγυημένα παραδοσιακά ιδιότυπα προϊόντα και Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 510/2006 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2006, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων, ΕΕ L 93, 31.3.2006.

2.6 Με βάση τις εμπειρίες από τις διάφορες εθελοντικές ρυθμίσεις επισημάνσης η Επιτροπή προτίθεται να προωθήσει τη χρήση ειδικών, αντικειμενικών και μετρήσιμων δεικτών για την καλή μεταχείριση των ζώων στην ισχύουσα και στη μελλοντική κοινοτική νομοθεσία. Οι δείκτες αυτοί θα αποτελέσουν τη βάση της νομοθεσίας για την καθιέρωση συστημάτων παραγωγής, τα οποία χρησιμοποιούν υψηλότερα πρότυπα καλής μεταχείρισης σε σύγκριση με τα βασικά πρότυπα, τα οποία έχουν θεσπισθεί με τις διάφορες ρυθμίσεις (3). Αυτό συνεπάγεται, σύμφωνα με την Επιτροπή, την ταξινόμηση των χρησιμοποιούμενων προτύπων καλής μεταχείρισης με σκοπό την προώθηση της ανάπτυξης μεθόδων παραγωγής και εκτροφής, οι οποίες ανταποκρίνονται όλο και περισσότερο στην καλή μεταχείριση των ζώων και διευκολύνουν τη χρήση των εν λόγω προτύπων στην Ε.Ε. και σε διεθνές επίπεδο. Η Επιτροπή επιθυμεί επίσης να εξετάσει με βάση τα ανωτέρω, τις δυνατότητες της κοινοτικής επισημάνσης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ ως αντιπρόσωπος της κοινωνίας των πολιτών είναι φυσικό να συμβάλλει και να είναι συνυπεύθυνη για τη διαμόρφωση και την εισαγωγή σημαντικών ρυθμίσεων επισημάνσης με τη μορφή ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος, που θα μπορεί να υποστηρίξει τη βιώσιμη ανάπτυξη στην εσωτερική αγορά και στις εμπορικές συναλλαγές με το λοιπό κόσμο. Η καλή μεταχείριση των ζώων αποτελεί ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά και ανήκει στις ηθικές αξίες της ΕΕ, όπως και η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων, η προστασία του περιβάλλοντος και οι βιολογικές πτυχές, όπως άλλωστε έχει ενσωματωθεί, ως ένα βαθμό στη νομοθεσία της ΕΕ. Εδώ υπάρχει ορισμένη σύμπτωση με τις βιολογικές μεθόδους, οι οποίες ως σύστημα βιώσιμης ανάπτυξης της παραγωγής στη γεωργία, βασίζονται στο σεβασμό του περιβάλλοντος και στην καλή μεταχείριση των ζώων.

3.2 Έτσι, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προθέσεις της Επιτροπής που αποσκοπούν στην προβολή της καλής μεταχείρισης των ζώων πάνω σε αντικειμενικές και βιώσιμες βάσεις (4) και φρονεί ότι είναι σκόπιμο καθιερωθεί ένα κοινό σύστημα επισημάνσης των μεθόδων παραγωγής και εκτροφής οι οποίες θα αποσκοπούν στην ακόμη καλύτερη μεταχείριση των ζώων. Στην περίπτωση αυτή, ο στόχος θα είναι πρώτα απ' όλα να λειτουργήσουν οι δυνάμεις της αγοράς και να ακολουθήσουν αντικειμενικά τη σωστή κατεύθυνση. Συγχρόνως είναι σημαντικό να προωθηθούν, μέσω της εκπαίδευσης και της διάδοσης των νέων ερευνητικών αποτελεσμάτων, οι μέθοδοι παραγωγής και εκτροφής οι οποίες λαμβάνουν περισσότερο υπόψη την καλή μεταχείριση των ζώων. Λόγω της φύσης του θέματος, τα μηνύματα της αγοράς πρέπει να αποτελέσουν συγχρόνως την αφετηρία των προτεραιοτήτων που πρέπει να χορηγηθούν στους τομείς της έρευνας, της εκπαίδευσης των γεωργών, των συμβούλων και των κτηνιάτρων καθώς και στις μελλοντικές επενδύσεις στον τομέα της παραγωγής. Έτσι, το σύστημα επισημάνσης μπορεί να συμβάλει

(3) Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής για ένα κοινοτικό σχέδιο δράσης για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων 2006-2010 (COM(2006) 13 της 23.1.2006), στο οποίο ανακοινώνονται οι πρωτοβουλίες σχετικά με τον ΠΟΕ, μια έκθεση για το 2009 για την υποχρεωτική επισημάνση του κρέατος των πουλερικών και των προϊόντων που προέρχονται από το ίδιο κρέας, μια έκθεση για το 2009 για την περαιτέρω εφαρμογή μετρήσιμων δεικτών καθώς και την καθιέρωση, ενδεχομένως, ευρωπαϊκού προτύπου ποιότητας για τα προϊόντα που προέρχονται από συστήματα παραγωγής στα οποία εφαρμόζονται αυστηρά πρότυπα όσον αφορά την καλή μεταχείριση των ζώων και τη δημιουργία ενός ειδικού τεχνικού και χρηματοδοτικού συστήματος που θα αποσκοπεί στην προώθηση αυστηρότερων προτύπων εντός και εκτός Ευρώπης.

(4) Βλ. γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ CESE 1356/2006 της 26.10.2006 για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για ένα κοινοτικό σχέδιο δράσης για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων 2006-2010» και CESE 1246/2005, ΕΕ C 28 της 3.2.2006, για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου (COM(2005) 221 σχετικά με τον καθορισμό ελάχιστων κανόνων για την προστασία των κοτόπουλων που εκτρέφονται για την παραγωγή κρέατος».

στην επίτευξη συνεργιών και στην ορθολογική χρήση των πόρων καθώς και στον προγραμματισμό των παραγωγών και στη στρατηγική των επενδύσεων.

3.3 Πάντως, πρόκειται για διεργασία μακρόχρονη η οποία πρέπει οπωσδήποτε να διεξαχθεί παράλληλα με την επιστημονική ανάπτυξη, αντικειμενικών, μετρήσιμων και επαναλήψιμων δεικτών καλής μεταχείρισης και με την καθιέρωση διαφόρων συστημάτων παραγωγής. Πρέπει, όμως από νωρίς να καθιερωθούν τα πλαίσια και οι αρχές για τη διαμόρφωση των κοινών συστημάτων επισημάνσης στον τομέα της καλής μεταχείρισης των ζώων, έτσι ώστε να είναι δυνατές η προετοιμασία των εργασιών και η προσαρμογή των ενιαίων δεικτών καλής μεταχείρισης με το σύστημα, ενόσω αναπτύσσεται. Γι' αυτό πρέπει, όσο το δυνατόν ταχύτερα, τα συμβαλλόμενα μέρη να κατανοήσουν και να αποδεχθούν τις κατευθυντήριες γραμμές και τη διαμόρφωση του κοινού συστήματος το οποίο θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για όλα τα ζωικά προϊόντα, σε εθελοντική και ευέλικτη βάση, όσο είναι δυνατόν.

3.4 Συγχρόνως πρέπει να αναγνωρίσει κανείς ότι η διεργασία δυσχεραίνεται όχι μόνο λόγω έλλειψης γνώσεων για τις πτυχές της καλής μεταχείρισης των ζώων και για τις μεταξύ τους προτεραιότητες, αλλά και λόγω της ποικιλίας των προτιμήσεων των καταναλωτών και της κατάστασης που επικρατεί στην παραγωγή. Δυσκολεύεται, ακόμη, και από την επίδραση που ασκείται για τη διαμόρφωση άποψης μέσω των διαφόρων παραδόσεων και της πληροφόρησης, του ανταγωνισμού στον τομέα των τροφίμων, της πολυπλοκότητας των υφιστάμενων νομοθετικών ρυθμίσεων, της δυσχέρειας για τη σύγκριση του περιεχομένου των ιδιωτικών σημάτων ποιότητας, καθώς και λόγω της έλλειψης αξιοπιστίας όσον αφορά τις ιδιωτικές και δημόσιες λειτουργίες ελέγχου, μεταξύ άλλων για τις εισαγωγές στην Ε.Ε.

3.5 Οπωσδήποτε, η σαφής και ενημερωτική επισημάνση αποτελεί βασικό παράγοντα για την προώθηση των μεθόδων παραγωγής και εκτροφής στις οποίες λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η καλή μεταχείριση των ζώων. Οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν από τα βιολογικά προϊόντα και από τα εναλλακτικά συστήματα παραγωγής αυτών, κατέδειξαν ότι μέσω των κανόνων επισημάνσης είναι δυνατόν να επηρεαστούν τα συστήματα παραγωγής ώστε να βελτιωθεί και άλλο η μεταχείριση των ζώων.

3.6 Οι κανόνες επισημάνσης ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ε.Ε. Αποτελούν ακόμη αντικείμενο συζήτησης και συγκρουόμενων συμφερόντων, σκοπός όμως της Επιτροπής είναι η υποβολή πρότασης για την τροποποίηση της οδηγίας για την επισημάνση, στα τέλη του 2007 (5). Η κατάλληλη και κατανοητή επισημάνση είναι συχνά αποτέλεσμα συμβιβασμού ο οποίος δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθεί όλες τις επιθυμίες και απαιτήσεις. Αυτό ισχύει και για τα τρόφιμα, για τα οποία δίνεται συχνά η εντύπωση ότι οι απαιτήσεις για την επισημάνση είναι εκτενείς. Οι αρμόδιες αρχές για τα τρόφιμα είναι επίσης επιφυλακτικές όσον αφορά την πρόσθετη

(5) Το Welfare Quality® είναι ένα ερευνητικό πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από την Ε.Ε., στο οποίο συμμετέχουν 39 ιδρύματα και πανεπιστήμια που διαθέτουν ειδική εμπειρία στον τομέα της καλής μεταχείρισης των ζώων. Το πρόγραμμα αυτό στοχεύει στην καθιέρωση προτύπων για την καλή μεταχείριση των ζώων και στη χάραξη συγκεκριμένων στρατηγικών που θα βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα, με σκοπό την ένταξη της καλής μεταχείρισης των ζώων στην αλυσίδα που εκτείνεται από την καλλιέργεια του προϊόντος και τις φάσεις παραγωγής και εμπορίου μέχρι την πώληση του, η τελευταία θα συνοδεύεται με πληροφορίες για τους καταναλωτές.

επισημανση, διότι υπάρχει κίνδυνος να επικαλυφθούν βασικές πληροφορίες για τις ιδιότητες των τροφίμων από άλλες πληροφορίες. Οι καταναλωτές διερωτώνται κατά πόσο οι πολλές πληροφορίες για τα τρόφιμα είναι χρήσιμες, ιδίως όσον αφορά την δεοντολογία. Βάσει των ανωτέρω, η επισημανση για την καλή μεταχείριση των ζώων πρέπει να βασίζεται σ' ένα μικρότερο έγχρωμο λογότυπο, με άστρα ή μόρια, το οποίο θα αποτελεί συμπλήρωμα στην υπάρχουσα επισημανση.

4. Οι εισαγωγές στην Ε.Ε.

4.1 Περισσότερες νομοθετικές απαιτήσεις και περιορισμοί στην Ε.Ε. εμπεριέχουν τον κίνδυνο να εκποισθεί η παραγωγή και το εμπόριο στην Ε.Ε. λόγω των εισαγωγών από χώρες με χαμηλότερα πρότυπα, με αποτέλεσμα την απώλεια μεριδίων της αγοράς σε παγκόσμιο επίπεδο. Μεγαλύτερη εστίαση της προσοχής στην καλή μεταχείριση των ζώων στην εσωτερική αγορά που αποτελείται από 30 ευρωπαϊκές χώρες με 500 εκατ. κατοίκους (*) θα έχει μεταδοτικές συνέπειες στις εξαγωγές των τρίτων χωρών προς την Ε.Ε. Ο «International Finance Corporation» της Διεθνούς Τράπεζας τόνισε το αυξανόμενο ενδιαφέρον, σε παγκόσμιο επίπεδο, για την καλή μεταχείριση των ζώων και ανέφερε ότι είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθούν προσαρμογές προς την κατεύθυνση αυτή, τόσο στην πρωτογενή παραγωγή όσο και στη βιομηχανική μεταποίηση (7).

4.2 Είναι αυτονόητο ότι τα ζώα τα οποία έχουν εκτραφεί, σφαγεί και τεμαχισθεί στην Ε.Ε., όπως και τα παρασκευασμένα ή μη προϊόντα, πληρούν τα βασικά κριτήρια της Ε.Ε. και συνεπώς η επισημανση γι' αυτά είναι περιττή. Αντίθετα, προβάλλονται συχνά δικαιολογημένες απαιτήσεις, ότι στα εισαγόμενα προϊόντα πρέπει να αναφέρεται η προέλευση τους, ή να συνάγεται άμεσα ή έμμεσα κατά πόσον το σχετικό προϊόν πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις της Ε.Ε. Όπως αναφέρεται σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ, η καλή μεταχείριση των ζώων πρέπει μακροπρόθεσμα να αναγνωρισθεί οπωσδήποτε ως ένα πλήρως δικαιολογημένο πλεονέκτημα στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων, έτσι ώστε να είναι δυνατόν να απαιτείται από τις εισαγωγές η ανταπόκρισή τους στις βασικές απαιτήσεις. Κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά, αφενός, σε ποιά έκταση η απαίτηση για υποχρεωτική επισημανση με τη χώρα προέλευσης των εισαγόμενων προϊόντων θα είναι νόμιμη, και, αφετέρου, — εάν δεν είναι βέβαιο ότι πληρούνται οι κανόνες που ανταποκρίνονται στις ελάχιστες απαιτήσεις της Ε.Ε. — κατά πόσον η απαίτηση να αναγράφεται «άγνωστη μέθοδος παραγωγής» είτε κάτι παρεμφερές είναι σύμφωνη με τον νόμο.

4.3 Προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη όλα τα ευρωπαϊκά γεωργικά προϊόντα που ανταποκρίνονται στα ευρωπαϊκά υποχρεωτικά πρότυπα για την καλή μεταχείριση των ζώων και να μπορούν να διακρίνονται από τα μη ευρωπαϊκά προϊόντα που δεν υπόκεινται στους ίδιους κανόνες, κρίνεται σκόπιμο να καθιερωθεί η επισημανση

(*) Συμπεριλαμβάνονται η Νορβηγία, η Ισλανδία και το Λιχτενστάιν διότι εφόσον ανήκουν στον ΕΟΧ συμμετέχουν στην εσωτερική αγορά της Ε.Ε.

(7) «Creating Business Opportunity through Improved Animal Welfare» (Δημιουργία εμπορικών δυνατοτήτων χάρη στη βελτίωση της καλής μεταχείρισης των ζώων), Διεθνής Οργανισμός Χρηματοδότησης (ΔΟΧ — International Finance Corporation — IFC), όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας, Απρίλιος 2006. Ο ΔΟΧ αριθμεί 178 χώρες μέλη και η προτροπή αυτή αφορά κυρίως τις επενδύσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες με σκοπό τις εξαγωγές τους προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Εξάλλου, πολλές χώρες χωρίς συγκεκριμένη νομοθεσία, έχουν παράδοση σχετικά με τον κώδικα συμπεριφοράς στον τομέα της καλής μεταχείρισης των ζώων. Πρόκειται π.χ. για την Ελβετία, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, την Αργεντινή και τη Βραζιλία.

του τόπου στον οποίο καλλιεργήθηκε η βασική γεωργική πρώτη ύλη που περιέχει το προϊόν ή του τόπου εκτροφής, σύμφωνα με το ακόλουθο σχήμα:

- «UE Agriculture», σε περίπτωση που η γεωργική πρώτη ύλη που περιέχει το προϊόν καλλιεργήθηκε ή εκτράφηκε στην ΕΕ·
- «non-UE Agriculture», σε περίπτωση που η γεωργική πρώτη ύλη που περιέχει το προϊόν καλλιεργήθηκε ή εκτράφηκε σε τρίτη χώρα·
- «UE/non UE Agriculture», σε περίπτωση που ένα μέρος της γεωργικής πρώτης ύλης που περιέχει το προϊόν καλλιεργήθηκε ή εκτράφηκε στην ΕΕ και ένα μέρος σε τρίτη χώρα.

Η ένδειξη «UE» ή «non UE» μπορεί ενδεχομένως να αντικατασταθεί ή να συμπληρωθεί από το κράτος μέλος, σε περίπτωση που όλες οι γεωργικές πρώτες ύλες που περιέχει το προϊόν έχουν καλλιεργηθεί ή εκτραφεί σε αυτό το κράτος μέλος.

4.4 Εκτός του ότι αφετηρία και προϋπόθεση για κάθε ρύθμιση πρέπει να είναι οι κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), η Ε.Ε. μπορεί στην περίπτωση που δεν υπάρχει διεθνής κατανοήση, όπως αναφέρεται σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ, να αναγκαστεί να αναλάβει μονομερείς δράσεις για να δοθεί η απαιτούμενη προσοχή ότι η προσαρμογή με τον νόμο είναι απαραίτητη. Εν πάση περιπτώσει, οι εισαγωγείς και οι αλυσίδες λιανικού εμπορίου, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη και να εγγυηθούν ότι στις εισαγωγές από τρίτες χώρες οι αντίστοιχες απαιτήσεις πληρούνται με την πιστοποίηση και με παρεμφερείς εγγυήσεις.

5. Τυπική ρύθμιση από τις αρχές

5.1 Στην Ε.Ε. θεσπίστηκε σειρά ελάχιστων προτύπων για την καλή μεταχείριση των ζώων και με παλαιότερες αποφάσεις ανετέθη στην Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για αναθεώρηση και προσαρμογές τα αμέσως προσεχή χρόνια (8). Τα ελάχιστα πρότυπα καθορίστηκαν λεπτομερώς με νομικές πράξεις, συχνά μετά από δυσχερείς πολιτικές διαπραγματεύσεις. Στο μέλλον πρέπει να βασίζονται ακόμη περισσότερο στα αποτελέσματα ερευνών και σε αντικειμενική ανάλυση των συνθηκών, πράγμα που υποτιθείται ότι διευκολύνει την πολιτική διεργασία. Έτσι, οι κανόνες πρέπει πάντοτε να βασίζονται σε γνώσεις που είναι προσιτές και έχουν προσδιορισθεί επιστημονικά και επαγγελματικά και να αντανakλούν στην πράξη τις δυνατότητες για μια κατάσταση που λειτουργεί ομαλώς όσον αφορά τη βασική παραγωγή, καθώς και τη μεταφορά, τη νόρκωση και τη σφαγή. Στο μέλλον, πρέπει ακόμη τα ελάχιστα πρότυπα να καθορίζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να χρησιμοποιείται η τυπική ρύθμιση του δημόσιου δικαίου.

(8) Ανακοίνωση της Επιτροπής για ένα κοινοτικό σχέδιο δράσης για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων 2006-2010 (COM(2006) 13.

5.2 Οι κανόνες εθελοντικής επισήμανσης όσον αφορά, αντιστοίχως, τα βιολογικά προϊόντα και την υποχρεωτική επισήμανση των μεθόδων παραγωγής και εμπορίας των νωπών αυγών καθορίζονται επίσης λεπτομερώς στα νομοθετικά κείμενα της Ε.Ε. Εάν, με άλλα λόγια, χρησιμοποιούνται πιο ακριβείς ενδείξεις στην επισήμανση, τότε θα πρέπει να τηρούνται οι κανόνες της Ε.Ε. Πρέπει να διασφαλίζονται θεμιτές συνθήκες ανταγωνισμού καθώς και ακριβείς πληροφορίες για τους καταναλωτές. Οι εν λόγω μορφές επισήμανσης σε συνδυασμό με λεπτομερείς υποχρεωτικές απαιτήσεις εισήχθησαν όταν η επισήμανση θεωρήθηκε ευκαταία από τους καταναλωτές ή ήταν σημαντική για τη λειτουργία της αγοράς, δεδομένου ότι ρυθμίζει τη χρήση εμπορικών επωνυμιών τις οποίες οι καταναλωτές συσχετίζουν με συγκεκριμένες μεθόδους παραγωγής, καθώς θεσπίζει τις ελάχιστες απαιτούμενες νόμιμες προϋποθέσεις για την αποτροπή της απάτης ή της πρόκλησης σύγχυσης στην αγορά. Ακόμη, η πείρα δείχνει ότι η καθιέρωση κριτηρίων είναι δύσκολη και χρονοβόρα. Επιπλέον, αυτό συνεπάγεται την πραγματοποίηση ευρείας έκτασης εργασιών για τους εμπλεκόμενους και για τις εθνικές ελεγκτικές αρχές, με τη μορφή καταχωρήσεων, ισολογισμών και επισκέψεων ελέγχου. Είναι επίσης σκόπιμο να διατηρηθεί η παρούσα μορφή ρυθμίσεων στους εν λόγω τομείς.

5.3 Σύμφωνα με την πρόταση για τις ελάχιστες προδιαγραφές σχετικά με τα κοτόπουλα που προορίζονται για την παραγωγή κρέατος, η Επιτροπή θα παρουσιάσει, το αργότερο δύο χρόνια μετά την έγκριση, έκθεση με θέμα «σχετικά με την πιθανή καθιέρωση ενός συγκεκριμένου εναρμονισμένου συστήματος υποχρεωτικής επισήμανσης σε κοινοτικό επίπεδο για το κρέας κοτόπουλου, τα προϊόντα και τα παρασκευάσματα κρέατος, που θα βασίζεται στη συμμόρφωση προς τα πρότυπα καλής διαβίωσης των ζώων»⁽⁹⁾. Αυτό θα συντελέσει στην καθιέρωση κανόνων αντίστοιχων με εκείνους που ισχύουν ήδη στην Κοινότητα για τα συστήματα παραγωγής αυγών με κανόνες επισήμανσης οι οποίοι αναφέρονται σε διάφορες μορφές παραγωγής.

5.4 Όμως, το τυπικό πρότυπο ρύθμισης είναι κατάλληλο μόνο στην περίπτωση που θα είναι δυνατό να διακρίνονται με σαφήνεια οι διάφορες μορφές παραγωγής, οι οποίες είναι κατανοητές από τους καταναλωτές. Το ίδιο ισχύει και με το βιολογικό κανονισμό, ο οποίος αφορά κυρίως το περιβάλλον και όχι συγκεκριμένα την καλή μεταχείριση των ζώων. Το πρότυπο μπορεί πιθανόν να χρησιμοποιηθεί και για την εκτροφή κοτόπουλων για την παραγωγή κρέατος, εφόσον οι καταναλωτές θα είναι σε θέση να αντιληφθούν και να ενθυμούνται τους λόγους της επισήμανσης, όμως τα πρότυπα θα καταστούν χαώδη εάν επεκτείνονται σε πολλά ζωικά προϊόντα.

5.5 Όμως, η τυπική ρύθμιση είναι πολύ ανελαστική και πολύπλοκη, λόγω των διαφορετικών συνθηκών παραγωγής που υπάρχουν σε μια διευρυμένη Ε.Ε. και της μελλοντικής ανάπτυξης της αγοράς. Έτσι, υπάρχει κίνδυνος να σταματήσει ή να παρεμποδιστεί η ανάπτυξη λόγω των περίπλοκων διαδικασιών αναθεώρησης και των δυσκολιών προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι φυσικές διαφορές που υπάρχουν στα πρότυπα παραγωγής. Το πρότυπο είναι πολιτικά και διοικητικά απαιτητικό και ανεπαρκώς ελκυστικό για τους εμπλεκόμενους παράγοντες της αγοράς, αλλά περιορίζει και τα κίνητρα για ιδιωτικά σήματα ποιότητας, όταν π.χ. αναφέρεται στην παραγωγή σε μια ορισμένη περιοχή. Επιπλέον η πείρα δείχνει ότι ο

έλεγχος γίνεται διοικητικά επαχθής, όταν η επισήμανση από εθελοντική γίνεται κανονιστική ή υποχρεωτική.

5.6 Γι' αυτό δεν είναι σκόπιμη η περαιτέρω διεύρυνση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, του τυπικού προτύπου που ρυθμίζεται από τις αρχές καθώς και η χρήση δημοσίων σημάτων. Το ίδιο ισχύει και σε εθνικό επίπεδο, στην περίπτωση που οι εθνικοί κανόνες επισήμανσης θα είναι αντίθετοι με την εσωτερική αγορά. Ακόμη, η επισήμανση που δείχνει ότι έχουν τηρηθεί οι ελάχιστες κοινοτικές προδιαγραφές δεν έχει νόημα παρά μόνο εάν, όπως συμβαίνει με τα συστήματα παραγωγής αυγών, αποτελεί μέρος επισήμανσης διαφορετικών επιπέδων.

6. «Το βιολογικό πρότυπο»

6.1 Ένα γενικά εθελοντικό σύστημα επισήμανσης, παρόμοιο με τη ρύθμιση για την χορήγηση κοινοτικού βιολογικού σήματος⁽¹⁰⁾ και με τις αντίστοιχες εθνικές ρυθμίσεις, δεν είναι ιδιαίτερα κατάλληλο για να προωθήσει την ανάπτυξη των μεθόδων παραγωγής και εκτροφής οι οποίες λαμβάνουν περισσότερο υπόψη την καλή μεταχείριση των ζώων. Η βιομηχανία και το εμπόριο τροφίμων προτιμούν χωρίς αμφιβολία την περαιτέρω ανάπτυξη δικών τους σημάτων ποιότητας. Μολονότι το «περιβαλλοντικό πρότυπο» έχει περισσότερες ομοιότητες με το προτεινόμενο εθελοντικό πρότυπο για τα ζωικά προϊόντα, εν τούτοις θα είναι ακατάλληλο ως βάση για την εισαγωγή αντικειμενικών κριτηρίων σε σχέση με την καλή μεταχείριση των ζώων, όπως ένα πρότυπο παρόμοιο με την περιβαλλοντική ρύθμιση της Ε.Ε. θα είναι πολύ γραφειοκρατικό όσον αφορά την επισήμανση για την καλή μεταχείριση των ζώων.

6.2 Οι σχετικές περιβαλλοντικές επισήμανσεις λειτουργούν κατ' αρχή με τη βοήθεια γραμματείας η οποία συνδράμει τα εμπλεκόμενα μέρη στον καθορισμό περιβαλλοντικών κριτηρίων σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο που καθορίζει ο νόμος. Η ίδια γραμματεία ενημερώνει για την επισήμανση τους χρήστες και τους αγοραστές. Το πλεονέκτημα στην περίπτωση αυτή είναι ότι η επισήμανση μπορεί να χρησιμοποιηθεί κυρίως σε όλα τα προϊόντα και έτσι να επιτευχθεί η μεγαλύτερη χρήση της μέσω συνεργιών και ευρείας γνώσης της ρύθμισης. Τις πληροφορίες εγγυάται ανεξάρτητος τρίτος, πράγμα που αποτελεί αντικειμενική απόδειξη ότι το προϊόν βασίζεται σε μια φιλικότερη προς το περιβάλλον παραγωγή και χρήση του συνολικού κύκλου ζωής.

6.3 Όταν πρόκειται για ζωικά προϊόντα, τα ατομικά κριτήρια για την εκτροφή των διαφόρων ειδών ζώων και οι συνθήκες παραγωγής πρέπει να καθορίζονται απαραίτητα από ειδικούς με βάση τα ερευνητικά αποτελέσματα και την πιο ακριβή αξιολόγηση των συστημάτων παραγωγής. Έτσι, χρειάζονται λεπτομερείς και εξειδικευμένες επαγγελματικές αξιολογήσεις. Όμως η σαφής και αξιόπιστη ένδειξη του «περιβαλλοντικού προτύπου» για τους καταναλωτές, η εθελοντική χρήση και η κοινή επισήμανση που βασίζεται στην αγορά, η οποία δείχνει (η κοινή επισήμανση) την εκπλήρωση των ιδιαίτερων δεοντολογικών κριτηρίων σε υψηλότερο επίπεδο, σε σύγκριση με τις ελάχιστες νομοθετικές απαιτήσεις, πρέπει να χρησιμοποιούνται ισότιμα για την προώθηση της ανάπτυξης μεθόδων παραγωγής και εκτροφής οι οποίες λαμβάνουν περισσότερο υπόψη την καλή μεταχείριση των ζώων

⁽⁹⁾ COM (2005) 221 τελικό της 30.5.2005 σχετικά με τον καθορισμό ελάχιστων κανόνων για την προστασία των κοτόπουλων που εκτρέφονται για την παραγωγή κρέατος.

⁽¹⁰⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1980/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουλίου 2000, περί αναθεωρημένου κοινοτικού συστήματος απονομής βιολογικού σήματος, ΕΕ L 237 21.9.2000.

7. Ιδιωτικά σήματα ποιότητας

7.1 Τα ιδιωτικά σήματα ποιότητας λειτουργούν με βάση τις αρχές της αγοράς και μέσα σε νομοθετικά πλαίσια, απαγορεύουν μάλιστα την παραπλάνηση κ.λπ., χωρίς μάλιστα να απαιτείται ιδιαίτερη παρέμβαση της δημόσιας διοίκησης. Πρόκειται για ευέλικτα συστήματα τα οποία είναι συνεχώς σε θέση να προσαρμόζονται στην εξέλιξη. Παρόλα αυτά η επισήμανση δεν είναι βέλτιστη όσον αφορά την καλή μεταχείριση των ζώων. Η αυξανόμενη προσφορά προϊόντων δεν διευκολύνει τον καταναλωτή στην εξέταση και τη σύγκριση των ισχυρισμών για τους οποίους απολογείται η χρήση των διάφορων σημάτων. Η εμπορική προβολή μπορεί να δημιουργήσει παραπλανητική εικόνα των συνθηκών παραγωγής και οι εκτιθέμενες ιδιότητες δεν βασίζονται απαραίτητα σε αντικειμενικά κριτήρια, κυρίως διότι δεν υπάρχουν ακόμη επαρκείς αντικειμενικές γνώσεις για να χρησιμοποιηθούν ως βάση. Αυτό συνεπάγεται υπονόμευση της αξιοπιστίας και στρέβλωση του ανταγωνισμού εις βάρος προϊόντων και συνθηκών παραγωγής. Οι βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις μπορεί επίσης να είναι διατεθειμένες να αλλάξουν απαιτήσεις λόγω του ανταγωνισμού με τρόπο που δεν είναι πάντοτε αιτιολογημένος και συνεπάγεται δυσκολίες για τους εκτροφείς ζώων εκμετάλλευσης.

7.2 Για τους παραπάνω λόγους πρέπει να καθοριστούν αντικειμενικά κριτήρια παραγωγής. Η Επιτροπή πρότεινε σχετικά την ίδρυση ενός κέντρου ή ενός εργαστηρίου, το οποίο μεταξύ άλλων θα αποσκοπεί στην ανάπτυξη αντικειμενικών δεικτών καλής μεταχείρισης⁽¹⁾· η Επιτροπή προβλέπει ακόμη ότι η περαιτέρω χρήση μετρήσιμων δεικτών για την καλή μεταχείριση των ζώων στην κοινοτική νομοθεσία μπορεί να πραγματοποιηθεί με βάση τα αποτελέσματα του ερευνητικού προγράμματος «Welfare Quality Project», το οποίο λήγει το 2009. Είναι συγχρόνως σημαντικό να χρησιμοποιούνται οι έρευνες και οι εξελίξεις που πραγματοποιούνται στα κράτη μέλη.

7.3 Οι μελλοντικές δράσεις για την ανάπτυξη συγκεκριμένων μεθόδων παραγωγής, οι οποίες θα λαμβάνουν περισσότερο υπόψη την καλή μεταχείριση των ζώων σε σχέση με αξιόπιστους επιστημονικούς δείκτες, πρέπει να καθιερωθούν κατ' ανάγκη ως συμπλήρωμα των ιδιωτικών σημάτων ποιότητας. Πρόκειται για την καλύτερη λύση. Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να καθιερώσουν και να αναπτύξουν περαιτέρω δικά τους σήματα, και με τον τρόπο αυτό να διαφοροποιηθούν επίσης σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους με βάση πραγματικά και αντικειμενικά κριτήρια, ενώ και οι καταναλωτές θα μπορούν να προβαίνουν στη δική τους επιλογή ανάλογα, με βάση τις αντικειμενικές πεποιθήσεις και προτιμήσεις τους και αληθείς πληροφορίες. Το σύστημα μπορεί έτσι να λειτουργήσει με τις αρχές της αγοράς χωρίς την παρέμβαση της δημόσιας διοίκησης. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με την ένδειξη ότι το προϊόν πληροί τα πρότυπα της Ε.Ε. τα οποία υποβάλλονται σε ένα είδος ανεξάρτητου ελέγχου.

8. Πρόταση για την επισήμανση της «καλής μεταχείρισης των ζώων»

8.1 Είναι σημαντικό να καθοριστούν το πλαίσιο και οι αρχές για το σχεδιασμό των κοινών συστημάτων επισήμανσης, ώστε να καταστεί δυνατή η προετοιμασία των εργασιών και της ένταξης στα συστήματα των ενοποιημένων δεικτών της καλής μεταχείρισης των ζώων, εφόσον επιτευχθούν επαρκή μερικά αποτελέσματα, μεταξύ

άλλων από το πρόγραμμα «Welfare Quality». Αυτό θα επιτρέψει στους ειδικούς καθώς και στο προτεινόμενο κέντρο για την καλή μεταχείριση των ζώων, να εκπονήσουν αν χρειαστεί, τα αναγκαία αντικειμενικά κριτήρια. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αλληλοδιασυνδεθούν διάφοροι δείκτες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ζώου, οι οποίοι θα πρέπει να εφαρμοσθούν στην πράξη και σε πραγματικές συνθήκες παραγωγής, ώστε να ευνοηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η συνεργία μεταξύ έρευνας, ανάπτυξης και χρήσης των νέων τεχνολογιών⁽¹²⁾.

8.2 Τα σχετικά αποτελέσματα μπορούν να εφαρμοστούν, με την εξουσιοδότηση του σχετικού κέντρου, ως πρότυπα για όλα τα είδη των ζώων εκμετάλλευσης και για τα κυριότερα ζωικά προϊόντα, και να χρησιμοποιηθούν για την προτεινόμενη ρύθμιση επισήμανσης, με τον καθορισμό ιδίων των απαιτήσεων όσον αφορά τη μέτρηση και τον εκ των υστέρων έλεγχο των διαφόρων δεικτών. Η επισήμανση με αναφορές στην καλή μεταχείριση των ζώων θα μπορεί έτσι να βασίζεται, όσο το δυνατό περισσότερο σε μετρήσιμους δείκτες καλής μεταχείρισης οι οποίοι θα μπορούν να αναπαράγονται, και όχι μόνο στα χρησιμοποιούμενα συστήματα παραγωγής.

8.3 Εν συνέχεια το εμπόριο και βιομηχανία θα μπορούν σε εθελοντική βάση να τοποθετούν στα ζωικά προϊόντα ένα αναγνωρισμένο, σε κοινοτικό επίπεδο, λογότυπο, που θα εγγυάται την τήρηση υψηλότερου προτύπου, σε σύγκριση με τα ελάχιστα πρότυπα της Ε.Ε. Τα υψηλότερα πρότυπα θα πρέπει οπωσδήποτε να βασίζονται σε νόμο, εκτός αν θα είναι νομικά δυνατή η άμεση παραπομπή στα κοινά ευρωπαϊκά πρότυπα. Τα πρότυπα θα μπορούν, π.χ. με την επιλογή τριών υψηλότερων επιπέδων ως σημείου αφετηρίας, να ορισθούν στο 20, 40 και 60 % υπεράνω των ελαχίστων προτύπων που μπορούν να θεωρηθούν ως σχετικά για τα συγκεκριμένα είδη ζώων και προϊόντα. Η εγγύηση για την τήρηση των συγκεκριμένων απαιτήσεων και του ελέγχου για τη χρησιμοποίηση του σήματος μπορεί να βασισθεί στον έλεγχο που πραγματοποιούν οι ίδιες οι επιχειρήσεις, σε συνεργασία με έναν ανεξάρτητο ελεγκτή, ένα ίδρυμα ή οργανισμό, ή ακόμη και ένας ειδικός οργανισμός πιστοποίησης, που λειτουργεί σύμφωνα με τα σχετικά ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα ISO σε EN — ISO — 17000 ή που είναι διαπιστευμένος ως οργανισμός πιστοποίησης, βάσει του EN — ISO — 45011. Αντίθετα, δεν θα τίθεται θέμα έγκρισης ή άδειας για τη χρησιμοποίηση του σχετικού λογότυπου, σε περίπτωση που χρειάζεται διοικητική παρέμβαση και έλεγχος από τις δημόσιες αρχές.

8.4 Το σχετικό λογότυπο μπορεί να συνδυασθεί με ένα σύστημα χρωμάτων, άστρων ή μορίων τα οποία θα τοποθετούνται στα υπάρχοντα εμπορικά σήματα, εφόσον δεν θα υπάρχει αντίφαση μεταξύ της κοινής ρύθμισης επισήμανσης και των υπάρχοντων εμπορικών σημάτων. Το σύστημα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί με τις ίδιες προϋποθέσεις και για τα εισαγόμενα προϊόντα οπότε δεν θα δημιουργούνται προβλήματα και με τους κανόνες του ΠΟΕ.

9. Συμπληρωματικά μέτρα

9.1 Μπορεί να εξετασθεί η καθιέρωση ιστοσελίδας με βάση δεδομένων, που θα ενισχύονται από την Ε.Ε., όπου θα καταχωρούνται, η περιγραφή της προτεινόμενης ρύθμισης για την επισήμανση καθώς και διάφορες επισημάνσεις καλής μεταχείρισης και επισημάνσεις, από τους αρμόδιους για τα σχετικά σήματα. Οι επιχειρήσεις θα μπορούν να δίνουν πληροφορίες για τα προϊόντα και με τον

⁽¹⁾ Όπως αυτό προτείνεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο δράσης, το σχετικό εργαστήριο ή το υπό εξέταση κέντρο πρέπει να ιδρυθεί σε διεθνές επίπεδο σε συνεργασία με τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους της Ε.Ε. με στόχο τη διεθνή αναγνώριση των μεθόδων που θα αναπτύσσει.

⁽¹²⁾ Υποτίθεται ότι οι σχετικοί δείκτες περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που είναι θεμελιώδους σημασίας για το υπό εξέταση είδος, δηλαδή τους παράγοντες της αναπαραγωγής, τις συνθήκες χώρου και σταυλισματος την καθημερινή φροντίδα, τις ζωονόσους και την υγιεινική κατάσταση, τον απογαλακτισμό, τις χειρουργικές επεμβάσεις, καθώς και τη μεταφορά στα σφαγεία και τις συνθήκες νάρκωσης και σφαγής.

τρόπο αυτό να δείχνουν ότι είναι υπεύθυνες για τον δεοντολογικό τομέα. Οι ίδιες πληροφορίες μπορεί π.χ. να είναι επίσης προστιτές στα καταστήματα. Η βάση θα μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την επίτευξη μεγαλύτερης διαφάνειας και ο κίνδυνος άσκησης κριτικής και αποκάλυψης δόλιων και παραπλανητικών χειρισμών μπορεί να έχει ως συνέπεια ορισμένη αυτοπειθαρχία και εσωτερικό έλεγχο.

9.2 Επιπλέον, θα μπορούσε να εξεταστεί η αυστηρότερη εφαρμογή των κανόνων για τους αναληθείς και παραπλανητικούς ισχυρισμούς, προκειμένου να επιβληθούν αυστηρότερες κυρώσεις σε περίπτωση κατάχρησης, έχοντας υπόψη ότι δεν πρόκειται για ένα σύστημα έγκρισης σε συνδυασμό με έλεγχο των εθνικών αρχών. Οι επιχειρήσεις λόγω της φύσης του θέματος μπορούν να χρησιμοποιούν νόμιμα ισχυρισμούς που δεν παραπλανούν τους καταναλωτές, είναι όμως απολύτως σαφές ότι μόνο οι επιχειρήσεις είναι υπεύθυνες ότι οι ισχυρισμοί σχετικά με τα προϊόντα — είτε έχουν ελεγχθεί από ανεξάρτητο τρίτο είτε όχι — ανταποκρίνονται στις εν λόγω απαιτήσεις.

9.3 Είναι επίσης δυνατόν — είναι άλλωστε και το πιο απλό — να υποστηριχθεί μόνο η συνέχιση της ανάπτυξης των ιδιωτικών ρυθμίσεων επισημάνσης, μέσω εκστρατειών πληροφόρησης των καταναλωτών και του λιανικού εμπορίου, χωρίς τη λήψη περαιτέρω μέτρων. Όμως, όπως συνάγεται από τα ανωτέρω, η μέθοδος αυτή θα ήταν ανεπαρκής. Ανεξαρτήτως της επιλογής των ρυθμίσεων επισημάνσης ή άλλων μέτρων θα πρέπει εντωμεταξύ να πραγματοποιηθούν οπωσδήποτε εκτεταμένες εκστρατείες πληροφόρησης όταν

θα έχει καθοριστεί η σχετική βάση. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω συνεδρίων για την διαμόρφωση γνώμης καθώς και μέσω της τηλεόρασης και άρθρων στις εφημερίδες. Η Επιτροπή και οι αντίστοιχες εθνικές αρχές θα πρέπει να αναλάβουν από κοινού, π.χ. με τις οργανώσεις των αγροτών, των καταναλωτών και προστασίας των ζώων κ.λπ. την εκπλήρωση ενός σημαντικού καθήκοντος.

9.4 Πολλές φορές εκφράζεται η επιθυμία να καταστεί υποχρεωτική η επισημάνση της εθνικής προέλευσης, διότι υπάρχει μια γενική προτίμηση για τα εθνικά προϊόντα. Παρά τους ισχυρισμούς του κλάδου σχετικά με τους κινδύνους στρέβλωσης του ανταγωνισμού, μέχρι σήμερα ίσχυε μια θεμελιώδης αρχή ότι σε εθνικό επίπεδο μπορεί να καθιερωθούν πιο αυστηροί κανόνες για την καλή μεταχείριση των ζώων από εκείνους που καθορίζονται στις ελάχιστες προδιαγραφές της Ε.Ε. Εάν με την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας επιτραπεί σε κάθε κράτος μέλος να αναπτύξει τα δικά του συστήματα επισημάνσης για την καλή μεταχείριση των ζώων, τα οποία θα εξαρτώνται από τις συνθήκες παραγωγής και τα ενδιαφέροντα των καταναλωτών, τότε θα είναι εύκολο να δημιουργηθεί μια μονομερώς ευνοϊκή κατάσταση για τα εθνικά προϊόντα η οποία, όπως και κάθε μορφή υποχρεωτικής εθνικής επισημάνσης, θα είναι βασικά αντίθετη με τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς και του ανταγωνισμού στην Ε.Ε. Τα κράτη μέλη τα οποία εισάγουν υψηλότερες υποχρεωτικές ελάχιστες προδιαγραφές για ένα ή περισσότερους τομείς της παραγωγής έχουν στην περίπτωση αυτή τη δυνατότητα να τις εντάξουν στο προτεινόμενο σύστημα επισημάνσης.

Βρυξέλλες 15 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας και καθορίζει το περιεχόμενο του παραρτήματος XI»

COM (2006) 7 τελικό — 2006/0008 (COD)

(2007/C 161/18)

Στις 10 Φεβρουαρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης των ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Ενιάια αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Φεβρουαρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. GREIF.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 14 και 15 Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου), η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 163 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Περίληψη

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί χρήσιμο να εφαρμοστεί το συντομότερο δυνατό ο νέος κανονισμός για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας μεταξύ των κρατών μελών, γεγονός που συνεπάγεται τόσο τη σύντομη υλοποίηση του σχεδίου κανονισμού εφαρμογής όσο και την επίτευξη συμφωνίας ως προς το περιεχόμενο του εξεταζόμενου κανονισμού που καθορίζει το περιεχόμενο του παραρτήματος XI της οδηγίας 883/2004.

1.2 Η ΕΟΚΕ κατανοεί ότι η εφαρμογή άνευ όρων της αρχής της εξομοίωσης καταστάσεων θα καθιστούσε αδύνατη οποιαδήποτε προσπάθεια του εθνικού νομοθέτη να επικεντρωθεί στα εγχώρια δεδομένα στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας, γεγονός που θα είχε σοβαρές συνέπειες για τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας.

1.3 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι είναι αναγκαία η καταχώριση στο παράρτημα XI ορισμένων καταστάσεων που αφορούν τα κράτη μέλη, ώστε να αποφευχθεί η σύγκρουση μεταξύ εθνικών ρυθμίσεων και του κειμένου του κανονισμού 883/2004. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί, ωστόσο, ότι πρέπει να αποφευχθεί η άναρχη εξέλιξη του αριθμού καταχωρίσεων και να εξετάζεται σε κάθε περίπτωση αν οι ειδικές καταχωρίσεις είναι πράγματι αναγκαίες για την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων συντονισμού στο συγκεκριμένο κράτος μέλος και αν ανταποκρίνονται στην αρχή της αναλογικότητας.

1.4 Σύμφωνα με τη γνώμη της ΕΟΚΕ έχει ιδιαίτερη σημασία να ληφθεί μέριμνα ώστε κατά την πρακτική εφαρμογή του συντονισμού να μην αποδειχθεί ότι ορισμένες καταχωρίσεις του παραρτήματος XI επιφέρουν οποιοδήποτε μειονέκτημα για τους πολίτες.

1.5 Προς το παρόν, η ΕΟΚΕ δεν διακρίνει κανένα πρόβλημα όσον αφορά τις ισχύουσες καταχωρίσεις, είτε για τους ασφαλιζόμενους είτε για τις επιχειρήσεις ή τους οργανισμούς κοινωνικών ασφαλίσεων. Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο συντονισμός για τους ενδιαφερόμενους δεν πρέπει να υπονομούνται μέσω των καταχωρίσεων.

1.6 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι καταβάλουν προσπάθειες για την απλούστευση, με αποτέλεσμα να περιέχει

το παράρτημα XI σαφώς λιγότερες καταχωρίσεις απ' ό,τι το αντίστοιχο παράρτημα VI του ισχύοντος κανονισμού 1408/71.

1.7 Προκειμένου να καταστεί δυνατή η σύντομη εφαρμογή του γενικού κανονισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να διαθέσουν από τώρα τους απαραίτητους πόρους σε ανθρώπινο και τεχνικό δυναμικό στους εθνικούς φορείς κοινωνικής ασφάλειας.

2. Λόγοι υποβολής και στόχοι της πρότασης κανονισμού

2.1 Οι κοινοτικές διατάξεις για το συντονισμό των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ρυθμίζονται προς το παρόν μέσω του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 («Γενικός κανονισμός») και μέσω του αντίστοιχου κανονισμού εφαρμογής (ΕΟΚ) 574/72, ο οποίος από τη έναρξη της ισχύος του πριν από περισσότερα από 30 χρόνια τροποποιήθηκε και προσαρμόστηκε επανειλημμένα.

2.1.1 Οι κανονισμοί αυτοί στοχεύουν στη λήψη μέτρων ώστε τα άτομα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των κανονισμών αυτών να μην χάνουν τα ασφαλιστικά τους δικαιώματα όταν ταξιδεύουν, διαμένουν προσωρινά ή κατοικούν μόνιμα σε άλλο κράτος μέλος. Οι διακινούμενοι ασφαλισμένοι δεν πρέπει να υπόκεινται μειονεκτήματα λόγω της κινητικότητάς τους και δεν πρέπει να τυγχάνουν δυσμενέστερης μεταχείρισης απ' ό,τι οι μη διακινούμενοι ασφαλισμένοι. Προκειμένου να προστατευτούν τα ασφαλιστικά δικαιώματα, οι κανονισμοί αυτοί θεσπίζουν τις αρχές που διέπουν την πρακτική εφαρμογή καθώς και τις λεπτομέρειες της εφαρμογής που αφορούν τις ειδικές απαιτήσεις των επιμέρους κλάδων της κοινωνικής ασφάλειας.

2.2 Ο κανονισμός 1408/71 θα αντικατασταθεί από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ο οποίος υιοθετήθηκε ήδη στις 29 Απριλίου 2004.

2.2.1 Σύμφωνα με το άρθρο 89 του νέου κανονισμού 883/2004 η διαδικασία εφαρμογής του θα ρυθμιστεί μέσω άλλου κανονισμού που θα αντικαταστήσει τον ισχύοντα κανονισμό εφαρμογής 574/72. Αυτός ο κανονισμός εφαρμογής, που άρχισε να σχεδιάζεται από τις 31 Ιανουαρίου 2006⁽¹⁾, εξετάζεται προς το παρόν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και αποτέλεσε ήδη αντικείμενο γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ⁽²⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ C 318 της 23ης Δεκεμβρίου 2006.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας» (COM2006) 16 τελικό — 2006/0006 (COD).

2.2.2 Μόνον εφόσον τεθεί σε ισχύ ο κανονισμός για τη διαδικασία εφαρμογής μπορεί να εφαρμοστεί η οδηγία 883/2004 και να επωφεληθούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι από τις πολυάριθμες απλουστεύσεις, διευκρινίσεις και βελτιώσεις που περιέχει ο κανονισμός αυτός όσον αφορά τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας. Μέχρι να επιτευχθεί αυτό, ο κανονισμός 1408/71 και ο αντίστοιχος κανονισμός εφαρμογής 574/72 παραμένουν σε ισχύ.

2.3 Στην αιτιολογική σκέψη 41 του κανονισμού 883/2004, αναφέρεται ότι «είναι αναγκαίο να προβλεφθούν ειδικές διατάξεις που να ανταποκρίνονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εθνικής νομοθεσίας για να διευκολύνεται η εφαρμογή των κανόνων συντονισμού». Το παράρτημα XI του κανονισμού 883/2004, που αποτελεί αντικείμενο αυτής της παρούσας γνωμοδότησης, προβλέπει ακριβώς αυτές τις «ειδικές διατάξεις για την εφαρμογή των νομοθεσιών ορισμένων κρατών μελών».

2.3.1 Συνεπώς, ο γενικός κανονισμός 883/2004 ρυθμίζει τους βασικούς κανόνες συντονισμού. Ο κανονισμός εφαρμογής συνιστά ένα είδος «οδηγίων χρήσης» για τον γενικό κανονισμό και ρυθμίζει περισσότερο τις πτυχές τεχνικού και διοικητικού χαρακτήρα. Το παράρτημα XI του κανονισμού 883/2004 περιέχει επομένως ειδικές ρυθμίσεις, προσαρμοσμένες στη νομοθεσία των κρατών μελών, προκειμένου να μπορούν να εφαρμοστούν απρόσκοπτα οι νέες διατάξεις συντονισμού.

2.3.2 Το παράρτημα XI είναι αναγκαίο προκειμένου να αποφευχθεί η ασυμβατότητα μεταξύ των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας και των κανόνων συντονισμού. Οι επιμέρους ρυθμίσεις των εθνικών ιδιαιτεροτήτων πρέπει να διασφαλίζονται μέσω κατάλληλων καταχωρίσεων στο παράρτημα XI, ώστε να μην υπάρξει διαφωνία σε σχέση με τον συντονισμό. Σκοπός του παραρτήματος XI είναι, επομένως, να διασφαλίσει την αρμονική συνέργια μεταξύ εθνικών και κοινοτικών νομικών διατάξεων κατά τον πρακτικό συντονισμό στον τομέα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.

2.4 Το παράρτημα XI θα περιλαμβάνει ένα ξεχωριστό κεφάλαιο για κάθε κράτος μέλος. Ο αριθμός των καταχωρίσεων των επιμέρους κρατών μελών θα διαφέρει έντονα και θα εξαρτάται από την εκάστοτε εθνική νομοθεσία.

2.5 Κατά την υιοθέτηση του νέου κανονισμού συντονισμού 883/2004 το 2004, το παράρτημα XI παρέμεινε καταρχήν κενό. Συμφωνήθηκε να καθοριστεί το περιεχόμενο του στο πλαίσιο του επόμενου κανονισμού. Πρόκειται για το εξεταζόμενο σχέδιο κανονισμού⁽³⁾.

2.5.1 Το παράρτημα XI δεν αφορά μόνο τον ίδιο τον κανονισμό 883/2004 αλλά και τον αντίστοιχο κανονισμό εφαρμογής. Τα τρία αυτά κείμενα δεν μπορούν να εξετασθούν ανεξάρτητα το ένα από το άλλο. Για το λόγο αυτό, η ομάδα εργασίας του Συμβουλίου που είναι αρμόδια για κοινωνικά θέματα, εξετάζει το περιεχόμενο του παραρτήματος XI παράλληλα με τα αντίστοιχα σημεία του σχεδίου του κανονισμού εφαρμογής. Συνεπώς το Συμβούλιο θα συζητήσει

ταυτόχρονα και για τα δύο σχέδια κανονισμού που υπέβαλε η Επιτροπή τον Ιανουάριο 2006.

2.5.2 Το περιεχόμενο του παραρτήματος XI πρέπει να έχει καθοριστεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού εφαρμογής. Η οριστικοποίηση του παραρτήματος XI συνιστά επομένως μια επιπλέον προϋπόθεση για την εφαρμογή των νέων κανόνων συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας. Τα άρθρα 42 και 308 της Συνθήκης ΕΚ αποτελούν τη νομική βάση της πρότασης κανονισμού. Η εφαρμογή του υπόκειται επομένως στην ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου σε συνδυασμό με τη διαδικασία συναπόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2.6 Στις 24 Ιανουαρίου 2006 η Επιτροπή υπέβαλε μια πρόταση με την οποία τροποποιούνται ορισμένα σημεία του κανονισμού 883/2004 και καθορίζεται το περιεχόμενο του παραρτήματος XI. Η πρόταση αυτή είναι αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων με τα κράτη μέλη. Η τροποποίηση ορισμένων σημείων της οδηγίας 883/2004, η οποία δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ, οφείλεται στο γεγονός ότι αναγνωρίστηκε ότι ορισμένα θέματα, τα οποία ζήτησαν ορισμένα κράτη μέλη να συμπεριληφθούν στο παράρτημα XI, συνιστούν οριζόντια ζητήματα τα οποία πρέπει να ρυθμιστούν για όλα τα κράτη μέλη. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγονται οι καταχωρίσεις ίδιου περιεχομένου από διάφορα κράτη μέλη στο παράρτημα XI.

3. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει χαρακτηρίσει επανειλημμένα, σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της, τις νέες ρυθμίσεις για το συντονισμό των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ως σημαντικό βήμα προς τη βελτίωση της ελεύθερης κυκλοφορίας στην Ένωση και έχει εκφράσει την ικανοποίησή της σχετικά με τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής όσον αφορά την κάλυψη προσώπων και τομέων, τις απλουστεύσεις έναντι της ισχύουσας ρύθμισης καθώς και σχετικά με όλα τα μέτρα που συμβάλλουν στη συνεργασία μεταξύ φορέων κοινωνικής ασφάλειας.

3.1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί χρήσιμο να εφαρμοστεί το συντομότερο δυνατό ο νέος κανονισμός για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας μεταξύ των κρατών μελών, γεγονός που συνεπάγεται τόσο τη σύντομη υλοποίηση του σχεδίου κανονισμού εφαρμογής όσο και την επίτευξη συμφωνίας ως προς το περιεχόμενο του αναφερόμενου παραρτήματος XI. Καλεί, συνεπώς, όλους τους ενδιαφερόμενους, να προωθήσουν το συντομότερο δυνατό την επικείμενη εξέταση του σχεδίου κανονισμού εφαρμογής καθώς και του εξεταζόμενου κανονισμού που ρυθμίζει το περιεχόμενο του παραρτήματος XI⁽⁴⁾.

3.1.2 Επίσης, η ΕΟΚΕ είχε τονίσει στη γνωμοδότησή της για τον κανονισμό εφαρμογής ότι η προθεσμία που έχει οριστεί από την δημοσίευση του κανονισμού εφαρμογής μέχρι την έναρξη της ισχύος του, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει τους έξι μήνες που προβλέπονται στην πρόταση της Επιτροπής⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Πρόταση που διατυπώθηκε τελευταία στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Κοινωνική ασφάλιση των μισθωτών και των μη μισθωτών» (Εισηγητής: ο κ. RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO) — ΕΕ C 24 της 31ης Ιανουαρίου 2006 και στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας», COM (2006)16 τελικό — 2006/0006 (COD), Εισηγητής: ο κύριος GREIF. ΕΕ C 324 της 30.12.2006.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 324 της 30.12.2006 Εισηγητής ο κύριος GREIF. ΕΕ σημείο 4.4.1.

⁽³⁾ COM (2006) 7 τελικό.

3.2 Τα κράτη μέλη μπορούν να ζητήσουν να συμπεριληφθούν στο παράρτημα XI δεδομένα χάρη στα οποία θα μπορούν να διατηρήσουν ορισμένες ευαισθητές, για τα κράτη αυτά, εθνικές διατάξεις. Η ανάγκη αυτή οφείλεται κυρίως στην εκτενή εξομοίωση καταστάσεων στο πλαίσιο του κανονισμού 883/2004, σύμφωνα με την οποία όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να αντιμετωπίζουν γεγονότα ή καταστάσεις που σημειώθηκαν σε άλλο κράτος μέλος και έχουν νομικές συνέπειες για την κοινωνική ασφάλεια, σαν να είχαν λάβει χώρα στην επικράτεια του αρμοδίου κράτους μέλους ⁽⁶⁾.

3.2.1 Εξομοίωση καταστάσεων σημαίνει, για παράδειγμα, ότι η εισπραξη συντάξεως από φορέα κοινωνικής ασφάλειας άλλου κράτους μέλους, πρέπει έχει τις ίδιες νομικές συνέπειες που θα είχε και η εισπραξη συντάξεως από εθνικό ασφαλιστικό φορέα. Επίσης, εάν ο ασφαλισμένος δικαιούται σύνταξη αναπηρίας μετά από ατύχημα στο έδαφος της χώρας του, θα πρέπει να μπορεί να λαμβάνει αντίστοιχη σύνταξη και σε περίπτωση ατυχήματος σε άλλο κράτος μέλος.

3.2.2 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ακολουθούσε κατά το παρελθόν στη νομολογία του σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις μια αρκετά εκτενή εξομοίωση καταστάσεων, προκειμένου να διασφαλίσει την προστασία των διακινούμενων εργαζομένων. Η ισχύουσα οδηγία 1408/71 που εξακολουθεί να εφαρμόζεται, δεν προβλέπει γενική εξομοίωση καταστάσεων αλλά μόνο τη ρητή εξομοίωση μεμονωμένων περιπτώσεων. Στις περιπτώσεις που δεν ρυθμίζονται ρητά, υπήρξαν επανειλημμένα προσφυγές στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Χαρακτηρίστηκε, παραδείγματος χάρη, παράνομο να παρατείνεται η διάρκεια εισπραξης σύνταξης ορφανού μόνον με βάση την στρατιωτική θητεία που εκπληρώθηκε στο εσωτερικό ⁽⁷⁾, ή να λαμβάνεται υπόψη η διάρκεια της αναπηρίας για την εισπραξη σύνταξης γήρατος μόνον όταν ο δικαιούχος τη στιγμή κατά την οποία επήλθε η ανικανότητα προς εργασία, υπαγόταν στη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους ⁽⁸⁾.

3.2.3 Η ΕΟΚΕ κατανοεί ότι η εφαρμογή άνευ όρων της αρχής της εξομοίωσης καταστάσεων θα καθιστούσε αδύνατη οποιαδήποτε προσπάθεια του εθνικού νομοθέτη να επικεντρωθεί στα εγχώρια δεδομένα στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας, γεγονός που θα είχε σοβαρές συνέπειες για τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας. Άλλωστε, τα αιτιολογικά σημεία 9 ως 12 του κανονισμού 883/2004 δείχνουν ότι η εξομοίωση καταστάσεων και γεγονότων θα πρέπει να υπόκειται σε ορισμένους όρους. Επομένως, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε «η αρχή της εξομοίωσης γεγονότων ή καταστάσεων να μην οδηγήσει σε αντικειμενικώς αδικαιολόγητα αποτελέσματα ή στη συρροή παροχών του ίδιου είδους για την ίδια περίοδο». (Αιτιολογική σκέψη 12) Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 11, η εξομοίωση γεγονότων ή καταστάσεων που συμβαίνουν σε ένα κράτος μέλος δεν είναι δυνατόν να καθιστά αρμόδιο άλλο κράτος μέλος ή εφαρμοστέα τη νομοθεσία του.

3.2.4 Προκειμένου να αποφευχθούν ανεπιθύμητες συνέπειες της εξομοίωσης καταστάσεων, συμπεριλήφθηκαν στον γενικό κανονισμό

⁽⁶⁾ Βλ. σχετικά άρθρο 5 του κανονισμού 883/2004: Εξομοίωση παροχών, εισοδημάτων, γεγονότων ή καταστάσεων. Εκτός αν προβλέπει άλλως ο παρών κανονισμός και υπό το πρίσμα των ειδικών διατάξεων εφαρμογής που θεσπίζονται, ισχύουν τα ακόλουθα:
α) «εάν, σύμφωνα με τη νομοθεσία του αρμοδίου κράτους μέλους, η λήψη παροχών κοινωνικής ασφάλειας και άλλων εισοδημάτων παράγει ορισμένα έννομα αποτελέσματα, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις της εν λόγω νομοθεσίας και στη λήψη ισοδύναμων παροχών οι οποίες αποκτήθηκαν δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους ή σε εισοδήματα τα οποία έχουν αποκτηθεί σε άλλο κράτος μέλος»
β) «εάν, δυνάμει της νομοθεσίας του αρμοδίου κράτους μέλους, αναγνωρίζονται έννομα αποτελέσματα σε συγκεκριμένα γεγονότα ή καταστάσεις, αυτό το κράτος μέλος λαμβάνει υπόψη παρόμοια γεγονότα ή καταστάσεις που έχουν λάβει χώρα σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, ως εάν είχαν λάβει χώρα στο έδαφός του».

⁽⁷⁾ Υπόθεση C-131/96, Mora Romero, απόφαση 1997, I-3676

⁽⁸⁾ Υπόθεση C-45/92 και C-46/92, Lepore και Scamuffa, απόφαση 1995, I-6497

883/2004 οριζόντιες ρυθμίσεις που προβλέπουν εξαιρέσεις οι οποίες αφορούν πολλά κράτη μέλη ταυτόχρονα. Ορισμένες ανεπιθύμητες συνέπειες που αφορούν το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας ενός κράτους μέλους μπορούν να αποφευχθούν μέσω σχετικής καταχώρισης στο παράρτημα XI.

3.3 Το παράρτημα XI βασίζεται ουσιαστικά στις εισηγήσεις των κρατών μελών. α κράτη μέλη δεν μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ σε εθνικό επίπεδο διατάξεις σχετικά με ειδικές καταστάσεις, χωρίς να προκληθεί ενδεχομένως σύγκρουση με τις διατάξεις του κανονισμού 883/2004. Σκοπός του παραρτήματος XI είναι να διασφαλίσει την προσαρμογή ορισμένων σημείων του κανονισμού που αφορούν συγκεκριμένα κράτη μέλη, κατά τρόπο ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί απρόσκοπτα σε αυτά τα κράτη μέλη.

3.3.1 Συνεπώς, το παράρτημα XI αποτελεί ευαίσθητο τμήμα όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού 883/2004, λόγω της ενδεχόμενης πληθώρας σχετικών καταχωρίσεων. Η ΕΟΚΕ, μολονότι αναγνωρίζει ότι ορισμένες καταχωρίσεις είναι αναγκαίες, προειδοποιεί ότι πρέπει να αποφευχθεί η άναρχη εξέλιξη του αριθμού καταχωρίσεων και να εξετάζεται σε κάθε περίπτωση αν η συγκεκριμένη καταχώριση είναι πράγματι απαραίτητη για την εφαρμογή των κανόνων συντονισμού στο συγκεκριμένο κράτος μέλος και αν ανταποκρίνεται στην αρχή της αναλογικότητας. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΕΟΚΕ έχει ιδιαίτερη σημασία να ληφθεί μέριμνα ώστε κατά την πρακτική εφαρμογή του συντονισμού να μην αποδειχθεί ότι ορισμένες καταχωρίσεις του παραρτήματος XI επιφέρουν οποιοδήποτε μειονέκτημα για τους πολίτες.

3.3.2 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση της πολυπλοκότητας των ζητημάτων που πρέπει να επιλυθούν αλλά προειδοποιεί ότι η προστασία μεμονωμένων συμφερόντων δεν πρέπει να οδηγήσει σε περαιτέρω καθυστέρηση της εφαρμογής του νέου κανονισμού, κυρίως δεδομένου ότι το Συμβούλιο θα πρέπει να λάβει την απόφασή του με ομοφωνία καθώς με βάση με τη διαδικασία συναπόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

3.4 Τα κράτη μέλη κλήθηκαν να υποβάλλουν προτάσεις για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης εφαρμογής των επιμέρους διατάξεων ήδη στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων για τη θέσπιση του κανονισμού 883/2004. Τα κράτη μέλη υπέβαλαν περίπου 150 αιτήσεις για καταχώριση στο παράρτημα XI. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής αξιολόγησαν στη συνέχεια τις προτάσεις και συζήτησαν περαιτέρω με τους υπαλλήλους των ενδιαφερόμενων κρατών μελών. Περίπου 50 προτάσεις εγκρίθηκαν τελικά για καταχώριση στο παράρτημα. Έτσι προέκυψαν τα κείμενα που περιλαμβάνονται στην εξεταζόμενη πρόταση κανονισμού. Η ομάδα εργασίας του Συμβουλίου που είναι αρμόδια για κοινωνικά θέματα υποβάλλει προς το παρόν σε μια τελική εξέταση τις καταχωρίσεις του παραρτήματος XI, παράλληλα με την εξέταση των αντίστοιχων κεφαλαίων του κανονισμού εφαρμογής.

3.4.1 Λόγω της πολυπλοκότητας της ύλης, η οποία αφορά λεπτομέρειες του κοινωνικού δικαίου των κρατών μελών, η ΕΟΚΕ δεν προτιμά να λάβει θέση σχετικά με τις επιμέρους καταχωρίσεις. Προς το παρόν, η ΕΟΚΕ δεν διακρίνει κανένα πρόβλημα όσον αφορά τις ισχύουσες καταχωρίσεις, είτε για τους διακινούμενους ασφαλιζόμενους είτε για τις επιχειρήσεις ή τους οργανισμούς κοινωνικών ασφαλίσεων.

3.5 Επίσης, θεωρεί ευνόητη την απόρριψη της πλειονότητας καταχωρίσεων. Ορισμένα αιτήματα δεν θεωρήθηκαν κατάλληλα για καταχώριση στο παράρτημα, διότι ήταν περιττά ή ασύμβατα με τον κανονισμό 883/2004. Άλλες αιτήσεις για καταχώριση στο παράρτημα XI, περισσότερο γενικού χαρακτήρα, καλύπτονται από προτάσεις μικρότερων τροποποιήσεων του κανονισμού 883/04. Πρόκειται για προτάσεις που δεν αφορούν ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος αλλά έχουν γενικότερο χαρακτήρα.

3.5.1 Μέσω των προτάσεων για τεχνικές τροποποιήσεις των διατάξεων του κανονισμού 883/04, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται και στο εξεταζόμενο σχέδιο κανονισμού, αποφεύχθηκαν πολλές παρόμοιες καταχωρίσεις από διάφορα κράτη μέλη στο παράρτημα XI. Κατά αυτόν τον τρόπο το παράρτημα είναι συντομότερο και ο κανονισμός γενικά πιο ευανάγνωστος.

3.5.2 Ως παράδειγμα αυτής της σύνοψης οριζόντιων θεμάτων μπορεί να αναφερθεί το άρθρο 1 του εξεταζόμενου σχεδίου κανονισμού. Οι διευκρινίσεις που περιλαμβάνει αφορούν πολλά κράτη μέλη και για το λόγο αυτό ρυθμίζονται στο κύριο κείμενο του κανονισμού 883/2004 και όχι μέσω μιας πληθώρας καταχωρίσεων στο παράρτημα XI.

3.5.2.1 Το άρθρο 1 εδάφιο 1 αφορά την τροποποίηση του άρθρου 14 του κανονισμού 883/2004 με τίτλο «Προαιρετική υπαγωγή ή συνέχιση της ασφάλισης». Με το νέο αυτό κείμενο ορίζεται ότι όλα τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν στη νομοθεσία τους ότι η προαιρετική υπαγωγή στο εθνικό τους ασφαλιστικό σύστημα, το οποίο επιτρέπει την προαιρετική ασφάλιση με την προϋπόθεση της κατοικίας ή της απασχόλησης στο κράτος μέλος αυτό, εφαρμόζεται μόνο στα άτομα που έχουν κατά το παρελθόν υπαχθεί στο σύστημα του κράτους αυτού λόγω άσκησης μισθωτής δραστηριότητας. Χωρίς αυτή την εξαίρεση, όλα τα άτομα που είχαν κατά το παρελθόν την κατοικία τους ή επαγγελματική δραστηριότητα σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος, θα είχαν, με βάση την εκτενή εξομοίωση καταστάσεων που προβλέπει το άρθρο 5 του κανονισμού 883/2004, το δικαίωμα της προαιρετικής ασφάλισης σε αυτό το κράτος μέλος. Επειδή η προαιρετική υπαγωγή στη νομοθεσία ορισμένων κρατών μελών συνεπάγεται εξαιρετικά ευνοϊκούς όρους, η πρόσβαση άνευ όρων στα ασφαλιστικά συστήματα των κρατών αυτών θα είχε συνέπειες οι οποίες αφενός θα διατάραζαν την ισορροπία των ασφαλιστικών συστημάτων και αφετέρου θα δημιουργούσαν σοβαρά προβλήματα στους ασφαλισμένους του κράτους αυτού. Συμφωνήθηκε γι αυτό ότι όλα τα κράτη μέλη θα απαιτούν ως προϋπόθεση για την προαιρετική ασφάλιση την απόδειξη προηγούμενης απασχόλησης.

3.5.2.2 Το άρθρο 1 εδάφιο 3 αφορά την τροποποίηση του άρθρου 52 του κανονισμού 883/2004 με τίτλο «εκκαθάριση των παροχών.»

Στο άρθρο αυτό ρυθμίζεται για όλα τα κράτη μέλη, δηλαδή με οριζόντια διαδικασία σε ποιες περιπτώσεις δεν ισχύει η μέθοδος που βασίζεται στην αναλογία του χρόνου απασχόλησης των ασφαλισμένων («Pro-Rata-Temporis») ⁽⁹⁾

⁽⁹⁾ Με τη μέθοδο του υπολογισμού κατ' αναλογία των περιόδων απασχόλησης, το ποσό της παροχής που καταβάλλει ο εθνικός φορέας καθορίζεται αναλογικά. Αρχικά υπολογίζεται ένα θεωρητικό ποσό που θα καταβαλλόταν σε περίπτωση που ο δικαιούχος ήταν ασφαλισμένος καθ' όλη τη διάρκεια της ασφαλιστικής περιόδου στο εθνικό ασφαλιστικό σύστημα. Κατόπιν προσδιορίζεται η εθνική συνταξιοδοτική παροχή ως ποσοστό του θεωρητικού ποσού που αναλογεί στις περιόδους ασφάλισης στο εθνικό σύστημα συνταξιοδότησης σε σχέση με την συνολική περίοδο ασφάλισης. Υπάρχουν, ωστόσο, περιπτώσεις στις οποίες οι παροχές που υπολογίζονται μόνο με βάση τις ασφαλιστικές περιόδους στο εθνικό ασφαλιστικό σύστημα (αυτοτελής παροχή) είναι υψηλότερες από την αναλογική παροχή. Οι περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα VIII. Σε αυτή την περίπτωση ο αρμόδιος φορέας μπορεί να μην εφαρμόσει τον αναλογικό υπολογισμό:

— Στόχος είναι να αποφευχθεί σε κάθε περίπτωση η δυσμενέστερη μεταχείριση διακινούμενων εργαζομένων σε σχέση με τους μη διακινούμενους εργαζόμενους.

— Για λόγους ακρίβειας αναφέρουμε συμπληρωματικά ότι το Συμβούλιο αναθεώρησε το κείμενο που είχε υποβάλει η Επιτροπή.

— Η μερική συμφωνία που επιτεύχθηκε προς το παρόν στο Συμβούλιο προβλέπει ότι τα ασφαλιστικά συστήματα για τα οποία οι περίοδοι ασφάλισης δεν έχουν σημασία για τον υπολογισμό του ύψους των παροχών, μπορούν να μην εφαρμόζουν τη μέθοδο της αναλογικής παροχής, εφόσον υπάρχει σχετική καταχώριση στο παράρτημα VIII του κανονισμού 883/2004.

— Συνεπώς εξαιρούνται τα συστήματα που βασίζονται κυρίως στην αρχή των καθορισμένων εισφορών, τα οποία είχε αναφέρει η Επιτροπή στο αρχικό της κείμενο.

3.5.3 Άλλα οριζόντια θέματα εξετάζονται στην πρόταση του κανονισμού εφαρμογής. Πρόκειται κατά κύριο λόγο για προτάσεις τεχνικού χαρακτήρα. Συνεπώς, ο στόχος είναι πράγματι να περιοριστούν οι καταχωρίσεις στο παράρτημα XI σε ειδικά μέτρα που ισχύουν για ορισμένα κράτη μέλη.

3.6 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι καταβάλλουν προσπάθειες για την απλούστευση, με αποτέλεσμα να περιέχει το παράρτημα XI σαφώς λιγότερες καταχωρίσεις απ' ό,τι το αντίστοιχο παράρτημα VI του ισχύοντος κανονισμού 1408/71.

3.6.1 Θα ήταν συνεπώς σκόπιμο να συνεχιστεί η προσέγγιση αυτή, και να εξετάζεται εμπειριστικώς, ιδιαίτερα με αφορμή ενδεχόμενες μελλοντικές αιτήσεις για καταχωρίσεις στο παράρτημα XI (π.χ. εκ μέρους της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας κατά την ένταξή τους), αν πρόκειται για οριζόντια θέματα τα οποία θα πρέπει να εξετάζονται συστηματικά στο πλαίσιο του βασικού κανονισμού ή του κανονισμού εφαρμογής.

Αυτό αφορά κυρίως τις προστατευτικές ρήτρες που ισχύουν σε ορισμένα κράτη μέλη στο πλαίσιο των κρατικών συστημάτων κοινωνικών παροχών και καλύπτουν άτομα τα οποία, για πολιτικούς, θρησκευτικούς ή φυλετικούς λόγους έχουν υποστεί ασφαλιστικά μειονεκτήματα ⁽¹⁰⁾ καθώς επίσης και ειδικές ρυθμίσεις που αφορούν άτομα που έχουν υποστεί ζημιές πολέμου, που ήταν πρώην όμηροι, θύματα εγκλημάτων η τρομοκρατικών ενεργειών η άτομα που έχουν υποστεί μειονεκτήματα από προηγούμενα ολοκληρωτικά καθεστώτα. Οι προστατευτικές αυτές ρήτρες, οι οποίες προσφέρουν σε ειδικές κατηγορίες ατόμων κοινωνική ασφάλεια (π.χ. ασφάλεια ασθένειας και συνταξιοδότηση) ή αντισταθμιστικές παροχές, κατά κανόνα δεν περιλαμβάνονται στο εθνικό ασφαλιστικό σύστημα. Θα ήταν συνεπώς σκόπιμο να προβλεφθεί για τις περιπτώσεις αυτές κατάλληλο άρθρο στον γενικό κανονισμό το οποίο να ισχύει για όλα τα κράτη μέλη, ώστε να εξαιρούνται γενικά από τον κανονισμό όλες οι διατάξεις που προβλέπουν κρατικές παροχές ή αποζημιώσεις οι οποίες δεν υπάγονται στο ασφαλιστικό σύστημα.

⁽¹⁰⁾ Βλ. σχετικά καταχώριση 5 της Αυστρίας στο παράρτημα XI.

3.6.2 Συγχρόνως, η ΕΟΚΕ καλεί τους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών, να εξετάσουν ενδελεχώς τη νομοθεσία τους ενόψει των νέων ρυθμίσεων συντονισμού. Ενδεχομένως, θα πρέπει ζητηθούν καταχωρίσεις στο παράρτημα XI για όλες τις περιπτώσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν εμπόδιο για την απρόσκοπτη εφαρμογή του κανονισμού 883/2004. Σε περίπτωση που οι εθνική νομική τάξη στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας δεν ανταποκρίνεται στις ρυθμίσεις του συντονισμού ενδέχεται να αυξηθούν οι προσφυγές στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

4. Περαιτέρω παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή του συντονισμού στην πράξη

4.1 Η διασυνοριακή κινητικότητα αποτελεί υψηλή προτεραιότητα στην ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο αποτελεσματικός συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας έχει καθοριστική σημασία για το βαθμό στον οποίο οι πολίτες της Ένωσης κάνουν χρήση αυτής της δυνατότητας. Δικαίως προσδοκούν πρακτικά πλεονεκτήματα από την κοινοτική συνεργασία.

4.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι τα κράτη μέλη και η Επιτροπή οφείλουν για το λόγο αυτό να ενισχύσουν τα μέτρα για την καλύτερη ενημέρωση όλων των ενδεχόμενων χρηστών του κανονισμού σχετικά με τις ρυθμίσεις και τα πλεονεκτήματα του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας. Κατά τη γνώμη της, είναι επείγοντως αναγκαίο να γίνουν οι απαραίτητες προετοιμασίες. Τα υφιστάμενα μέσα παροχής συμβουλών σε θέματα κινητικότητας⁽¹⁾ θα πρέπει να καταστούν ευρύτερα γνωστά και να αναπτυχθούν περαιτέρω.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

4.3 Η ΕΟΚΕ τόνισε, επίσης, σχετικά ότι είναι αναγκαίο να ενημερωθεί κατάλληλα και το προσωπικό που εργάζεται στους φορείς κοινωνικής ασφάλειας σχετικά με τις νέες ρυθμίσεις και τις συναφείς νομικές βάσεις. Είναι απαραίτητο να διοργανωθούν στα κράτη μέλη κατάλληλα σεμινάρια και μαθήματα επιμόρφωσης του προσωπικού.

4.4 Προκειμένου να καταστεί δυνατή η σύντομη εφαρμογή του γενικού κανονισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να διαθέσουν από τώρα το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό και τους απαραίτητους τεχνικούς πόρους στους εθνικούς φορείς κοινωνικής ασφάλειας. Τα μέσα που διαθέτουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς και οι χρήστες σε εθνικό επίπεδο, ιδιαίτερα τα υφιστάμενα δίκτυα TRESS χάρη στα οποία διασυνδέονται όλοι οι ενδιαφερόμενοι κύκλοι και φορείς σε επίπεδο κρατών μελών⁽¹²⁾, θα πρέπει να αξιοποιηθούν για την αξιολόγηση της πρακτικής εφαρμογής αυτού του κανονισμού μετά την έναρξη της ισχύος του στα κράτη μέλη.

4.5 Η ΕΟΚΕ επιφυλάσσεται να επανέλθει στο θέμα της πρακτικής λειτουργίας του συντονισμού σε μεταγενέστερη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας. Ιδιαίτερα θα αξιολογηθεί ο βαθμός στον οποίο οι ευρωπαίοι πολίτες κάνουν πράγματι χρήση των επιδιωκόμενων πλεονεκτημάτων, κυρίως όσον αφορά την ευρωπαϊκή ασφαλιστική ταυτότητα, στο πλαίσιο της διασυνοριακής κινητικότητας.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁾ Βλ. σχετικά επίσης: The Community provisions on social security — Your rights when moving within the European Union: http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/publication_en.cfm?id=25;
Καθώς επίσης την τράπεζα δεδομένων για τα ασφαλιστικά συστήματα στα κράτη μέλη http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/missock_en.htm

⁽¹²⁾ Training and Reporting on European Social Security (siehe auch: <http://www.tress-network.org/>).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Η οικογένεια και οι δημογραφικές εξελίξεις»

(2007/C 161/19)

Στις 19 Οκτωβρίου 2006, η μελλοντική γερμανική προεδρία ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση: «*Η οικογένεια και οι δημογραφικές εξελίξεις*».

Το Προεδρείο της ΕΟΚΕ έκρινε σκόπιμο να συνεξετασθεί κατά την εκπόνηση της σχετικής γνωμοδότησης η Ανακοίνωση της Επιτροπής *Το δημογραφικό μέλλον της Ευρώπης, μετατροπή μιας πρόκλησης σε ευκαιρία*, COM (2006) 571 τελικό, για την οποία η Επιτροπή ι, στις 12 Οκτωβρίου 2006 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, είχε ήδη ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 22 Φεβρουαρίου 2007 με εισηγητή τον κ. **BUFFETAUT**.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 120 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συστάσεις και προτάσεις

1.1 Χρειάζεται να υπάρξει αντίδραση προς μία κατάσταση άνευ προηγουμένου.

1.1.1 Το άρθρο 33 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων νομιμοποιεί τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον προβληματισμό για την οικογενειακή πολιτική και την διατύπωση εκ μέρους της προτάσεων στον τομέα αυτόν, παρά το γεγονός ότι είναι σαφές ότι, για λόγους αποτελεσματικότητας και επικουρικότητας, η σαφής διατύπωση πολιτικών και η θέση σε εφαρμογή τους αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών και των τοπικών αρχών, καθώς επίσης και δημοσίων υπηρεσιών και των επιχειρήσεων.

1.1.2 Στην Πράσινη Βίβλο της 16ης Μαρτίου 2005, η Επιτροπή είχε δικαιολογημένα χαρακτηρίσει την δημογραφική κατάσταση στην Ευρώπη ως φαινόμενο «άνευ προηγουμένου». Η ανακοίνωση της 10ης Οκτωβρίου 2006 τονίζει ότι πρόκειται για «μία από τις πιο σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τα προσεχή έτη». Δεν είναι δυνατό να αρκестούμε σε διαπιστώσεις, το μόνο ερώτημα που έχει πλέον νόημα είναι «τί πρέπει να γίνει σε επίπεδο Κοινότητας», ιδιαίτερα στον τομέα των οικογενειακών πολιτικών και του συνδυασμού της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης απηύθυνε μόλις, και αυτό, έκκληση για την χάραξη μιας ευρείας ευρωπαϊκής πολιτικής υπέρ των οικογενειών.

1.1.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή τάσσεται υπέρ της κατάρτισης ενός προγράμματος μελετών, της διοργάνωσης ενημερωτικών εκστρατειών, της διατύπωσης προτάσεων και της διασφάλισης της σχετικής παρακολούθησης και, γενικά, προτείνει, επίσης, οι μελέτες αντίκτυπου, που σήμερα είναι υποχρεωτικές για κάθε νομοθετική πρόταση, να περιλαμβάνουν και μια εκτίμηση του αντίκτυπου που η εκάστοτε πρόταση έχει στις οικογένειες στις περιπτώσεις όπου η πρόταση τις αφορά άμεσα, και να συνδέονται με τα άλλα μεγάλα κοινωνικο-οικονομικά πεδία της Ευρωπαϊκής Ένωσης: την απασχόληση, την ανάπτυξη, την ενεργειακή εξέλιξη και τις συνέπειές της.

1.2 Πρόγραμμα μελετών

1.2.1 Για να ανταποκριθούν με τον κατάλληλο τρόπο στις δημογραφικές αλλαγές, οι αρμόδιοι για την χάραξη πολιτικής στο ευρωπαϊκό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, χρειάζεται να έχουν στη διάθεσή τους μια εμπεριστατωμένη ανάλυση των δημογραφικών

εξελίξεων. Το πρώτο ευρωπαϊκό δημογραφικό φόρουμ που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2006 αποτελεί μια εξαιρετική πρωτοβουλία η οποία είναι σκόπιμο να παγιωθεί μέσω της τακτικής οργάνωσης ενός τέτοιου φόρουμ.

1.2.2 Είναι επίσης απαραίτητο να μελετηθούν λεπτομερώς οι δημογραφικές εξελίξεις (γεωγραφία του πληθυσμού, φυσική κίνηση, μεταναστευτικά ρεύματα, σύνθεση του πληθυσμού ανά ηλικία και φύλο, επιμήκυνση του προσδόκιμου επιβίωσης ...) και τα αίτιά τους (οικονομικοί κοινωνικοί, πολιτισμικοί, περιβαλλοντικοί παράγοντες, δυσκολία συνδυασμού της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή, κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και ειδικότερα οι μητέρες στην αγορά εργασίας, ευελιξία της εργασίας για οικογενειακούς λόγους, σημασία των κινδύνων και των απαιτήσεων της επαγγελματικής ζωής ...) και να ληφθούν υπόψη οι εθνικές και περιφερειακές διαφορές. Έχει πρωταρχική σημασία οι μελέτες αυτές να πραγματοποιούνται κατά τρόπο ανεξάρτητο διότι τα αποτελέσματά τους μπορούν να θέσουν σε αμφισβήτηση εθνικές πολιτικές.

1.2.3 Θα μπορούσαν να εκπονηθούν συγκριτικές μελέτες όσον αφορά τα διάφορα φορολογικά ή κοινωνικά συστήματα προκειμένου να βοηθήσουν την επάνοδο των γυναικών και των ανδρών στον επαγγελματικό βίο αφού απασχολήθηκαν με την εκπαίδευση των παιδιών τους, καθώς σχετικά με ρυθμίσεις οι οποίες ενθαρρύνουν τους άνδρες να μοιράζονται τις οικογενειακές υποχρεώσεις. Θα ήταν εξίσου ενδιαφέρον να μελετηθούν τα διάφορα συστήματα φορολογικών κινήτρων τα οποία προωθούν την ανάπτυξη δημοσίων ή ιδιωτικών συστημάτων για τις οικογένειες τα οποία είναι προσβάσιμα από όλους.

1.2.4 Θα έπρεπε να αποτελέσουν αντικείμενο εμπεριστατωμένων μελετών και όποιες οικογένειες αντιμετωπίζουν διάφορες καταστάσεις (μόνες γυναίκες που ανατρέφουν παιδιά, ανάπηρα παιδιά, εξάρτηση ηλικιωμένων γονέων, οικογένειες μεταναστών που αντιμετωπίζουν προβλήματα ένταξης ...).

1.2.5 Οι διάφορες μορφές γήρανσης (¹), με τις πολυάριθμες γεωγραφικές διαφοροποιήσεις της, θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ειδικών μελετών στο πλαίσιο των οποίων θα ληφθούν

(¹) Σύμφωνα με τη δημογραφική επιστήμη, ως γήρανση του πληθυσμού ορίζεται η αύξηση του ποσοστού των ηλικιωμένων ατόμων του πληθυσμού, η οποία συνήθως συνοδεύεται από μία μείωση του ποσοστού των νέων ατόμων. Όσον αφορά την αύξηση απλά του αριθμού των ηλικιωμένων ατόμων, αυτή καλείται «γεροντισμός». Ανάλογα με το κράτος, την περιοχή και τις εκάστοτε περιόδους, η γήρανση του πληθυσμού και ο γεροντισμός δεν είναι απαραίτητα συνακόλουθα, αλλά μπορεί να διαφέρουν σε συνάρτηση με τους σχετικούς συνδυασμούς και τις αιτίες.

συγκεκριμένα υπόψη ο αντίκτυπος της στην οικογενειακή ζωή και πολιτική. Η εν λόγω πολιτική έχει κατά κύριο λόγο μελετηθεί υπό το πρίσμα «σχέσεις γονέων/νέων παιδιών και εφήβων». Πρέπει πλέον να μελετηθεί επίσης και υπό το πρίσμα «σχέσεις παιδιών/ηλικιωμένων γονέων», από την άποψη κυρίως της διευθέτησης του χρόνου εργασίας και της βοήθειας που μπορεί να προσφέρει το κοινωνικό σύνολο.

1.2.6 Πρέπει επιπλέον να μελετηθεί με ποιο τρόπο, τα πλέον υγιή, δυναμικά και ανεξάρτητα ηλικιωμένα εργαζόμενα άτομα θα μπορούν στο μέλλον να συμμετέχουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην οικογενειακή, οικονομική και κοινωνική ζωή, κυρίως μέσω της κατάλληλης προσαρμογής των θέσεων απασχόλησης, καθώς και να λαμβάνουν ενεργότερα μέρος στα κοινά και να αναπτύσσουν σχέσεις με τις άλλες γενεές (π.χ., θα μπορούσε να προβλεφθεί η συμμετοχή των σχετικά ηλικιωμένων ατόμων στη λειτουργία των βρεφονηπιακών σταθμών ή των σταθμών μέριμνας παιδιών). Η οικογένεια δεν αποτελείται μόνο από γονείς και παιδιά, αλλά και από παππούδες και γιαγιάδες, που συχνά καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο βοήθειας και στήριξης (φύλαξη παιδιών, υλική στήριξη κλπ ...).

1.2.7 Στο 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τις δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (2007-2013), θα ήταν σκόπιμο να αναπτυχθεί περαιτέρω το περιεχόμενο της κοινωνικοοικονομικής έρευνας και να διατεθούν σε αυτό περισσότεροι χρηματοδοτικοί πόροι ώστε να ενισχυθεί η έρευνα στον τομέα της δημογραφίας (2).

1.3 Ενημέρωση

1.3.1 Η Επιτροπή πρέπει να καταρτίσει ένα πραγματικό ευρωπαϊκό μητρώο των ορθών πρακτικών στον τομέα της οικογενειακής πολιτικής, του συνδυασμού της οικογενειακής ζωής με την επαγγελματική, της πολιτικής υπέρ της ισότητας ανδρών-γυναικών και της ειδικής πολιτικής υπέρ των μητέρων και των πατέρων που συμμετέχουν πλήρως στις οικογενειακές ευθύνες. Θα μπορούσε, π.χ., να προταθεί στα κράτη μέλη η εφαρμογή των εμπειριών που έχουν σημειώσει επιτυχία σε όλη την έκταση της Ευρώπης ώστε να μπορούν τα ζευγάρια να κάνουν πραγματικότητα την μέχρι τότε ανεκπλήρωτη επιθυμία τους να τεκνοποιήσουν (ο αριθμός των παιδιών ανά νοικοκυριό είναι 1,5, ενώ η επιθυμία τεκνοποίησης, σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες έρευνες, είναι κατά πολύ ανώτερη).

1.4 Προτάσεις

1.4.1 Οι επιπτώσεις των δημογραφικών αλλαγών θα μπορούσαν να περιοριστούν σημαντικά μόνον εάν ληφθεί εγκαίρως μια ολόκληρη σειρά συντονισμένων μέτρων κοινωνικής πολιτικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, οικογενειακής πολιτικής και πολιτικής ισότητας ανδρών και γυναικών, πράγμα που προϋποθέτει, ταυτόχρονα, μια σφαιρική θεώρηση των πραγμάτων και έναν συνδυασμό των πλέον αποτελεσματικών πολιτικών. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να παρουσιάσει ένα πολυετές πρόγραμμα δράσης και να προτείνει μέτρα που έχουν δοκιμαστεί στην πράξη στα κράτη μέλη στο πλαίσιο της πολιτικής στήριξης της οικογενειακής και του συνδυασμού οικογενειακής/επαγγελματικής ζωής.

(2) Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 15ης Σεπτεμβρίου 2004 με θέμα: «Προς το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα: Ανάγκες έρευνας στον τομέα των δημογραφικών αλλαγών — Ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων και τεχνολογικές ανάγκες», Εισηγήτρια: η κυρία HEINISCH (EE C 74 της 23ης Μαρτίου 2005, σ. 44-54).
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/de/oj/2005/c_074/c_07420050323de00440054.pdf.

1.4.2 Δεδομένου ότι στον τομέα της δημογραφίας οι πολιτικές πρέπει να ασκηθούν σε ένα μακροπρόθεσμο ορίζοντα, η ΕΕ πρέπει να αποκτήσει συναίσθηση ότι πρόκειται για μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης και να προτείνει στα κράτη μέλη δράσεις στο πλαίσιο μιας βιώσιμης οικογενειακής πολιτικής.

1.4.3 Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού πρέπει να αποτελέσει μέσο για συγκρίσεις στον τομέα της οικογενειακής πολιτικής, της πολιτικής για την ισότητα ανδρών και γυναικών και της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, γεγονός που θα επιτρέψει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να διατηρήσει τα καλύτερα στοιχεία της πολιτιστικής ποικιλομορφίας που χαρακτηρίζει τα κράτη μέλη της και τις εθνικές πολιτικές τους.

1.4.4 Ένα από τα δυναμικά μέτρα που θα πρέπει να λάβουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή, σεβόμενα την αρχή της επικουρικότητας, είναι η υπογραφή ενός ευρωπαϊκού συμφώνου για την οικογένεια το οποίο θα μπορούσε να περιλαμβάνει τις ακόλουθες δεσμεύσεις:

- Επιβεβαίωση της βούλησης των κρατών μελών να ασκούν πολιτικές που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των πληθυσμών τους σε ό,τι αφορά τον αριθμό των παιδιών που επιθυμούν να αποκτήσουν τα ζευγάρια στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να προβλέπουν π.χ. την παροχή άμεσων χρηματικών παροχών, προσαρμογές της φορολογίας και την διασφάλιση δημόσιων ή ιδιωτικών υποδομών (π.χ. διάφορες μορφές βρεφονηπιακών σταθμών, συμπεριλαμβανομένων των βρεφονηπιακών σταθμών επιχειρήσεων ή διεπιχειρηματικών συνεργασιών), ολοήμερων σχολείων και υπηρεσιών που είναι σε θέση να καλύψουν τις δαπάνες τους. Συνεπώς εκείνο που προέχει δεν είναι η ποσότητα αλλά η ποιότητα των ιδρυμάτων.
- Καθορισμό ενός κατώτατου ορίου για τους πόρους που οι εθνικοί προϋπολογισμοί διαθέτουν υπέρ των παιδιών και των οικογενειών — και συνεπώς υπέρ των επενδύσεων στο μέλλον — ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο να απορροφηθούν εξολοκλήρου για την κάλυψη του συλλογικού κόστους που θα έχει η αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων στον πληθυσμό το οποίο υπάρχει κίνδυνος να θεωρηθεί ότι έχει προτεραιότητα από ένα εκλογικό σώμα που γηράσκει.
- Εγγύηση ότι θα προωθηθεί ένα περιβάλλον που θα ευνοεί την οικογένεια, τον πατέρα, την μητέρα και τα παιδιά, πράγμα που προϋποθέτει ότι θα τεθεί πλέον σε εφαρμογή αυτή η παλιά, αλλά σπανίως υλοποιηθείσα ιδέα της διευκόλυνσης του συνδυασμού της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή, ενώ ταυτόχρονα θα διασφαλίζεται μια πραγματική ισότητα ανδρών και γυναικών και θα λαμβάνονται πραγματικά υπόψη οι εξελίξεις του τρόπου ζωής και εργασίας (παρατεταμένα ωράρια εργασίας, αποστάσεις, ακρίβεια της στέγης στο κέντρο των πόλεων, έλλειψη βρεφονηπιακών σταθμών κλπ.).
- Δέσμευση ότι τα μέτρα που θα ληφθούν υπέρ της παιδικής ηλικίας και της οικογένειας θα είναι βιώσιμα και θα έχουν διάρκεια, διότι το κλειδί της επιτυχίας αυτού του τύπου πολιτικής είναι η σταθερότητα. Η δέσμευση αυτή θα πρέπει να λάβει τη μορφή της διατήρησης μέσα στο χρόνο του σχετικού επιπέδου των δαπανών που προορίζονται για τους νέους έναντι του επιπέδου των δαπανών υπέρ της υγείας και των συντάξεων, οι οποίες αναπόφευκτα θα αυξηθούν εάν ληφθεί υπόψη η γήρανση του πληθυσμού. Έχει ζωτική σημασία να διασφαλιστεί η ανάπτυξη νέων γενιών με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες.

Τούτο σημαίνει ότι πρέπει να διατηρηθεί και να βελτιωθεί η υγεία και η ασφάλεια των παιδιών, να προσφερθεί σε όλους μια ποιοτική εκπαίδευση, να προβλεφθούν συστήματα βοήθειας και στήριξης για τους γονείς για την αντιμετώπιση των αναγκών και δυσκολιών τους. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις οικογένειες και τα παιδιά που ζουν σε κατάσταση μεγάλης φτώχειας, χρειάζονται ιδιαίτερη υποστήριξη και είναι μετανάστες. Ωστόσο, παρότι η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να μην αναγνωρίσει τη γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού και παρότι πιστεύει ότι η δημογραφική ανανέωση είναι απολύτως απαραίτητη για την επιβίωση της ηπείρου μας, υπενθυμίζει ότι α) η απορρόφηση της μαζικής ανεργίας, β) η πρόσβαση της ηλικιακής ομάδας 25-35 στη μόνιμη απασχόληση και γ) η πραγματική εξασφάλιση των επαγγελματικών σταδιοδρομιών γενικά αναμένεται ότι θα επιτρέψουν την απρόσκοπτη διαχείριση του χρόνου της συνταξιοδότησης, ενεργού ή μη.

1.4.5 Κατ' ουσία ο άνθρωπος δεν είναι παρά παραγωγός και καταναλωτής. Η κοινωνική και συναισθηματική του διάσταση είναι αυτές που του προσδίδουν την αξιοπρέπειά του. Κάθε πολιτική που πραγματικά περιστρέφεται γύρω από τον άνθρωπο πρέπει, όχι μόνον να λαμβάνει υπόψη, αλλά και να διαφυλάσσει την ουσιαστική διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης. Οι οικογενειακές πολιτικές συμβάλλουν απόλυτα στην προσωπική ανάπτυξη των ατόμων και στην εδραίωση αρμονίας στους κόλπους των κοινωνιών. Υιοθετώντας ένα «Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την οικογένεια», η Ευρωπαϊκή Ένωση θα φανεί πιστή στις δεσμεύσεις του ευρωπαϊκού Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της.

2. Εισαγωγή

2.1 Μετά την Πράσινη Βίβλο της Μπροστά στις δημογραφικές αλλαγές, μια νέα αλληλεγγύη μεταξύ γενεών ⁽³⁾, η Επιτροπή δημοσίευσε τώρα μια νέα ανακοίνωση με τίτλο *Το δημογραφικό μέλλον της Ευρώπης, μετατροπή μιας πρόκλησης σε ευκαιρία*, καταδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό την σημασία που αποδίδει σε αυτό το ζήτημα καθοριστικής σημασίας για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2 Είναι απαραίτητο να αναγνωριστεί ότι, μέχρι τη συνθήκη της Νίκαιας, τα κράτη μέλη είχαν υιοθετήσει διακριτική στάση απέναντι στο θέμα, παρά το γεγονός ότι τουλάχιστον τα τελευταία είκοσι χρόνια οι ειδικοί του τομέα καταβάλλουν προσπάθειες να επιστήσουν την προσοχή των πολιτικών ιδιυνόντων στο φαινόμενο του «δημογραφικού χειμώνα» που είχε ήδη αρχίσει να προαναγγέλλεται και στις δυσκολίες στις οποίες αυτό θα οδηγούσε. Είναι λυπηρό που, μολονότι οι προειδοποιήσεις υπήρξαν πολυάριθμες και επανειλημμένες, η αντίδραση έρχεται με τέτοια καθυστέρηση, με αποτέλεσμα να χρειάζεται πλέον να αντιμετωπιστεί μια πραγματική δημογραφική κρίση.

2.3 Επί δέκα τουλάχιστον χρόνια, η Επιτροπή δεν έπαψε να υπογραμμίζει τη σημασία του φαινομένου αυτού — το οποίο υπάρχει κίνδυνος να ακυρώσει όλους τους στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας — επιδεικνύοντας μια διαύγεια αξία επιδοκμασίας.

2.4 Πράγματι, διαπιστώνεται, χωρίς αυτό να αποτελεί ένδειξη υπερβολικής απαισιοδοξίας, ότι έστω και εάν ποσοστό το γεννητικότητας δεν είναι η μόνο προϋπόθεση του δυναμισμού των κρατών μελών και πρέπει να συνοδεύεται από την ανάπτυξη των δεξιοτήτων, την κατάρτιση, και τη δημιουργικότητα των διαφόρων γενιών, ωστόσο η δημογραφική κατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί σοβαρή πρόκληση για την μελλοντική οικονομική ανάπτυξη της και την κοινωνική ισορροπία της.

⁽³⁾ COM(2005) 94 τελικό.

2.5 Η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού ενδέχεται να μειώσει τις προϋποθέσεις ανάπτυξης της παραγωγικότητας, εάν κατά την μεταρρύθμιση δεν ληφθεί επαρκώς υπόψη η ποιότητα της εργασίας και ο εκσυγχρονισμός των μεθόδων εργασίας. Εξάλλου, στο μέλλον οι θέσεις εργασίας και οι απαιτούμενες δεξιότητες θα είναι διαφορετικές από σήμερα, πράγμα που καταδεικνύει τη σημασία της δια βίου μάθησης. Στην Ευρώπη υπάρχουν σήμερα περίπου 17 εκατομμύρια ανέργων που αποτελούν διαθέσιμο εργατικό δυναμικό καθώς και εκατομμύρια άτομα που εργάζονται με μερική απασχόληση, το δυναμικό των οποίων παραμένει ανεκμετάλλευτο. Επίσης τα νέα πρότυπα οργάνωσης της εργασίας και η εφαρμογή αποτελεσματικότερης τεχνολογίας αποτελούν κατευθύνσεις για το μέλλον, και προϋποθέτουν αύξηση της παραγωγικότητας με λιγότερο πληθυσμό.

2.6 Η δημογραφική μεταβολή εντάσσεται στο χρόνο μετά την περίοδο που η δημογραφική επιστήμη αποκαλεί «δημογραφική μετάβαση». Κατά την εν λόγω μετάβαση παρατηρήθηκε μια σημαντική μείωση της θνησιμότητας και ιδιαίτερα της παιδικής και της μητρικής. Το φαινόμενο αυτό συνοδεύεται από μια μείωση του ποσοστού γεννήσεων σε σχέση με τη μείωση της θνησιμότητας και σημαντική επιμήκυνση του προσδόκιμου επιβίωσης κατά τη γέννηση.

2.7 Η «δημογραφική μετάβαση» και η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης των ηλικιωμένων (από τη δεκαετία του 1970 στην Ευρώπη) είναι εξαιρετικά θετικές εξελίξεις. Πρέπει, όμως, να διασφαλιστεί και η αντικατάσταση των γενιών, να μην ανατραπεί δε διαρκή βάση η ισορροπία των γεννήσεων και των θανάτων, πράγμα που συμβαίνει στην Ευρώπη. Πράγματι, σε πολλά κράτη μέλη, ο αριθμός των θανάτων υπερβαίνει τον αριθμό των γεννήσεων.

2.8 Η επιμήκυνση του προσδόκιμου επιβίωσης υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες είναι πολύτιμο αγαθό που θα αποτελέσει στόχο για το μέλλον. Η εξέλιξη αυτή θα προκαλέσει αύξηση των δαπανών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Θα απαιτήσει, όμως, τη δημιουργία νέων υπηρεσιών και αγαθών για τους ηλικιωμένους. Θα απαιτήσει, επίσης, αύξηση της παραγωγικότητας του ενεργού πληθυσμού και παράτασης της δραστηριότητας των ηλικιωμένων ορισμένοι από τους οποίους αποκλείονται από τον επαγγελματικό βίο παρά τη θέλησή τους.

2.9 Η μετανάστευση αντισταθμίζει και, χωρίς αμφιβολία, θα αντισταθμίσει εν μέρει σε ορισμένες χώρες το δημογραφικό έλλειμμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνοδεύεται από προγράμματα ένταξης για τους μετανάστες (εκμάθηση γλωσσών, επαγγελματική κατάρτιση, ...) ⁽⁴⁾. Εντούτοις, από μόνη της δεν μπορεί να αποτελέσει απόκριση στο πρόβλημα του δημογραφικού ελλείμματος διότι, δεν είναι αποκλειστικά θέμα των εργατικών χεριών που χρειάζεται η Ευρώπη αλλά είναι, επίσης, ανθρώπινο και κοινωνικό πρόβλημα. Εξάλλου, δεν θα ήταν σωστό να στερηθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες του ανθρώπινου δυναμικού τους και ιδιαίτερα των πλέον καταρτισμένων και πλέον ικανών μελών τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, επίσης, οφείλει, να βρει η ίδια τα μέσα για να επιλύσει τα δημογραφικά προβλήματα που αντιμετωπίζει.

⁽⁴⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 13ης Σεπτεμβρίου 2006 με θέμα: «Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. Μ. PÁRIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 318 της 23ης Δεκεμβρίου 2006).

3. Η ανακοίνωση της Επιτροπής του Οκτωβρίου του 2006

3.1 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ήδη από την αρχή μια πτυχή που πολύ συχνά παραβλέπεται στη σχετική ρητορική: μια πτυχή της γήρανσης του πληθυσμού, που η δημογραφική επιστήμη αποκαλεί «γήρανση από την κορυφή», η οποία είναι καταρχήν ευχάριστη είδηση δεδομένου ότι αποτελεί ένδειξη ότι το προσδόκιμο ζωής επιμηκύνθηκε, δηλαδή ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στο ιατρικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

3.2 Η αύξηση της διάρκειας ζωής αυτή στην Ευρώπη συνοδεύεται από μεγάλη υπογεννητικότητα. Συνεπώς, η δημογραφική κατάσταση στην Ευρώπη χαρακτηρίζεται από τέσσερα στοιχεία:

- επιμήκυνση του προσδόκιμου ζωής·
- χαμηλό αριθμό παιδιών κατά μέσο όρο ανά γυναίκα (1,5 στην ΕΕ των 27)·
- υπογεννητικότητα κατά τις τελευταίες δεκαετίες·
- ισχυρή εισροή μεταναστών.

3.3 Αυτά ίσως να έχουν ως αποτέλεσμα μια ελαφρά μείωση του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκείνο, ωστόσο, που κυρίως θα συμβεί είναι ότι ο πληθυσμός θα παρουσιάσει σημαντική γήρανση μόλις οι γενιές της δημογραφικής ανανέωσης φθάσουν σε ηλικία συνταξιοδότησης.

3.4 Οι προβολές της Επιτροπής εκτείνονται έως το 2050 και βασίζονται μόνο σε στατιστικά στοιχεία. Σύμφωνα με την άποψη της Επιτροπής οι προβολές αυτές πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως μέσα με την βοήθεια των οποίων θα αφυπνιστούν συνειδήσεις και θα αρχίσει διάλογος.

3.5 Σύμφωνα με τις προβολές της Επιτροπής, το 2050 στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσαν υπάρχουν δύο άτομα σε ηλικία εργασίας για κάθε άτομο ηλικίας 65 ετών και άνω, ενώ σήμερα ο συσχετισμός αυτός είναι τέσσερα άτομα σε ηλικία εργασίας για κάθε άτομο ηλικίας άνω των 65 ετών.

3.6 Με βάση τις προβολές της, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η γήρανση του πληθυσμού θα μπορούσε να έχει ισχυρό αντίκτυπο στην αγορά εργασίας, την παραγωγικότητα και την οικονομική ανάπτυξη, καθώς και στην κοινωνική προστασία και τα δημόσια οικονομικά.

3.7 Σε ένα πρώτο στάδιο, θα μπορούσε να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών και των εργαζομένων 55-64 ετών (έως το 2017 περίπου). Ωστόσο, θα πρόκειται απλώς για μια προσωρινή ανάπαυλα καθώς, στη συνέχεια, η δημογραφική αλλαγή θα επηρεάσει την οικονομική ανάπτυξη με όλο το βάρος των συνεπειών της.

3.8 Έτσι, ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕγχΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε να μειωθεί παράλληλα με τη γήρανση και από 2,4 % που θα είναι κατά την περίοδο 2004/2010 θα κατέλθει στο 1,2 % μεταξύ 2030 και 2050, πράγμα που θα σημαίνει το τέλος των φιλοδοξιών και των στόχων της στρατηγικής της Λισαβόνας.

3.9 Ταυτόχρονα, η γήρανση ενδέχεται να οδηγήσει, εάν δεν αναληφθεί καμία δράση, σε σημαντική αύξηση των δημοσίων δαπανών (στον τομέα των συντάξεων, της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, και των υπηρεσιών σε ηλικιωμένα άτομα) οι οποίες, καθώς θα έχουν ως αποτέλεσμα επιδείνωση των δημοσιονομικών ελλειμ-

μάτων, θα καταλήξουν σε μια μη αντιμετωπίσιμη αύξηση του δημοσίου χρέους.

3.10 Αντιμέτωποι με τις προαναγγελθείσες αυτές δυσκολίες, είναι σκόπιμο να μελετήσουμε με ποιόν τρόπο θα μπορούσε η Ευρωπαϊκή Ένωση να στηρίξει τα κράτη μέλη στο πλαίσιο μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής η εφαρμογή της οποίας, τόσο από νομική όσο και από πρακτική άποψη, θα εξαρτάται, κατ' ουσία, από την πολιτική βούληση και τις αρμοδιότητές τους.

3.11 Η Επιτροπή προτείνει, συνεπώς, διάφορες συναφείς κατευθύνσεις προβληματισμού καθώς και ανάλογες δράσεις οι οποίες, ωστόσο, είναι αρκούντως αόριστες ή γενικές στο μέτρο που, στο συγκεκριμένο τομέα, αρμόδια είναι τα κράτη μέλη ή ακόμα οι τοπικές αρχές.

3.12 Οι προτάσεις που διατυπώνονται αφορούν την οικογενειακή πολιτική και στόχο έχουν την διευκόλυνση μιας δημογραφικής ανανέωσης μέσω, συγκεκριμένα, της βελτίωσης των μέσων που επιτρέπουν το συνδυασμό της ιδιωτικής και της επαγγελματικής ζωής (ανάπτυξη των συστημάτων μέριμνας των παιδιών και γονικές άδειες, βελτίωση της ευελιξίας στην οργάνωση της εργασίας, διοργάνωση ετήσιου δημογραφικού φόρουμ).

3.13 Συνιστάται, επίσης, η λήψη μέτρων με σκοπό την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των εργαζομένων άνω των 55 ετών και της παραγωγικότητας στην Ευρώπη καθώς και η θέσπιση ρυθμίσεων με σκοπό την καλύτερη οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης και της ένταξης των νόμιμων μεταναστών.

3.14 Τέλος, η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός επαρκώς πολύμορφου φάσματος μέσων χρηματοδότησης με σκοπό την προστασία των συστημάτων συνταξιοδότησης η οποία πρέπει να συμπεριλαμβάνει την ιδιωτική αποταμίευση και κεφαλαιοποίηση, ώστε οι ασφαλισμένοι να μπορούν να καθορίζουν με μεγαλύτερη ελευθερία το ύψος του εισοδήματός το οποίο επιθυμούν αν διαθέτουν όταν συνταξιοδοτηθούν. Αυτό προϋποθέτει αφενός αποτελεσματικές και διαφανείς χρηματοπιστωτικές αγορές και αφετέρου εποπτεία υψηλού επιπέδου, κυρίως όσον αφορά τα συνταξιοδοτικά ταμεία.

3.15 Η γήρανση της Ευρώπης θα έχει ως αποτέλεσμα αλλαγή της νοοτροπίας όπως και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και των οικογενειακών πολιτικών των κρατών μελών διότι ο στόχος είναι η δύσκολη αυτή πρόκληση να μετατραπεί σε ευκαιρία.

3.16 Δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει ίδιες αρμοδιότητες στον σχετικό τομέα, η Επιτροπή υποχρεώθηκε να περιοριστεί απλώς στην διατύπωση των γενικών αρχών. Εξάλλου, δύσκολα μπορεί να εννοήσει κανείς πώς η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να διαθέτει λειτουργικές αρμοδιότητες στον τομέα δεδομένου ότι οι απαντήσεις που πρέπει να δοθούν στις διάφορες επιμέρους καταστάσεις διαφέρουν από κράτος μέλος σε κράτος μέλος ανάλογα με τις συνήθειες και τις κοινωνικές και πολιτισμικές παραδόσεις που χαρακτηρίζουν κάθε λαό. Επιπλέον, η θέση σε εφαρμογή με συγκεκριμένο τρόπο ορισμένων μέτρων, όπως είναι, π.χ., η ανάπτυξη των συστημάτων μέριμνας παιδιών, μόνον σε τοπικό επίπεδο μπορεί να οργανωθεί, όσο δε το δυνατόν πιο κοντά στις οικογένειες. Ταυτόχρονα εντούτοις εξακολουθεί να ισχύει ότι είναι επειγόντως απαραίτητη μια κινητοποίηση σε ευρωπαϊκή κλίμακα προκειμένου να αντιμετωπιστεί η δημογραφική πρόκληση.

3.17 Η γερμανική προεδρία, η οποία έδειξε ενδιαφέρον για την ανακοίνωση της Επιτροπής, ωστόσο εξέφρασε την επιθυμία να εμβαθύνει η πτυχή σχετικά με την οικογενειακή πολιτική και ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να εξετάσει με ποιά τρόπο μια σταθερή οικογενειακή πολιτική θα μπορούσε να συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ευρώπης.

4. Οικογένεια: μια ανθρώπινη πραγματικότητα που προσαρμόστηκε στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις

4.1 Μέσα σε δύο αιώνες, οι σημαντικές πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές που γνώρισε η Ευρώπη επηρέασαν επίσης την οικογένεια, τον τρόπο ζωής, και το σύστημα αξιών. Η βιομηχανική επανάσταση και η αστικοποίηση μετέβαλαν το οικογενειακό πλαίσιο. Η διευρυμένη οικογένεια συρρικνώθηκε σε νέες μορφές οικογενειακής ζωής, οι σχέσεις μεταξύ των γενεών έχουν διαφοροποιηθεί, οι νοοτροπίες έχουν εξελιχθεί, οι δεσμοί οικονομικής αλληλεγγύης έχουν αλλάξει ή έχουν ατονήσει και, ταυτόχρονα, η μεγαλύτερη οικονομική ανεξαρτησία των γυναικών ανύψωσε το επίπεδο ζωής των διγονεϊκών οικογενειών.

4.2 Οι τρόποι οικογενειακής ζωής μεταβλήθηκαν και διαφοροποιήθηκαν. Υπάρχουν λιγότεροι γάμοι και οι γάμοι συνάπτονται σε μεγαλύτερη ηλικία. Ο αριθμός των παιδιών που γεννιούνται εκτός γάμου αυξήθηκε όπως και οι υιοθεσίες, ιδίως παιδιών μη ευρωπαϊκής καταγωγής. Ο αριθμός των διαζυγίων αυξήθηκε καθώς και ο αριθμός νέων οικογενειών με παιδιά που προέρχονται από προηγούμενους γάμους. Ο αριθμός των μόνων γονέων, κυρίως γυναικών, αυξήθηκε και οι αποκαλούμενες «μονογονικές» οικογένειες αυτές συχνά αντιμετωπίζουν δύσκολες υλικές καταστάσεις. Η κατάσταση των οικογενειών που ανατρέφουν παιδιά με αναπηρίες παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες, που απαιτούν μία ειδική προσοχή εκ μέρους των δημοσίων αρχών. Αναπτύχθηκαν νέα οικογενειακά δίκτυα για να δημιουργήσουν μια αλληλοβοήθεια η οποία στηρίζεται στην αλληλεγγύη και τους δεσμούς φιλίας (για παράδειγμα, οικογενειακοί βρεφονηπιακοί σταθμοί). Ο αριθμός των ατόμων ανά νοικοκυριό μειώθηκε και ολόένα και περισσότερο άτομα ή ζευγάρια ζουν χωρίς παιδιά. Το θέμα των ηλικιωμένων ζευγαριών, του ρόλου τους στην κοινωνία, και της στήριξης που χρειάζονται θα τίθεται ολόένα και πιο έντονα. Με τη μετανάστευση, εμφανίστηκαν στην Ευρώπη νέες μορφές οικογενειακής κουλτούρας οι οποίες αυξάνουν την πολυπλοκότητα των οικογενειακών καταστάσεων.

4.3 Σε μια κοινωνία με εξαιρετικά αγροτικό χαρακτήρα, η οικογένεια απάρτιζε μια τριπλή συναισθηματική, οικονομική, και γεωγραφική ενότητα. Στην πράξη, η οικονομική δραστηριότητα — αγρόκτημα, εργαστήριο ή εμπόριο — αναπτυσσόταν στον ίδιο χώρο όπου ήταν εγκατεστημένη και η οικογένεια. Η τριπλή αυτή ενότητα έχει ατονήσει ή εξαφανίστηκε με την βιομηχανοποίηση και την αστικοποίηση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ο τόπος όπου διαβίει η οικογένεια είναι άλλος από τον τόπο εργασίας, τα μεμονωμένα μέλη της οικογένειας δεν εργάζονται στην ίδια επιχείρηση ούτε στον ίδιο τομέα δραστηριότητας. Οι γονείς είναι λιγότερο παρόντες στο σπίτι, οι πρόγονοι και οι συγγενείς συχνά ζουν μακριά και οι δεσμοί οικογενειακής αλληλεγγύης είναι λιγότερο δεδομένοι. Κατά συνέπεια, ορισμένα παιδιά περνούν πλέον μεγαλύτερο διάστημα μόνα, παραμένουν, όμως, ως επί το πλείστον στην οικογένεια περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν, ιδίως λόγω της επιμήκυνσης της διάρκειας από σπουδών και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι νέοι προκειμένου να ξεκινήσουν τον επαγγελματικό τους βίο. Είναι αρκετά σύνηθες σε ορισμένα κράτη μέλη το φαινόμενο νέων ενηλίκων τριάντα περίπου ετών που εξακολουθούν να ζουν με τους γονείς τους και να εξαρτώνται ακόμη οικονομικά απ' αυτούς. Παρατηρείται, επίσης, σήμερα ότι παρέχονται ορισμένες υπηρεσίες φροντίδων, κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες εκπαίδευσης, σε ένα μεγαλύτερο αριθμό παιδιών από ό,τι στο παρελθόν.

4.4 Μολονότι η επιθυμία ανάπτυξης ισχυρών ψυχικών δεσμών παραμένει το θεμέλιο της οικογένειας — σήμερα, όπως και στο παρελθόν, καθώς αποτελεί έναν πανανθρώπινο πόθο — είναι σαφές ότι η οικονομική και γεωγραφική ενότητα (γεωργικές εκμεταλλεύσεις, παραδοσιακές εμπορικές δραστηριότητες, βιοτεχνίες, κλπ) κατέληξε να αποτελεί εξαίρεση παρά κανόνα.

4.5 Η σύγχρονη ζωή έχει αποβεί πιο πολύπλοκη και αναμφισβήτητη περιστρέφεται περισσότερο γύρω από το άτομο. Οι αξίες του ατομικού ανταγωνισμού και την προσωπικής ολοκλήρωσης έχουν καταστεί κυρίαρχες και πολύ συχνά υπεριοχούν έναντι των αξιών της αλληλεγγύης.

4.6 Παρά τις οικονομικές αλλαγές, την αστικοποίηση, και το γεγονός ότι δίδεται προτεραιότητα στο άτομο έναντι της κοινότητας, η οικογένεια επιβίωσε, προσαρμόστηκε έστω και καταλήγοντας πιο τρωτή, για το λόγο ότι ανταποκρίνεται σε έναν φυσικό και θεμελιώδη πόθο της ανθρωπότητας που αναίτητά τρυφερότητα, αγάπη, αλληλοβοήθεια και αλληλεγγύη. Κατά τα άλλα, οι δημοσκοπήσεις που διεξήχθησαν στους επιμέρους πληθυσμούς και ιδιαίτερα στους νέους, μαρτυρούν ότι ο πόθος αυτός παραμένει ζωντανός.

4.7 Ωστόσο, είναι εξαιρετικά σαφές ότι μια από τις μείζονες προκλήσεις είναι να διασφαλιστεί ότι η επαγγελματική ζωή θα μπορεί να είναι συμβατή με την προσωπική και την οικογενειακή ζωή, τόσο για τους άντρες όσο και για τις γυναίκες καθώς και να δοθεί απάντηση στις αυξανόμενες απαιτήσεις των γονικών ευθυνών.

4.8 Λόγω της οικονομικής και κοινωνικής εξέλιξης των ευρωπαϊκών κοινωνιών, πολλά προβλήματα έχουν θεμελιώδη σημασία για όλες τις οικογενειακές πολιτικές: η μέριμνα η εκπαίδευση των παιδιών, η παροχή συνδρομής και βοήθειας σε ηλικιωμένους γονείς — και μάλιστα σε πολύ ηλικιωμένους και εξαρτώμενους — η ευελιξία της οργάνωσης της εργασίας, οι γονικές άδειες και οι άδειες για την περίθαλψη κάποιου αρρώστου στην οικογένεια, η στήριξη για την επανένταξη στην αγορά εργασίας γονέων που είχαν διακόψει τη σταδιοδρομία τους για την εκπαίδευση των παιδιών τους, η παροχή στήριξης ή βοήθειας για την εκπαίδευση των παιδιών που είναι το μέλλον των κοινωνιών, η καταπολέμηση της φτώχειας και της ανεργίας, η στήριξη των οικογενειών που υποφέρουν από ασθένειες, αλκοολισμό, ή άλλες επιβλαβείς εξαρτήσεις (από τα ναρκωτικά, τον καπνό, κλπ ...), η καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, η υποστήριξη των οικογενειών ορισμένα μέλη των οποίων υποφέρουν από αναπηρίες.

4.9 Είναι, πράγματι, σκόπιμο να προταθούν συγκεκριμένα και αποτελεσματικά μέτρα προκειμένου να μην αποβούν επαχθείς οι πιέσεις που υφίστανται οι νέοι που βρίσκονται σε ηλικία τεκνοποίησης. Δεν μπορεί να ζητείται από τις γυναίκες να φέρνουν στον κόσμο παιδιά, να συνεχίζουν την επαγγελματική σταδιοδρομία τους και να αυξήσουν την παρουσία τους στον κόσμο της (αμειβόμενης) εργασίας, δίχως να τους προτείνονται τα απαραίτητα συνοδευτικά μέτρα που θα διευκόλυναν τον συνδυασμό του ρόλου που διαδραματίζουν ως μητέρες και ως μέλη οικογένειας με την επαγγελματική τους δραστηριότητα. Θα πρέπει επίσης, να αναπτυχθούν αποτελεσματικά μέτρα για την ενθάρρυνση της εμπλοκής των πατέρων στην οικογενειακή ζωή, την ανάπτυξη του αισθήματος της πατρικής ευθύνης και την ανάληψη ισότιμων υποχρεώσεων όσον αφορά τη φροντίδα στους κόλπους της οικογένειας. Αυτό συνεπάγεται, επίσης, ότι τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμα θεσπίσει σχετική νομοθεσία, θα πρέπει να θεσπίσουν διατάξεις του εργατικού δικαίου οι οποίες θα προβλέπουν γονική άδεια για τους γονείς μικρών παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των πατέρων, καθώς επίσης πιο ευέλικτο ωράριο εργασίας προκειμένου να ασχολούνται με τα παιδιά τους.

5. Οικογένεια: μια πραγματικότητα της οποίας η ανθρώπινη, οικονομική και κοινωνική πτυχή έχει ήδη αναγνωριστεί και καθιερωθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση

5.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη καταδείξει το ενδιαφέρον της για την οικογένεια και μάλιστα κατά τρόπο επίσημο. Όντως, το άρθρο 33, εδάφιο 1, του Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων, ορίζει: «Η οικογένεια απολαμβάνει νομική, οικονομική και κοινωνική προστασία». Η διατύπωση αυτή αφήνει να εννοηθεί ότι η οικογένεια, η οικονομία και η κοινωνική οργάνωση δεν αποτελούν πραγματικότητες που αγνοούν η μια την άλλη ή που είναι απόλυτα ανεξάρτητες οι μιν από τις δε. Αντίθετα, αναπτύσσουν αλληλεπιδράσεις και είναι τα κράτη μέλη που είναι αρμόδια για την διασφάλιση της νομικής, οικονομικής και κοινωνικής προστασίας της οικογένειας.

5.2 Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων επανέρχεται στο σημείο αυτό σε ένα κείμενο αρκετά παλαιότερο το οποίο έχουν προσυπογράψει όλα τα κράτη μέλη, την Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών, που εξαγγέλθηκε το 1948, και της οποίας το άρθρο 16, παράγραφος 3, ορίζει: «Η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος».

5.3 Εξάλλου, ο ευρωπαϊκός Χάρτης αναφέρεται ακόμη σαφέστερα στις σχέσεις μεταξύ οικογενείας και οικονομίας, καθώς στο το άρθρο 33, παράγραφος 2, ορίζει ως στόχο της Ένωσης στον τομέα: «Κάθε πρόσωπο (...) να μπορεί να συνδυάζει την οικογενειακή με την επαγγελματική ζωή του».

5.4 Με τον τρόπο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση τονίζει ήδη, σε ένα κείμενο που προσδιορίζει τις βασικές αξίες της, ότι όχι μόνον θεωρεί την οικογενειακή και την επαγγελματική ζωή ιδιαίτερα σημαντικές, αλλά και ότι δεν πρέπει ούτε τώρα ούτε στο μέλλον να υπάρξει αντίφαση μεταξύ τους.

5.5 Τέλος, είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων νομιμοποιεί, με το άρθρο 33 του, τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της οικογενειακής πολιτικής, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την ενθάρρυνση, την πληροφόρηση, την ενημέρωση και την παρότρυνση των κρατών μελών να συντονίζουν τις σχετικές δράσεις, σύμφωνα πάντοτε την αρχή της επικουρικότητας.

6. Οικογένεια: πηγή οικονομικής ευημερίας, κοινωνικής αλληλεγγύης και συναισθηματικής ισορροπίας

6.1 Όλοι γνωρίζουν ότι παράλληλα με την μεγάλη οικονομική ανάπτυξη που σημειώθηκε κατά τη «λαμπρή» τριακονταετία 1945-1975, σημειώθηκε και σημαντική δημογραφική ανάπτυξη, πράγμα που δεν ήταν τυχαίο. Απαραίτητη προϋπόθεση, η δημογραφική δυναμική, ο οποίος πρέπει να αντικαταστήσει τον ευρωπαϊκό «δημογραφικό χειμώνα», πρέπει να συνοδεύεται από τη δυνατότητα όλων των γενιών να αναπτύξουν τις δεξιότητές και τη δημιουργικότητά τους και να εκπληρώσουν τις προσωπικές τους φιλοδοξίες, με σεβασμό για το περιβάλλον και για την οικολογική ισορροπία του πλανήτη μας.

6.2 Η οικογένεια αποτελεί μια θεμελιώδη οικονομική κοινότητα και η σχέση μεταξύ οικογένειας και οικονομίας είναι φυσική. Η οικογένεια, ως κοινότητα, έχει ανάγκες οι οποίες λαμβάνουν οικονομική διάσταση με πολλές πτυχές: διατροφή, στέγαση, εξοπλισμός, πρόσβαση στην καλλιέργεια και τη σχολή, ποιότητα του αέρα, του νερού, κλπ. Η οικογένεια αποτελεί, επίσης, αντικείμενο μεταφοράς εισοδήματος και κοινωνικών υπηρεσιών. Αποτελεί εμφανώς μια από

τις κινητήριες δυνάμεις της οικονομίας, όταν τα μέλη της διαθέτουν αξιοπρεπή και μόνιμη αγοραστική δύναμη.

6.3 Όταν η οικογένεια αναγνωρίζεται ως οικονομική κοινότητα αυτό δεν σημαίνει ότι περιορίζεται αποκλειστικά στην οικονομική λειτουργία της ή ότι λαμβάνεται υπόψη μόνον η ποσοτική πτυχή της. Σε τελική ανάλυση, οικογένεια και οικονομία συμβάλλουν στο κοινό καλό, τόσο στην ευημερία του ανθρώπου όσο και στην συναισθηματική του ισορροπία ⁽⁵⁾

6.4 Επιπλέον, η οικογένεια εμπεριέχει στοιχεία που ευνοούν την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ισορροπία με τέσσερις τουλάχιστον συγκεκριμένους τρόπους:

— η οικογένεια αποτελεί χώρο ανάπτυξης οικονομικής, συναισθηματικής, και κοινωνικής αλληλεγγύης, ο οποίος επιτρέπει σε πολύ κόσμο την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση των απρόβλεπτων συμβάντων της οικονομικής ζωής. Όταν μπορούν να απολαύσουν οικογενειακής, ψυχολογικής ή/και οικονομικής στήριξης, τα άτομα που πλήττονται από ανεργία κατορθώνουν ευκολότερα να προβούν στις δέουσες ενέργειες προκειμένου να βρουν εκ νέου απασχόληση, να επιλέξουν έναν κύκλο επαγγελματικής επιμόρφωσης, να συστήσουν ενδεχομένως μια επιχείρηση, κλπ, παρότι η ανεργία δεν παύει να αποτελεί βάρια και δύσκολη δοκιμασία για το σύνολο της οικογένειας·

— η οικογένεια αποτελεί χώρο άμεσης ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας διότι βρίσκεται στην αφετηρία αυτού που οι οικονομολόγοι αποτελούν «ανθρώπινο κεφάλαιο». Κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί η απαραίτητη στήριξη στην εκπαιδευτική λειτουργία των γονιών. Ενόψει του «δημογραφικού χειμώνα» που έχει ενσκήψει στην Ευρώπη, η αξία της γίνεται απόλυτα αισθητή εάν αναλογιστεί κανείς τις δυσκολίες που θα προκύψουν σε ό,τι αφορά την χρηματοδότηση των συντάξεων, την απεργήμωση των αγροτικών ζωνών και τη συνακόλουθη εξαφάνιση οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως επίσης και τις δυσκολίες που θα πρέπει να επιλυθούν για να διασφαλιστεί η παροχή δημόσιων υπηρεσιών ή για να αντιμετωπιστεί ο περιορισμός της ροής σπουδαστών σε ορισμένους κλάδους μαθηματικών για το μέλλον. Η ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου αυξάνει την παραγωγικότητα και την οικονομική ανάπτυξη και προλαμβάνει την προαναφερθείσα εξέλιξη με βιώσιμο τρόπο.

— πρέπει, επίσης, να υπογραμμιστεί ή συμβολη της οικογενείας στην αύξηση της αξίας του «ανθρώπινου κεφαλαίου» χάρη στην παροχή εκπαίδευσης, στη μετάδοση αξιών, στην υποστήριξη και στην ενθάρρυνση των παιδιών από τους γονείς, κ.ά. Ορισμένες ιδιότητες που αποδεικνύονται απολύτως αναγκαίες τόσο στην επαγγελματική ζωή, όσο και στην κοινωνική, αποκτώνται πρώτα στους κόλπους της οικογένειας: η έννοια του σεβασμού του άλλου, της προσπάθειας, του ομαδικού πνεύματος, της ανεκτικότητας, της ζωής μέσα στην κοινωνία, της υπεύθυνης αυτονομίας, κλπ·

— τέλος, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η οικογένεια αποτελεί έναν παράγοντα τόνωσης της οικονομίας μέσα στον χρόνο και κινητοποίησης των οικονομικών δυνατοτήτων των γονέων καθώς χρειάζεται να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες της οικογένειας. Η ευθύνη των γονέων σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση των παιδιών και την προετοιμασία τους για το μέλλον στηρίζει την αποταμίευση και τις μακροχρόνιες επενδύσεις, τόσο σε χρήμα όσο και σε ακίνητα, τόσο σε κατάρτιση όσο και σε γνώσεις. Επίσης, προκειμένου να διατηρήσουν ένα αποδεκτό περιβάλλον για τα

⁽⁵⁾ Βλέπε σχετικά τη διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, που υιοθετήθηκε από τη σύνοδο ολομέλειας της 14.3.2007, με θέμα: «Οι οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού», εισηγήτρια: η κυρία FLORIO.

παιδιά τους, οι γονείς θα κινητοποιηθούν για τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης. Πολλά από τα σημερινά παιδιά δέχονται από τους γονείς και την κοινωνία μεγαλύτερες παροχές όσον αφορά τη μέριμνα, την εκπαίδευση, την υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις επενδύσεις σε ακίνητα (και πολλά υπό μορφή κληρονομιάς) από ό,τι οι γονείς τους και οι παππούδες τους στην ηλικία τους. Επίσης, προκειμένου να διατηρήσουν ένα αποδεκτό περιβάλλον για τα παιδιά τους, οι γονείς θα κινητοποιηθούν για τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης. Αυτό είναι το σκεπτικό που οδήγησε τον οικονομολόγο και δημογράφο Alfred Sauvy να γράψει: «τα παιδιά αποτελούν στοιχεία του ενεργητικού της κοινωνίας». Από την άποψη αυτή, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η οικογένεια εισάγει μια διαχρονική διάσταση στη ζωή των ατόμων, τόσο στο οικονομικό επίπεδο, όσο και στο κοινωνικό και συναισθηματικό.

6.5 Ήδη κατά την Αναγέννηση, ο Jean Bodin έγραφε «πλούτος είναι οι άνθρωποι». Όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζουν την θετική συμβολή της οικογένειας στο ανθρώπινο, οικονομικό, και κοινωνικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο συναισθηματικής ισορροπίας και αυτός είναι ο λόγος που όλοι ασκούν οικογενειακές πολιτικές: διότι γνωρίζουν ότι, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, το μοναδικό μέλλον των λαών εξαρτάται από τα παιδιά τους.

7. Οικογενειακές πολιτικές σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά διαφοροποιημένες

7.1 Σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση ασκούνται οικογενειακές πολιτικές και πολιτικές που αποσκοπούν, αφενός, στην ισότητα ανδρών και γυναικών και, αφετέρου, στη διευκόλυνση του συνδυασμού της επαγγελματικής, της κοινωνικής και της οικογενειακής ζωής. Οι τρεις αυτές πτυχές διασυνδέονται και σχηματίζουν ένα συνεκτικό σύνολο παρά το γεγονός ότι, ανάλογα με τη χώρα, δίδεται άλλοτε περισσότερη και άλλοτε λιγότερη έμφαση σε κάθε μια από τις τρεις πτυχές αυτές. Όπως και να έχει, οι πολιτικές αυτές, ρητές ή σιωπηρές, ισχυρές ή αδύναμες, ασκούνται εντούτοις σε όλα τα κράτη μέλη.

7.2 Τα αίτια για την κατάσταση αυτή είναι ποικίλα. Άλλοτε η προσοχή εστιάζεται σε θέματα ηθικής τάξης ή σε θέματα που συνδέονται με το συμφέρον του πολίτη, άλλοτε πάλι σε θέματα οικονομικής ή πολιτικής φύσης, εντούτοις, θεμελιώδες στοιχείο των οικογενειακών πολιτικών είναι πάντοτε η ευημερία των παιδιών από την άποψη της ηθικής, της υγείας και της παιδείας, όπως επίσης η μέριμνα να έχουν οι γονείς τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις δυνατότητες τους συνδυάζοντας ταυτόχρονα την οικογενειακή, την επαγγελματική και την κοινωνική ζωή τους.

7.3 Ορισμένες από τις οικογενειακές πολιτικές, ιδιαίτερα μάλιστα στις σκανδιναβικές χώρες, έχουν ως βάση την διεκδίκηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στον επαγγελματικό τομέα, όπως επίσης και της ισότιμης κατανομής των οικογενειακών δαπανών. Πράγματι, τα μέτρα που αποβλέπουν στο συνδυασμό της επαγγελματικής ζωής με την οικογενειακή ζωή σε περίπτωση που ο τόπος εργασίας είναι μακριά από το σπίτι και όπου οι διακοπές της σταδιοδρομίας εξαιτίας της γέννησης ενός παιδιού ή της εκπαίδευσης των παιδιών δεν γίνονται πάντοτε αποδεκτές και κατανοητές από τις επιχειρήσεις, αποτελούν ένα από τα καθοριστικά στοιχεία μιας οικογενειακής πολιτικής που έχει στόχο να υποδεχθεί τα παιδιά στους κόλπους της κοινωνίας.

7.4 Τις οικογενειακές πολιτικές μπορεί, επίσης, να στηρίξει η βούληση να διασφαλιστεί η ισότητα των παιδιών στην κοινωνία. Εκείνο που συχνά απαιτείται είναι αντιστάθμιση των οικονομικών περιορισμών και των βαρών που δημιουργούν οι οικογενειακές

υποχρεώσεις. Πράγμα που θα μπορούσε, π.χ. να επιτευχθεί με μέτρα για την καταπολέμηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζει ο πατέρας, αλλά και κυρίως η μητέρα κάθε οικογένειας, στην αγορά εργασίας, εφόσον αυτοί έχουν την ευθύνη, πολύ συχνά, για την αγωγή των παιδιών, ιδίως στην νηπιακή τους ηλικία.

7.5 Ορισμένες φορές, το θέμα προσεγγίζεται περισσότερο από την κοινωνική απ' ό,τι από την οικογενειακή πλευρά. Το ζήτημα στην περίπτωση αυτή είναι να οργανωθεί μια ανακατανομή των εισοδημάτων ώστε να καταπολεμηθεί η φτώχεια δίχως απαραίτητα τα μέτρα αυτά να συσχετίζονται πάντοτε με την ιδέα μιας αποζημίωσης των συγκεκριμένων οικογενειακών δαπανών.

7.6 Τέλος, έχουν επίσης υιοθετηθεί πολιτικές περισσότερο προσανατολισμένες στις γεννήσεις που αναγνωρίζουν σαφώς την ανάγκη μιας προώθησης των γεννήσεων σε μια Ευρώπη, όπου γεννούνται πολύ λίγα παιδιά.

7.7 Όλες οι μελέτες που έχουν εκπονηθεί στην Ευρώπη αναφορικά με τη σχέση μεταξύ του ποσοστού των γεννήσεων και του υψηλού επιπέδου απασχόλησης των γυναικών καταδεικνύουν ότι ένα υψηλότερο συνολικό ποσοστό γονιμότητας αποτελεί προφανή συνέπεια των δυνατοτήτων που προσφέρονται για το συνδυασμό των οικογενειακών υποχρεώσεων και του επαγγελματικού βίου. Το ποσοστό γονιμότητας μπορεί να αυξηθεί με μέτρα τα οποία ενθαρρύνουν τους πατέρες μικρών παιδιών να μοιράζονται καλύτερα τις οικογενειακές ευθύνες με τις μητέρες. Πρόκειται για ένα σημαντικό στοιχείο που πρέπει να τονιστεί στις νέες γενιές.

7.8 Η επιμήκυνση της διάρκειας ζωής, η επιμήκυνση της διάρκειας κατάρτισης των νέων, και οι περιοδοί της δια βίου κατάρτισης έχουν αλλάξει και θα αλλάξουν τους τρόπους οργάνωσης της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Θα ήταν σκόπιμος ένας συλλογισμός όσον τα μέσα για την αύξηση της ευελιξίας τόσο στη διαδικασία της κατάρτισης όσο και στον επαγγελματικό βίο προκειμένου να διευκολυνθούν, όσοι το επιθυμούν, να δημιουργήσουν οικογένεια χωρίς να υποχρεωθούν να παραιτηθούν από την προσωπική τους ολοκλήρωση μέσω της εργασίας.

8. Μέτρα για την στήριξη των οικογενειών και τη διασφάλιση της επαγγελματικής ισότητας ευκαιριών ανδρών και γυναικών

8.1 Στην πράξη, τα βασικά μέτρα που λαμβάνονται για την στήριξη των οικογενειών προβλέπουν κυρίως την παροχή άμεσης οικονομικής βοήθειας και υπηρεσιών, επιδοτούμενων ή δωρεάν, μέριμνας παιδιών (βρεφονηπιακοί σταθμοί, παιδικοί σταθμοί, συντονισμός δικτύων παιδοκόμων ...). Είναι απαραίτητο τα μέτρα αυτά να ευνοούν το συμβιβασμό της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Είναι εξίσου σημαντικό να είναι οι υπηρεσίες φύλαξης παιδιών προσβάσιμες από όλους και σε προσιτές τιμές.

8.2 Ορισμένες πολιτικές δίδουν μεγαλύτερη έμφαση στις υποδομές που συνδέονται με την μέριμνα των παιδιών, σε ελκυστικές γονικές άδειες για την παρακολούθηση της εκπαίδευσης των παιδιών και σε δυναμικά μέτρα που επιτρέπουν την δυνατότητα άσκησης μισθωτής δραστηριότητας δίχως να παραμελείται η οικογενειακή ζωή, καθώς και στη διευκόλυνση της επανένταξης στην επαγγελματική ζωή μετά την λήξη γονικής άδειας.

8.3 Άλλες πολιτικές πάλι προωθούν ένα φορολογικό σύστημα ευνοϊκό για τις οικογένειες που δεν διαθέτουν εισόδημα και συστήματα παροχής επιδομάτων στον γονέα που επιλέγει να μείνει στο σπίτι κατά τα πρώτα χρόνια ανάπτυξης των παιδιών.

8.4 Ορισμένες χώρες συνδυάζουν οικονομική βοήθεια για την αντιστάθμιση των δαπανών που συνεπάγεται η εκπαίδευση των παιδιών και μέτρα για την διευκόλυνση του συνδυασμού της επαγγελματικής ζωής με τις υποχρεώσεις των γονέων, όπως γονικές άδειες, υπηρεσίες μέριμνας παιδιών, δωρεάν νηπιαγωγεία. Ο συνδυασμός αυτός οικονομικής βοήθειας και παροχής υπηρεσιών στις οικογένειες φαίνεται να είναι αποτελεσματικός.

8.5 Το ζήτημα της ισότητας ανδρών και γυναικών στον τομέα των οικογενειακών υποχρεώσεων και του συνδυασμού της οικογενειακής ζωής με την επαγγελματική είναι εμφανώς πολύ σημαντικό και θα μπορούσε, συνεπώς, να προσδώσει νέο δυναμισμό στις ευρωπαϊκές οικογένειες. Συνδέεται άμεσα με την ανάγκη να εξαλειφθεί η διαρθρωτική ανισότητα των εσόδων μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι πολύ συχνά οι γυναίκες μόνο βαρύνονται με την μέριμνα και την εκπαίδευση των παιδιών.

8.6 Η επίτευξη ισότητας και ισορροπίας μεταξύ ανδρών και γυναικών — ανάλογα με τις προσδοκίες, τις προτιμήσεις και τις ικανότητες καθενός — δηλαδή να μπορούν άνδρες και γυναίκες να κερδίζουν τη ζωή τους, να μοιράζονται τις γονικές, οικογενειακές και οικιακές υποχρεώσεις τους, να λαμβάνουν μέρος στις πολιτικές δράσεις και σε άλλες δραστηριότητες συλλογικού ενδιαφέροντος, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τη δημογραφία και το ποσοστό γεννήσεων. Οι περισσότερες γυναίκες επιθυμούν δικαίως, όπως και οι άνδρες, να ασκήσουν μια επαγγελματική δραστηριότητα, να αποκτήσουν παιδιά, και να διαδραματίσουν ένα ρόλο στην κοινωνία.

8.7 Παντού στην Ευρώπη, διαπιστώνεται μια γενική αύξηση της ηλικίας της μητρότητας η οποία έχει φυσικά συνέπειες στη γονιμότητα, μολονότι η σύγχρονη ιατρική και η ιατρική έρευνα καθιστούν δυνατή την καταπολέμηση της στειρότητας σε μεγαλύτερη ηλικία. Οι λόγοι για τους οποίους οι γυναίκες αποφασίζουν να τεκνοποιήσουν αργότερα είναι κυρίως το γεγονός ότι οι νεαρές γυναίκες παρακολουθούν πλέον πιο μακροχρόνιες σπουδές από ό,τι στο παρελθόν, αλλά και το γεγονός ότι τα ζευγάρια περιμένουν να βρουν πρώτα μια θέση απασχόλησης επαρκώς σταθερή και με ικανοποιητικό μισθό για να είναι στη συνέχεια σε θέση να ανατρέψουν παιδιά. Από την άποψη αυτή, η ανεργία των νέων και η ανασφάλεια ορισμένων θέσεων απασχόλησης, ιδιαίτερα θέσεων που καλύπτουν γυναίκες, έχουν αναπόφευκτα αρνητικό αντίκτυπο στη γεννητικότητα. Σε γενικές γραμμές, ο ευρωπαϊκός τρόπος οργάνωσης της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, στο πλαίσιο της οποίας οι νέοι καταλήγουν αρκετά αργά να ασκήσουν μια σταθερή επαγγελματική δραστηριότητα και οι ενεργοί εργαζόμενοι την εγκαταλείπουν ολοένα εωρύτερα, καθώς επίσης οι νέες μορφές διαβίωσης των νέων ατόμων, δεν ενθαρρύνουν τα άτομα να αναλάβουν οικογενειακές ευθύνες και να τεκνοποιήσουν.

8.8 Για να βελτιωθεί η κατάσταση αυτή και να διασφαλιστεί ότι άντρες και γυναίκες χαίρουν ίσης μεταχείρισης, πρέπει να συνδυαστούν μέτρα οικογενειακής πολιτικής με μέτρα πρόωξης της ισότητας των φύλων. Αυτό σημαίνει, π.χ., ποιοτικές διαρθρώσεις μέριμνας των παιδιών όπως είναι, π.χ., οι βρεφονηπιακοί σταθμοί των επιχειρήσεων, καθώς και νομικά, φορολογικά και κοινωνικά μέτρα, προκειμένου να επιτρέπεται τόσο στους άντρες όσο και στις γυναίκες να συνδυάζουν την οικογενειακή, την επαγγελματική, και την κοινωνική ζωή τους. Πρέπει επίσης να δοθεί η δυνατότητα ελαστικού ωραρίου στους παππούδες και στις γιαγιάδες που εργάζονται ακόμη ή που επιθυμούν να εξακολουθήσουν να εργάζονται προκειμένου να είναι σε θέση να ασχοληθούν με τα εγγόνια τους. Εάν δεν επιτευχθεί αυτό, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος οι γυναίκες να εξακολουθήσουν να παραποιούνται από την ιδέα του γάμου και της τεκνοποίησης και να επιλέγουν, αντίθετα, να αφιερώνονται αποκλειστικά στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

8.9 Πρέπει, επίσης, να καταβληθεί μέριμνα ώστε οι πολιτικές που ασκούνται να διευκολύνουν την ελεύθερη επιλογή της επανόδου στην αμειβόμενη εργασία μετά από τη διακοπή της σταδιοδρομίας λόγω τεκνοποίησης ή του χρόνου που διατέθηκε για την εκπαίδευση μικρών παιδιών. Για το σκοπό αυτό, αναπτύσσονται οι περιοδοί πρακτικής άσκησης που προσφέρονται κατά τη διάρκεια γονικών αδειών, όπως και τα ωράρια το οποία διευθετούνται έτσι ώστε οι γονείς να μπορούν να ασχολούνται με τα μικρά παιδιά τους. Στο πνεύμα αυτό, πρέπει να αναπτυχθεί η επιλογή της εργασίας μερικής απασχόλησης χωρίς να βλάπτεται η επάνοδος στην εργασία πλήρους απασχόλησης εφόσον δεν υπάρχει πλέον ανάγκη για εργασία μερικής απασχόλησης. Τέλος, η επάνοδος στον ενεργό επαγγελματικό βίο μετά από γονικές άδειες, θα πρέπει να μην γίνεται σε μια θέση υποβαθμισμένη σε σχέση με τις δεξιότητες της μητέρας ή του πατέρα που διέκομαν τη σταδιοδρομία τους για να ασχοληθούν με τα παιδιά τους. Το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι γονείς μπορούν εδώ και λίγο καιρό να επωφελούνται πλέον του δικαιώματος γονικής άδειας δεν πρέπει να αποβαίνει εις βάρος τους σε περίπτωση οικονομικών απολύσεων.

8.10 Είναι σημαντικό οι δημόσιες υπηρεσίες όπως και οι επιχειρήσεις με κοινωνική πολιτική να εφαρμόζουν ή να ενθαρρύνουν τις πολιτικές, τις πρακτικές και τις κοινωνικές καινοτομίες που διευκολύνουν την επαγγελματική ζωή των γυναικών που περιμένουν ή που μεγαλώνουν παιδιά. Ανεξάρτητα από τις αναλύσεις και τις νομοθετικές ρυθμίσεις, το ζήτημα είναι, επίσης, να υιοθετηθεί μια συλλογική και ψυχολογική στάση που να μην θεωρεί τα παιδιά πρόβλημα με συνέπεια οι μητέρες ή οι πατέρες να θεωρούνται λιγότερο ανταγωνιστικά στοιχεία μιας επιχείρησης. Πρωτοβουλίες όπως οι βρεφονηπιακοί σταθμοί επιχειρήσεων και οι συλλογικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί επιχειρήσεων που σταδιακά αναπτύσσονται πρέπει να ενθαρρύνονται. Αποτελούν, όντως, μια εξαιρετικά χρήσιμη υπηρεσία για τις μητέρες που έχουν επαγγελματικές υποχρεώσεις, ενώ ταυτόχρονα περιορίζουν τις μετακινήσεις τους και διευκολύνουν την διαχείριση του χρόνου.

8.11 Είναι σημαντικό, επίσης, οι δημόσιες υπηρεσίες και οι επιχειρήσεις να μην αγνοούν τα προβλήματα που ίσως να αντιμετωπίζουν οι πατέρες μικρών παιδιών κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους ζωής προκειμένου να επωφεληθούν γονικής άδειας ή μα εργαστούν με μειωμένο ωράριο για οικογενειακούς λόγους. Οι δημόσιες υπηρεσίες και οι επιχειρήσεις θα έπρεπε να δημιουργήσουν τις απαιτούμενες συνθήκες ώστε οι πατέρες, επίσης, να μπορούν ασχολούνται με τα παιδιά τους. Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό.

8.12 Γενικά, είναι αναγκαίο να ενθαρρυνθούν οι πατέρες να μοιράζονται πραγματικά τις οικογενειακές ευθύνες σε όλα τα επίπεδα και κυρίως το εκπαιδευτικό. Πολλές κοινωνιολογικές μελέτες καταδεικνύουν ότι, πράγματι, η «απουσία» του πατέρα είναι η αιτία σημαντικών προβλημάτων όσον αφορά την εκπαίδευση των νέων.

8.13 Συνεπώς, οι πολιτικές που ασκούνται ή που πρέπει να ασκηθούν είναι ποικίλες και οι δυσκολίες που πρέπει να αντιμετωπιστούν διαφορετικής φύσης. Οι στόχοι, ωστόσο, πρέπει να μην αντιφάσκουν ώστε να επιτρέπεται στους άνδρες και τις γυναίκες που το επιθυμούν να δημιουργήσουν οικογένεια και να αποκτήσουν παιδιά. Ωστόσο, όλες οι έρευνες καταδεικνύουν ότι η επιθυμία των Ευρωπαίων να αποκτήσουν παιδιά μένει ανεκπλήρωτη, όταν δε μάλιστα πρόκειται για τρίτο παιδί, η επιθυμία αυτή δεν υλοποιείται, συχνά για οικονομικούς ή πρακτικούς λόγους, καθώς και διότι ο συνδυασμός επαγγελματικής σταδιοδρομίας και οικογενειακής ζωής παρουσιάζει, ειδικά για τις μητέρες, δυσκολίες.

8.14 Υπάρχει, επίσης, μια άλλη πτυχή με λιγότερο απτή διάσταση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μολονότι αποτελεί ένα από τα πλέον αναπτυγμένα και πλούσια τμήματα της υφελίου, διανύει μια περίοδο σιωπηρής ανησυχίας. Μετά από την περίοδο 1945-1975, οι οικονομικές ανησυχίες, οι ανησυχίες σχετικά με την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την αλλαγή του κλίματος, ορισμένες αρνητικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης, η πολυπλοκότητα των σύγχρονων κοινωνιών, η απώλεια εμπιστοσύνης των λαών στην ικανότητα των κυβερνήσεων να επηρεάζουν τα γεγονότα, είχαν ως αποτέλεσμα να εδραιωθεί στην Ευρώπη μια διάχυτη απαισιοδοξία η οποία ελάχιστα ενθαρρύνει την αύξηση των γεννήσεων. Για πρώτη φορά μετά από χρόνια, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, οι γονείς έχουν την αίσθηση ότι όντως δεν μπορούν να υποσχεθούν στα παιδιά τους ένα καλύτερο μέλλον.

8.15 Είναι, επίσης, θεμιτό να διερωτηθεί κανείς κατά πόσον η επικρατούσα νοοτροπία ευνοεί την δημιουργία οικογένειας και την απόκτηση παιδιών, κατά πόσον η εικόνα της επιτυχίας στον οικογενειακό τομέα αποδίδει επαρκώς και κατά πόσον ο ατομικισμός και ένας ορισμένος υλισμός που συνδέεται με την κατανάλωση δεν έχουν ως αποτέλεσμα να λησμονείται ότι ο άνθρωπος είναι μεν όντως άτομο αλλά αποτελεί, επίσης, μέρος μιας κοινότητας. Εξάλλου, οι βαθύτερες και πλέον πιεστικές ανησυχίες των Ευρω-

παίων συνδέονται με την οικογένεια: με την εκπαίδευση, την στέγη, τις επαγγελματικές προοπτικές, την συναισθηματική σταθερότητα και την προσωπική ολοκλήρωση. Πιθανόν να πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην υιοθέτηση ενός οράματος για την οικογένεια που να χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη αισιοδοξία και γενναιοδωρία, δεδομένου ότι θίγεται το ζήτημα της οικογένειας και της γεννητικότητας, εξ ορισμού θίγεται η πιο ιδιωτική πτυχή της ανθρώπινης ύπαρξης. Είναι συνεπώς σκόπιμο οι δημόσιες αρχές, καθήκον των οποίων είναι να επιδιώκουν το κοινό καλό, να διανοίξουν δυνατότητες, να διασφαλίσουν μια πραγματική ελευθερία για τους άνδρες και τις γυναίκες του σήμερα να αποφασίζουν κατά πόσον θέλουν να δημιουργήσουν οικογένεια και να αποκτήσουν όσα παιδιά επιθυμούν χωρίς να επεμβαίνουν στις επιλογές προσωπικής τους ολοκλήρωσης.

8.16 Οι οικογένειες αποτελούν πηγή οικονομικής ευημερίας, όταν μάλιστα και οι δυο γονείς έχουν τη δυνατότητα να ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα, καθώς και πηγή κοινωνικής αλληλεγγύης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει συνεπώς να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εντάξουν τη διάσταση «οικογένεια» στις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές τους και να προωθήσει μια βιώσιμη οικογενειακή πολιτική, με βάση τα παραδείγματα βελτιστων πρακτικών.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση του ειδικευμένου τμήματος «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» με θέμα: «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί προστασίας των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (κωδικοποιημένη έκδοση)»

COM(2006) 657 τελικό

(2007/C 161/20)

Στις 23 Νοεμβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 22 Φεβρουαρίου 2007 με εισηγητή τον κ. SOARES.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 160 ψήφους υπέρ, καμία κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας εγγράφεται στο σχέδιο της Επιτροπής για απλούστευση και διασαφήνιση της κοινοτικής νομοθεσίας προκειμένου να καταστεί πιο προσιτή και πιο ευνόητη για τους κοινούς πολίτες.

2. Η κωδικοποίηση συνιστά διοικητική διαδικασία μεγάλης σημασίας η οποία πρέπει να πραγματοποιείται με πλήρη τήρηση της κανονικής κοινοτικής νομοθετικής διαδικασίας και από την οποία δεν μπορεί να προκύψει καμία τροποποίηση επί της ουσίας στις πράξεις που αποτελούν αντικείμενό της.

3. Σκοπός της υπό εξέταση πρότασης είναι η κωδικοποίηση της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προστασίας των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη. Η νέα οδηγία θα αντικαταστήσει τις διάφορες πράξεις που αποτελούν αντικείμενο της κωδικοποίησης. Η πρόταση σεβεται πλήρως την ουσία των κωδικοποιούμενων κειμένων και αρκείται απλώς στη συγκέντρωσή τους, επιφέροντας μόνο τις

τυπικές τροποποιήσεις που απαιτούνται από την ίδια τη διαδικασία κωδικοποίησης.

4. Παρότι η κωδικοποίηση αποτελεί διαδικασία η οποία, εκ φύσεως, δεν μπορεί ούτε και πρέπει να τροποποιεί τις οδηγίες στις οποίες αναφέρεται, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή οφείλει, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, να προχωρεί πέρα από την απλούστευση της νομοθεσίας. Πρέπει να αναλύει το περιεχόμενο των διαφόρων οδηγιών με το πνεύμα της επίλυσης ορισμένων ζητημάτων που αποδείχθηκαν εν τω μεταξύ ασαφή, ή που η πράξη έδειξε ότι χρειάζονται εκσυγχρονισμό.

5. Εντούτοις, δεδομένου ότι το αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης αφορά την κωδικοποίηση μιας οδηγίας, η ΕΟΚΕ, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους που αναφέρονται στο σημείο 1 και τις εγγυήσεις που παρέχονται στα σημεία 2 και 3, δίδει τη σύμφωνη γνώμη της για την υπό εξέταση πρόταση οδηγίας.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πράσινο Βιβλίο — Η διπλωματική και προξενική προστασία του υπηκόου της Ένωσης στις τρίτες χώρες»

COM(2006) 712 τελικό

(2007/C 161/21)

Στις 28 Νοεμβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει την κατάρτιση γνωμοδότησης από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με θέμα: «Πράσινο Βιβλίο — Η διπλωματική και προξενική προστασία των υπηκόων της Ένωσης στις τρίτες χώρες».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Φεβρουαρίου 2007 με εισηγητή τον κ. Voleš.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 170 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι το δικαίωμα διπλωματικής και προξενικής προστασίας που απολαμβάνουν οι υπήκοοι της Ένωσης σε τρίτες χώρες καθιστά περισσότερο απτή την υπηκοότητα της Ένωσης.

1.2 Εντός αυτού του πλαισίου, η ΕΟΚΕ επιμένει στην ανάγκη καλύτερης ενημέρωσης των υπηκόων της Ένωσης σχετικά με αυτό το δικαίωμα και θεωρεί ανεπαρκή τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα των ενημερωτικών εκστρατειών. Ζητεί στις ενημερωτικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από την ΕΕ και τα κράτη μέλη να συμμετέχουν και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, των οποίων τα μέλη ταξιδεύουν στις τρίτες χώρες.

1.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η διαδικτυακή πύλη της ΕΕ, η οποία προορίζεται για τους ταξιδιώτες (www.travel-voyage.consilium.europa.eu) δεν παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα κράτη μέλη που διαθέτουν αντιπροσωπείες στην επιλεγείσα τρίτη χώρα ούτε, ενδεχομένως, τις διευθύνσεις και τα λοιπά στοιχεία των διπλωματικών αποστολών τους. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη συγκέντρωση αυτών των δεδομένων, καθώς και των λοιπών σχετικών χρήσιμων πληροφοριών σε μία ιστοδέση με απλή διεύθυνση και εύκολη πρόσβαση.

1.4 Με σκοπό την ενημέρωση, το δικαίωμα προστασίας στις τρίτες χώρες — όπως αυτό ορίζεται από το άρθρο 20 της Συνθήκης ΕΚ — θα πρέπει να παρατίθεται υποχρεωτικά στο σύνολο των διαβατηρίων που εκδίδονται από τα κράτη μέλη της ΕΕ.

1.5 Κρίνεται σκόπιμος ο καλύτερος συντονισμός των συστάσεων προς τους ταξιδιώτες που επισκέπτονται τρίτες χώρες, καθώς και η δημοσίευσή τους κατά τρόπο που να τις καθιστά προσίτες σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό πολιτών, όπως για παράδειγμα στην προτεινόμενη στο σημείο 1.3 διαδικτυακή διεύθυνση.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά τόσο τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα όλων των μέτρων που σχετίζονται με το δικαίωμα διπλωματικής και προξενικής προστασίας όσο και τη διάδοσή τους από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε όλα τα κράτη μέλη, καθώς και τη συμπεριλήψή τους στη στρατηγική επικοινωνίας της Επιτροπής.

1.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά την ενοποίηση του εύρους και της νομικής βάσης της προξενικής προστασίας που προσφέρουν τα διάφορα κράτη μέλη στις τρίτες χώρες και ζητεί αυτό να γίνει χωρίς καθυστέρηση, ενδεχομένως μέσω της εναρμόνισης των εθνικών διατάξεων. Στο πλαίσιο της εναρμόνισης σε αυτόν τον τομέα, κρίνεται σκόπιμη η δημοσιοποίηση του εύρους και των όρων της προστασίας που προσφέρει κάθε κράτος μέλος.

1.8 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση για την επέκταση της προστασίας του ευρωπαϊού υπηκόου και στα μέλη της οικογένειάς του που δεν διαθέτουν την εθνικότητα ενός από τα κράτη μέλη.

1.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ακόμη και με την πρόταση για την επέκταση της διπλωματικής και προξενικής προστασίας, προκειμένου αυτή να καλύπτει την ταυτοποίηση και τον επαναπατρισμό των σορών των νεκρών ευρωπαϊών υπηκόων και των μελών της οικογένειάς τους που δεν διαθέτουν την υπηκοότητα της ΕΕ. Από την άποψη αυτή, καλεί τα κράτη μέλη, τα οποία δεν έχουν κυρώσει ακόμη τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, της 26ης Οκτωβρίου 1973, για τη μεταφορά των σορών των νεκρών,

να το πράξουν σύντομα (μέχρι στιγμής μόνο 15 κράτη μέλη έχουν κυρώσει την εν λόγω Σύμβαση).

1.10 Η ΕΟΚΕ προτείνει την απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης χρηματικών βοηθημάτων στους υπηκόους της ΕΕ που βρίσκονται σε τρίτες χώρες, μέσω κυρίως της παροχής της δυνατότητας επιστροφής των ποσών που τους χορηγήθηκαν κατευθείαν στις αρχές του κράτους που διέθεσε τα εν λόγω ποσά, της απαλλαγής από την επιστροφή αυτών των βοηθημάτων όταν πρόκειται για ποσά μηδαμινής αξίας, καθώς και της εγκαθίδρυσης ενός απλού συστήματος συμψηφισμού των απαιτήσεων μεταξύ των κρατών μελών.

1.11 Η δημιουργία κοινών γραφείων στις περιοχές όπου τα κράτη μέλη διαθέτουν σχετικά περιορισμένη αντιπροσώπευση συνιστά αναμφίβολα βήμα προόδου. Αυτού δοθέντος, πρέπει να διευκρινισθεί το σύνολο των θεμάτων που σχετίζονται με τη νομοθεσία και το διεθνές δίκαιο. Η ΕΟΚΕ συνιστά να προβλεφθούν και άλλες μορφές συνεργασίας, όπως η αποστολή προξενικών υπαλλήλων από τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν αντιπροσώπευση σε μία τρίτη χώρα και η τοποθέτησή τους σε διπλωματικές και προξενικές αποστολές άλλων κρατών μελών που διαθέτουν ή η άσκηση προξενικών καθηκόντων από την προξενική αρχή ενός κράτους μέλους της ΕΕ εξ ονόματος άλλου κράτους μέλους ή ο διορισμός του ίδιου προσώπου ως προξενικού λειτουργού εκ μέρους περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ, σύμφωνα με τα άρθρα 8 και 18 της Σύμβασης της Βιέννης για τις προξενικές σχέσεις, καθώς και προγράμματα κατάρτισης απευθυνόμενα στο προξενικό προσωπικό των κρατών μελών.

1.12 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί οι κατευθυντήριες γραμμές της ομάδας εργασίας που είναι επιφορτισμένη με τη συνεργασία σε θέματα προξενικής προστασίας των υπηκόων της ΕΕ στις τρίτες χώρες (COCON) να καταστούν νομικά δεσμευτικές, προκειμένου να μην βρίσκονται σε κατάσταση νομικής αβεβαιότητας οι πολίτες της ΕΕ που χρειάζονται την ανάλογη προστασία σε μία τρίτη χώρα.

1.13 Οι διπλωματικές και προξενικές αποστολές των κρατών μελών που διαθέτουν αντιπροσώπευση σε μία τρίτη χώρα θα πρέπει να έχουν στην κατοχή τους έναν κατάλογο, ο οποίος να ενημερώνεται τακτικά και να περιλαμβάνει τα στοιχεία επικοινωνίας με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που δεν διαθέτουν αντιπροσώπευση. Ούτως, σε περίπτωση ανάγκης, οι εν λόγω αποστολές θα μπορούν να δώσουν τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους κοινωνικούς πολίτες να έρθουν σε επαφή με τις αρμόδιες υπηρεσίες των χωρών τους. Οι σχετικές διπλωματικές και προξενικές αρχές θα πρέπει, επίσης, να έχουν στην κατοχή τους καταλόγους διερμηνέων εργαζόμενων στις γλώσσες των κρατών μελών που δεν διαθέτουν αντιπροσωπείες στην εν λόγω τρίτη χώρα.

1.14 Οι αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις τρίτες χώρες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην προξενική προστασία των υπηκόων της ΕΕ, αξιοποιώντας την πείρα που απέκτησαν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους για την προστασία των πλοίων και των αλιέων των κρατών μελών της ΕΕ.

1.15 Κρίνεται σκόπιμη η ενίσχυση του ρόλου της Επιτροπής όσον αφορά το συντονισμό των δραστηριοτήτων των κρατών μελών για τη διπλωματική και προξενική προστασία των ευρωπαϊών υπηκόων στις τρίτες χώρες.

2. Εισαγωγή

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε, στις 28 Νοεμβρίου 2006, ένα Πράσινο Βιβλίο με τον τίτλο «Η διπλωματική και προξενική προστασία των υπηκόων της Ένωσης στις τρίτες χώρες». Το δικαίωμα διπλωματικής και προξενικής προστασίας καθιερώθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Ούτως, το άρθρο 20 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προβλέπει ότι «κάθε πολίτης της Ένωσης απολαύει, στο έδαφος τρίτων χωρών στις οποίες δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού»⁽¹⁾. Εξάλλου, αυτό το δικαίωμα συμπεριλήφθηκε και στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (βλ. άρθρο 46), ο οποίος ανακοινώθηκε επίσημα το 2000⁽²⁾. Το άρθρο 20 της Συνθήκης αναφέρει ακόμη «Τα κράτη μέλη καθορίζουν μεταξύ τους τους αναγκαίους κανόνες και αρχίζουν τις απαιτούμενες διεθνείς διαπραγματεύσεις για να εξασφαλίσουν την προστασία αυτή».

2.2 Τα κράτη μέλη υιοθέτησαν την απόφαση 95/553/ΕΚ⁽³⁾, στην οποία καθορίζονται πέντε περιπτώσεις κατά τις οποίες ένας υπήκοος της Ένωσης μπορεί να υποβάλει αίτηση για διπλωματική ή προξενική προστασία σε μία διπλωματική αντιπροσωπεία ενός κράτους μέλους του οποίου δεν έχει την ιθαγένεια:

- αρωγή σε περιπτώσεις θανάτου,
- αρωγή σε περιπτώσεις σοβαρού ατυχήματος ή ασθένειας,
- αρωγή σε περιπτώσεις σύλληψης ή κράτησης,
- αρωγή σε θύματα εγκλημάτων βίας,
- περιθαλψη και επαναπατρισμός πολιτών της Ένωσης που χρειάζονται βοήθεια.

Επίσης, οι διπλωματικές αντιπροσωπείες των κρατών μελών που υπηρετούν σε τρίτη χώρα μπορούν και σε άλλες περιπτώσεις να παράσχουν βοήθεια σε πολίτη της Ένωσης που υποβάλλει σχετική αίτηση.

2.3 Ο υπήκοος που ζητεί βοήθεια από τη διπλωματική αντιπροσωπεία ενός κράτους μέλους οφείλει να αποδείξει ότι έχει την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους της Ένωσης, μέσω της προσκόμισης διαβατηρίου ή δελτίου ταυτότητας. Σε περίπτωση απώλειας ή κλοπής των εγγράφων, μπορεί να γίνεται δεκτή κάθε άλλη απόδειξη ιθαγένειας, εν ανάγκη μετά από εξακρίβωση μέσω των κεντρικών αρχών του κράτους μέλους του οποίου ο αιτών ισχυρίζεται ότι έχει την ιθαγένεια. Καθορίστηκαν ακόμη οι λεπτομέρειες για την καταβολή χρηματικής βοήθειας στους υπηκόους της Ένωσης. Ουδεμία χρηματική βοήθεια μπορεί να χορηγείται, χωρίς την άδεια του Υπουργείου Εξωτερικών ή μίας διπλωματικής αντιπροσωπείας του κράτους μέλους του οποίου ο αιτών έχει την ιθαγένεια. Προβλέπεται η αναθεώρηση της απόφασης αυτής πέντε έτη μετά από την έναρξη ισχύος της, η οποία επισυνέβη το 2002.

⁽¹⁾ ΕΕ C 325 της 24.12.2002.

⁽²⁾ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νίκαια, 7.12.2000.

⁽³⁾ ΕΕ L 314 της 28.12.1995, σελ. 73-76.

2.4 Τα κράτη μέλη συνέστησαν ομάδα εργασίας για την προξενική συνεργασία, η οποία είναι γνωστή ως COCON και είναι επιφορτισμένη με την ανταλλαγή εμπειριών. Η εν λόγω ομάδα μελέτης κατάρτισε μη δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές για την προξενική προστασία των υπηκόων της ΕΕ στις τρίτες χώρες⁽⁴⁾.

2.5 Στην ανακοίνωση της για την εφαρμογή του προγράμματος της Χάγης, η Επιτροπή διατύπωσε μία σειρά προτάσεων όσον αφορά τη διπλωματική και προξενική προστασία⁽⁵⁾. Ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας, κ. Michel Barnier, συνέταξε λεπτομερή έκθεση, την οποία υπέβαλε στο Συμβούλιο της ΕΕ και στην οποία προτείνει μία σειρά μέτρων με σκοπό την εγκαθίδρυση ενός συστήματος πολιτικής άμυνας στο εσωτερικό της ΕΕ και εκτός των συνόρων της, με τη συμπερίληψη και της διπλωματικής και προξενικής προστασίας⁽⁶⁾. Κατά τη διάρκεια της αυστριακής προεδρίας, το Συμβούλιο συμπεριέλαβε στην έκθεσή του, της 15ης Ιουνίου 2006, τα μέτρα που υιοθετήθηκαν με σκοπό την ενίσχυση της προστασίας των πολιτών της Ένωσης στις τρίτες χώρες⁽⁷⁾. Η Επιτροπή θα υποβάλει, το 2007, την πέμπτη έκθεση για την υπηκοότητα της Ένωσης, στην οποία αναμένεται να συμπεριλαμβάνεται και μία σειρά προτάσεων με σκοπό την ενίσχυση της διπλωματικής και προξενικής προστασίας.

2.6 Η προστασία των πολιτών της ΕΕ ενέχει αυξανόμενη σπουδαιότητα τόσο εξαιτίας της μεγάλης αύξησης του αριθμού των κοινοτικών υπηκόων που επισκέπτονται τις τρίτες χώρες (180 εκατομμύρια Ευρωπαίοι ετησίως ταξιδεύουν εκτός των συνόρων της ΕΕ) όσο και της απουσίας διπλωματικών αντιπροσωπειών πολλών κρατών μελών σε ορισμένες τρίτες χώρες. Σε έρευνα που πραγματοποίησε το Ευρωβαρόμετρο τον Ιούλιο του 2006 φαίνεται ότι περίπου οι μισοί από τους πολίτες που ρωτήθηκαν προτιμούν να επισκεφθούν τρίτες χώρες κατά την επόμενη τριετία⁽⁸⁾.

2.7 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή προτίθεται να συμβουλευθεί τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τον κατάλογο μέτρων που προτείνονται στο Πράσινο Βιβλίο της και προορίζονται για την ενίσχυση της αρχής της προστασίας των ευρωπαίων πολιτών στις τρίτες χώρες, καθώς πρόκειται για ουσιώδες δικαίωμα που παρέχει η υπηκοότητα της Ένωσης σε κάθε πολίτη κράτους μέλους. Στο πλαίσιο αυτών των μέτρων λαμβάνονται, επίσης, υπόψη οι εμπειρίες που συνδέονται με φυσικές καταστροφές, όπως το τσουνάμι και ο τυφώνας Κατρίνα, με ένοπλες συγκρούσεις, όπως εκείνες στα Βαλκάνια ή το Λίβανο, και με τρομοκρατικές επιθέσεις, όπως εκείνες στο Μπαλί και στο Charm El Cheikh.

2.8 Μεταξύ των προτεινόμενων μέτρων συμπεριλαμβάνονται:

- Η βελτίωση της ενημέρωσης των ευρωπαίων πολιτών σχετικά με το δικαίωμά τους για διπλωματική και προξενική προστασία στις τρίτες χώρες και με την αντιπροσώπευση των κρατών μελών της ΕΕ στις τρίτες χώρες.
- Η παράθεση του άρθρου 20 της Συνθήκης ΕΚ στα διαβατήρια των ατόμων με κοινοτική ιθαγένεια.
- Η συντονισμένη παρουσίαση των οδηγιών προς τους ταξιδιώτες.
- Η εξέταση του εύρους των όρων της προστασίας και της νομικής βάσης της, στοιχεία που διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, καθώς και της ενδεχόμενης εναρμόνισής τους.

⁽⁴⁾ Κατευθυντήριες γραμμές για την προξενική προστασία των ευρωπαίων πολιτών στις τρίτες χώρες, έγγραφο αριθ. 10109/06 της 2.6.2006, του Συμβουλίου της ΕΕ.

⁽⁵⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2006) 331 τελικό, της 28.6.2006.

⁽⁶⁾ Έκθεση του κ. Michel Barnier «Για μία ευρωπαϊκή δύναμη πολιτικής άμυνας» europe aid, 9.5.2006.

⁽⁷⁾ Έκθεση της Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ, έγγραφο αριθ. 10551/06, της 15.6.2006.

⁽⁸⁾ Flash Eurobarometre 188 — Δεκέμβριος 2006.

- Η συμπερίληψη της προστασίας των υπηκόων της ΕΕ στις διμερείς συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ και των τρίτων χωρών, και κυρίως της δυνατότητας ανάθεσης στις αντιπροσωπείες της Επιτροπής στις τρίτες χώρες του καθήκοντος να διαχειρίζονται τις αιτήσεις για διπλωματική προστασία.
- Η επέκταση της προξενικής προστασίας του ευρωπαϊού υπηκόου και στα μέλη της οικογένειάς του που έχουν την ιθαγένεια τρίτης χώρας.
- Η επέκταση της προστασίας που προβλέπεται από τα κοινοτικά κείμενα στην ταυτοποίηση και τον επαναπατρισμό των σορών.
- Η απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης χρηματικής βοήθειας.
- Η δημιουργία κοινών προξενικών γραφείων, σε πρώτη φάση, στις χώρες της Καραϊβικής, των Βαλκανίων, του Ινδικού Ωκεανού και της Δυτικής Αφρικής, και η διοργάνωση ενημερωτικών εκστρατειών για την παρακίνηση των πολιτών να δηλώνουν την παρουσία τους στα εν λόγω κοινά γραφεία.
- Η κατάρτιση των προξενικών πρακτόρων των κρατών μελών και των υπαλλήλων της Κοινότητας.

3. Παρατηρήσεις επί των διαφόρων προτάσεων της Επιτροπής

3.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το δικαίωμα των πολιτών της ΕΕ για προστασία σε μία τρίτη χώρα, την οποία διασφαλίζει η αντιπροσωπεία ενός κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο την ιθαγένεια του οποίου έχει ο πολίτης, συνιστά απτή απόδειξη των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η ΕΕ, ενισχύει το αίσθημα του ανήκειν και αποτελεί έκφραση της ιθαγένειας της Ένωσης.

3.2 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι είναι αναγκαίο οι πολίτες να ενημερώνονται καλύτερα για το δικαίωμα προξενικής προστασίας στις τρίτες χώρες. Τα διαθέσιμα επί του παρόντος δεδομένα καταδεικνύουν ότι ο βαθμός ενημέρωσης είναι μηδαμινός. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωβαρομέτρου, μόνο ποσοστό 23 % των ευρωπαίων πολιτών που προτιθενται να ταξιδεύσουν σε τρίτη χώρα γνωρίζουν την ύπαρξη αυτού του δικαιώματος. Δεν αρκεί η επικώληση αφισών στα αεροδρόμια, τα λιμάνια και τους σταθμούς και η διανομή φυλλαδίων και εντύπων μέσω των ταξιδιωτικών γραφείων. Στις ενημερωτικές ενέργειες θα πρέπει να συμμετέχουν και οι οργανώσεις επιχειρηματιών, οι οργανώσεις εργοδοτών, καθώς και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, δεδομένου ότι μεγάλος αριθμός των ατόμων που ταξιδεύουν στις τρίτες χώρες δεν είναι τουρίστες, αλλά επιχειρηματίες, έμποροι, εργαζόμενοι ή άτομα που απασχολούνται από ανθρωπιστικές οργανώσεις. Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν απευθείας σύνδεσμοι με πληροφορίες για την προξενική προστασία ευρισκόμενες στη διαδικτυακή πύλη της ΕΕ και να τοποθετηθούν στην ιστοδότηση των οργανώσεων των οποίων τα μέλη ταξιδεύουν στις τρίτες χώρες.

3.3 Για να αξιοποιηθεί το δικαίωμα για προστασία στις τρίτες χώρες, είναι σημαντικό να είναι γνωστά τα κράτη μέλη που διαθέτουν αντιπροσωπεία σε μία δεδομένη χώρα καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας με την εν λόγω αντιπροσωπεία. Είναι ιδιαίτερα δύσκολη η απόκτηση αυτών των πληροφοριών και η διαδικτυακή σελίδα www.travel-voyage.consilium.europa.eu, στην οποία θα έπρεπε να παρατίθενται αυτές οι πληροφορίες δεν βρίσκεται ακόμη σε λειτουργία. Η ΕΟΚΕ συνιστά οι πληροφορίες αυτές καθώς και άλλες σχετικές να συγκεντρωθούν σε μία διαδικτυακή πύλη με απλή διεύθυνση και εύκολη πρόσβαση, στην οποία να είναι δυνατό να ανατρέξει κανείς σε περίπτωση ανάγκης, ακόμη και από τις τρίτες χώρες, προκειμένου να αποκτήσει τις απαιτούμενες πληροφορίες.

3.4 Οι πληροφορίες για το δικαίωμα προστασίας στις τρίτες χώρες, το οποίο προβλέπεται από το άρθρο 20, θα έπρεπε να είναι

τυπωμένες σε όλα τα διαβατήρια που εκδίδονται από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στα διαβατήρια θα πρέπει επίσης να αναφέρεται η διεύθυνση επικοινωνίας για την απόκτηση των συγκεκριμένων πληροφοριών που αναφέρονται στην παράγραφο 3.2 ή οι εν λόγω πληροφορίες να επισυνάπτονται στα διαβατήρια κατά την έκδοσή τους.

3.5 Οι οδηγίες και οι συστάσεις προς τους ταξιδιώτες εκδίδονται από τις εθνικές αρχές και συμβαίνει, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι συστάσεις των διαφόρων κρατών μελών σχετικά με τα ταξίδια στις τρίτες χώρες να είναι διαμετρικά αντίθετες. Αν και αυτές οι διαφορές συχνά οφείλονται σε αντικειμενικούς λόγους, όπως για παράδειγμα η διαφορετική στάση μίας τρίτης χώρας ανάλογα με το κράτος μέλος, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για τον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις συστάσεις προς τους ταξιδιώτες μέσω των διπλωματικών και προξενικών αντιπροσωπειών τους στις τρίτες χώρες, καθώς και για τη δημοσιοποίηση αυτών των συστάσεων κατά τρόπο ώστε να είναι εύκολη η πρόσβαση σε αυτές από το μεγαλύτερο αριθμό ατόμων. Θα ήταν χρήσιμο να εξετασθεί η δυνατότητα δημοσιοποίησης αυτών των συστάσεων συγκεντρωτικά σε μία διαδικτυακή πύλη, όπως αναφέρεται στο σημείο 3.2.

3.6 Η Επιτροπή προτείνει όλα τα μέτρα που προορίζονται για την εφαρμογή του άρθρου 20 να δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα, προκειμένου οι πολίτες να ενημερώνονται καλύτερα για τα δικαιώματά τους. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανωτέρω πρόταση, αλλά τη θεωρεί ανεπαρκή και υποστηρίζει ότι αυτά τα μέτρα θα πρέπει να δημοσιοποιούνται και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε όλα τα κράτη μέλη, ενώ θα μπορούσαν να ενσωματωθούν και στη στρατηγική επικοινωνίας της Επιτροπής.

3.7 Η ΕΟΚΕ συμεριζεται την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία είναι απαραίτητη η ενοποίηση του εύρους και της νομικής βάσης της προξενικής προστασίας που διασφαλίζουν τα κράτη μέλη στις τρίτες χώρες και ζητεί η εν λόγω ενοποίηση να γίνει το συντομότερο δυνατόν, ενδεχομένως μέσω της εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών. Αυτό θα έδινε τη δυνατότητα άρσης των περιορισμών πρόσβασης ορισμένων κρατών μελών σε αυτό το δικαίωμα. Πράγματι, ορισμένες χώρες, για παράδειγμα, δεν επιτρέπουν την άσκηση δικαστικής δίωξης βάσει μήνυσης πολίτη για τη μη παροχή βοήθειας σε άτομο που βρίσκεται σε κίνδυνο ή κατακρατούν το διαβατήρια κατά τη χορήγηση χρηματικής βοήθειας. Μέχρι να επιτευχθεί η ολοκλήρωση της εναρμόνισης, θα πρέπει το εύρος και οι όροι της προστασίας που διασφαλίζουν τα διάφορα κράτη μέλη να τίθενται υπόψη όλων των υπηκόων της ΕΕ στη διαδικτυακή πύλη, όπως προαναφέρεται.

3.8 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση για την επέκταση της προστασίας στα μέλη της οικογένειας των υπηκόων της ΕΕ, τα οποία διαθέτουν την ιθαγένεια τρίτης χώρας, και συνιστά, για το σκοπό αυτό, να χρησιμοποιηθεί η διαδικασία του άρθρου 22 της Συνθήκης ΕΚ, η οποία επιτρέπει την επέκταση των δικαιωμάτων που προβλέπονται από τη Συνθήκη. Πρόκειται για ανθρωπιστικό ζήτημα, το οποίο απαιτεί ταχεία διευθέτηση, όπως φάνηκε στην περίπτωση του τσουνάμι, του πολέμου στο Λίβανο, καθώς και σε άλλες περιπτώσεις.

3.9 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση για την επέκταση της προσφερόμενης προστασίας και στην ταυτοποίηση και τον επαναπατρισμό των σορών ευρωπαίων πολιτών, καθώς και των μελών της οικογένειάς τους που δεν διαθέτουν την υπηκοότητα της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη που δεν προέβησαν ακόμη στην κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης, της 26ης Οκτωβρίου 1973, για τη μεταφορά των σορών νεκρών (την οποία μέχρι στιγμής έχουν κυρώσει μόνο 15 κράτη μέλη) να το πράξουν επειγόντως.

3.10 Μία από τις συχνότερες ανάγκες των πολιτών της ΕΕ στις τρίτες χώρες αφορά τη χορήγηση χρηματικής βοήθειας για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων, όπως στην περίπτωση φυσικών καταστροφών, κλοπής, ασθένειας ή ατυχήματος. Η ΕΟΚΕ συνιστά την απλούστευση του ισχύοντος συστήματος, βάσει του οποίου απαιτείται η έγκριση των αρχών του κράτους μέλους του οποίου την ιδιγένεια έχει ο αιτών και το οποίο προβλέπει την επιστροφή των ποσών μέσω των αρχών του εν λόγω κράτους. Συνιστά, ακόμη, να εξετασθεί η πρόβλεψη της δυνατότητας επιστροφής των ποσών κατευθείαν στην δημόσια οντότητα που χορήγησε τη χρηματική βοήθεια, παραίτησης από την επιστροφή στην περίπτωση ποσών μηδամηνής αξίας, καθώς και εγκαθίδρυσης ενός απλού συστήματος συμψηφισμού των υποχρεώσεων μεταξύ των κρατών μελών, κλπ.

3.11 Η δημιουργία κοινών γραφείων στις περιοχές σχετικά περιορισμένης αντιπροσωπείας των κρατών μελών συνιστά ένα κατάλληλο μέτρο για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της διπλωματικής και προξενικής αντιπροσωπείας. Η ΕΟΚΕ αναμένει τη διευθέτηση όλων των νομοθετικών και των σχετιζόμενων με το διεθνές δίκαιο πτυχών, και ειδικότερα εκείνων που άπτονται του καθεστώτος των εν λόγω γραφείων, της δικαιοδοσίας από την οποία θα εξαρτώνται, της σχέσης τους με την αντιπροσωπεία της Επιτροπής στη σχετική χώρα, του τρόπου χρηματοδότησής τους, της συναίνεσης της χώρας εγκατάστασης σχετικά με τη δημιουργία του γραφείου και των αρμοδιοτήτων του, καθώς και της συμμόρφωσης με τη Σύμβαση της Βιέννης για τις διπλωματικές σχέσεις και με τη Σύμβαση της Βιέννης για τις προξενικές σχέσεις.

3.12 Η ΕΟΚΕ προτείνει την ανάπτυξη και άλλων μορφών συνεργασίας, όπως η άσκηση προξενικών καθηκόντων από την προξενική αρχή ενός κράτους μέλους της ΕΕ εξ ονόματος άλλου κράτους μέλους ή ο διορισμός του ίδιου προσώπου ως προξενικού λειτουργού εκ μέρους περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ, η αποστολή προξενικού προσωπικού εκ μέρους μη αντιπροσωπευόμενων κρατών μελών στην αντιπροσωπεία άλλου κράτους μέλους, καθώς και η χρησιμοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης του προξενικού προσωπικού των κρατών μελών.

3.13 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής για τη χρησιμοποίηση κοινών γραφείων με πρόσθετο σκοπό την εμβάθυνση της συνεργασίας των κρατών μελών στον τομέα της πολιτικής για τις ταξιδιωτικές θεωρήσεις, και κυρίως όσον αφορά τη δυνατότητα δημιουργίας κοινής θυρίδας για την κατάθεση των αιτήσεων χορήγησης θεωρήσεων και την έκδοσή τους. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το θέμα αυτό δεν σχετίζεται άμεσα με το δικαίωμα

προξενικής προστασίας για τους υπηκόους της ΕΕ και, κατά συνέπεια, δεν είναι αναγκαία η σύνδεσή τους.

4. Συμπληρωματικές προτάσεις της ΕΟΚΕ

4.1 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι θα ήταν χρήσιμο οι οδηγίες της ομάδας εργασίας για τις προξενικές υποθέσεις, της COCON, να καταστούν νομικά δεσμευτικές, ενέργεια η οποία θα επανόρθωνε τη νομική αβεβαιότητα την οποία αντιμετωπίζουν οι υπήκοοι της ΕΕ που χρειάζονται προστασία στις τρίτες χώρες.

4.2 Οι διπλωματικές αποστολές και οι προξενικές υπηρεσίες των κρατών μελών που αντιπροσωπεύονται σε μία τρίτη χώρα θα πρέπει να διαθέτουν κατάλογο διευθύνσεων επικοινωνίας — ο οποίος να ενημερώνεται τακτικά τόσο στο επίπεδο του Υπουργείου Εξωτερικών όσο και σε εκείνο των διπλωματικών αποστολών και των προξενικών υπηρεσιών — με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που δεν αντιπροσωπεύονται στη συγκεκριμένη χώρα, προκειμένου να δίνεται η δυνατότητα στους υπηκόους της ΕΕ να έρχονται σε επαφή μαζί τους σε περίπτωση ανάγκης.

4.3 Όπως φάνηκε μετά από έρευνα του Ευρωβαρομέτρου, οι υπήκοοι της ΕΕ επιθυμούν ιδιαίτερα να επικοινωνούν στη μητρική γλώσσα τους σε περίπτωση δυσχερειών. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει οι αντιπροσωπείες των κρατών μελών να διαθέτουν καταλόγους διερμηνέων για τις γλώσσες των κρατών μελών που δεν αντιπροσωπεύονται στη συγκεκριμένη χώρα.

4.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξετασθεί η δυνατότητα μεγαλύτερης χρησιμοποίησης των αντιπροσωπειών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις τρίτες χώρες, προκειμένου να διασφαλίζεται η προξενική προστασία των υπηκόων της ΕΕ, βάσει της εμπειρίας που απέκτησαν οι εν λόγω αντιπροσωπείες σε θέματα προστασίας των πλοίων και των αλιέων των κρατών μελών της ΕΕ. Επίσης, ζητεί την έναρξη διαπραγματεύσεων με τις ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες σχετικά με την αναγνώριση των δικαιωμάτων των αντιπροσωπειών της Επιτροπής να διασφαλίζουν την προστασία των υπηκόων της ΕΕ στις περιπτώσεις που θα συμφωνηθούν.

4.5 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ενίσχυση του ρόλου της Επιτροπής για το συντονισμό των ενεργειών των κρατών μελών των προοριζόμενων για τη διασφάλιση της διπλωματικής και προξενικής προστασίας των υπηκόων της ΕΕ στις τρίτες χώρες, όπως προβλέπεται στο σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης για την Ευρώπη, η οποία έχει ως στόχο την ενίσχυση των δικαιωμάτων των πολιτών της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 14 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Εφαρμογή του κοινοτικού προγράμματος της Λισσαβώνας: κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

COM(2006) 177 τελικό

(2007/C 161/22)

Στις 26 Απριλίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Φεβρουαρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. HENCKS

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 143 ψήφους υπέρ, 61 ψήφους κατά και 9 αποχές.

1. Συστάσεις και αξιολόγηση

1.1 Οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας (ΚΥΚΩ) αποσκοπούν στην επίτευξη κοινωνικής, εδαφικής και οικονομικής συνοχής με την καθιέρωση διαφόρων μορφών συλλογικής αλληλεγγύης για την αντιμετώπιση παντός είδους κοινωνικής ευπάθειας η οποία ενδέχεται να θίξει τη φυσική ή την ηθική ακεραιότητα των προσώπων: ασθένεια, γήρας, ανικανότητα προς εργασία, αναπηρία, αβεβαιότητα, φτώχεια, κοινωνικός αποκλεισμός, τοξικομανία, οικογενειακές και στεγαστικές δυσκολίες, δυσχέρειες που σχετίζονται με την ενσωμάτωση των αλλοδαπών.

Οι ΚΥΚΩ προσλαμβάνουν επιπλέον μια διάσταση ενσωμάτωσης η οποία υπερβαίνει την απλή παροχή βοήθειας και την ανάληψη δράσης υπέρ των απόρων. Στόχος τους είναι επίσης να καλύψουν το σύνολο των αναγκών που επιτρέπουν την πρόσβαση σε όλες τις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες· συνεισφέρουν δε στην ενεργό άσκηση της ιδιότητας του πολίτη και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του.

1.2 Δεν τίθεται, συνεπώς, ζήτημα αντιπαράθεσης μεταξύ της οικονομικής και της κοινωνικής παραμέτρου, αλλά ζήτημα προαγωγής μιας εποικοδομητικής συνεργίας μεταξύ τους και ενός αρμονικού συνδυασμού αμοφτέρων των παραμέτρων.

1.3 Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αντί να εγκύψει κανείς σε μια παρακινδυνευμένη, και επιπλέον εξελικτική, διάκριση μεταξύ του οικονομικού ή του μη οικονομικού χαρακτήρα μιας υπηρεσίας κοινής ωφελείας, είναι σκόπιμο να εξετάσει την ίδια τη φύση της υπηρεσίας, την αποστολή της, τους στόχους της και να καθορίσει ποιες υπηρεσίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού και της εσωτερικής αγοράς και ποιες υπηρεσίες πρέπει — για λόγους γενικού συμφέροντος, αφενός, και οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, αφετέρου — να εξαιρεθούν από τις εθνικές, κοινοτικές, περιφερειακές ή τοπικές δημόσιες αρχές, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

1.4 Ως εκ τούτου, θεωρείται σκόπιμο να διαμορφωθούν σε κοινοτικό επίπεδο κοινά σημεία αναφοράς στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, κοινοί κανόνες οι οποίοι θα πρέπει να ισχύουν για όλες τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας (οικονομικές και μη οικονομικές), συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών υπηρεσιών, και να συγκεντρωθούν σε μια οδηγία-πλαίσιο, η οποία θα μπορούσε να υιοθετηθεί σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης, με στόχο την καθιέρωση μιας κοινοτικής πλαισίωσης προσαρμοσμένης στις ιδιομορφίες τους.

1.5 Ενόψει μιας μη καταχρηστικής, άνευ διακρίσεων και διαφανούς εκπλήρωσης της αποστολής κοινής ωφελείας, οι λόγοι

γενικού συμφέροντος και οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής των υπηρεσιών αυτών θα πρέπει να υιοθετηθούν από τα κράτη μέλη σε μια επίσημη πράξη εξουσιοδότησης ή σε κάποια αντίστοιχη πράξη, καθώς και σε κανόνες έγκρισης, όπου θα προσδιορίζεται η αποστολή που αναθέτει η αρμόδια δημόσια αρχή ενός κράτους μέλους στους φορείς παροχής μιας υπηρεσίας κοινής ωφελείας (ΥΚΩ) και θα καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των εν λόγω φορέων, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών η οποία αναγνωρίζεται στους φορείς παροχής από τη νομοθεσία.

1.6 Όσον αφορά την αξιολόγηση των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει σε αυτό το πλαίσιο την πρότασή της σχετικά με τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου παρατηρητηρίου για την αξιολόγηση των οικονομικών και μη οικονομικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, το οποίο θα απαρτίζεται από πολιτικούς εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και από εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών προερχόμενους από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, οι δημόσιες αρχές πρέπει να επιδιώξουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων φορέων, παρόχων και δικαιούχων κοινωνικών υπηρεσιών, κοινωνικών εταιριών, οργανισμών κοινωνικής οικονομίας και καταπολέμησης του αποκλεισμού, κλπ., για την κανονιστική ρύθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

2. Εισαγωγή

2.1 Οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας, ακριβώς όπως και οι ΥΚΩ των οποίων αποτελούν συνιστώσα, προασπίζουν την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και εγγυώνται το δικαίωμα του καθενός για κοινωνική δικαιοσύνη και πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, όπως αυτά ορίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και στις διεθνείς δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται κυρίως στον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Οι εν λόγω υπηρεσίες συνεισφέρουν στην ενεργό άσκηση της ιδιότητας του πολίτη και αποσκοπούν στην επίτευξη κοινωνικής, εδαφικής και οικονομικής συνοχής με την καθιέρωση διαφόρων μορφών συλλογικής αλληλεγγύης για την αντιμετώπιση παντός είδους κοινωνικής ευπάθειας η οποία ενδέχεται να θίξει τη φυσική ή την ηθική ακεραιότητα των προσώπων: ασθένεια, γήρας, ανικανότητα προς εργασία, αναπηρία, αβεβαιότητα, φτώχεια, κοινωνικός αποκλεισμός, τοξικομανία, οικογενειακές και στεγαστικές δυσκολίες, δυσχέρειες που σχετίζονται με την ενσωμάτωση των αλλοδαπών.

Οι ΚΥΚΩ προσλαμβάνουν ωστόσο μια διάσταση ενσωμάτωσης η οποία υπερβαίνει την απλή παροχή βοήθειας και την ανάληψη δράσης υπέρ των απόρων. Στόχος τους είναι επίσης να καλύψουν το σύνολο των αναγκών που επιτρέπουν την πρόσβαση σε όλες στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες.

2.2 Η ιδιάζουσα συμβολή των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας εδράζεται, επομένως, στην ύπαρξη μιας ιδιαίτερης σχέσης με τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, η έμπρακτη άσκηση των οποίων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των δημοσίων — τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών — αρχών, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και της αναλογικότητας δυνάμει των οποίων η δράση της Επιτροπής δεν υπερβαίνει τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης.

2.3 Δεδομένου ότι η τιμολόγηση των υπηρεσιών δεν αντικατοπτρίζει πάντοτε άμεσα το κόστος τους, ούτε το κόστος που απορρέει από το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης, οι εν λόγω υπηρεσίες δεν θα μπορούσαν να παρασχεθούν σε τιμή προσιτή για όλους χωρίς ένα ποσοστό συλλογικής χρηματοδότησης.

2.4 Παράλληλα με την αποστολή της για την εξασφάλιση της χρηματοδότησης των ΚΥΚΩ, η δημόσια αρχή επωμίζεται τη συνολική ευθύνη για τη διασφάλιση της λειτουργίας των κοινωνικών υπηρεσιών και για τη διατήρηση του υψηλού επιπέδου της ποιότητάς τους, σεβόμενη τις αρμοδιότητες των σχετικών φορέων.

2.5 Επιπλέον, οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας, όπως όλες άλλωστε οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας, δεν αποτελούν μόνο σημαντικό στοιχείο οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, αλλά συμβάλλουν επίσης σημαντικά στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και συνιστούν αξιοσημείωτη πηγή θέσεων εργασίας «εγγύτητας».

2.6 Το φάσμα των κοινωνικών υπηρεσιών είναι εξαιρετικά ευρύ και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, οίκους ευγηρίας, ιδρύματα για άτομα με ειδικές ανάγκες, κέντρα φιλοξενίας ατόμων που βρίσκονται σε απόγνωση, ξενώνες για παιδιά, κακοποιημένες γυναίκες, μετανάστες και πρόσφυγες, κέντρα ανάρρωσης ασθενών, γηροκομεία, οργανισμούς κοινωνικής κατοικίας ή προστασίας της νεολαίας, οργανώσεις με κοινωνική και εκπαιδευτική δράση, σχολικά οικοτροφεία, κέντρα ημερήσιας φροντίδας, βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, κοινωνικο-ιατρικά κέντρα, κέντρα υγείας, αποκατάστασης και επαγγελματικής κατάρτισης, υπηρεσίες ατομικής και κατ' οίκον βοήθειας, υπηρεσίες για την οικογενειακή ζωή.

2.7 Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται σε όλα τα κράτη μέλη από φορείς με διαφορετικό καθεστώς, σημαντικός αριθμός εκ των οποίων είναι οργανισμοί αλληλεγγύης, κοινωνικής οικονομίας και συνεργασίας, μη κερδοσκοπικού σκοπού (ενώσεις, αλληλασφαλιστικές εταιρείες, συνεταιρισμοί και ιδρύματα) και εξαιρετικά ποικίλης προέλευσης (δημόσιας, αμειωμένης, φιλανθρωπικής, θρησκευτικής, ιδιωτικής, κλπ.). Η δραστηριότητα των εν λόγω υπηρεσιών διέπεται από ρυθμιστικά και χρηματοδοτικά πλαίσια που καθορίζονται από τις δημόσιες αρχές.

3. Πρόταση της Επιτροπής

3.1 Στο πλαίσιο της εφαρμογής του κοινοτικού προγράμματος της Λισαβώνας, η Επιτροπή δημοσίευσε — στις 26 Απριλίου 2006 — μια ανακοίνωση για τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας, με την οποία δίδεται συνέχεια στο Λευκό Βιβλίο σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας (COM(2004) 374 τελικό) και στην ψηφιοποίηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 16 Φεβρουαρίου 2006, επί της οδηγίας με θέμα «υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά».

3.2 Η εν λόγω «ερμηνευτικού χαρακτήρα» ανακοίνωση, με την οποία επιδιώκεται να παρασχεθούν οι αναγκαίες νομικές διευκρινίσεις, αφορά μόνον τις κοινωνικές υπηρεσίες — εξαιρουμένων των υγειονομικών υπηρεσιών (οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο

ιδιαίτερης πρωτοβουλίας κατά το 2007) — και δεν περιλαμβάνει πρόβλεψη σχετικά με την ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας επί του θέματος στο άμεσο μέλλον. Στην ανακοίνωση θα εξεταστεί και θα αποφασιστεί η σκοπιμότητα και η δυνατότητα υποβολής νομοθετικής πρότασης υπό το φως της ανοικτής και διαρκούς διαδικασίας διαβούλευσης με όλους τους ενδιαφερομένους φορείς, των διετών εκθέσεων σχετικά με τις κοινωνικές υπηρεσίες και της μελέτης που πραγματοποιείται επί του παρόντος για την κατάρτιση της πρώτης διετούς έκθεσης το 2007.

3.3 Η ανακοίνωση αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της από κοινού αρμοδιότητας της Κοινότητας και των κρατών μελών όσον αφορά τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, που ορίζεται στο άρθρο 16 της Συνθήκης ΕΚ.

3.4 Στην ανακοίνωση πραγματοποιείται σαφής διάκριση μεταξύ, αφενός, των συστημάτων υποχρεωτικής και συμπληρωματικής κοινωνικής ασφάλισης και, αφετέρου, των άλλων σημαντικών υπηρεσιών που παρέχονται απευθείας στα πρόσωπα, στις οποίες περιλαμβάνεται η παροχή βοήθειας σε πρόσωπα για την αντιμετώπιση άμεσων προβλημάτων της ζωής ή κρίσεων, η πλήρης ενσωμάτωση στην κοινωνία, η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες ή εκείνων που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας και η κοινωνική στέγαση.

3.5 Όλες αυτές οι κοινωνικές υπηρεσίες βασίζονται σε διάφορα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, όπως η αλληλεγγύη, η πολυλειτουργικότητα και η εξατομίκευση (προσαρμογή στις ανάγκες κάθε αποδέκτη), ο μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας, ο εθελοντισμός, η αλληλεγγύη, η βαθιά ριζωμένες πολιτιστικές παραδόσεις ή η ύπαρξη μιας ασύμμετρης σχέσης προμηθευτή/χρήστη.

3.6 Κατά την Επιτροπή, ο εκσυγχρονισμός των κοινωνικών υπηρεσιών βρίσκεται στο επίκεντρο των σημερινών ευρωπαϊκών προκλήσεων. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και, μολονότι δεν συνιστούν ξεχωριστή νομική κατηγορία στο πλαίσιο των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, κατέχουν ωστόσο μια εξέχουσα θέση ως πυλώνες της ευρωπαϊκής κοινωνίας και της οικονομίας, διότι συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων.

3.7 Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες αποτελούν έναν ραγδαία αναπτυσσόμενο τομέα ο οποίος υφίσταται μια διαδικασία εκσυγχρονισμού με στόχο την αντιμετώπιση των εντάσεων ανάμεσα στην καθολικότητα, στην ποιότητα και στην οικονομική βιωσιμότητα. Ένα ολοένα και μεγαλύτερο τμήμα των κοινωνικών υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τις οποίες έως τώρα διαχειρίζονταν άμεσα οι δημόσιες αρχές, υπόκειται πλέον στους κοινοτικούς κανόνες που διέπουν την εσωτερική αγορά και τον ανταγωνισμό.

3.8 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η νομική κατάσταση των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας σε σχέση με τους κανόνες ανταγωνισμού εκλαμβάνεται από τους ιδιωτικούς και τους δημόσιους φορείς παροχής υπηρεσιών στον κοινωνικό τομέα ως πηγή αβεβαιότητας, αβεβαιότητα την οποία η Επιτροπή επιδιώκει — κατά τα λεγόμενά της — να μειώσει ή να διευκρινίσει τον αντικτυπό της, χωρίς ωστόσο να μπορεί να την εξαλείψει εντελώς.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Στο Λευκό Βιβλίο της σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, η Επιτροπή είχε εξαγγείλει τη δημοσίευση, εντός του 2005, ανακοίνωσης σχετικά με τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας, η οποία θα συμπεριελάμβανε, σύμφωνα με το προαναφερθέν Λευκό Βιβλίο, τις υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, τις υπηρεσίες μακροχρόνιας περίθαλψης, την κοινωνική ασφάλιση, τις υπηρεσίες απασχόλησης και τις υπηρεσίες εργατικής κατοικίας.

4.2 Σε αυτή την περίοδο αβεβαιότητας ως προς την ανάπτυξη και την απασχόληση, τη στιγμή που διευρύνεται το χάσμα ανάμεσα στα φτωχότερα και στα πλουσιότερα κοινωνικά στρώματα και ανάμεσα στις ευπορότερες και στις ενδεστώτερες περιφέρειες της Ένωσης, παρά τα κοινοτικά ή τα εθνικά προγράμματα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, η ανάγκη για κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας καθίσταται διαρκώς επιτακτικότερη, εξαιτίας επιπλέον και του γεγονότος ότι οι δημογραφικές εξελίξεις δημιουργούν νέες απαιτήσεις.

4.3 Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί, συνεπώς, παρά να εκφράσει την ικανοποίησή της για τη δημοσίευση της ανακοίνωσης της Επιτροπής η οποία καταδεικνύει τη σημασία των κοινωνικών υπηρεσιών για τους πολίτες, τον ιδιαίτερο ρόλο που διαδραματίζουν οι υπηρεσίες αυτές ως αναπόσπαστο τμήμα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και τη σκοπιμότητα της διαμόρφωσης — σύμφωνα με τη διατύπωση της Επιτροπής — μιας συστηματικής προσέγγισης προκειμένου να εντοπιστούν και να αναγνωριστούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εν λόγω υπηρεσιών, καθώς και προκειμένου να αποσαφηνιστεί το πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργούν και μπορούν να εκσυγχρονιστούν. Ωστόσο, αντί του «εκσυγχρονισμού», η ΕΟΚΕ προτιμά να γίνεται λόγος για βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας.

4.4 Πράγματι, το ζητούμενο δεν συνίσταται στην επικράτηση μιας, οποιασδήποτε μορφής, δεδομένης τάσης ούτε — όπως πράττει η Επιτροπή⁽¹⁾ — στη συσχέτιση του εκσυγχρονισμού με την εξωτερική ανάθεση καθηκόντων από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα, αλλά στην τακτική προσαρμογή των παρεχομένων υπηρεσιών λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις κοινωνικές ανάγκες των πολιτών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών όσο και τις συντελούμενες τεχνικές και οικονομικές εξελίξεις και τις νέες επιταγές που απορρέουν από το γενικό συμφέρον.

4.5 Αντιθέτως, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή — παρά τη σχετική εξαγγελία της — αποκλείει τις υγειονομικές υπηρεσίες από την υπό εξέταση ανακοίνωση, ενώ οι αλληλεπιδράσεις και οι συνεργίες μεταξύ κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών είναι εξαιρετικά πολλές. Το ερώτημα: «Ποια η σχέση μεταξύ των υγειονομικών υπηρεσιών και των άλλων συναφών υπηρεσιών, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες μακροχρόνιας περίθαλψης;» που θέτει η Επιτροπή στο πλαίσιο της διαβούλευσής της στις 26.9.2006 σχετικά με την ανάληψη κοινοτικής δράσης στον τομέα των υγειονομικών υπηρεσιών, και στο οποίο αναμένει απάντηση έως την 31η Ιανουαρίου 2007, θα έπρεπε συνεπώς να έχει τεθεί πριν από τη λήψη απόφασης περί ανακοίνωσης με αποκλειστικό αντικείμενο τις κοινωνικές υπηρεσίες.

4.6 Ελλείψει παντός εξεξηγηματικού σημειώματος, η στάση αυτή παραμένει ακατανόητη, πολύ περισσότερο άλλωστε από τη στιγμή που η Επιτροπή, κατά την αvariθμηση του τι νοείται ως κοινωνικές υπηρεσίες, αναφέρει συγκεκριμένα την ένταξη των προσώπων που έχουν μακροπρόθεσμες ανάγκες λόγω προβλημάτων υγείας.

4.7 Έως τώρα οι υγειονομικές υπηρεσίες που καλούνται να προσφέρουν στον πληθυσμό καθολική πρόσβαση σε ποιοτική περίθαλψη και λειτουργούν βάσει της αρχής της αλληλεγγύης, εκλαμβάνονται ανέκαθεν ως μέσα της κοινωνικής πολιτικής, ακριβώς όπως και οι υπηρεσίες εξατομικευμένης κοινωνικής αρωγής.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Περιγραφή των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας

5.1.1 Με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που διατυπώνονται ανωτέρω στο σημείο 4.5, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την περιγραφή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των κοινωνικών υπηρεσιών

κοινής ωφελείας, όπως αυτή προτείνεται στην υπό εξέταση ανακοίνωση. Η εν λόγω περιγραφή πραγματοποιείται υπό ευρεία έννοια και διατυπώνεται κατά τρόπο ώστε να επιδέχεται επέκταση, γεγονός το οποίο αφήνει αρκετά περιθώρια για τη συνεκτίμηση των μελλοντικών εξελίξεων σε αυτόν τον τομέα.

5.1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την παραπομπή της ανακοίνωσης στον ιδιαίτερο ρόλο των υπηρεσιών που παρέχονται στα πρόσωπα, στο πλαίσιο της άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, γεγονός το οποίο προβάλλει τη σημασία και το λόγο ύπαρξης των κοινωνικών υπηρεσιών.

5.1.3 Η περιγραφή των όρων εφαρμογής του κοινοτικού πλαισίου που πραγματοποιείται στην ανακοίνωση περιορίζεται, ωστόσο, στις πιο συνήθεις περιπτώσεις. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τα συστήματα διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο: η απαρίθμηση των κατηγοριών (μερική ή ολική ανάθεση κοινωνικού έργου, σύμπραξη μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα) δεν αντιστοιχεί πάντοτε σε αυτές τις διαφορές και τις ανομοιογένειες. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει, συνεπώς, την προβλεπόμενη δημόσια διαβούλευση ως σημαντικό στοιχείο για την απόκτηση πρόσθετων πληροφοριών σχετικά τόσο με τη δραστηριότητα των κοινωνικών υπηρεσιών όσο και με τον τρόπο δράσης τους.

5.2 Εσωτερική Αγορά της Κοινότητας (ΕΚ) και κανόνες ανταγωνισμού

5.2.1 Η Συνθήκη ΕΚ αναγνωρίζει στα κράτη μέλη το δικαίωμα να καθορίζουν τις αποστολές κοινής ωφελείας και να θεσπίζουν τις συνακόλουθες οργανωτικές αρχές για τους φορείς παροχής που αναλαμβάνουν να τις εκπληρώσουν.

5.2.2 Εντούτοις, κατά την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος (που πρέπει να γίνεται υπό συνθήκες διαφάνειας, χωρίς κατάχρηση της έννοιας της κοινής ωφελείας) τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να τηρούν, παραδείγματος χάρη, την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης και την κοινοτική νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων και εκχωρήσεων όταν οργανώνουν μια δημόσια υπηρεσία, συμπεριλαμβανομένης και μιας κοινωνικής υπηρεσίας.

5.2.3 Εξάλλου, όταν πρόκειται για υπηρεσίες οι οποίες θεωρούνται οικονομικής φύσεως απαιτείται επίσης να εξασφαλίζεται η συμβατότητα των τρόπων οργάνωσής τους με τους άλλους τομείς του κοινοτικού δικαίου (ιδίως όσον αφορά την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και το δικαίωμα εγκατάστασης, καθώς και το δικαίωμα ανταγωνισμού).

5.2.4 Σύμφωνα με την κοινοτική νομολογία, όλες σχεδόν οι υπηρεσίες που παρέχονται στον κοινωνικό τομέα, εξαιρουμένων των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης που βασίζονται στην αλληλεγγύη, μπορούν να εκλαμβάνονται ως οικονομικές δραστηριότητες.

5.2.5 Ο ευρύς ορισμός ο οποίος χρησιμοποιείται από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) και γίνεται αποδεκτός από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα⁽²⁾ για τον προσδιορισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων έχει ως συνέπεια οι κοινοτικοί κανόνες που διέπουν τον ανταγωνισμό και την εσωτερική αγορά (κρατικές ενισχύσεις, ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, δικαίωμα εγκατάστασης,

⁽²⁾ Έτσι, στην ανακοίνωσή της του 2000 (έγγρ. COM(2000) 580), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέφερε ότι «σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, πολλές δραστηριότητες που ασκούνται από οργανισμούς των οποίων το έργο είναι αποκλειστικά κοινωνικό, που δεν πραγματοποιούν κέρδη και δεν έχουν ως στόχο βιομηχανική ή εμπορική δραστηριότητα, αποκλείονται συνήθως από την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων για τον ανταγωνισμό και την εσωτερική αγορά» (σημείο 30). Στην ανακοίνωση της 26ης Απριλίου 2006 αναφέρεται, αντίθετα, ότι «όλες σχεδόν οι υπηρεσίες που παρέχονται στον κοινωνικό τομέα μπορούν να θεωρούνται ως “οικονομικές δραστηριότητες” με την έννοια των άρθρων 43 και 49 της συνθήκης ΕΚ».

Βλέπε επίσης τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οι ιδιωτικές κερδοσκοπικές κοινωνικές υπηρεσίες στο πλαίσιο των υπηρεσιών κοινής ωφελείας στην Ευρώπη» — EE C 311 της 7.11.2001 σελ. 33.

⁽¹⁾ COM(2006) 177 τελικό, σημείο 1.2, 3η περίπτωση.

οδηγία περί «δημοσίων συμβάσεων»), καθώς και το παράγωγο δικαίωμα, να εφαρμόζονται ολοένα και περισσότερο στην περίπτωση των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, γεγονός το οποίο επιτείνει διαρκώς την αβεβαιότητα των δημοσίων αρχών, των φορέων παροχής υπηρεσιών και των αποδεκτών τους. Αν η κατάσταση αυτή διατηρηθεί, ενδέχεται να επιφέρει αλλαγή των στόχων των ΚΥΚΩ, οι οποίες βρίσκονται στον πυρήνα του «ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου».

5.2.6 Οι στόχοι και οι αρχές στις οποίες εδράζεται το κοινοτικό πλαίσιο των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος αντικατοπτρίζουν μια λογική βασισμένη κατεξοχήν σε παραμέτρους οικονομικών επιδόσεων. Η λογική αυτή δεν διέπει όμως τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας και, άρα, δεν είναι απολύτως ενδεδειγμένη ή εφαρμόσιμη υπό αυτήν τη μορφή στην κατάσταση που πραγματικά επικρατεί στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.2.7 Όπως είχε ήδη επισημάνει η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της με θέμα «Το μέλλον των υπηρεσιών κοινής ωφελείας» (CESE 976/2006), η διάκριση μεταξύ οικονομικού και μη οικονομικού χαρακτήρα παραμένει ασαφής και αόριστη. Σχεδόν οποιαδήποτε παροχή γενικού συμφέροντος, ακόμη κι εκείνη που προσφέρεται αφίλοκερδώς ή εθελοντικά, αντιπροσωπεύει κάποια οικονομική αξία, χωρίς ωστόσο να πρέπει να διέπεται από το δικαίωμα ανταγωνισμού. Επιπλέον, μία και η αυτή υπηρεσία μπορεί να έχει ταυτόχρονα οικονομικό και μη οικονομικό χαρακτήρα. Όπως επίσης, μία υπηρεσία μπορεί να έχει οικονομικό χαρακτήρα, χωρίς ωστόσο να διαθέτει η αγορά τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την παροχή της σύμφωνα με το πνεύμα και τις αρχές που διέπουν τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας.

5.2.8 Έτσι, η έννοια της οικονομικής δραστηριότητας καθίσταται εξαιρετικά ευρεία στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, εφόσον ως οικονομική δραστηριότητα εκλαμβάνεται, βάσει της εν λόγω νομολογίας, «κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά από μια επιχείρηση, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος του φορέα αυτού και του τρόπου χρηματοδότησής του» (απόφαση Höfner & Else του 1991, απόφαση Ρανλόν του 2000) και εφόσον, επιπλέον, η έννοια αυτή είναι ανεξάρτητη του κερδοσκοπικού ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του φορέα παροχής υπηρεσιών (απόφαση *Ambulanz Glöckner*, 2001).

5.2.9 Ο οικονομικός χαρακτήρας των υπηρεσιών κοινής ωφελείας προτάσσεται ολοένα και περισσότερο από το ΔΕΚ και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χωρίς να αντισταθμίζεται από αναγνώριση και εξασφάλιση της αποστολής γενικού ενδιαφέροντος που επιτελούν οι υπηρεσίες αυτές, γεγονός το οποίο δημιουργεί πολυάριθμες νομικές αβεβαιότητες τόσο στους φορείς παροχής όσο και στους δικαιούχους των υπηρεσιών. Το γενικό ενδιαφέρον γίνεται, έτσι, κερδοσκοπικό ενδιαφέρον. Η διάκριση που πρέπει να γίνει, συνεπώς, δεν είναι μεταξύ «οικονομικού και μη οικονομικού» χαρακτήρα, αλλά μάλλον μεταξύ «κερδοσκοπικού και μη κερδοσκοπικού».

6. Ένα σαφές και διαφανές νομικό πλαίσιο

6.1 Η ΕΟΚΕ αμφισβητεί ότι η ευελιξία η οποία, σύμφωνα με την Επιτροπή, υπάρχει κατά την εφαρμογή της Συνθήκης όταν πρόκειται για την αναγνώριση, κυρίως υπό το πνεύμα του άρθρου 86 παράγραφος 2, των ενδογενών ιδιομορφιών της αποστολής γενικού ενδιαφέροντος, επαρκεί τόσο για την εξάλειψη του συνόλου των νομικών αβεβαιοτήτων όσο και για τη διασφάλιση κοινωνικών υπηρεσιών για όλους. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά την ανοικτή μέθοδο συντονισμού.

6.2 Όλες οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας, συμπεριλαμβανομένων και των ΚΥΚΩ, συνεισφέρουν στην εκπλήρωση των στόχων της Κοινότητας, όπως αυτοί ορίζονται στα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης, κυρίως όσον αφορά την επίτευξη υψηλού επιπέδου κοινωνικής προστασίας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, την υλοποίηση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας και την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

6.3 Αποτέλεσμα τούτου είναι ότι η Ένωση, η οποία έχει ευθύνες για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ, έχει επίσης ευθύνες ως προς τα μέσα εφαρμογής τα οποία, στην περίπτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της κοινωνικής συνοχής, συνίστανται στις οικονομικές ή μη οικονομικές ΥΚΩ: συνεπώς, η Ένωση οφείλει να επιδιώκει και να προάγει — σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και στο πλαίσιο συντρέχουσας αρμοδιότητας με τα κράτη μέλη — αποτελεσματικές, προσβάσιμες, προσιτές και καλής ποιότητας ΥΚΩ για όλους.

6.4 Επειδή, αφενός, είναι δύσκολο να οριστεί η έννοια των ΥΚΩ/ΚΥΚΩ κατά τρόπο εξαντλητικό και επειδή, αφετέρου, μια περιοριστική προσέγγιση εγκυμονεί κινδύνους, η διάκριση μεταξύ οικονομικής και μη οικονομικής υπηρεσίας θα πρέπει να εγκαταλειφθεί προκειμένου να επικεντρωθεί ο ορισμός αυτός στην ιδιαίτερη αποστολή των εν λόγω υπηρεσιών, καθώς και στις απαιτήσεις (υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας) που τους επιβάλλονται για την εκπλήρωση των λειτουργιών τους και οι οποίες θα πρέπει να καθορίζονται σαφώς.

6.5 Επιπλέον, η εξαιρετική ποικιλομορφία των καταστάσεων, των κανόνων και των πρακτικών σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο, αλλά και των υποχρεώσεων των διαχειριστών και των δημοσίων αρχών, καθιστά αναγκαία τη συνεκτίμηση των ιδιαιτεροτήτων κάθε κράτους μέλους κατά τη διαμόρφωση των εφαρμοστέων κανόνων.

6.6 Το ζητούμενο δεν είναι, επομένως, να γνωστοποιηθεί τι έχει οικονομικό ή μη οικονομικό χαρακτήρα, αλλά να προσδιοριστεί ποιες υπηρεσίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού και της εσωτερικής αγοράς και ποιες υπηρεσίες πρέπει — για λόγους γενικού συμφέροντος, αφενός, και οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, αφετέρου — να εξαιρεθούν από τις εθνικές, κοινοτικές (όσον αφορά τις ευρωπαϊκές ΥΚΩ), περιφερειακές ή τοπικές δημόσιες αρχές, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

6.7 Ως εκ τούτου, θεωρείται σκόπιμο — όπως ζητά η ΕΟΚΕ ⁽³⁾ επί σειρά ετών — να διαμορφωθούν σε κοινοτικό επίπεδο κοινά σημεία αναφοράς στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, κοινοί κανόνες (όσον αφορά κυρίως τους τρόπους διαχείρισης και χρηματοδότησης, τις αρχές και τα όρια της δράσης της Κοινότητας, την αξιολόγηση των επιδόσεών τους, τα δικαιώματα των καταναλωτών και των χρηστών, το ελάχιστο όριο για την αποστολή και τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας) οι οποίοι θα πρέπει να ισχύσουν για όλες τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών υπηρεσιών, και να συγκεντρωθούν σε μια οδηγία-πλαίσιο η οποία θα μπορούσε να υιοθετηθεί σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης, με στόχο την καθιέρωση μιας κοινοτικής πλαισίωσης προσαρμοσμένης στις ιδιομορφίες τους, κατά τρόπο συμπληρωματικό προς την οδηγία για τις υπηρεσίες.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με τις «υπηρεσίες κοινής ωφελείας» — ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σελ. 119.

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα το «Πράσινο Βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας» — ΕΕ C 80 της 30.3.2004, σελ. 66.

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Λευκό Βιβλίο σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας» — ΕΕ C 221 της 8.9.2005, σελ. 17.

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Το μέλλον των υπηρεσιών κοινής ωφελείας» — ΕΕ C 309 της 16.12.2006, σελ. 135.

6.8 Ενόψει μιας μη καταχρηστικής, άνευ διακρίσεων και διαφανούς εκπλήρωσης της αποστολής κοινής ωφελείας, οι λόγοι γενικού συμφέροντος και οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής των υπηρεσιών αυτών θα πρέπει να υιοθετηθούν από τα κράτη μέλη σε μια επίσημη πράξη εξουσιοδότησης ή σε κάποια αντίστοιχη πράξη, καθώς και σε κανόνες έγκρισης, όπου θα προσδιορίζεται η αποστολή που αναθέτει η αρμόδια δημόσια αρχή ενός κράτους στους φορείς παροχής μιας ΥΚΩ και θα καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των εν λόγω φορέων, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών η οποία αναγνωρίζεται στους φορείς παροχής από τη νομοθεσία.

6.9 Στην προαναφερθείσα πράξη (υπό μορφή νομοθεσίας, συμβολαίου, σύμβασης, απόφασης, κλπ.) θα πρέπει να διευκρινίζονται κυρίως τα εξής:

- η φύση της ιδιαίτερης αποστολής γενικού συμφέροντος, οι σχετικές προς αυτήν απαιτήσεις και οι απορρέουσες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων τιμολόγησης, των διατάξεων για την εξασφάλιση της συνέχειας της υπηρεσίας και των μέτρων για την αποτροπή ενδεχόμενων διακοπών των παρεχόμενων υπηρεσιών·
- οι κανόνες σχετικά με την υλοποίηση και, ενδεχομένως, με την τροποποίηση της επίσημης πράξης·
- το καθεστώς της έγκρισης και της απαιτούμενης επαγγελματικής εξειδίκευσης·
- οι μέθοδοι της χρηματοδότησης και οι παράμετροι βάσει των οποίων πρέπει να υπολογίζεται η αντιστάθμιση των δαπανών που συνδέονται με την εκπλήρωση της εκάστοτε συγκεκριμένης αποστολής·
- οι διαδικασίες για την αξιολόγηση της εκτέλεσης των ΥΚΩ.

6.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά την υιοθέτηση ειδικού νομικού πλαισίου, κοινού για τις κοινωνικές και τις υγειονομικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας, ενόψει μιας συνολικής προσέγγισης για τη συγκέντρωση όλων των υπηρεσιών κοινής ωφελείας σε μια οδηγία-πλαίσιο. Κάτι τέτοιο θα καθιστούσε δυνατή την εξασφάλιση της δέουσας νομικής σταθερότητας και διαφάνειας για τις ΚΥΚΩ σε κοινοτικό επίπεδο, με πλήρη σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας και, κυρίως, των αρμοδιοτήτων των τοπικών και περιφερειακών αρχών κατά τον καθορισμό της αποστολής, της διαχείρισης και της χρηματοδότησης των εν λόγω υπηρεσιών. Οι αρχές που θα περιλαμβάνονται στο εν λόγω νομικό πλαίσιο θα ήταν σκόπιμο να αποτελούν τη βάση των θέσεων που λαμβάνει η ΕΕ κατά τις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις.

7. Αξιολόγηση

7.1 Στο Λευκό Βιβλίο σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην υποχρέωση αξιολόγησης των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας διαμέσου ενός μηχανισμού ο οποίος θα καθοριστεί σε προσεχή ανακοίνωση.

7.2 Για την ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των επιχειρηματιών και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, η Επιτροπή προτείνει μια διαδικασία παρακολούθησης και διαλόγου με τη μορφή διετών εκθέσεων.

7.3 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει, σε αυτό το πλαίσιο, την πρότασή της σχετικά με τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου παρατηρητηρίου για την αξιολόγηση των οικονομικών και μη οικονομικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, το οποίο θα απαρτίζεται από πολιτικούς εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και από εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών προερχόμενους από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

7.4 Σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, οι δημόσιες αρχές πρέπει να επιδιώξουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων φορέων, παρόχων και δικαιούχων κοινωνικών υπηρεσιών, κοινωνικών εταίρων, οργανισμών κοινωνικής οικονομίας και καταπολέμησης του αποκλεισμού, κλπ., στην κανονιστική ρύθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας σε όλα τα στάδια, δηλαδή τόσο κατά την οργάνωση όσο και κατά τον καθορισμό, την επιτήρηση, τη σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας και την εφαρμογή προτύπων ποιότητας.

7.5 Το παρατηρητήριο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει μια Οργανωτική Επιτροπή η οποία θα προσδιορίζει τους στόχους και τη συγγραφή υποχρεώσεων όσον αφορά τις αξιολογήσεις, επιλέγοντας τους οργανισμούς στους οποίους θα ανατίθενται οι μελέτες, θα εξετάζει τις εκθέσεις και θα εκδίδει σχετικές γνωμοδοτήσεις. Συνδεδεμένο με την επιτροπή αυτή θα πρέπει να είναι ένα Επιστημονικό Συμβούλιο, το οποίο θα έχει ως αποστολή να εξετάζει την επιλεγόμενη μεθοδολογία και να διατυπώνει συστάσεις επί του θέματος. Η Οργανωτική Επιτροπή θα πρέπει να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου οι εκθέσεις αξιολόγησης να αποτελούν αντικείμενο παρουσιάσεων και δημόσιων συζητήσεων σε όλα τα κράτη μέλη, με το σύνολο των ενδιαφερομένων μερών· τούτο προϋποθέτει να είναι οι εκθέσεις αξιολόγησης διαθέσιμες στις διάφορες γλώσσες εργασίας της Ένωσης.

Βρυξέλλες, 15 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες υπερψηφίστηκαν από το ένα τέταρτο τουλάχιστον των ψηφισάντων, απορρίφθηκαν στην πορεία των συζητήσεων:

Σημείο 1.3

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αντί να εγκρίνει κανείς σε μια παρακινδυνευμένη, και επιπλέον εξελικτική, διάκριση μεταξύ του οικονομικού ή του μη οικονομικού χαρακτήρα μιας υπηρεσίας κοινής ωφελείας, είναι σκόπιμο να εξετάσει την ίδια τη φύση της υπηρεσίας, την αποστολή της, τους στόχους της και να καθορίσει ποιες υπηρεσίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού και της εσωτερικής αγοράς και ποιες υπηρεσίες πρέπει — για λόγους γενικού συμφέροντος, αφενός, και οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, αφετέρου — να εξαιρεθούν από τις εθνικές, κοινοτικές, περιφερειακές ή τοπικές δημόσιες αρχές, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Οι υπηρεσίες δεν μπορούν απλώς να εξαιρεθούν από τον ανταγωνισμό και τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς για λόγους αρχής. Ο ανταγωνισμός, ο οποίος αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς με βάση τους κανόνες της οικονομίας της αγοράς, και ρυθμίζεται σύμφωνα με τους αντιμονοπωλιακούς κανόνες, συνιστά βασικό δημοκρατικό δικαίωμα: όχι μόνο περιορίζει την κρατική εξουσία αλλά, πάνω απ' όλα, και την κατάχρηση δεσποζουσών θέσεων στην αγορά και προστατεύει τα δικαιώματα των καταναλωτών. Επιπλέον, οι κοινοτικοί κανόνες για τον ανταγωνισμό και την εσωτερική αγορά επιτρέπουν να καλυφθεί η μη εμπορική φύση των ΚΥΚΩ. Αυτό έχει καθοριστική σημασία για την διασφάλιση του καθολικού δικαιώματος σε κοινωνικές υπηρεσίες.

Αιτιολογία:

Όπως τονίζεται σε πολλά σημεία της γνωμοδότησης και ιδιαίτερος στο σημείο 6.5, οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας έχουν ως χαρακτηριστικό γνώρισμα ότι προέρχονται από διαφορετικές ιστορικές παραδόσεις και αναφέρονται σε πολύ διαφορετικές καταστάσεις, κανόνες και τοπικές, περιφερειακές ή εθνικές πρακτικές. Η Ομάδα των εργοδοτών, ευθυγραμμισμένη με την άποψη που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεωρεί ότι ο καταλληλότερος τρόπος για να παρέμβει η Ε.Ε. θα ήταν να υιοθετήσει συστάσεις ή κατευθυντήριες γραμμές που θα σέβονται απόλυτα τις βασικές αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας: Ένα δεσμευτικό νομοθετικό πλαίσιο της Ε.Ε. για τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας θα επέβαλλε «ένα μέγεθος που ταιριάζει σε όλους», πράγμα που είναι απλά ασυμβίβαστο με τις υπηρεσίες αυτού του είδους. Η έκδοση οδηγίας, η οποία είναι βέβαιο ότι θα στηριζόταν στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή, δεν θα πρόσφερε καμία εγγύηση από την άποψη της ποιότητας ή της πρόσβασης των χρηστών σε υπηρεσίες, ούτε θα αποτελούσε πρόοδο για την εσωτερική αγορά. Από την άλλη πλευρά, η υιοθέτηση σύστασης θα επέτρεπε τη διασαφήνιση των υποχρεώσεων που σχετίζονται με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην εφαρμογή της οδηγίας για τις υπηρεσίες ΕΚ/123/2006, που υιοθετήθηκε από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στις 12 Δεκεμβρίου 2006.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ: 82

Κατά: 91

Αποχές: 12

Σημείο 1.4

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Ως εκ τούτου, θεωρείται σκόπιμο να διαμορφωθούν σε κοινοτικό επίπεδο κοινά σημεία αναφοράς κοινές αρχές και αξίες στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, κοινός κανόνες οι οποίοι θα πρέπει να ισχύσουν για όλες τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας (οικονομικές και μη οικονομικές), συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών υπηρεσιών, και να συγκεντρωθούν σε μια οδηγία πλαίσιο, η οποία θα μπορούσε να υιοθετηθεί υπό μορφή κοινοτικών συστάσεων ή κατευθυντήριων γραμμών που θα υιοθετηθούν σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης, με στόχο την καθιέρωση μιας κοινοτικής πλαισίωσης προσαρμωσμένης στις ιδιομορφίες τους.

Αιτιολογία:

Όπως τονίζεται σε πολλά σημεία του σχεδίου γνωμοδότησης, ιδίως στο σημείο 6.5, οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας χαρακτηρίζονται από διάφορες ιστορικές παραδόσεις και μεγάλη ποικιλομορφία καταστάσεων, κανόνων και τοπικών, περιφερειακών, ή εθνικών πρακτικών. Κατά συνέπεια, η Ομάδα Εργοδοτών, σύμφωνα με την άποψη που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κρίνει ότι η πλέον κατάλληλη κοινοτική παρέμβαση συνίσταται στην υιοθέτηση συστάσεων ή κατευθυντήριων γραμμών οι οποίες τηρούν απόλυτα τις βασικές αρχές της επικουρικότητας και αναλογικότητας: ένα δεσμευτικό κοινοτικό πλαίσιο στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας θα επέβαλλε «αδιαφοροποίητη προσέγγιση» η οποία απλώς δεν συμβιβάζεται με τις ΚΥΚΩ. Μια οδηγία, η οποία χωρίς αμφιβολία θα στηριζόταν στον χαμηλότερο κοινό παρονομαστή, δεν θα παρείχε εγγυήσεις από απόψεως ποιότητας ή πρόσβασης των χρηστών στις υπηρεσίες και δεν θα συνιστούσε πρόοδο για την εσωτερική αγορά. Αντίθετα, η υιοθέτηση σύστασης θα συνέβαλε στη διασαφήνιση των υποχρεώσεων που συνδέονται με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή της οδηγίας περί υπηρεσιών 2006/123/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ: 81

Κατά: 94

Αποχές: 10

Σημείο 1.6

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Όσον αφορά την αξιολόγηση των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει σε αυτό το πλαίσιο την πρόταση της σχετικά με τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου παρατηρητηρίου για την αξιολόγηση των οικονομικών και μη οικονομικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, τη δέσμευσή της στην αρχή της αξιολόγησης και προτείνει να υποστηριχθεί η διαδικασία που προτείνει η Επιτροπή με τη δημιουργία ενός ανεπίσημου δικτύου το οποίο θα απαρτίζεται από πολιτικούς εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και από εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών προερχόμενους από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, οι δημόσιες αρχές πρέπει να επιδιώξουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων φορέων, παρόχων και δικαιούχων κοινωνικών υπηρεσιών, κοινωνικών εταίρων, οργανισμών κοινωνικής οικονομίας και καταπολέμησης του αποκλεισμού, κλπ., για την κανονιστική ρύθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

Αιτιολογία:

Όπως τονίζεται σε πολλά σημεία του σχεδίου γνωμοδότησης, ιδίως στο σημείο 6.5, οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας χαρακτηρίζονται από διάφορες ιστορικές παραδόσεις και μεγάλη ποικιλομορφία καταστάσεων, κανόνων και τοπικών, περιφερειακών, ή εθνικών πρακτικών. Κατά συνέπεια, η Ομάδα Εργοδοτών, σύμφωνα με την άποψη που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κρίνει ότι η πλέον κατάλληλη κοινοτική παρέμβαση συνίσταται στην υιοθέτηση συστάσεων ή κατευθυντηρίων γραμμών οι οποίες τηρούν απόλυτα τις βασικές αρχές της επικουρικότητας και αναλογικότητας: ένα δεσμευτικό κοινοτικό πλαίσιο στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας θα επέβαλε «αδιαφοροποίητη προσέγγιση» η οποία απλώς δεν συμβιβάζεται με τις ΚΥΚΩ. Μια οδηγία, η οποία χωρίς αμφιβολία θα στηριζόταν στον χαμηλότερο κοινό παρονομαστή, δεν θα παρείχε εγγυήσεις από απόψεως ποιότητας ή πρόσβασης των χρηστών στις υπηρεσίες και δεν θα συνιστούσε πρόοδο για την εσωτερική αγορά. Αντίθετα, η υιοθέτηση σύστασης θα συνέβαλε στη διασαφήνιση των υποχρεώσεων που συνδέονται με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή της οδηγίας περί υπηρεσιών 2006/123/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ: 85

Κατά: 93

Αποχές: 11

Σημείο 6.7

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Ως εκ τούτου, θεωρείται σκόπιμο — όπως ζητά η ΕΟΚΕ επί σειρά ετών — να διαμορφωθούν σε κοινοτικό επίπεδο κοινά σημεία αναφοράς στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, κοινói κανόνες (όσον αφορά κυρίως τους τρόπους διαχείρισης και χρηματοδότησης, τις αρχές και τα όρια της δράσης της Κοινότητας, την αξιολόγηση των επιδόσεών τους, τα δικαιώματα των καταναλωτών και των χρηστών, το ελάχιστο όριο για την αποστολή και τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας) οι οποίοι θα πρέπει να ισχύσουν για όλες τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών υπηρεσιών, και να συγκεντρωθούν σε κοινοτικές συστάσεις ή κατευθυντήριες γραμμές σε μια οδηγία πλαίσιο η οποία θα μπορούσε να υιοθετηθεί σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης, με στόχο την καθιέρωση μιας κοινοτικής πλαισίωσης προσαρμοσμένης στις ιδιομορφίες τους, κατά τρόπο συμπληρωματικό προς την οδηγία για τις υπηρεσίες.

Αιτιολογία

Όπως τονίζεται σε πολλά σημεία του σχεδίου γνωμοδότησης, ιδίως στο σημείο 6.5, οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας χαρακτηρίζονται από διάφορες ιστορικές παραδόσεις και μεγάλη ποικιλομορφία καταστάσεων, κανόνων και τοπικών, περιφερειακών, ή εθνικών πρακτικών. Κατά συνέπεια, η Ομάδα Εργοδοτών, σύμφωνα με την άποψη που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κρίνει ότι η πλέον κατάλληλη κοινοτική παρέμβαση συνίσταται στην υιοθέτηση συστάσεων ή κατευθυντηρίων γραμμών οι οποίες τηρούν απόλυτα τις βασικές αρχές της επικουρικότητας και αναλογικότητας: ένα δεσμευτικό κοινοτικό πλαίσιο στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας θα επέβαλε «αδιαφοροποίητη προσέγγιση» η οποία απλώς δεν συμβιβάζεται με τις ΚΥΚΩ. Μια οδηγία, η οποία χωρίς αμφιβολία θα στηριζόταν στον χαμηλότερο κοινό παρονομαστή, δεν θα παρείχε εγγυήσεις από απόψεως ποιότητας ή πρόσβασης των χρηστών στις υπηρεσίες και δεν θα συνιστούσε πρόοδο για την εσωτερική αγορά. Αντίθετα, η υιοθέτηση σύστασης θα συνέβαλε στη διασαφήνιση των υποχρεώσεων που συνδέονται με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή της οδηγίας περί υπηρεσιών 2006/123/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ: 84

Κατά: 99

Αποχές: 7

Σημείο 6.10

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η ΕΟΚΕ συνιστά την υιοθέτηση κοινοτικών συστάσεων ή κατευθυντήριων γραμμών ειδικού νομικού πλαισίου, κοινού για τις κοινωνικές και τις υγειονομικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας, ενόψει μιας συνολικής προσέγγισης για τη συγκέντρωση όλων των υπηρεσιών κοινής ωφελείας σε μια οδηγία πλαίσιο. Κάτι τέτοιο θα καθιστούσε δυνατή την εξασφάλιση της δέουσας νομικής σταθερότητας και διαφάνειας για τις ΚΥΚΩ σε κοινοτικό επίπεδο, με πλήρη σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας και, κυρίως, των αρμοδιοτήτων των τοπικών και περιφερειακών αρχών κατά τον καθορισμό της αποστολής, της διαχείρισης και της χρηματοδότησης των εν λόγω υπηρεσιών. Οι αρχές που θα περιλαμβάνονται σε αυτές τις συστάσεις ή τις κατευθυντήριες γραμμές στο εν λόγω νομικό πλαίσιο θα ήταν σκόπιμο να αποτελούν τη βάση των θέσεων που λαμβάνει η ΕΕ κατά τις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις.

Αιτιολογία:

Όπως τονίζεται σε πολλά σημεία του σχεδίου γνωμοδότησης, ιδίως στο σημείο 6.5, οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας χαρακτηρίζονται από διάφορες ιστορικές παραδόσεις και μεγάλη ποικιλομορφία καταστάσεων, κανόνων και τοπικών, περιφερειακών, ή εθνικών πρακτικών. Κατά συνέπεια, η Ομάδα Εργοδοτών, σύμφωνα με την άποψη που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κρίνει ότι η πλέον κατάλληλη κοινοτική παρέμβαση συνίσταται στην υιοθέτηση συστάσεων ή κατευθυντήριων γραμμών οι οποίες τηρούν απόλυτα τις βασικές αρχές της επικουρικότητας και αναλογικότητας: ένα δεσμευτικό κοινοτικό πλαίσιο στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας θα επέβαλε «αδιαφοροποίητη προσέγγιση» η οποία απλώς δεν συμβιβάζεται με τις ΚΥΚΩ. Μια οδηγία, η οποία χωρίς αμφιβολία θα στηριζόταν στον χαμηλότερο κοινό παρονομαστή, δεν θα παρείχε εγγυήσεις από απόψεως ποιότητας ή πρόσβασης των χρηστών στις υπηρεσίες και δεν θα συνιστούσε πρόοδο για την εσωτερική αγορά. Αντίθετα, η υιοθέτηση σύστασης θα συνέβαλε στη διασαφήνιση των υποχρεώσεων που συνδέονται με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή της οδηγίας περί υπηρεσιών 2006/123/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ: 78

Κατά: 97

Αποχές: 10

Σημεία 7.3, 7.4 και 7.5

Να τροποποιηθούν ως εξής:

Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει, σε αυτό το πλαίσιο, την πρότασή της σχετικά με τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου παρατηρητηρίου για την αξιολόγηση των οικονομικών και μη οικονομικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, το οποίο θα απαρτίζεται από πολιτικούς εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και από εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών προερχόμενους από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, οι δημόσιες αρχές πρέπει να επιδιώξουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων φορέων, παρόχων και δικαιούχων κοινωνικών υπηρεσιών, κοινωνικών εταιριών, οργανισμών κοινωνικής οικονομίας και καταπολέμησης του αποκλεισμού, κλπ., στην κανονιστική ρύθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας σε όλα τα στάδια, δηλαδή τόσο κατά την οργάνωση όσο και κατά τον καθορισμό, την επιτήρηση, τη σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας και την εφαρμογή προτύπων ποιότητας.

Το παρατηρητήριο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει μια Οργανωτική Επιτροπή η οποία θα προσδιορίζει τους στόχους και τη συγγραφή υποχρεώσεων όσον αφορά τις αξιολογήσεις, επιλέγοντας τους οργανισμούς στους οποίους θα ανατίθενται οι μελέτες, θα εξετάζει τις εκθέσεις και θα εκδίδει σχετικές γνωμοδοτήσεις. Συνδεδεμένο με την επιτροπή αυτή θα πρέπει να είναι ένα Επιστημονικό Συμβούλιο, το οποίο θα έχει ως αποστολή να εξετάζει την επιλεγόμενη μεθοδολογία και να διατυπώνει συστάσεις επί του θέματος. Η Οργανωτική Επιτροπή θα πρέπει να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου οι εκθέσεις αξιολόγησης να αποτελούν αντικείμενο παρουσιάσεων και δημόσιων συζητήσεων σε όλα τα κράτη μέλη, με το σύνολο των ενδιαφερομένων μερών· τούτο προϋποθέτει να είναι οι εκθέσεις αξιολόγησης διαθέσιμες στις διάφορες γλώσσες εργασίας της Ένωσης.

Η ΕΟΚΕ προτείνει να υποστηριχθεί η διαδικασία που προτείνεται εκ μέρους της Επιτροπής με την δημιουργία ανεπίσημου δικτύου. Η ΕΟΚΕ θα συμμετάσχει ενεργώς στο δίκτυο αυτό, το οποίο θα αποτελείται από τους κοινωνικούς εταίρους και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών. Το δίκτυο θα προάγει την ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών σχετικά με καλές πρακτικές, μέσω διαδικτυακού βήματος.

Απιολογία:

Η Ομάδα των εργοδοτών υποστηρίζει την αρχή της προώθησης της ανταλλαγής πληροφοριών για υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Όμως, είναι αντίθετη στην παρούσα πρόταση για την καθιέρωση πρόσθετων, πολύπλοκων και γραφειοκρατικών διαδικασιών με τη δημιουργία ανεξάρτητου κέντρου παρακολούθησης.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ: 88

Κατά: 99

Αποχές: 5

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Η Ευρώπη σε συνεχή κίνηση — Βιώσιμη κινητικότητα στην ήπειρό μας Ενδιάμεση εξέταση της Λευκής Βίβλου του 2001 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις μεταφορές

COM(2006) 314 τελικό

(2007/C 161/23)

Στις 22 Ιουνίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Φεβρουαρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. BARBADILLO LOPEZ.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 144 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 24 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Από τη δημοσίευση της Λευκής Βίβλου για τις μεταφορές, το 2001, η γενική κατάσταση εξελίχθηκε κατά τρόπο εντελώς διαφορετικό από τον αναμενόμενο, καθώς η οικονομική ανάπτυξη ήταν χαμηλότερη, η τιμή του πετρελαίου αυξήθηκε σημαντικά, η διεύρυνση έδωσε στην ΕΕ διαστάσεις ηπείρου, οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις μετατρέπουν τις μεταφορές σε τομέα τεχνολογικής αιχμής, ενώ η διαρκής απειλή της τρομοκρατίας και η εξέλιξη της κατανομής των μεταφορών μεταξύ των διάφορων τρόπων επιβάλλουν τον αναπροσανατολισμό της πολιτικής σε αυτόν τον τομέα.

1.2 Οι γενικοί στόχοι της πολιτικής μεταφορών, εντούτοις, παρέμειναν οι ίδιοι: μία ανταγωνιστική και βιώσιμη κινητικότητα προσώπων και εμπορευμάτων, ασφαλής για τον χρήστη, φιλική προς το περιβάλλον και παράγοντας εξασφάλισης ποιοτικότερων θέσεων εργασίας. Οι στόχοι αυτοί συμφωνούν πλήρως με την αναθεωρημένη Ατζέντα της Λισαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, παρότι δεν έχουν ακόμη συνδυαστεί καθόλου με τους πιο μακροπρόθεσμους στόχους της αναθεωρημένης στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη και για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών. Ειδικότερα, η αναθεώρηση δεν παρουσιάζει ακόμη μια πιο μακροπρόθεσμη συνεκτική στρατηγική για την επίτευξη του πρώτου στόχου των βιώσιμων μεταφορών που περιλαμβάνεται στην αναθεωρημένη στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη: της αποδέσμευσης της οικονομικής ανάπτυξης από τη ζήτηση μεταφορών.

1.2.(α) Παρότι υποστηρίζει όλα τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή προκειμένου τα διάφορα μέσα μεταφοράς να καταστούν αποδοτικότερα από ενεργειακή άποψη και να προκαλούν λιγότερες εκπομπές οξειδίων του άνθρακα, η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον αυτό θα επαρκέσει, τελικά, για να επιτευχθούν όλες οι μειώσεις εκπομπών οξειδίων του άνθρακα που οφείλει να επιτύχει η Ευρώπη έως τα μέσα του αιώνα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να δρομολογήσει ήδη μελέτες σχετικά με τα μέτρα που θα χρειαζόνταν για να επιτευχθεί μακροπρόθεσμα μία μείωση της συνολικής ζήτησης υπηρεσιών μεταφορών. Στις μελέτες αυτές θα πρέπει να περιληφθούν κατάλληλοι προσανατολισμοί σχετικά με τον καθορισμό των τιμών, καθώς και μια αναμόρφωση των πολεοδομικών και χωροταξικών πολιτικών, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η επί τόπου παροχή και πρόσβαση στα αγαθά και τις υπηρεσίες όλων των ειδών, και να μειωθεί η χρήση της μεταφοράς προσώπων και αγαθών σε όλο και μεγαλύτερες αποστάσεις. Πρέπει επίσης να

εξετασθεί πώς θα ήταν δυνατό να ξεκινήσει μία ευρύτερη δημόσια συζήτηση για αυτά τα θέματα, καθώς επίσης και πώς θα μπορούσαν οι υπεύθυνοι πολίτες και οι επιχειρήσεις να συμβάλλουν κατά το βέλτιστο τρόπο στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, μέσω των ιδίων τους των αποφάσεων και της συμπεριφοράς τους σε σχέση με τα ταξίδια και τις μεταφορές.

1.3 Η επικράτεια της ΕΕ παρουσιάζει μεγάλη πολυμορφία, με πολύ διαφορετικά τοπογραφικά, εδαφικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά, καθώς συνυπάρχουν κεντρικές χώρες με υψηλά επίπεδα συμφόρησης και μεγάλη κυκλοφορία, παράλληλα με πολύ εκτεταμένες περιφερειακές περιοχές χωρίς αυτή τη διαρκή πίεση επί των υποδομών τους. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να εισαχθεί μία γεωγραφικά διαφοροποιημένη προσέγγιση στην πολιτική μεταφορών.

1.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τους στόχους της αναθεωρημένης Λευκής Βίβλου, δηλαδή τη βελτιστοποίηση όλων των τρόπων μεταφοράς, τόσο μεμονωμένα όσο και σε συνδυασμό, με την αξιοποίηση των ιδιαίτερων δυνατοτήτων του καθενός, προκειμένου να επιτευχθούν λιγότερο ρυπογόνα και περισσότερο αποτελεσματικά συστήματα μεταφορών που να εξασφαλίζουν τη βιώσιμη κινητικότητα των προσώπων και των εμπορευμάτων.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία τη βελτίωση της διαλειτουργικότητας μεταξύ των τρόπων μεταφοράς και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των σιδηροδρομικών, των θαλάσσιων και των εσωτερικών πλωτών μεταφορών, προκειμένου να ενισχυθεί η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητά τους, ώστε να αυξηθεί το μερίδιό τους επί του συνολικού όγκου των μεταφορών και να διασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους. Εκτιμά ότι οι δημόσιες αρχές μπορούν να προωθήσουν τον συντονισμό μεταξύ των διάφορων τρόπων μεταφοράς.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν υπόψη τα δημόσια οδικά μέσα μαζικής υπεραστικής μεταφοράς επιβατών ως μέσο για να επιτευχθούν οι στόχοι που επιδιώκει η Επιτροπή, όπως είναι ο περιορισμός της κυκλοφοριακής συμφόρησης, της ρύπανσης και της κατανάλωσης καυσίμων και η βελτίωση της οδικής ασφάλειας, χάρη στη μεγάλη μεταφορική ικανότητα αυτού του μέσου, προκειμένου να ενισχυθεί καθοριστικά ο ρόλος των δημόσιων μεταφορών έναντι της χρήσης των ιδιωτικών οχημάτων.

1.7 Οι αεροπορικές μεταφορές σημείωσαν μεγάλη αύξηση την τελευταία δεκαετία, ως αποτέλεσμα του ανοίγματος της αγοράς, αν και η ανομοιογενής εφαρμογή της τρίτης δέσμης στα διάφορα κράτη μέλη και οι υφιστάμενοι περιορισμοί στην εσωτερική αγορά προξενούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Πρέπει, συνεπώς, να βελτιωθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

1.8 Η ανυπαρξία εσωτερικής αγοράς θαλάσσιων μεταφορών εμποδίζει επί του παρόντος την ΕΕ να βελτιστοποιήσει τη νομοθετική ρύθμιση της εσωτερικής κυκλοφορίας και να απλουστεύσει έτσι το εσωτερικό εμπόριο, με όλες τις αρνητικές συνέπειες που έχει αυτό για την ενσωμάτωση αυτού του τρόπου μεταφοράς στις εσωτερικές αλυσίδες μεταφορών.

1.9 Ο τομέας των μεταφορών είναι ένας από τους μεγάλους εργοδότες της ΕΕ. Ωστόσο, η έλλειψη προσωπικού επιφέρει αύξηση των προσλήψεων εργαζομένων από τρίτες χώρες, με αποτέλεσμα να καθίσταται απαραίτητη η αύξηση των προσπαθειών για τη βελτίωση της κατάρτισης, της εικόνας και της ποιότητας των θέσεων εργασίας που συνδέονται με τις μεταφορές, προκειμένου να προσελκύουν το επαγγελματικό ενδιαφέρον των νέων. Από την άποψη αυτή, οι κοινωνικοί εταίροι έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο.

1.10 Η κοινή πολιτική μεταφορών πρέπει να συνεχίσει να συμβάλλει στην τεχνική, φορολογική και κοινωνική εναρμόνιση, τόσο κάθε τρόπου μεμονωμένα όσο και όλων των τρόπων συνολικά, προκειμένου να προωθηθεί ένα πλαίσιο εντός του οποίου θα επιτευχθούν πραγματικά ίσοι όροι ανταγωνισμού.

1.11 Η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών έχει καθοριστική σημασία για να καταστούν οι διάφοροι τρόποι μεταφοράς ελκυστικοί για τους χρήστες. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση την προσοχή που επιδεικνύεται, στο πλαίσιο της ενδιάμεσης εξέτασης της Λευκής Βίβλου, στα δικαιώματα των χρηστών όλων των τρόπων μεταφοράς, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα, αλλά πάντα με συνεκτίμηση των ιδιαιτεροτήτων κάθε τρόπου.

1.12 Η προστασία των τρόπων μεταφοράς θα πρέπει να αποτελεί στόχο προτεραιότητας και τα μέτρα ασφάλειας θα πρέπει να επεκταθούν σε όλους τους τρόπους μεταφοράς και στις υποδομές τους. Παράλληλα, όμως, θα πρέπει να αποφεύγονται οι άσκοποι έλεγχοι και να διασφαλίζονται τα ανθρωπίνως δικαιώματα και ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής των χρηστών.

1.13 Ο τομέας των μεταφορών είναι μεγάλος καταναλωτής ενέργειας προερχόμενης από ορυκτά καύσιμα. Συνεπώς, πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα ο περιορισμός της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, όπως και η μείωση των εκπομπών CO₂. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, θα πρέπει να καταρτισθεί ένα ειδικό πρόγραμμα E&A και Καινοτομίας για τις μεταφορές, στο οποίο και να χορηγηθεί η κατάλληλη χρηματοδότηση, προκειμένου να αυξηθεί η χρήση των εναλλακτικών ενεργειών, ιδίως στο αστικό περιβάλλον, και να τεθεί σε εφαρμογή μια διαφοροποιημένη πολιτική, ιδίως όσον αφορά τη φορολογία, ώστε να ενθαρρυνθεί η ενσωμάτωση και η χρήση νέων τεχνολογιών, φιλικών προς το περιβάλλον.

1.14 Οι υποδομές συνιστούν το υλικό δίκτυο που είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς μεταφορών. Για τη βελτιστοποίησή του απαιτείται η αντιμετώπιση δύο προκλήσεων: του περιορισμού της κυκλοφοριακής συμφόρησης και της βελτίωσης της προσβασιμότητας με την κινητοποίηση όλων των χρηματοδοτικών πηγών.

1.15 Οι υποδομές των μεταφορών, ιδίως στις αστικές περιοχές, θα πρέπει να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των μέσων μαζικής μεταφοράς. Η επενδυτική πολιτική θα πρέπει να περιορίσει σταδιακά την θέση που αποδίδει στις μεταφορές με ιδιωτικά οχήματα.

2. Εισαγωγή και πρόταση της Επιτροπής

2.1 Κύριος στόχος της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής του 1992 με τίτλο «Η μελλοντική ανάπτυξη της κοινής πολιτικής μεταφορών»⁽¹⁾, ήταν η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς μεταφορών που θα διευκόλυε εν γένει την κινητικότητα με το άνοιγμα της αγοράς. Σε μία δεκαετία, και με εξαίρεση το σιδηροδρομικό τομέα, οι στόχοι, σε γενικές γραμμές, είχαν επιτευχθεί.

2.2 Τον Σεπτέμβριο του 2001, η Επιτροπή δημοσίευσε νέα Λευκή Βίβλο με τίτλο «Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών»⁽²⁾, στην οποία προτεινόταν 60 μέτρα για την επανεξισορρόπηση μεταξύ των τρόπων μεταφοράς, την εξάλειψη των σημείων συμφόρησης, την τοποθέτηση των χρηστών στο επίκεντρο της πολιτικής μεταφορών και τον έλεγχο των συνεπειών της παγκοσμιοποίησης.

2.3 Προκειμένου να επισπευσθούν οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων και να αξιολογηθούν τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, η Λευκή Βίβλος του 2001 προέβλεπε ένα μηχανισμό επισκόπησης, σύμφωνα με τον οποίο η Επιτροπή όφειλε να προτείνει χρονοδιάγραμμα με συγκεκριμένους στόχους, να προβεί το 2005 σε συνολική αξιολόγηση της εφαρμογής των μέτρων της Λευκής Βίβλου και, όπου κρινόταν σκόπιμο, να εισαγάγει αλλαγές. Αποτέλεσμα αυτού είναι και η εξεταζόμενη στην παρούσα γνωμοδότηση ανακοίνωση της Επιτροπής.

2.4 Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε κατά την ενδιάμεση εξέταση της Λευκής Βίβλου βασίζεται, μεταξύ άλλων, στον αναπροσανατολισμό της μεταφορικής ζήτησης προς φιλικότερους προς το περιβάλλον τρόπους μεταφοράς, κυρίως όσον αφορά τις μεταφορές μακράς απόστασης, τις αστικές περιοχές και τους διαδρόμους μεταφορών υπό κυκλοφοριακή συμφόρηση. Ταυτόχρονα, απαιτείται όλοι οι τρόποι μεταφορών να καταστούν φιλικότεροι προς το περιβάλλον, ασφαλέστεροι και αποδοτικότεροι από ενεργειακής απόψεως.

2.5 Η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Η Ευρώπη σε συνεχή κίνηση — Βιώσιμη κινητικότητα στην ήπειρό μας» καταρτίστηκε σύμφωνα με τη διαδικασία διαβουλεύσεων που ακολουθήθηκε κατά το 2005. Κατά τις διαβουλεύσεις αυτές, τονίσθηκαν ο κεντρικός ρόλος των μεταφορών στην οικονομική ανάπτυξη και η ανάγκη αναπροσαρμογής των μέτρων πολιτικής.

2.6 Οι συνολικοί στόχοι της πολιτικής μεταφορών παραμένουν οι ίδιοι: ανταγωνιστική, βιώσιμη, ασφαλής για τους χρήστες και φιλική προς το περιβάλλον κινητικότητα των ατόμων και των εμπορευμάτων, με παράλληλη βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης. Οι στόχοι αυτοί συνάδουν πλήρως με την αναθεωρημένη ατζέντα της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, καθώς και με την αναθεωρημένη στρατηγική για βιώσιμη ανάπτυξη.

(1) COM(1992) 494 της 2ας Δεκεμβρίου 1992: «Η μελλοντική ανάπτυξη της κοινής πολιτικής μεταφορών».

(2) COM(2001) 370 της 12ης Σεπτεμβρίου 2001: «Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών».

2.7 Για την επίτευξη αυτών των στόχων, η καινοτομία εμφανίζεται ως ένα από τα σημαντικότερα μέσα: εισαγωγή ευφών συστημάτων μεταφορών βασιζόμενων στην επικοινωνία, περισσότερο προωθημένη τεχνολογία κινητήρων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και προώθηση και χρήση εναλλακτικών καυσίμων.

2.8 Ωστόσο, η λέξη κλειδί της ενδιάμεσης εξέτασης της Λευκής Βίβλου είναι η συν-τροπικότητα, δηλαδή η αποδοτική χρήση των διαφόρων τρόπων μεταφοράς, μεμονωμένα και σε συνδυασμό, η οποία θα οδηγήσει στη βελτιστή και βιώσιμη χρήση των πόρων. Η προσέγγιση αυτή είναι η καλύτερη εγγύηση για την ταυτόχρονη επίτευξη υψηλού επιπέδου κινητικότητας και προστασίας του περιβάλλοντος.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει και επαναλαμβάνει τις θέσεις που περιλαμβάνονται στη γνωμοδότησή της, της 19ης Ιουνίου 2002, για τη Λευκή Βίβλο, οι οποίες, μαζί με τις θέσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα γνωμοδότηση για την ενδιάμεση εξέταση, και λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις στον τομέα των μεταφορών και στο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον της Ένωσης, επιχειρούν να υποδείξουν σαφώς μια αποτελεσματική και άμεση προσαρμογή της κοινής πολιτικής στις αλλαγές που επήλθαν κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, καθώς και στις προβλέψιμες μελλοντικές εξελίξεις.

3.2 Υποστηρίζει, επίσης, τις πολιτικές που αποσκοπούν στην ενίσχυση του τεχνολογικού δυναμικού για την εξεύρεση καινοτόμων λύσεων που να συμβάλλουν άμεσα στις ευρωπαϊκές προτεραιότητες σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, την ασφάλεια, το περιβάλλον και τα κοινωνικά θέματα.

3.3 Η γενική κατάσταση είναι πολύ διαφορετική από ό,τι αναμενόταν όταν συντάχθηκε η Λευκή Βίβλος για τις μεταφορές του 2001: οικονομική ανάπτυξη ασθενέστερη της προβλεπόμενης, γεωπολιτικές εντάσεις, αύξηση της τιμής του πετρελαίου, συνέπειες της διεύρυνσης της ΕΕ, παγκοσμιοποίηση, νέες τεχνολογικές εξελίξεις, διαρκής απειλή της τρομοκρατίας και εξέλιξη της κατανομής των μεταφορών μεταξύ των διάφορων τρόπων. Στόχος της ανακοίνωσης της Επιτροπής είναι η προσαρμογή της πολιτικής μεταφορών της ΕΕ στην κατάσταση που θα επικρατεί σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη και τις πολιτικές του μέλλοντος.

3.4 Η αιτία της ενδιάμεσης εξέτασης της Λευκής Βίβλου του 2001 δεν είναι μόνο το νέο πλαίσιο που περιγράφεται παραπάνω, αλλά και η αναγκαία συνέχιση της πολιτικής μεταφορών της ΕΕ, που περιλαμβάνεται στο εν λόγω έγγραφο. Η επανεξέταση της Λευκής Βίβλου πρέπει να εστιάζεται με την ίδια έμφαση σε μία πολιτική μεταφορών σχεδιασμένη κατά τρόπο ώστε να βελτιστοποιούνται όλοι οι τρόποι μεταφοράς μέσω διαδικασιών που να τους καθιστούν περισσότερο ανταγωνιστικούς, βιώσιμους, κοινωνικά αποδοτικούς, φιλικούς προς το περιβάλλον και ασφαλείς, θεμελιώνοντας τη βιωσιμότητα στη στενή σχέση τους με την πρόοδο και την οικονομική ανάπτυξη και στον απαραίτητο συντονισμό μεταξύ των διαφόρων τρόπων που μπορούν να προωθήσουν οι δημόσιες αρχές.

3.5 Στην επανεξέταση περιλαμβάνεται και μία ιδιαίτερα θετική πρόταση που συνίσταται στην ενδεδειγμένη υπαγωγή των μεταφορών στις περιβαλλοντικές προτεραιότητες, βάσει της έννοιας των «βιώσιμων μεταφορών», και αυτό με την ίδια ένταση για τους διαφορετικούς τρόπους μεταφοράς. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι οι

μελέτες που παραθέτει η Επιτροπή στο Μέρος 3 του Παραρτήματος II της ανακοίνωσης, σχετικά με τις μεταφορές και το περιβάλλον, δεν κατανομούνται ανά τρόπο μεταφοράς εντός των οδικών μεταφορών, με διαχωρισμό των δημόσιων από τα ιδιωτικά μεταφορικά μέσα, γεγονός που θα επέτρεπε να καταδειχθούν οι αρνητικές συνέπειες που έχει προπαντός η εντατική και απεριόριστη χρήση των αυτοκινήτων στην κυκλοφοριακή συμφόρηση, την ασφάλεια, τη ρύπανση και την κατανάλωση ενέργειας, μεταξύ άλλων.

3.6 Δεδομένης της συνέχειας αυτής της πολιτικής μεταφορών, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να υποστηριχθεί μία περισσότερο ρεαλιστική θέση, υπό την έννοια:

- α) της επίτευξης των ρυθμιστικών διαδικασιών για την καθιέρωση συστημάτων θαλάσσιων και σιδηροδρομικών μεταφορών που να βασίζονται στον ελεγχόμενο ανταγωνισμό, ως μέσο ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητάς τους·
- β) της λήψης ειδικών μέτρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της κυκλοφοριακής συμφόρησης και της ρύπανσης που προκαλούνται από τις οδικές μεταφορές και κυρίως από τα ιδιωτικά οχήματα, σε συνδυασμό με την άνευ προηγουμένου ανάπτυξη που προβλέπει η Επιτροπή για την περίοδο 2000-2020, ώστε η ανάπτυξη αυτή να μπορέσει να μειώσει τις αρνητικές συνέπειες (νέες υποδομές, τεχνολογίες κλπ.)·
- γ) της αναγνώρισης του γεγονότος ότι τα δημόσια μέσα μαζικής μεταφοράς επιβατών έχουν βασική σημασία για την επίτευξη των αποτελεσμάτων που επιδιώκονται με τις πολιτικές αυτές·
- δ) του ακριβούς προσδιορισμού των συνεπειών που έχουν τα εμπορικά οχήματα κάτω των 3,5 τόνων στην ασφάλεια, το περιβάλλον, τις συνθήκες εργασίας και την οικονομία.

3.7 Ως εκ τούτου, είναι αναγκαία η ενίσχυση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας τόσο των θαλάσσιων και εσωτερικών πλωτών όσο και των σιδηροδρομικών μεταφορών, με την εξασφάλιση των προϋποθέσεων που καθιστούν δυνατή την ανταγωνιστικότητα αυτών των τομέων, με την ενίσχυση του συντονισμού και της διατροπικότητας μέσω της λήψης μέτρων που να επιτρέπουν τη συνέχιση της προσφοράς των υπηρεσιών τους με τα κατάλληλα επίπεδα ευελιξίας και τιμών.

3.7 (α) Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι μελέτες που έχουν εκπονηθεί μέχρι σήμερα είναι ελλιπείς, από την άποψη ότι δεν θίγουν άμεσα τον κύριο στόχο που ετέθη στην αναθεωρημένη βιώσιμη στρατηγική ανάπτυξης, την αποσύνδεση δηλαδή της οικονομικής μεγέθυνσης από τη ζήτηση μεταφορών. Επιπρόσθετα, οι μελέτες δεν επεξεργάζονται επαρκώς το θέμα της πρόκλησης των κλιματικών αλλαγών και του αναγκαίου βαθμού μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στα επόμενα 50 έτη. Δεδομένης της ταχείας αύξησης της κινητικότητας κατά την τελευταία πεντηκονταετία και της συνεχιζόμενης, απ' ό,τι φαίνεται, επιθυμίας για ακόμα μεγαλύτερη αύξηση της κινητικότητας (στην Ευρώπη, και ακόμα περισσότερο στον αναπτυσσόμενο κόσμο), η ΕΟΚΕ αμφιβάλλει σοβαρά για το αν θα είναι δυνατό να επιτευχθεί η απαιτούμενη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στον τομέα των μεταφορών και έτσι να αποφευχθεί η κλιματική καταστροφή, απλά και μόνο μέσω της προώθησης μεγαλύτερης ενεργειακής αποδοτικότητας στους διάφορους τρόπους μεταφοράς, καθώς και μέσω της βελτιστοποίησης της ισορροπίας μεταξύ τους, όσο επιθυμητοί και αν είναι αυτοί οι στόχοι. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η Επιτροπή οφείλει να

καταρτίσει επειγόντως μελέτες σχετικά με το είδος των μέτρων που απαιτούνται προκειμένου να αποθαρρυνθεί η αυξανόμενη ζήτηση για ολοένα περισσότερη κινητικότητα. Θα πρέπει να υπάρξουν κατάλληλες κατευθύνσεις για τον καθορισμό των τιμών, καθώς και κατάλληλες πολεοδομικές και χωροταξικές πολιτικές, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η επί τόπου παροχή αγαθών και υπηρεσιών όλων των ειδών, έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι επιθυμίες των πολιτών, χωρίς να χρειάζεται να διανύουν οι πολίτες όλο και πιο μεγάλες αποστάσεις για να καλύψουν τις επιθυμίες αυτές. Πρέπει επίσης να εξετασθεί πώς θα ήταν δυνατό να ξεκινήσει μία ευρύτερη δημόσια συζήτηση για αυτά τα θέματα, καθώς επίσης και πώς θα μπορούσαν οι υπεύθυνοι πολίτες και οι επιχειρήσεις να συμβάλλουν κατά το βέλτιστο τρόπο στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, μέσω των ιδίων τους των αποφάσεων και της συμπεριφοράς τους σε σχέση με τα ταξίδια και τις μεταφορές.

3.8 Στα πλαίσια της πολιτικής μεταφορών πρέπει να αναλαμβάνεται δέσμευση υπέρ της ποιότητας, της ασφάλειας, του περιβάλλοντος και της αποτελεσματικότητας των μεταφορών και να εξασφαλιστεί στους χρήστες η δυνατότητα επιλογής του τρόπου μεταφοράς. Οι μεταφορές θα πρέπει να επιτύχουν οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμα επίπεδα κάλυψης, χωρίς να παραβλέπονται, όπου είναι σκόπιμο, οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας και το δικαίωμα στην κινητικότητα που θεσπίζεται από τις Συνθήκες.

3.9 Η κατανομή του πληθυσμού στο εσωτερικό της ΕΕ είναι άνιση. Με μέσο όρο 116 κατοίκους ανά τετρ. χλμ., η πυκνότητα του πληθυσμού ποικίλλει από 374 κατοίκους ανά τετρ. χλμ. στις Κάτω Χώρες μέχρι 15 έως 21 στις σκανδιναβικές χώρες. Ποικίλλει, επίσης, ανάλογα με τη χώρα, το ποσοστό του συνολικού πληθυσμού που ζει σε αστικές περιοχές. Το μέσο ευρωπαϊκό ποσοστό είναι 80 %, κυμαινόμενο από 97,2 % στο Βέλγιο μέχρι 59,9 % στην Ελλάδα. Θα πρέπει να επισημανθούν τα προβλήματα που θέτει στις αστικές περιοχές η ύπαρξη χρηστών εξηρημένων από τις μεταφορές.

3.10 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει την ανάγκη υιοθέτησης μίας γεωγραφικά διαφοροποιημένης προσέγγισης για την πολιτική μεταφορών, δεδομένου ότι η επικράτεια της ΕΕ παρουσιάζει μεγάλη ποικιλομορφία, με πολύ διαφορετικά τοπογραφικά, εδαφικά, δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά, εφόσον συνυπάρχουν κεντρικές χώρες που περιλαμβάνουν περιοχές με υψηλά επίπεδα κυκλοφοριακής συμφόρησης και σημαντική διερχόμενη κυκλοφορία, παράλληλα με εκτεταμένες περιφερειακές ή αγροτικές περιοχές που δεν αντιμετωπίζουν την ίδια διαρκή πίεση επί των υποδομών τους. Τα δύο πρότυπα απαιτούν διαφορετική και ιδιαίτερη προσέγγιση στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής μεταφορών.

3.11 Υφίσταται, επίσης, το πρόβλημα των περιφερειακών χωρών, οι οποίες βρίσκονται μακριά από τα μεγάλα πληθυσμιακά και παραγωγικά κέντρα και οι οποίες έχουν υψηλότερο κόστος μεταφορών και, συνεπώς, υψηλότερο κόστος παραγωγής και εμπορευματοποίησης των προϊόντων τους, λόγω της περιφερειακής γεωγραφικής τους θέσης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η βελτίωση της προσβασιμότητας πρέπει να αποτελεί ένα μέσο προτεραιότητας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικής ικανότητας μίας χώρας ή περιφέρειας και την προώθηση της εδαφικής συνοχής.

3.12 Τόσο η ανακοίνωση της Επιτροπής όσο και η Λευκή Βίβλος για τις μεταφορές του 2001 είναι έγγραφα που χρειάζονται μεγαλύτερη αποσαφήνιση, από την άποψη ότι: α) δεν παραθέτουν μία σαφή χρηματοοικονομική ή δημοσιονομική ανάλυση των ζητημάτων που η Επιτροπή θεωρεί ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν, β) η πολιτική μεταφορών δεν παρέχει στον ελεγχόμενο ανταγωνισμό τον πρωταγωνιστικό ρόλο που του αναγνωρίζει η ίδια η Επιτροπή και γ) στις περιβαλλοντικές ή άλλου είδους μελέτες, απαιτείται λεπτομερέ-

στερος διαχωρισμός ανά τρόπους μεταφοράς και επιμέρους μέσα, προκειμένου να εξετασθούν οι συνέπειες και οι πιθανές λύσεις.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να ξεκινήσουν διαβουλεύσεις για να προσδιοριστούν οι πρωτοβουλίες οι οποίες, αφού μελετηθούν τα υφιστάμενα προβλήματα, θα εξασφαλίσουν στην ΕΕ συνεκτικές και βιώσιμες μεταφορές για το μέλλον.

3.13 Η ανακοίνωση της Επιτροπής αναφέρει ότι τα περισσότερα μέτρα που παρατίθενται στη Λευκή Βίβλο είτε υιοθετήθηκαν είτε προτάθηκαν και ότι περιγράφονται και αξιολογείται ο αντίκτυπός τους στο Παράρτημα 3, το οποίο όμως δεν περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση. Η ΕΟΚΕ ζητά να συμπεριληφθεί στην ανακοίνωση λεπτομερής χρονολογικός κατάλογος των μέτρων που υιοθετήθηκαν και του αντίκτυπου τους ή να παρατεθεί η ακριβής διεύθυνση της σελίδας του Διαδικτύου στην οποία διατίθενται τα στοιχεία αυτά.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Προκειμένου να πραγματοποιηθεί μία συστηματική ανάλυση της ανακοίνωσης για την ενδιάμεση εξέταση της Λευκής Βίβλου του 2001 για τις μεταφορές, εκτίθενται στη συνέχεια οι γενικές πτυχές επί των οποίων η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να παράσχει την εποικοδομητική συμβολή της, ακολουθώντας τη διάρθρωση της ανακοίνωσης.

4.2 Βιώσιμη κινητικότητα στην εσωτερική αγορά — Σύνδεση των Ευρωπαίων

4.2.1 Η Επιτροπή δηλώνει ότι «η εσωτερική αγορά της ΕΕ είναι το κύριο μέσο με το οποίο ο κλάδος των μεταφορών θα αποκτήσει δυναμισμό και θα δημιουργήσει ανάπτυξη και θέσεις εργασίας. Όπως αποδείχθηκε και σε άλλους τομείς, όπως οι αερομεταφορές ή οι τηλεπικοινωνίες, η διαδικασία ελευθέρωσης της εσωτερικής αγοράς τονώνει την καινοτομία και τις επενδύσεις για καλύτερη εξυπηρέτηση με χαμηλότερες τιμές. Η ίδια επιτυχία μπορεί να σημειωθεί σε όλον τον τομέα των μεταφορών». Στις αερομεταφορές, τα αποτελέσματα που προέκυψαν συνεπάγονται μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής για τους χρήστες και χαμηλότερα ναύλα.

4.2.2 Οδικές μεταφορές: Προκειμένου να αναλυθεί το θέμα των οδικών μεταφορών κατά τρόπο αντικειμενικό, είναι απαραίτητος ο διαχωρισμός των τρόπων οδικής μεταφοράς και των επιμέρους μέσων, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος των ενδοευρωπαϊκών μεταφορών πραγματοποιείται οδικώς, με ποσοστά αντιστοίχως 44 % για τα φορτία και 85 % για τους επιβάτες. Τα μηχανοκίνητα οχήματα (³) στην ΕΕ των 25 κατανέμονται ως εξής: 212 000 000 ιδιωτικά αυτοκίνητα, 30 702 000 εμπορικά οχήματα, 25 025 000 μηχανοκίνητα δίκυκλα και 719 400 λεωφορεία και πούλμαν. Αυτό καταδεικνύει σαφώς ποιος είναι ο κύριος υπεύθυνος για τη σοβαρή κυκλοφοριακή συμφόρηση και τα περιβαλλοντικά προβλήματα της ΕΕ.

4.2.2.1 Η ανακοίνωση δεν αναφέρεται στα οδικά μέσα μαζικής υπεραστικής μεταφοράς επιβατών, πράγμα που υπονομεύει σημαντικά τη δυνητική λύση να στραφούν οι ταξιδιώτες με ιδιωτικό αυτοκίνητο προς αυτόν τον τρόπο μεταφοράς, ο οποίος θα μπορούσε να συνεπάγεται σειρά πλεονεκτημάτων και οικονομιών που σχετίζονται με την ασφάλεια, το περιβάλλον, τη χρήση γης, την ευελιξία κλπ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτός ο τρόπος μεταφοράς θα πρέπει να ληφθεί υπόψη προκειμένου να επιτευχθούν οι επιδιωκόμενοι στόχοι. Συνεπώς, απαιτείται μια νομοθεσία που να καθιστά δυνατή την ανάπτυξη του ελεγχόμενου ανταγωνισμού, έτσι ώστε να μπορέσουν να καθιερωθούν υπηρεσίες τακτικών υπεραστικών οδικών μεταφορών επιβατών, οι οποίες θα πρέπει φυσικά να είναι σύμφωνες με τους κανόνες της ΕΕ και των κρατών μελών όσον αφορά τη διαφήμιση και τον ανταγωνισμό.

(³) Ενέργεια και μεταφορές με στοιχεία του 2005. Γενική Διεύθυνση Ενέργειας και Μεταφορών. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4.2.2.2 Η Επιτροπή αναζητεί τρόπους για τον περιορισμό των υπερβολικών διαφορών στα επίπεδα φορολόγησης των καυσίμων για τις οδικές μεταφορές, αντί της υιοθέτησης μίας περισσότερο γενικής προσέγγισης του θέματος με την εισαγωγή μίας κοινής φορολογικής πολιτικής για όλους τους τρόπους μεταφοράς η οποία να μην πλήττει κανέναν τρόπο μεταφοράς περισσότερο από άλλον, προκειμένου να εξασφαλισθεί ίση μεταχείριση.

4.2.3 Σιδηροδρομικές μεταφορές: Το μερίδιο αγοράς του σιδηροδρόμου, από το 1970, έπεσε από 10 % σε 6 % όσον αφορά τη μεταφορά επιβατών και από 21 % σε 8 % όσον αφορά τη μεταφορά εμπορευμάτων. Τα διεθνή τρένα μεταφοράς εμπορευμάτων διατρέχουν την ΕΕ με μέση ταχύτητα 18 χλμ. την ώρα. Οι κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι σιδηρόδρομοι είναι ο ανταγωνισμός με τους άλλους τρόπους μεταφοράς, η διαλειτουργικότητα των διάφορων συστημάτων και η ειδική τους στη μεταφορά συγκεκριμένων εμπορευμάτων.

4.2.3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των σιδηροδρόμων είναι ο μόνος τρόπος για την επίτευξη του επιθυμητού επιπέδου αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας και, συνεπώς, για την αύξηση της ζήτησης αυτού του τρόπου μεταφοράς και την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητάς του. Προς τούτο απαιτείται διεξοδική αναθεώρηση της σχετικής νομοθεσίας και της εφαρμογής της στα διάφορα κράτη μέλη.

4.2.3.2 Εντούτοις, όπως αναφέρει στη γνωμοδότησή της για τη Λευκή Βίβλο για τις μεταφορές του 2001 ⁽⁴⁾, η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι η αρχή του ελεγχόμενου ανταγωνισμού θα πρέπει να εφαρμόζεται και στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένων και των σιδηροδρομικών και οδικών μέσων μαζικής μεταφοράς επιβατών, τα οποία, βάσει του άρθρου 16 της Συνθήκης ΕΚ, θεωρούνται ουσιώδους σημασίας για την πρόωθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

4.2.4 Αεροπορικές μεταφορές: Το πλαίσιο της απελευθέρωσης που θεσπίστηκε με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) αριθ. 2407/92, 2408/92 και 2409/92 «τρίτη δέσμη» για την εσωτερική αγορά αεροπορικών μεταφορών- συνέβαλε στη μεταλλαγή των υπηρεσιών αερομεταφορών, καθιστώντας τις περισσότερο αποδοτικές και οικονομικές. Ωστόσο, η διαφοροποιημένη εφαρμογή της τρίτης δέσμης από τα διάφορα κράτη μέλη και οι εναπομένοντες περιορισμοί στις ενδοκοινωνικές υπηρεσίες αερομεταφορών δημιουργούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού (π.χ. διαφορετικές απαιτήσεις για τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης, διακριτική μεταχείριση όσον αφορά τους αεροδιαδρόμους για τρίτες χώρες, διακρίσεις εις βάρος αερομεταφορέων για λόγους εθνικότητας κλπ.). Ως εκ τούτου, πρέπει να επανεξετασθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες προσαρμογές για την εξάλειψη των δυνητικών στρεβλώσεων, καθώς και να ολοκληρωθεί το νομοθετικό πλαίσιο για τον ενιαίο εναέριο χώρο ώστε να καταστούν αποτελεσματικότερες οι αερομεταφορές στην ΕΕ.

4.2.5 Θαλάσσιες μεταφορές: Περισσότερο από το 90 % των μεταφορών μεταξύ της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου πραγματοποιείται μέσω των θαλάσσιων λιμένων, ενώ το 40 % των ενδοευρωπαϊκών μεταφορών πραγματοποιείται μέσω θαλάσσης. Οι θαλάσσιες μεταφορές και ιδίως οι θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων παρουσίασαν ανάπτυξη ανάλογη με εκείνη των οδικών μεταφορών εμπορευμάτων, ενώ διαθέτουν μεγάλο αναπτυξιακό δυναμικό, αν ληφθεί υπόψη το μήκος της ακτογραμμής της ΕΕ μετά

τη διεύρυνση. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να παρακολουθήσει η Επιτροπή τις ροές των θαλάσσιων μεταφορών και να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την προσαρμογή σε αυτή την εξέλιξη ⁽⁵⁾.

4.2.5.1 Η ανυπαρξία εσωτερικής αγοράς θαλάσσιων μεταφορών, εξαιτίας του γεγονότος ότι τα θαλάσσια ταξίδια μεταξύ δύο κρατών μελών θεωρείται ότι πραγματοποιούνται εκτός της ΕΕ βάσει του διεθνούς δικαίου, στερεί από την ΕΕ τη δυνατότητα βελτιστοποίησης της νομοθεσίας για τις εσωτερικές μεταφορές και απλούστευσης του εσωτερικού εμπορίου, με αρνητικές συνέπειες για την ενσωμάτωσή του στις εσωτερικές αλυσίδες τρόπων μεταφοράς.

4.2.5.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτείται η καλύτερη ολοκλήρωση των λιμενικών υπηρεσιών, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη και την εφαρμογή μιας κοινής πολιτικής για τις θαλάσσιες μεταφορές που θα συμβάλει στην ανάπτυξη των «θαλάσσιων αρτηριών» και στην ενίσχυση των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων, καθιστώντας τις θαλάσσιες μεταφορές περισσότερο αποδοτικές και ανταγωνιστικές στο πλαίσιο της αλυσίδας υλικότεχνικής υποστήριξης και συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της βιώσιμης κινητικότητας.

4.3 Βιώσιμη κινητικότητα για τον πολίτη — Αξιοπιστία των μεταφορών και ασφάλεια προσώπων και υποδομών στις μεταφορές

4.3.1 Απασχόληση και συνθήκες εργασίας: Οι μεταφορές αποτελούν έναν από τους βασικούς εργοδότες στην ΕΕ, καθώς αντιπροσωπεύουν ποσοστό 5 % επί του συνόλου των θέσεων εργασίας, αλλά τα επίπεδα απασχόλησης σταθεροποιούνται επί του παρόντος. Σε ορισμένους τομείς, όπως είναι οι σιδηροδρομικές και οι οδικές μεταφορές, εμφανίζεται έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, η οποία επιφέρει αύξηση των προσλήψεων εργαζομένων από τρίτες χώρες. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής όσον αφορά την ανάγκη ενίσχυσης των προσπαθειών για τη βελτίωση της κατάρτισης και της ποιότητας της απασχόλησης των εργαζομένων στον τομέα, προκειμένου να καταστούν περισσότερο ελκυστικά για τους νέους τα επαγγέλματα που σχετίζονται με τις μεταφορές.

4.3.1.1 Για την επίτευξη αυτών των στόχων, πρέπει να καταρτισθούν, με την καθοδήγηση των κοινωνικών εταίρων, προγράμματα κατάρτισης, τα οποία να αντανakλούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες κάθε τρόπου μεταφοράς (βασική κατάρτιση και επιμόρφωση) και για τα οποία να διατίθεται η απαιτούμενη χρηματοδότηση.

4.3.1.2 Η κοινωνική νομοθεσία που καλύπτει τις οδικές μεταφορές πρέπει να διασφαλίζει την ισότητα μεταχείρισης των εργαζομένων, είτε αυτοί είναι μισθωτοί είτε αυτοαπασχολούμενοι, και, ως εκ τούτου, η οδηγία 15/2002 της 11ης Μαρτίου 2002, για την οργάνωση του χρόνου εργασίας των εκτελούντων κινητές δραστηριότητες οδικών μεταφορών, πρέπει να ισχύσει άμεσα για τους αυτοαπασχολούμενους εργαζομένους, χωρίς την προβλεπόμενη μεταβατική περίοδο, δεδομένου ότι στόχο της εν λόγω οδηγίας αποτελεί η οδική ασφάλεια, η αποφυγή των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και η πρόωθηση καλύτερων συνθηκών εργασίας.

Για τους προαναφερόμενους λόγους, τα εμπορικά οχήματα κάτω των 3,5 τόνων που χρησιμοποιούνται για επαγγελματικές μεταφορές θα πρέπει να συμπεριληφθούν στις διάφορες νομοθετικές ρυθμίσεις για την οδική μεταφορά εμπορευμάτων.

⁽⁵⁾ Βλ. γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ «Η μελλοντική προσαρμοστικότητα της Ευρώπης μέσω θαλάσσης: οι εξελίξεις και η πρόβλεψή τους», ΕΕ C 151 της 28.6.2005.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 241 της 7.10.2002.

4.3.2 Δικαιώματα των επιβατών: Η ενίσχυση των δικαιωμάτων των επιβατών έχει βασική σημασία προκειμένου όλοι οι τρόποι μεταφοράς να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών τους (π.χ. συχνότητα, ακρίβεια, άνεση για όλες τις κατηγορίες χρηστών, ασφάλεια, πώληση εισιτηρίων χωρίς τον κίνδυνο υπεράριθμων κρατήσεων θέσεων, πολιτική τιμών, αποζημιώσεις, κ.τ.λ.). Η ΕΟΚΕ ζητεί την επείγουσα εισαγωγή αυτών των αλλαγών, με παράλληλη συνεκτίμηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε τρόπου μεταφοράς και ειδικότερα εκείνων των τρόπων που πρέπει να χρησιμοποιούν από κοινού τις υποδομές.

4.3.2.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδεται, κατά την επανεξέταση της Λευκής Βίβλου, στην πρόσβαση στις μεταφορές των ατόμων με περιορισμένη κινητικότητα, καθώς και στις συνθήκες μεταφοράς. Ωστόσο, επιθυμεί να επισημάνει ότι οι συνθήκες πρόσβασης δεν αφορούν μόνο τους τρόπους μεταφοράς, αλλά και τις υποδομές, είτε πρόκειται για αεροπορικές είτε για θαλάσσιες, εσωτερικές πλωτές, σιδηροδρομικές ή οδικές μεταφορές, καθώς και τα ιδιαίτερα προβλήματα που συνεπάγονται οι μετεπιβιβάσεις.

4.3.3 Ασφάλεια: Η θέσπιση ενός ευρέος φάσματος ρυθμίσεων είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ασφάλειας όλων των τρόπων μεταφορών και ειδικότερα των αεροπορικών και των θαλάσσιων μεταφορών. Σε αυτά τα μέτρα περιλαμβάνεται μία μαύρη λίστα των μη ασφαλών αεροπορικών εταιρειών και η δημιουργία ευρωπαϊκών οργανισμών για όλους τους τρόπους μεταφορών, όπως του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια στη Θάλασσα (EMSA), του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας της Αεροπορίας (EASA) και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Σιδηροδρόμων (ERA). Μοναδική εξαίρεση αποτελούν οι οδικές μεταφορές. Προκειμένου να επιτευχθεί ο προτεινόμενος στόχος της μείωσης των ατυχημάτων κατά το ήμισυ, απαιτείται η χάραξη κοινής πολιτικής για την οδική ασφάλεια, βάσει της οποίας να θεσπίζεται ένα κοινό σύστημα τυποποίησης των παραβάσεων και των κυρώσεων και να καθιερώνεται μία «Ευρωπαϊκή άδεια οδήγησης με βαθμούς ποινής», η οποία να επιτρέπει την αφαίρεση βαθμών για κάθε παράβαση, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος στο οποίο διαπράττεται.

4.3.3.1 Δεν θα πρέπει, εντούτοις, να λησμονείται ότι η τεχνική πρόοδος, ο νέος σχεδιασμός των οχημάτων, η συνεργασία οχήματος-υποδομής (γνωστή ως *eSafety*) και η βελτίωση των υποδομών με την εξάλειψη των μελανών σημείων αποτελούν παράγοντες που θα συμβάλουν στην ενίσχυση της οδικής ασφάλειας.

4.3.3.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι οι στατιστικές όσον αφορά τα τροχαία ατυχήματα θα πρέπει να κατανέμονται ανάλογα με τον τρόπο μεταφοράς, ιδίως για εκείνα που συνδέονται με τα ιδιωτικά αυτοκίνητα, επειδή αυτά είναι που παρουσιάζουν το υψηλότερο ποσοστό ατυχημάτων.

4.3.4 Ασφάλεια: Η ασφάλεια των αερομεταφορών ενισχύθηκε μετά τα συμβάντα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, ως συνέπεια των επιθέσεων στη Μαδρίτη και το Λονδίνο και της συνεχούς απειλής της τρομοκρατίας, η προστασία όλων των μεταφορικών μέσων και υποδομών θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για την ΕΕ. Ως εκ τούτου, τα πρότυπα ασφαλείας θα πρέπει να επεκταθούν σε όλους τους τρόπους μεταφοράς, καθώς και στις διατροφικές αλυσίδες. Ωστόσο, στους ελέγχους και τα πρότυπα ασφαλείας που θα θεσπιστούν, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε να αποφεύγονται οι άσκοποι και δαπανηροί έλεγχοι και να διασφαλίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής των χρηστών.

4.3.5 Αστικές μεταφορές: Η Επιτροπή προτιμάει να δημοσιεύσει Πράσινη Βίβλο για τις αστικές μεταφορές, η οποία θα πρέπει να εστιάζεται στην προώθηση των μέσων μαζικής μεταφοράς και να

περιλαμβάνει έναν κατάλογο ορθών πρακτικών. Επιπλέον, όπως η ΕΟΚΕ αναφέρει στη γνωμοδότησή της για τη Λευκή Βίβλο για τις μεταφορές του 2001, απαιτούνται επενδύσεις και σχεδιασμός των μεταφορών, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα των δημόσιων μεταφορών στα μεγάλα αστικά συγκροτήματα που αντιμετωπίζουν συμφόρηση, κατά το πρότυπο της πρωτοβουλίας CIVITAS, του έργου TransUrban⁽⁶⁾ και της Θεματικής Στρατηγικής για το Αστικό Περιβάλλον⁽⁷⁾. Προς τούτο, θα πρέπει να διατεθεί περισσότερη χρηματοδότηση από τα κοινοτικά ταμεία, στα πλαίσια πάντα της πλήρους τήρησης της αρχής της επικουρικότητας, δεδομένου ότι οι αστικές μεταφορές αποτελούν έναν τομέα που λογικά εμπίπτει στην αρμοδιότητα των τοπικών και περιφερειακών αρχών. Ωστόσο, αυτά τα μέτρα θα αποδειχθούν ανεπαρκή, αν δεν υπάρχει μία πολιτική για τις αστικές μεταφορές που να καθιστά δυνατή και εύκολη τη συμμετοχή ιδιωτικών επιχειρήσεων στην παροχή υπηρεσιών αστικής μαζικής μεταφοράς επιβατών, γεγονός που θα συμβάλει στην ελευθέρωση και τη βελτιστοποίηση της χρήσης των δημόσιων πόρων.

4.4 Μεταφορές και ενέργεια

4.4.1 Οι μεταφορές είναι ένας από τους μεγαλύτερους καταναλωτές ενέργειας, στον οποίο αντιστοιχεί ποσοστό περίπου 70 % της συνολικής κατανάλωσης πετρελαίου στην ΕΕ. Οι οδικές μεταφορές σημειώνουν τη μεγαλύτερη κατανάλωση (60 %), κυρίως εξαιτίας του στόλου των ιδιωτικών οχημάτων, ο οποίος αντιπροσωπεύει περισσότερα από 465 επιβατικά αυτοκίνητα ανά 1 000 κατοίκους. Οι αεροπορικές μεταφορές αντιπροσωπεύουν το 9 % περίπου της συνολικής κατανάλωσης πετρελαίου και οι σιδηρόδρομοι περίπου το 1 %. Ο δίκαιος ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων τρόπων μεταφοράς απαιτεί ίση φορολογία της κατανάλωσης πετρελαίου. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο άρσης του αφορολόγητου καθεστώτος των καυσίμων των αεροσκαφών.

4.4.2 Ως εκ τούτου, ο περιορισμός της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και η μείωση των εκπομπών CO₂ θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητες. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι (η Επιτροπή εκτιμά το δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας των μεταφορών σε 26 % έως το 2020⁽⁸⁾), θα πρέπει να καταρτισθεί ένα πρόγραμμα E&A και Καινοτομίας το οποίο να διαθέτει επαρκή χρηματοδότηση και να είναι σε θέση να προωθήσει τη χρήση εναλλακτικών ενεργειών⁽⁹⁾, ιδιαίτερα στον τομέα των επίγειων αστικών μεταφορών.

4.4.3 Για να προαχθεί η εφαρμογή των νέων τεχνολογικών εξελίξεων που συμβάλλουν στον περιορισμό των εκπομπών CO₂ και της εξάρτησης από το πετρέλαιο, απαιτείται μία διαφοροποιητική πολιτική μεταφορών, ιδίως όσον αφορά τη φορολογία, η οποία να ενθαρρύνει την αγορά και τη χρήση νέων τεχνολογιών που μπορούν να περιορίσουν τη ρύπανση και να ενισχύσουν την εξοικονόμηση ενέργειας. Θα πρέπει επίσης να παρασκευασθεί ένα ειδικό καύσιμο για τις δημόσιες μεταφορές, με χαμηλότερο ποσοστό φορολόγησης, αποκλειστικά για αυτόν τον τύπο λιγότερο ρυπογόνων οχημάτων (Euro IV και μελλοντικά Euro V), όπως συμβαίνει με άλλους τρόπους μεταφορών. Η προσέγγιση των περιβαλλοντικών θεμάτων δεν θα πρέπει να βασίζεται στις φορολογικές κυρώσεις, αλλά το αντίθετο: θα πρέπει να επιβραβεύονται οι μεταφορές που χρησιμοποιούν νέες τεχνολογίες, σχεδιασμένες για τον περιορισμό της ρύπανσης και την εξοικονόμηση ενέργειας.

⁽⁶⁾ TransURban (Ανάπτυξη συστημάτων δημοσίων συγκοινωνιών για τις αστικές περιοχές), έργο που υποστηρίζεται από την ΕΕ στο πλαίσιο του προγράμματος διαπεριφερειακής συνεργασίας INTERREG III.

⁽⁷⁾ Βλ. την «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με μία θεματική στρατηγική για το Αστικό Περιβάλλον», COM(2005) 718 τελικό της 11ης Ιανουαρίου 2006.

⁽⁸⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Σχέδιο δράσης για την ενεργειακή απόδοση: Αξιοποίηση του δυναμικού», COM(2006) 545.

⁽⁹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ «Ανάπτυξη και προώθηση εναλλακτικών καυσίμων για τις οδικές μεταφορές στην Ευρωπαϊκή Ένωση», EE C 195, 18.8.2006, σ. 75.

4.5 Βελτιστοποίηση των υποδομών

4.5.1 Τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) προσφέρουν τις υλικές υποδομές για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς μεταφορών, αλλά τα επίπεδα ανάπτυξής τους ποικίλλουν ανά την ΕΕ και η συμμόρφωση δεν αποτελεί πρόβλημα παντού.

4.5.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα των «συν-τροπικών εφοδιαστικών αλυσίδων» ως αποδοτικότερη λύση από τις οδικές αρτηρίες υπό συμφόρηση, η οποία βελτιστοποιεί τη χρήση των υποδομών των μεταφορών εντός και μεταξύ των διαφόρων τρόπων μεταφοράς, όπως π.χ. οι σήραγγες μέσω των Άλπεων, οι σιδηροδρομικοί άξονες και οι διατροπικοί κόμβοι μεταφορών.

4.5.3 Είναι αναγκαίο να επισημανθούν εκ νέου τα προβλήματα που προκύπτουν από τη γεωγραφική θέση των απομακρυσμένων ή ιδιαίτερα απομακρυσμένων περιφερειών και χωρών. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι αυτές οι απομακρυσμένες από το κέντρο της ΕΕ περιοχές θα είναι σε θέση να επωφεληθούν πλήρως από την εσωτερική αγορά, τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών θα πρέπει να ολοκληρωθούν εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών. Προς τούτο θα χρειαστεί να αυξηθεί η χρηματοδότηση της ΕΕ για την κατασκευή των προαναφερόμενων δικτύων, ιδίως εκείνων που αφορούν τις διασυνοριακές συνδέσεις με τη μεγαλύτερη συμφόρηση (η Επιτροπή αναφέρει ως παράδειγμα τη δυνατότητα διέλευσης των Πυρηναίων για τις συνδέσεις Ισπανίας-Γαλλίας και τις Άλπεις). Σε τελική ανάλυση, η βελτίωση της προσβασιμότητας οδηγεί σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και σε μεγαλύτερες προσδοκίες περιφερειακής ανάπτυξης.

4.5.4 Εκ παραλλήλου με τις προαναφερόμενες αυξήσεις της χρηματοδότησης, η ΕΕ πρέπει να υποστηρίξει αποφασιστικά την προώθηση του συστήματος μικτής χρηματοδότησης για την κατασκευή υποδομών, προσφέροντας σταθερότητα και νομικές εγγυήσεις για τη συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων στην κατασκευή και εκμετάλλευση μεταφορικών υποδομών.

4.6 Ευφυής κινητικότητα

4.6.1 Όπως περιγράφεται παραπάνω, τα ευφυή συστήματα μεταφορών συμβάλλουν στη διασφάλιση μίας περισσότερο αποδοτικής και ορθολογικής χρήσης των υποδομών και, ως εκ τούτου, στη μείωση των ατυχημάτων και των συμφορήσεων, καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος.

4.6.2 Το ευρωπαϊκό δορυφορικό σύστημα πλοήγησης Galileo, το οποίο θα λειτουργεί από το 2010, θα προσφέρει μελλοντικές εφαρμογές για όλους τους τρόπους μεταφορών, όπως είναι το Ευφυές Όχημα ⁽¹⁰⁾, για την προώθηση των νέων τεχνολογιών στα

οχήματα, το πρόγραμμα SESAR, το οποίο θα συμβάλει στη βελτίωση της διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας στον ενιαίο ευρωπαϊκό ουρανό, και το σύστημα ERTMS, το οποίο θα ενισχύσει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των εθνικών σιδηροδρομικών δικτύων.

4.6.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την προσέγγιση της συν-τροπικότητας, ως απάντηση των μεταφορών στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και στο άνοιγμα των παγκόσμιων αγορών. Η ανάπτυξη αυτής της προσέγγισης θα απαιτήσει την προσαρμογή των υποδομών, έτσι ώστε να ενισχυθούν οι δια-συνδέσεις για να επιτραπεί η αδιάκοπη συνέχεια των μεταφορών και να αποφεύγονται οι καθυστερήσεις και τα κενά στην «εφοδιαστική αλυσίδα». Η προώθηση της συν-τροπικότητας θα συμβάλει στην ενίσχυση όλων των τρόπων μεταφορών, και ειδικότερα εκείνων οι οποίοι επί του παρόντος υποχρησιμοποιούνται.

4.7 Η πλανητική διάσταση

4.7.1 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει αυτά που εξέθεσε στην γνωμοδότησή της για τη Λευκή Βίβλο του 2001 ⁽¹¹⁾, ότι δηλαδή η διεθνής πολιτική μεταφορών αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πολιτικής εμπορίου, καθώς επίσης, σε ορισμένες περιπτώσεις, της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Ως εκ τούτου, πιστεύει ότι η Επιτροπή θα πρέπει να διαθέτει σε αυτόν τον τομέα τις αρμοδιότητες που της ανατίθενται από τις Συνθήκες για τη διαπραγμάτευση διεθνών εμπορικών συμφωνιών, ούτως ώστε, ενεργώντας βάσει εντολής του Συμβουλίου, να εκπροσωπεί, στις περιπτώσεις που τούτο είναι δυνατό, όλη την ΕΕ σε θέματα μεταφορών σε όλους τους διεθνείς οργανισμούς που είναι αρμόδιοι για θέματα πολιτικής μεταφορών, καθώς και να επεκταθεί η αρμοδιότητα αυτή στη διαπραγμάτευση συμφωνιών μεταφορών με τρίτες χώρες εξ ονόματος των κρατών μελών.

4.7.2 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει ζωτική σημασία να ολοκληρωθεί και η απλούστευση των τελωνειακών διαδικασιών, έτσι ώστε, χωρίς να υποβαθμιστεί η ποιότητα των υπηρεσιών ⁽¹²⁾, να μην επιβαρύνουν το κόστος παροχής υπηρεσιών, καθώς επίσης και να διασφαλιστεί ο σεβασμός των αρχών που περιορίζουν την θέσπιση εσωτερικών συνόρων στην ΕΕ, βάσει των συμφωνιών που συνάπτονται προς τον σκοπό αυτόν, όπως, για παράδειγμα, η συμφωνία του Σένγκεν ή άλλες μεταγενέστερες συμφωνίες.

Βρυξέλλες, 15 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁰⁾ Ανακοίνωση σχετικά με την πρωτοβουλία για τα ευφυή οχήματα «Ενισχυτική προώθηση του κοινού για τη σημασία των ΤΠΕ για ευφυέστερα, ασφαλέστερα και καθαρότερα οχήματα», COM(2006) 59 τελικό.

⁽¹¹⁾ ΕΕ 241 C της 7.10.2002.

⁽¹²⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τα τελωνεία στην Κοινότητα (τελωνεία 2013)» — ΕΕ C 324 της 30.12.2006, σελ. 78.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Το ακόλουθο κείμενο, που περιλαμβάνονταν στο αναθεωρημένο σχέδιο γνωμοδότησης, διεγράφη βάσει τροπολογίας που υιοθέτησε η Ολομέλεια, έλαβε όμως τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων:

Σημείο 4.6.4

Όσον αφορά τη διαχειριστική μέριμνα των μεταφορών εμπορευμάτων, η ΕΟΚΕ προτείνει να αντικατασταθούν οι χρονικοί περιορισμοί της κυκλοφορίας που επιβάλλονται από τις εθνικές αρχές με περιορισμούς που να μπορεί να συντονίζει η ΕΕ. Η πρόταση αυτή προϋποθέτει την υιοθέτηση κοινοτικών κανόνων για αυτό το θέμα, μέτρο το οποίο πρέπει να συντονιστεί με την αναγνώριση ενός ελάχιστου διευρωπαϊκού οδικού δικτύου για το οποίο δεν θα ισχύουν περιορισμοί και επί του οποίου η οδική κυκλοφορία δεν θα διακόπτεται.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

82 ψήφοι υπέρ της διαγραφής του σημείου, 72 ψήφοι κατά της διαγραφής και 9 αποχές.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πρόγραμμα επίσημησης της ενεργειακής απόδοσης του εξοπλισμού γραφείου

COM(2006) 576 τελικό — 2006/0187 (COD)

(2007/C 161/24)

Στις 19 Οκτωβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 175, παράγραφος 1, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Φεβρουαρίου 2007. Εισηγητής ήταν ο κ. **Voles**.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 14 και 15 Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 83 ψήφους υπέρ και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη νέα συμφωνία με τις ΗΠΑ όσον αφορά τη συνέχιση του συντονισμού του προγράμματος επίσημησης της ενεργειακής απόδοσης Energy Star για μία δεύτερη πενταετή περίοδο και για την προσπάθεια της Επιτροπής να εισαγάγει τις πιο αυστηρές τεχνικές προδιαγραφές για τον εξοπλισμό γραφείου κατά τρόπο πιο ευέλικτο και συμβατό με την τεχνολογική πρόοδο. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση αναδιатύπωσης του κανονισμού EK/2422/2001 που προσαρμόζει το κοινοτικό πρόγραμμα Energy Star στη νέα συμφωνία και διατυπώνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις.

1.2 Ενώ η καταχώρηση στη βάση δεδομένων Energy Star αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή σε δημόσιους διαγωνισμούς στις ΗΠΑ, το Πρωτόκολλο αναφέρεται μόνο στην ενθάρρυνση της χρήσης προδιαγραφών ενεργειακής απόδοσης που θα είναι τουλάχιστον εξίσου αυστηρές με τις κοινές προδιαγραφές του Energy Star, για την προμήθεια προϊόντων εξοπλισμού γραφείου. Η ΕΟΚΕ προτείνει να καταστεί πιο δεσμευτική η ενσωμάτωση σε όλες τις δημόσιες συμβάσεις για εξοπλισμό γραφείου, της προϋπόθεσης ότι το προϊόν συμμορφώνεται με τις προδιαγραφές Energy Star.

1.3 Υφίστανται πολλά συστήματα επίσημησης ενεργειακής απόδοσης στην ΕΕ όπως τα κοινοτικά οικολογικά σήματα, ο οικολογικός σχεδιασμός καθώς και πολλά εθνικά σήματα. Η Επιτροπή προσπάθησε να συντονίσει τα διάφορα κοινοτικά προγράμματα επίσημησης αλλά τα αποτελέσματα δεν είναι σαφή. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συντονίσει πιο αποτελεσματικά τα συστήματα επίσημησης, προκειμένου να αποφευχθεί η σύγχυση των καταναλωτών.

1.4 Το σήμα Energy Star είναι ελάχιστα γνωστό στο κοινό. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ ζητά τη διατήρηση της υποχρέωσης τόσο της Επιτροπής όσο και των κρατών μελών να κάνουν ευρύτερα γνωστό το σήμα και να καταστήσουν δυνατή τη χρηματοδότηση της προώθησής του μέσω των κατάλληλων προγραμμάτων ενεργειακής απόδοσης, όπως το πρόγραμμα «Ευφυής ενέργεια — Ευρώπη» (IEE) και η «Ευρωπαϊκή εκστρατεία για την αειφόρο ενέργεια».

1.5 Η ΕΟΚΕ ζητά να αναθεωρηθεί η σύνθεση του Γραφείου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το Energy Star (ECESB) ώστε να περιλαμβάνει, ως συμβουλευτικό σώμα που είναι, εκπροσώπους όλων

των κρατών μελών και των ενδιαφερομένων οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών.

1.6 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εντείνει τη στήριξή της στην τεχνολογική ανάπτυξη που οδηγεί σε μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση του εξοπλισμού γραφείων μέσω του 7ου προγράμματος πλαισίου και άλλων προγραμμάτων που στηρίζουν την επιστήμη, την έρευνα και την καινοτομία.

1.7 Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να ελέγχουν κατά πόσον ένα προϊόν είναι επιλέξιμο για εγγραφή στο πρόγραμμα με την πραγματοποίηση των απαραίτητων ελέγχων και δοκιμών και να δημοσιεύουν τα αποτελέσματά τους, είτε αυτά είναι θετικά είτε αρνητικά, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αξιοπιστία της επίσημησης Energy Star.

2. Εισαγωγή

2.1 Η πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πρόγραμμα επίσημησης της ενεργειακής απόδοσης του εξοπλισμού γραφείου αποτελεί επαναδιатύπωση του Κανονισμού EK/2422/2001⁽¹⁾ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ο οποίος όριζε λεπτομερείς κανόνες για την επίσημηση με το λογότυπο Energy Star της ενεργειακής απόδοσης του εξοπλισμού γραφείου (όπως ηλεκτρονικοί υπολογιστές, οθόνες, εκτυπωτές, φωτοτυπικά και τηλεομοιοτυπικά μηχανήματα). Η ΕΕ προσχώρησε στο πρόγραμμα Energy Star, το οποίο λειτουργεί στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής από το 1992 και έχει επεκταθεί και σε άλλες χώρες, μέσω συμφωνίας που συνήψε με τις ΗΠΑ στις 19 Δεκεμβρίου 2000. Η ΕΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της για τον εν λόγω κανονισμό το 2000⁽²⁾.

2.2 Η Επιτροπή έχει οριστεί ως ο διαχειριστικός φορέας που είναι αρμόδιος για την εφαρμογή του προγράμματος Energy Star. Με τον κανονισμό EK/2422/2001 συστάθηκε το Γραφείο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το Energy Star (ECESB), ένα συμβουλευτικό σώμα το οποίο απαρτίζεται από αντιπροσώπους των κατασκευαστών, εμπειρογνώμονες, εμπόρους, καταναλωτές και οικολόγους στα κράτη μέλη, έργο του οποίου είναι η αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος και η υποβολή προτάσεων νέων τεχνικών προδιαγραφών για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης του εξοπλισμού γραφείου.

⁽¹⁾ EE L 332 της 15.12.2001.

⁽²⁾ EE C 204 της 18.7.2000.

2.3 Στην ανακοίνωσή της σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος Energy Star στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα κατά την περίοδο 2001-2005 της 7ης Μαρτίου 2006, η Επιτροπή πρότεινε να ανανεωθεί για πέντε επιπλέον έτη η συμφωνία με τις ΗΠΑ σχετικά με το πρόγραμμα Energy Star, η οποία έληξε τον Ιούλιο του 2006, με βάση τα ακόλουθα επιχειρήματα:

- η αποδοτική χρήση της ενέργειας αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες της πολιτικής για την αειφόρο ενέργεια, όπως προσδιορίζεται στην Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για την ενεργειακή απόδοση·
- ο εξοπλισμός γραφείου αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μερίδιο της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στον τομέα των υπηρεσιών και στα νοικοκυριά, μερίδιο που αυξάνεται συνεχώς·
- το πρόγραμμα Energy Star παρέχει το πλαίσιο, αφενός, για το συντονισμό των προσπαθειών της Κοινότητας και των κρατών μελών με σκοπό την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης
- και αφετέρου, για τον εν λόγω συντονισμό με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, την Κορέα και άλλες σημαντικές αγορές·
- δεδομένου ότι αναμένεται ότι οι τεχνικές προδιαγραφές του προγράμματος Energy Star θα τύχουν ευρείας αποδοχής από τους κατασκευαστές, το πρόγραμμα θα συμβάλει σημαντικά στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας ολόκληρου του τομέα·
- ο εθελοντικός χαρακτήρας του προγράμματος Energy Star αποτελεί το κατάλληλο συμπλήρωμα της υποχρεωτικής επισήμανσης των προϊόντων με σήματα ενεργειακής απόδοσης, που κατακυρώνεται με τις οδηγίες 92/75/ΕΚ και 2005/32/ΕΚ σχετικά με τις απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού, επιφέρει δε μεγαλύτερη διαφάνεια στις αγορές.

2.4 Η νέα συμφωνία υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 18 Δεκεμβρίου 2007 και υπεγράφη στην Ουάσινγκτον στις 20 Δεκεμβρίου 2006. Προβλέπει πιο αυστηρές τεχνικές προδιαγραφές για τα προϊόντα, ενώ η κύρια αλλαγή συνίσταται στην καθιέρωση προδιαγραφών για την κατανάλωση ενέργειας όχι μόνο στη κατάσταση ετοιμότητας της συσκευής, αλλά και σε άλλες σημαντικές καταστάσεις, ιδίως δε στην κατάσταση λειτουργίας. Το παράρτημα Γ της συμφωνίας περιλαμβάνει αυστηρές και καινοτόμους προδιαγραφές για τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τις οθόνες και τον εξοπλισμό απεικόνισης (φωτοαντιγραφικά, εκτυπωτές, σαρωτές, τηλεομοιοτυπικά), που θα συμβάλουν στην εξοικονόμηση 30 TWh στην ΕΕ των 27 κατά τα τρία προσεχή έτη, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Γραφείου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το Energy Star.

2.5 Το ECESB πρότεινε το πρόγραμμα Energy Star να εφαρμοστεί αποτελεσματικότερα και κατά τρόπο που να επιτρέπει την ταχύτερη προσαρμογή των τεχνικών προδιαγραφών στην τεχνολογική ανάπτυξη και την εξέλιξη της αγοράς. Από την απλοποίηση του προγράμματος Energy Star προβλέπεται να προκύψει μείωση του κόστους τόσο για τα κοινοτικά όργανα όσο και για τα κράτη μέλη.

2.6 Η πρόταση κανονισμού τροποποιεί τα ακόλουθα άρθρα του κανονισμού 2422/2001:

- Άρθ. 6: Προώθηση του λογότυπου. Η Επιτροπή προτείνει να καταργηθεί η υποχρέωση των κρατών μελών και της Επιτροπής να προωθούν το λογότυπο, δεδομένου ότι το πρόγραμμα είναι εθελοντικό και η προώθησή του είναι προς το συμφέρον των κατασκευαστών.
- Άρθ. 8: Το ECESB δεν θα υποβάλλει πλέον έκθεση για τη διείσδυση στην αγορά των προϊόντων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Energy Star. Αντ'αυτού θα προκηρύσσεται

πρόσκληση υποβολής προσφορών. Επίσης, η Επιτροπή δεν θα υποχρεούται να ενημερώνει το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες του ECESB, δεδομένου ότι όλες οι σχετικές πληροφορίες θα διατίθενται στη δικτυακή πύλη της Επιτροπής για το Energy Star.

- Άρθ. 10: Πρόγραμμα εργασίας. Η Επιτροπή και το ECESB θα καταρτίσουν από κοινού τριετές πρόγραμμα εργασίας η εφαρμογή του οποίου θα προσαρμόζεται κατάλληλα και το οποίο θα δημοσιεύεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.
- Άρθ. 11: Προπαρασκευαστικές διαδικασίες για την αναθεώρηση των τεχνικών κριτηρίων. Η Επιτροπή και το ECESB μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλία για την τροποποίηση της συμφωνίας και, ιδίως, των κοινών τεχνικών προδιαγραφών. Οι υποχρεώσεις του ECESB σε ό,τι αφορά την αναθεώρηση των τεχνικών προδιαγραφών μειώθηκαν.
- Άρθ. 13: Εφαρμογή. Το συγκεκριμένο άρθρο καταργείται διότι τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να εκπληρώσουν καθήκοντα για τα οποία πρέπει να υποβάλλεται έκθεση στην Επιτροπή.

3. Γενικές Παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την απόφαση του Συμβουλίου να συνεχιστεί το πρόγραμμα Energy Star και να συναφθεί νέα συμφωνία εταιρικής σχέσης με τις ΗΠΑ. Αν ληφθεί υπόψη η διαρκώς αυξανόμενη ποσότητα και χρήση του εξοπλισμού γραφείου, η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης του εν λόγω εξοπλισμού είναι ο ενδεδειγμένος τρόπος για τη συγκράτηση της αύξησης της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την επιδίωξη της Επιτροπής να περιληφθούν στη νέα συμφωνία αυστηρότερες τεχνικές προδιαγραφές για τις διάφορες κατηγορίες εξοπλισμού γραφείου, σύμφωνα, πάντα, με την τεχνολογική πρόοδο.

3.2 Στη γνωμοδότησή της για τον κανονισμό ΕΚ αριθ. 2422/2001, η ΕΟΚΕ τόνισε την ανάγκη να προσαρμόζεται η συμφωνία, κατά διαστήματα, στα σύγχρονα δεδομένα με την αναβάθμιση των προδιαγραφών ενεργειακής απόδοσης ώστε να συμβαδίζουν με τις τεχνολογικές εξελίξεις, η δε απαίτηση αυτή ισχύει και για το νέο πρόγραμμα Energy Star.

3.3 Ενώ η καταχώρηση στη βάση δεδομένων Energy Star αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή σε ανοικτούς διαγωνισμούς στις ΗΠΑ, δεν υφίσταται παρόμοια απαίτηση στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι ο κανονισμός υποχρεώνει την Επιτροπή και τους δημόσιους οργανισμούς σε εθνικό επίπεδο να εφαρμόζουν απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης τουλάχιστον εξίσου αυστηρές με αυτές που προβλέπονται στο πλαίσιο του προγράμματος Energy Star για τους ανοιχτούς διαγωνισμούς με αντικείμενο την αγορά εξοπλισμού γραφείου. Η ΕΟΚΕ αναμένει να δώσει το καλό παράδειγμα η ίδια η Επιτροπή και να εφαρμόσει τις απαιτήσεις αυτές στους ανοιχτούς διαγωνισμούς που διενεργεί, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αφορούν τη χορήγηση αναπτυξιακής βοήθειας της Κοινότητας.

3.4 Το πρόγραμμα Energy Star της ΕΕ είναι ένα από τα διάφορα προγράμματα επισήμανσης που αφορούν την ενεργειακή απόδοση των προϊόντων, πολλά από τα οποία καλύπτουν τον εξοπλισμό γραφείου· σε αυτά συμπεριλαμβάνονται τα κοινοτικά οικολογικά σήματα, ο οικολογικός σχεδιασμός και τα εθνικά σήματα όπως το Nordic Swan, το TCO της Σουηδίας και το Blue Angel της Γερμανίας. Η Επιτροπή προφανώς επεδίωξε να συντονίσει το Energy Star με άλλα σήματα επισήμανσης, αλλά τούτο δεν οδήγησε σε σαφή αποτελέσματα. Η ΕΟΚΕ, επομένως, ζητά από την Επιτροπή να

συντονίσει πιο αποτελεσματικά τις δραστηριότητες αυτές προκειμένου να συγκριθούν, να συντονιστούν και να χρησιμοποιηθούν κοινές τεχνικές προδιαγραφές, έτσι ώστε καταναλωτές και χρήστες να έχουν μια σαφέστερη γενική άποψη των ενεργειακών και οικολογικών προτύπων των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο σύγχυσης τους από τα πολλά σήματα που τίθενται στα προϊόντα. Επίσης, καλεί τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να εξετάσουν προσεκτικά τις προδιαγραφές Energy Star, όπου χρειάζεται.

3.5 Η συμφωνία προϋποθέτει μακρόπνοες και δυναμικές δράσεις προώθησης προκειμένου καταναλωτές και χρήστες να γνωρίσουν καλύτερα το λογότυπο. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι τα αποτελέσματα που επέτυχαν τόσο η Επιτροπή όσο και τα κράτη μέλη είναι ανεπαρκή. Η ενημέρωση του κοινού ως προς το λογότυπο είναι περιορισμένη και στην πράξη δεν επηρεάζει τις αγοραστικές επιλογές εξοπλισμού γραφείου, γεγονός που οδηγεί τους κατασκευαστές να μην ενδιαφέρονται για την προώθησή του. Καμία οργάνωση καταναλωτών, επιχειρήσεων ή εργοδοτών δεν συμμετέχει στις σχετικές δράσεις. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητά να διατηρηθεί η υποχρέωση τόσο της Επιτροπής όσο και των κρατών μελών να κάνουν ευρύτερα γνωστό το λογότυπο και να εντείνουν την προώθησή του. Συνιστά να καταστούν οι δραστηριότητες αυτές επιλέξιμες στο πλαίσιο σχεδίων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα «Ευφυής ενέργεια — Ευρώπη» (IEE), την «Ευρωπαϊκή εκστρατεία για την αειφόρο ενέργεια» καθώς και άλλα προγράμματα.

3.6 Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eu-energystar.org διατίθεται σύστημα υπολογισμού ενέργειας για ατομικούς δειγματοληπτικούς υπολογισμούς· οι κατασκευαστές ωστόσο πρέπει να καθοδηγηθούν ώστε να συμπεριλάβουν στα σχετικά εγχειρίδια τα απαραίτητα δεδομένα για τις προδιαγραφές Energy Star και οδηγίες για το πώς ο εξοπλισμός μπορεί να χρησιμοποιείται κατά τρόπο ενεργειακά αποδοτικό.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Με την παρούσα σύνθεσή του, το ECESB δεν εκπροσωπεί κατάλληλα οργανώσεις εργοδοτών, εργαζομένων, ενδιαφερόμενες ΜΚΟ και όλα τα κράτη μέλη. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να προβεί στην ανασύστασή του και να το καταστήσει όσο το δυνατόν πιο διαφανές και αντιπροσωπευτικό.

4.2 Η Επιτροπή οφείλει να εντείνει τη στήριξη που παρέχει υπέρ της τεχνολογικής ανάπτυξης αυστηρότερων προδιαγραφών ενεργειακής απόδοσης και μέσω προγραμμάτων για την επιστήμη, την έρευνα και την καινοτομία — ιδίως δε για το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο.

4.3 Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να γίνεται σαφέστερη διάκριση ανάμεσα στο λογότυπο Energy Star που τίθεται στους παλαιούς εξοπλισμούς και στο λογότυπο που τίθεται στους εξοπλισμούς που ανταποκρίνονται στα αυστηρότερα κριτήρια τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Γ της νέας συμφωνίας. Ορισμένοι τύποι επισήμανσης αναφέρουν την ημερομηνία έγκρισης των προδιαγραφών. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συζητηθεί το θέμα αυτό με τους εταίρους από τις ΗΠΑ.

4.4 Η Επιτροπή θα πρέπει να δημοσιεύει τακτικά πληροφορίες σχετικά με την εξοικονόμηση ενέργειας που επιτυγχάνεται χάρη στην εφαρμογή πιο αυστηρών προδιαγραφών για το σκοπό αυτό στον εξοπλισμό γραφείου, στο πλαίσιο του προγράμματος Energy Star, και να κοινοποιήσει συγκεκριμένα παραδείγματα εξοικονόμησης ενέργειας από το δημόσιο τομέα, τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

4.5 Στο πλαίσιο της συμφωνίας Energy Star, προβλέπεται να παρακολουθούν οι εταίροι την επιλεξιμότητα ενός προϊόντος για καταχώρηση. Στον κανονισμό, θα πρέπει, επομένως, να περιληφθούν τα καθήκοντα των κρατών μελών σχετικά με την εν λόγω παρακολούθηση, καθώς και οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές. Δεν υπάρχουν έγγραφα της Επιτροπής που να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους ελέγχους ή την παρακολούθηση των προϊόντων που καταχωρούνται στη βάση δεδομένων. Αν υπάρχουν παρόμοια στοιχεία, θα πρέπει να διατίθενται στον δικτυακό τόπο του προγράμματος. Αν δεν υπάρχουν, θα ήταν χρήσιμο να πραγματοποιείται δοκιμή του εξοπλισμού και τα σχετικά αποτελέσματα να δημοσιεύονται. Σε αντίθετη περίπτωση, θα μπορούσε να μειωθεί η αξιοπιστία του λογότυπου.

4.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά να διατηρηθεί η αρχική υποχρέωση της Επιτροπής να συντάξει και να υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μια έκθεση παρακολούθησης της ενεργειακής αποδοτικότητας του εξοπλισμού γραφείου και να προτείνει συμπληρωματικά μέτρα για το πρόγραμμα πριν από τη λήξη της πενταετούς ισχύος της συμφωνίας.

Βρυξέλλες, 15 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού στους τομείς των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών»

COM(2006) 722 τελικό — 2006/0241(COD)

(2007/C 161/25)

Την Τρίτη, 12 Δεκεμβρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 171 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του στις 21 Φεβρουαρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. SIMONS.

Κατά την 434η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 14 και 15 Μαρτίου 2007 (συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 81 ψήφους υπέρ, και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Στα πλαίσια της «Ευρώπης των πολιτών» η Επιτροπή αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην απλούστευση και τη σαφήνεια του κοινοτικού δικαίου, ώστε τούτο να καταστεί περισσότερο προσιτό και κατανοητό στον πολίτη, προσφέροντάς του, με τον τρόπο αυτό, νέες δυνατότητες και αναγνωρίζοντας τα συγκεκριμένα δικαιώματα που κάθε πολίτης είναι δυνατόν να απολαύει. Ο στόχος αυτός, όμως, δεν μπορεί να επιτευχθεί εφόσον εξακολουθούν να υφίστανται πολυάριθμες διατάξεις οι οποίες, έχοντας επανειλημμένα τροποποιηθεί, συχνά δε κατ' ουσιώδη τρόπο, βρίσκονται διασκορπισμένες, τόσο στην αρχική όσο και στις μεταγενέστερες τροποποιητικές πράξεις. Απαιτείται λοιπόν η διερεύνηση και σύγκριση μεγάλου αριθμού πράξεων για να προσδιορίζονται οι ισχύουσες διατάξεις. Ως εκ τούτου, η σαφήνεια και η διαφάνεια του κοινοτικού δικαίου εξαρτώνται επίσης από την κωδικοποίηση των τροποποιημένων πράξεων.

1.2 Σκοπός της παρούσας πρότασης είναι η κωδικοποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1017/68 του Συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 1968, περί εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού στους τομείς των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών. Ο νέος κανονισμός θα αντικαταστήσει τις διάφορες πράξεις που αποτελούν αντικείμενο της κωδικοποίησης. Η παρούσα πρόταση σέβεται πλήρως την ουσία των κωδικοποιούμενων κειμένων και αρκείται απλώς στη συγκέντρωσή τους, επιφέροντας μόνο τις τυπικές τροποποιήσεις που απαιτούνται από την ίδια τη διαδικασία κωδικοποίησης.

2. Παρατηρήσεις

2.1 Παρόλο που η πρόταση συμφωνεί κατά γράμμα με τα όσα ορίζονται στην παράγραφο 2, η ΕΟΚΕ θέτει το επείγον ερώτημα αν το 2ο εδάφιο του άρθρου 5, στη σημερινή του διατύπωση, είναι παρωχημένο. Το διάστημα των «... έξι μηνών από την ημερομηνία

προσχώρησης» που ορίζεται στην πρόταση για τις χώρες που αναφέρονται (Αυστρία, Φινλανδία, Σουηδία και τις δέκα χώρες που προσχώρησαν αργότερα «όλες μαζί») έχει παρέλθει εδώ και αρκετό καιρό. Το άρθρο 5, εδάφιο 2 θα μπορούσε να έχει ακόμη κάποιο νόημα μόνον εφόσον οι συμφωνίες, οι αποφάσεις ή αμοιβαία συντονισμένες πρακτικές θα εξετάζονταν από κάποιο ευρωπαϊκό όργανο.

2.2 Αυτό πρέπει παρεμπιπτόντως να γίνει με την συμπερίληψη αυτούσιου του κειμένου του άρθρου 81, εδάφιο 1 της Συνθήκης, επειδή στο άρθρο αυτό δεν εμπίπτουν όλες οι συμφωνίες παρά μόνο αυτές μεταξύ επιχειρήσεων, ούτε όλες οι αποφάσεις παρά μόνο οι αποφάσεις «Ενώσεων επιχειρήσεων».

2.3 Η ΕΟΚΕ δράττεται της ευκαιρίας για να τονίσει εκ νέου στα ευρωπαϊκά όργανα ότι η διασύνδεση των θαλάσσιων μεταφορών με τις εσωτερικές πλωτές υπό τον τίτλο «μεταφορές διά των πλωτών οδών», όπως στην «Ενδιάμεση αξιολόγηση της Λευκής Βίβλου για τις μεταφορές 2001-2010» και το πρόγραμμα εργασίας 2007 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ή το πρόγραμμα της γερμανικής προεδρίας του Συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένου του πολυετούς προγράμματος της γερμανικής, της πορτογαλικής και της σλοβενικής προεδρίας, ή την τρέχουσα συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για το θέμα της ευθύνης στην περίπτωση ατυχημάτων στις πλωτές μεταφορές επιβατών, μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές παρεξηγήσεις από άποψη πολιτικής. Οι εσωτερικές πλωτές οδοί και τα πλοία που χρησιμοποιούνται σε αυτές εμπίπτουν σε ένα εντελώς διαφορετικό νομικό πλαίσιο από αυτό που ισχύει για τις θαλάσσιες μεταφορές μεγάλων αποστάσεων και την ακτοπλοία. Η παρούσα πρόταση ορίζει όμως το ορθό — από ό,τι έχει αποδειχθεί στο παρελθόν — πλαίσιο πολιτικής, που είναι συγκεκριμένα αυτό των εσωτερικών μεταφορών στις οποίες πρέπει να θεωρηθεί ότι συμπεριλαμβάνονται οι σιδηροδρομικές, οι οδικές και οι εσωτερικές πλωτές μεταφορές, καθώς και οι σχετικοί συνδυασμοί.

Βρυξέλλες, 15 Μαρτίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ